

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ
ТА АСПІРАНТІВ, ПРИСВЯЧЕНОЇ
МІЖНАРОДНОМУ ДНЮ СТУДЕНТА**

(13 - 17 листопада 2023 р., м. Суми)

Рекомендовано до друку науково-координаційною радою Сумського національного аграрного університету (протокол № 6 від 24.11.2023 р.)

Редакційна рада:

Ладика В.І., академік НААН України
Данько Ю.І., д.е.н., професор
Пасько О.В., к.е.н., доцент

Редакційна колегія:

Бричко А.М., к.е.н., доцент
Думанчук М.Ю., к.т.н., доцент
Кисельов О.Б., к.с.-г.н., доцент
Масик І.М., к.с.-г.н., доцент
Михайліченко М.А., к.і.н., доцент
Срібняк Н.М., к.т.н., доцент
Степанова Т.М., к.т.н., доцент
Шкромада О.І., д.вет.н., професор

**Матеріали Всеукраїнської наукової конференції студентів і аспірантів,
присвяченої Міжнародному дню студента – (13-17 листопада 2023 р.). –
Суми, 2023. – 700 с.**

У збірку увійшли тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції студентів і аспірантів,
присвяченої Міжнародному дню студента.
Для викладачів, студентів, аспірантів.

ЗМІСТ

БІОЛОГО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Mykhalko O.G. AGRICULTURE AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT	3
Kyselov O. MODERN ANIMAL HUSBANDRY AND SUSTAINABLE AGRICULTURE.....	4
Кучкова Т.П. ХАРАКТЕРИСТИКА МОЛОЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ КОРІВ РІЗНИХ ПОРІД В УМОВАХ ТДВ «ПЛЕМЗАВОД «МИХАЙЛІВКА» СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	5
Овчаренко О.О. НОВОТІЛЬНИЙ ПЕРІОД	6
Кудрявська В.О. АНАЛІЗ СТАНУ ЗАХВОРЮВАНOSTІ СЛУЖБОВИХ СОБАК У КІНОЛОГІЧНОМУ ЦЕНТРІ ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	7
Симоненко В.В. ТИПОВІ ПОРОДИ СОБАК, ЯКІ МОЖУТЬ ВИКОРИСТОВУВАТИСЯ ДЛЯ КАНІСТЕРАПІЇ	8
Дараган Л.В. СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОРОДИ СОБАК БІШОН ФРІЗЕ В УКРАЇНІ.....	9
Василенко В.В. ВПЛИВ УСПАДКОВАНOSTІ НА РОБОЧІ ЯКОСТІ МИСЛИВСЬКИХ СОБАК НОРНИХ ПОРІД	10
Єременко Є.О. ФАКТОРИ ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ М'ЯСНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ БУГАЙЦІВ	11
Кривонос Д.О., Величко М.М. ОСНОВНІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ МОЛОКА.....	12
Борисенко Б.,Цвілодуб М., Гавриков С., Шатрова Ю. ЕКСТЕР'ЄРНО-КОНСТИТУЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ БУРОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ В УМОВАХ ДП ДГ ІСГПС	13
Шкурко М.І. УТРИМАННЯ ПЛЕМІННИХ КАЧОК І РЕМОНТНОГО МОЛОДНЯКУ	14
Коваль А.О. ЗНИЖЕННЯ ВІТРАТ КОРМУ НА ОДИНИЦЮ ПТАХІВНИЧОЇ ПРОДУКЦІЇ	15
Борисенко Аліна ДОСЛІДЖЕННЯ СУХИХ ЗАКВАСОК ПРЯМОГО ВНЕСЕННЯ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА ЙОГУРТІВ.....	16
Чорнойван С.П., Козакевич А.В. ВПЛИВ НІТРИТУ НАТРІЮ НА ЯКІСТЬ КОВБАС	17
Бутенко Р.Ю. СУЧАСНІ МЕТОДИ І ТЕХНОЛОГІЇ У ВИРОЩУВАННІ ВЕЛИКОВАГОВИХ СВИНЕЙ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	18
Петренко Г. О. ТЕРМОХІМІЧНИЙ АНАЛІЗ ШКАРАЛУПИ КУРЯЧИХ ЯЄЦЬ	19
Буханенко В.О. КЛЮЧОВІ СКЛАДОВІ УСПІШНОЇ ІНКУБАЦІЇ ЯЄЦЬ	20
Грибанова О. В ЧОМУ УНІКАЛЬНІСТЬ БУРИХ ПОРІД ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ	21
Жмудь С.О. АСПЕКТИ БІОЗАХИСТУ СУЧАСНИХ ПТАХІВНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	22
Охрімчук І.В. МОЛОКО І ЙОГО СВІТОВЕ ВИРОБНИЦТВО	23
Осокіна К.С. ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МЕТОДИК ДРЕСИРУВАННЯ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ СЛУЖБОВИХ СОБАК ЗА НАВИЧКОЮ ПОШУК ЛЮДИНИ ПО ЇЇ ЗАПАХОВОМУ СЛІДУ	24
Боршов В. Р., Сівовол Я. О. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГЕНЕАЛОГІЧНОЇ СТРУКТУРИ СУМСЬКОГО ВНУТРІШНЬОПОРОДНОГО ТИПУ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ	25
Красовський Д. П, Липова Д. В. ГОСПОДАРСЬКО-КОРИСНІ ОЗНАКИ БУРОЇ ХУДОБИ	26
Малікова О. І., Варака В. В., Мороз В. Р. ЯКІСНІ ХАРАКТЕРИСТИК МОЛОКА КОРІВ ВІТЧИЗНЯНИХ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ МОЛОЧНИХ ПОРІД	27
Біловол Л.О., Стариченко О. О. ПОРІВНЯННЯ ПРОДУКТИВНИХ ВІДТВОРНИХ ОЗНАК КОРІВ-ПЕРВІСТОК УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД МІСЦЯ ЇХ ПОХОДЖЕННЯ.....	28
Дудорев В.О., Пилипенко А.В. ОПТИМІЗАЦІЯ ВИРОЩУВАННЯ ЧИСТОПОРОДНОГО І ПОМІСНОГО МОЛОДНЯКУ СВИНЕЙ	29
Олесюк В.О., Войтенко А.Р. ВИКОРИСТАННЯ І ВПЛИВ ПРОБІОТИЧНОГО ЗАСОБУ «БІОПЛЮС 2Б» НА ЖИТТЕЗДАТНІСТЬ І ЕНЕРГІЮ РОСТУ ПОРОСЯТ.....	30
Бесараб Є.В., Максименко М.М. ОПТИМІЗАЦІЯ РОЗВЕДЕННЯ СВИНЕЙ З МЕТОЮ ОТРИМАННЯ МОЛОДНЯКУ ДЛЯ ВІДГОДІВЛІ	31
Шейко Б.М., Парфило А.Ю. СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕНСИВНОГО ВИРОЩУВАННЯ РЕМОНТНИХ ТЕЛИЦЬ.....	32
Банько М.Г., Єрмак В.Ю. ОРГАНІЗАЦІЯ НОРМОВАНОЇ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ В УМОВАХ КОНКРЕТНОГО ГОСПОДАРСТВА	33
Казмірук М.Б. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ КУРЧАТ-БРОЙЛЕРІВ	34
Крамаренко О.В. АДАПТАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ «ШТУЧНА КУТИКУЛА» ДО ОБРОБКИ ІНКУБАЦІЙНИХ ТА ХАРЧОВИХ ЯЄЦЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПТИЦІ РІЗНИХ ВИДІВ.....	35
Герасимова І.П., Бурмеха Р.П., Боровий С.М., Пишний А.Ю., Тесленко А.В., Бордунова О.Г. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ПОРУШЕНЬ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ВИРОЩУВАННЯ КУРЕЙ НА ЯКІСТЬ ШКАРАЛУПИ ЯЄЦЬ	36
Ткачук І.С. ЛАБРАДОР РЕТРИВЕР: НАЙВПЛИВОВІШІ РОЗПЛІДНИКИ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ 20 СТОЛІТТЯ.....	37
Товстуха К.С. ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ЕКСТЕР'ЄРУ КИТАЙСЬКОГО ЧУБАТОГО СОБАКИ	38
Малета С.Б. ПРОБЛЕМИ РОЗВЕДЕННЯ СОБАК ПОРОДИ БОРДЕР КОЛЛІ В УКРАЇНІ.....	39

Якименко Є.В., Луговський І.В., Шевель І.В., Бондаренко Р.В. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МОЛОЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ БУРОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ В УМОВАХ ТДВ «ПЛЕМЗАВОД «МИХАЙЛІВКА» ТА ТДВ «МАЯК» ЗА РІЗНИХ СПОСОБІВ УТРИМАННЯ.....	40
Панасюк С.О., Гончар В.І. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СЛУЖБОВИХ СОБАК	41
Бучма К. ГЕНОТИПОВА І ФЕНОТИПОВА ОЦІНКА ВИМЕНІ, ЯК СКЛАДОВА СЕЛЕКЦІЇ	42

ФАКУЛЬТЕТ БУДІВНИЦТВА ТА ТРАНСПОРТУ

Башкір Д.Д., Бородай Д.С. АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНІ ПРИЙОМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОФІСНИХ БУДІВЕЛЬ.....	43
Безбабний Д. С., Андрух С.Л. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ОЗДОБЛЕННІ ПРИМІЩЕНЬ.....	44
Беліков А.Б., Андрух С.Л. ЗВУКОІЗОЛЯЦІЯ ЯК ЗАСІБ КОМФОРТУ В ПРИМІЩЕННІ.....	45
Білик Ю.В., Лампак В.М., Роговий С.І. ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНКИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ЖИТЛОВИХ БУДІВЕЛЬ	46
Білоус А.В., Андрух С.Л. ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ВИКОРИСТАННЯ ПАСИВНИХ СИСТЕМ ОПАЛЕННЯ БУДИНКУ	47
Бобошко В.С., Андрух С.Л. НАВІСНІ ФАСАДНІ СИСТЕМИ, ЯК ЗАСІБ ЇХ УТЕПЛЕННЯ	48
Бурдига А.О., Роговий С.І. ДОСЛІДЖЕННЯ ВИСОКОМІЦНИХ МІЛКОЗЕРНИСТИХ БЕТОНІВ ІЗ ПОЛІПШЕННЯМ ЇХ ФІЗИКО-МЕХАНІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ	49
Ванін С.О., Андрух С.Л. ГІДРОІЗОЛЯЦІЯ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ЗОВНІШНІХ СТІН ВІД РУЙНУВАННЯ	50
Волков Д.Г., Бородай Д.С. ОСОБЛИВОСТІ І ПРИЙОМИ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИСОТНИХ ОДНОСЕКЦІЙНИХ ЖИТЛОВИХ БУДИНКІВ З ОБСЛУГОВУВАННЯМ НА ПРИКЛАДІ М. КИЇВ	51
Воловик В.М., Савченко О.С. ОБҐРУНТУВАННЯ ЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЖОРСТКОСТІ ДВОСХИЛОЇ ҐРАТЧАСТОЇ БАЛКИ ПРИ МОДЕЛЮВАННІ ЇЇ СТРИЖНЕВИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ В СКЛАДИ ПОПЕРЕЧНОЇ РАМИ ПРОМИСЛОВОЇ БУДІВЛІ.....	52
Гвоздецький В.О., Срібняк Н.М., Галушка С.А. МЕТОДИКИ ВИЗНАЧЕННЯ ДЕФОРМАТИВНОСТІ ЗАЛІЗОБЕТОННОЇ ПЛИТИ	53
Глівенко С.В., Циганенко Л.А. ПІДХОДИ ДО ВІДБОРУ ПРОЕКТІВ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИХ УКРИТТІВ ДЛЯ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ.....	54
Голоміна О.Є., Саржанов О. А. ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ СУПУТНИКОВОЇ НАВІГАЦІЇ ПРИ УПРАВЛІННІ ТРАНСПОРТНИМИ ПРОЦЕСАМИ В КП «ЕЛЕКТРОАВТОТРАНС»	55
Голоміна О.Є., Саржанов О. А. ІНТЕГРОВАНІЙ НАВІГАЦІЙНИЙ МОДУЛЬ УПРАВЛІННЯ ТРАНСПОРТНИМИ ПРОЦЕСАМИ.....	56
Горощенко Ю.В., Резніченко Є.А., Луцковський В.М. ДОСЛІДЖЕННЯ КОЛОН КАРКАСУ ПРИ ЗБІЛЬШЕННІ ВИСОТИ БУДІВЛІ	57
Гостев О. ВАДИ ТА НЕДОЛІКИ ПІНОСКЛА ЯК ТЕПЛОІЗОЛЯЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ	58
Гребенюк М.М., Срібняк Н.М., Галушка С.А. ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ ВИСОТИ СТРУКТУРНОЇ ПЛИТИ.....	59
Гулий О.В., Загорюлько І.Ю., Луцковський В.М. ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕРМ ПОКРИТТЯ ПРИ ЗМІНІ СНІГОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ ТА АНАЛІЗ СПОСОБІВ ПІДСИЛЕННЯ КОНСТРУКЦІЙ.....	60
Даниленко О.І., Андрух С.Л. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ВЕНТИЛЯЦІЙНИХ СИСТЕМ З ВРАХУВАННЯМ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ	61
Демченко Л.А., Бородай Д.С. ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	62
Дехтяр М.О., Савченко Л.Г. ОПТИМІЗАЦІЯ СТАТИЧНОГО РОЗРАХУНКУ ГНУТОКЛЕЄНИХ ДЕРЕВ'ЯНИХ РАМ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО ЄВРОКОД.....	63
Дзюбан А., Циганенко Л.А. ДОСЛІДЖЕННЯ МІЦНОСТІ ЗАЛІЗОБЕТОННИХ КОЛОН ПРИ ВПЛИВАХ ВИСОКИХ ТЕМПЕРАТУР	64
Дорошенко В.О., Волошко Т.П. ПРОБЛЕМИ МЕХАНІЗАЦІЇ ТА АВТОМАТИЗАЦІЇ НАВАНТАЖУВАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ НА ЛОГІСТИЧНИХ ЦЕНТРАХ І СКЛАДАХ.....	65
Дорошенко В.О., Волошко Т.П. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ.....	66
Дулич А.О., Савченко Л.Г. ВПЛИВУ РІЗНИЦІ КЛАСУ БЕТОНУ НЕСУЧИХ КОНСТРУКТИВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ЖИТЛОВИХ БУДІВЕЛЬ НА ЇХ ГОРИЗОНТАЛЬНУ ДЕФОРМАТИВНІСТЬ І ПРОСТОРОВУ ЖОРСТКІСТЬ.....	67
Дьомін Е.В., Саржанов О.А. ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ЛОГІСТИЧНИХ МАРШРУТІВ	68
Дьомін Е.В., Саржанов О.А. ТРАНСПОРТНО-ТЕХНОЛОГІЧНІ СХЕМИ ДОСТАВКИ ВАНТАЖІВ.....	69
Єпіфанова О.А., Бородай А.С. РОБОТИЗАЦІЯ ТА АВТОМАТИЗАЦІЯ В СФЕРІ АРХІТЕКТУРИ ТА БУДІВНИЦТВА: ПЕРЕВАГИ ТА ВИКЛИКИ	70
Жаріков Е.С., Волошко Т.П. ЗНАЧЕННЯ МОДЕЛЮВАННЯ ВАНТАЖНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ В МІСЬКІЙ ЛОГІСТИЦІ	71

Жаріков Е.С., Волошко Т.П. РОЛЬ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ.....	72
Жогло Д.О., Бородай А.С. ДО АНАЛІЗУ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПАМ'ЯТОК КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ.....	73
Забуга О.О., Срібняк Н.М. КЛАСИФІКАЦІЯ УКРИТТІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	74
Заворотко Є.О., Бородай Д.С. ФАКТОРИ І ПРИНЦИПИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ПРОЄКТУВАННЯ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИХ ЖИТЛОВИХ БУДИНКІВ	75
Загорулько І.Ю., Циганенко Л.А., Циганенко Г.М. ВРАХУВАННЯ ПРОГРЕСУЮЧОГО РУЙНУВАННЯ НА КАРКАС БУДІВЛІ НА ПРИКЛАДІ ТОРГОВО-ОФІСНОГО ЦЕНТРУ У М. ПОЛТАВА	76
Іваній А. В. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОСТОРОВОЇ РОБОТИ КОНСТРУКТИВНИХ СИСТЕМ ПОКРИТТЯ ПРИ ЗМІНІ НАВАНТАЖЕННЯ ДЛЯ МОНТАЖУ СЕС.....	77
Кизим К.Р., Бородай Д.С. КРИТЕРІЇ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ДЛЯ ВІДПОЧИНКУ У КАРПАТАХ.....	78
Клименко В.О., Бородай Д.С. АНАЛІЗ МЕРЕЖІ ГОТЕЛІВ В СТРУКТУРІ МІСТА СУМИ	79
Кравченко А.В., Савченко О.С., Савченко Л.Г. ВИЗНАЧЕННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ОПОРНИХ ЗГИНАЛЬНИХ МОМЕНТІВ В ЗАЦЕМЛЕНИХ БАГАТОПУСТОТНИХ ПЛИТАХ ПЕРЕКРИТТЯ БЕЗОПАЛУБОЧНОГО ФОРМУВАННЯ ВІД ЖОРСТКОСТІ ОСНОВИ.....	80
Кручик А.М., Андрух С.Л. ГІДРОІЗОЛЯЦІЯ СТАРОЇ ЗАБУДОВИ	81
Кулик В.Ю., Срібняк Н.М., Галушка С.А. МЕТОД РЕГУЛЯЦІЇ ЗУСИЛЬ В СТРУКТУРНІЙ ПЛИТІ.....	82
Кучерявенко С.В., Андрух С.Л. ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ПОЛІКАРБОНАТНИХ СИСТЕМ В БУДІВНИЦТВІ	83
Лампак В.М., Рудіченко О.І., Роговий С.І. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ МЕХАНІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК КОМПОЗИТНИХ МАТЕРІАЛІВ	84
Левицький А.О., Новицький О.П. СУМІСНА РОБОТА ТРУБОБЕТОННИХ КОЛОН ІЗ СТАЛЕВИМ ПЕРЕКРИТТЯМ	85
Левікова А.І., Бородай Д.С. ОСОБЛИВОСТІ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОГО ВИРІШЕННЯ ДИТЯЧИХ САДКІВ	86
Левікова А.І., Бородай Я.О. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРИЙОМИ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОГО ВИРІШЕННЯ БУДІВЕЛЬ ДИТЯЧИХ САДКІВ	87
Лимаренко Р., Сохошко В., Циганенко Л.А., Циганенко Г.М. ПИТАННЯ ЗАХИСНИХ УКРИТТІВ	88
Лихицький Ю.В., Горлач Т.Л. УМОВИ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ЗЕРНОВИХ ВАНТАЖІВ	89
Лихицький Ю.В., Горлач Т.Л. ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ВЛАСТИВОСТІ ЗЕРНА ЯК ВАНТАЖУ, ЩО ПЕРЕВОЗИТЬСЯ.....	90
Лобанов В.В., Бородай А.С. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНИХ ЖИТЛОВИХ КОМПЛЕКСІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	91
Лободін В.М., Новицький О.П. АНАЛІЗ МЕТОДІВ ЗАКРІПЛЕННЯ ОСНОВ ПРИ ЗВЕДЕННІ БУДІВЕЛЬ БІЛЯ РІЧОК.	92
Лузан Є.А., Бородай А.С. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПРОЄКТУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ДЛЯ ВІДПОЧИНКУ І ОЗДОРОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ	93
Макаренко В., Циганенко Л.А. ФОРМОУТВОРЕННЯ СТРУКТУРНИХ ГРАТОК.....	94
Макаров Ю.Ю., Сирота М.М., Срібняк Н.М. НАПРУЖЕНО-ДЕФОРМОВАНИЙ СТАН ЦИЛІНДРИЧНОЇ ОБОЛОНКИ В ЗАЛЕЖНОСТІ СТРИЛИ ПІДЙОМУ"	95
Мельниченко Ю.М., Саржанов О.А. ЗЕРНОВА КРИЗА ТА НАВІГАЦІЯ: ВИКЛИКИ ДЛЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ.....	96
Митрофанов В.В., Срібняк Н.М. ВРАХУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ НЕЛІНІЙНОСТІ ПРИ РОЗРАХУНКУ ПЛОСКОЇ ЗАЛІЗОБЕТОННОЇ РАМИ З ВИКОРИСТАННЯМ ОБЧИСЛЮВАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ ПК ЛИРА.....	97
Мірошник М.О., Бородай А.С. СИМВОЛІЗМ АРХІТЕКТУРИ СОБОРУ ПАРИЗЬКОЇ БОГОМАТЕРІ.....	98
Надеїна О.В., Срібняк Н.М., Галушка С.А. ВПЛИВ ТРИЩИНОУТВОРЕННЯ НА ПЕРЕРОЗПОДІЛ ЗУСИЛЬ В ПЕРЕКРИТТЯХ.....	99
Надтачєєв О.М., Новицький О.П. ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПОРІВНЯННЯ МАТЕРІАЛІВ ТА МЕТОДІВ НАЙШВИДШИХ ВАРІАНТІВ УТЕПЛЕННЯ ОГОРОДЖУЮЧИХ КОНСТРУКЦІЙ БУДІВЛІ З УРАХУВАННЯМ ЯКОСТІ ВИКОНАННЯ РОБІТ	100
Нежинський Д.П., Новицький О.П. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРИДАТНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗОВНІШНЬОГО УТЕПЛЕННЯ ОГОРОДЖУЮЧИХ КОНСТРУКЦІЙ В ПОРІВНЯННІ З ВНУТРІШНІМ УТЕПЛЕННЯМ ОГОРОДЖУЮЧИХ КОНСТРУКЦІЙ В СИСТЕМАХ ТЕПЛОІЗОЛЯЦІЇ БУДІВЕЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЙ	101
Нежинський Д.П., Новицький О.П. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРИДАТНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ НАБРИЗНОГО УТЕПЛЮВАЧА ПІНОПОЛІУРЕТАНУ НА ВІДМІНУ ВІД МІНЕРАЛЬНОЇ ВАТИ В СИСТЕМАХ ТЕПЛОІЗОЛЯЦІЇ БУДІВЕЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЙ	102
Петрова С.М., Бородай Д.С. ОСНОВНІ ЕТАПИ ПРОЄКТУВАННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО ПРОСТОРУ ВЕТЕРИНАРНИХ КЛІНІК.....	103

Пожиленкова Т.Д., Бородай Я.О. ЕКОЛОГІЧНО ЧИСТІ БУДІВЕЛЬНІ МАТЕРІАЛИ – МАЙБУТНЄ БУДІВНИЦТВА	104
Покидченко В.Є., Циганенко Л.А. ЗАДАЧІ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА ЇХ ВИРІШЕННЯ НА ПРИКЛАДІ ТОРГОВЕЛЬНОГО ЦЕНТРУ	105
Помаз М.М., Андрух С.Л. СУЧАСНІ МЕТОДИ ЗАХИСТУ ПОКРІВЛІ В ПРОМИСЛОВOSTІ	106
Ревунов М.В., Павлюченков М.В. ДОСЛІДЖЕННЯ РОБОТИ ЗАЛІЗОБЕТННОЇ ПЛИТИ ПЕРЕКРИТТЯ, ЩО ПІДСИЛЮЄТЬСЯ НАРОЩУВАННЯМ З ВКЛЕЮВАННЯМ АРМАТУРНИХ СТРИЖНІВ	107
Рень О.В., Бородай Д.С. ІСТОРИЧНО-СОЦІАЛЬНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬ ГОТЕЛІВ	108
Рошко В.І., Резніченко Є.А., Роговий С.І. ДОСЛІДЖЕННЯ НАПРУЖЕНО-ДЕФОРМОВАНОГО СТАНУ ТА ВИЗНАЧЕННЯ СПОСОБІВ ПІДСИЛЕННЯ ФЕРМ ПОКРИТТЯ, ЩО ДЕФОРМОВАНІ (ВИГІН НИЖНЬОГО ПОЯСУ З ПЛОЩИНИ)	109
Рудь С.М., Огієнко Я.С. ДОСЛІДЖЕННЯ ОБСЯГУ ВНУТРІШНІХ ВАНТАЖНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ УКРАЇНИ	110
Рудь С.М., Огієнко Я.С. МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РУХОМОГО СКЛАДУ	111
Рушак Є.В., Савченко О.С. ОПТИМІЗАЦІЯ СТАТИЧНОГО РОЗРАХУНКУ СЕГМЕНТНИХ ДЕРЕВ'ЯНИХ ФЕРМ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО ЄВРОКОД	112
Рябовол С.В., Савченко О.С. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ РОЗТАШУВАННЯ ПОЗДОВЖНИХ НАСКРІЗНИХ ТРИЩИН ПО ВИСОТІ ПЕРЕРІЗУ НА НЕСУЧУ ЗДАТНІСТЬ ДЕРЕВ'ЯНИХ БАЛОК	113
Рябцев С.В., Волошко Т.П. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В УПРАВЛІННІ СКЛАДАМИ	114
Рябцев С.В., Волошко Т.П. ПЕРЕВАГИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СКЛАДОМ	115
Садовий Я.Г., Бородай С.П. КЛАСИФІКАЦІЯ ОФІСНИХ ЦЕНТРІВ ПРЕСТИЖНОГО РІВНЯ	116
Сасенко С.С., Савченко О.С., Савченко Л.Г. ВИКОРИСТАННЯ ПУСТОТУТВОРЮВАЧІВ ПРИ ВЛАШТУВАННІ МОНОЛІТНОГО ПЕРЕКРИТТЯ	117
Самбур В.О., Срібняк Н.М., Галушка С.А. ВАРІАНТНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МОНОЛІТНОГО ПЕРЕКРИТТЯ ЖИТЛОВОЇ БУДІВЛІ	118
Сасін Д.В., Андрух С.Л. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНОГО ЕПОКСИДНО-ПОЛІУРЕТАНОВОГО ПОКРИТТЯ	119
Сахно Б.О., Циганенко Г.М. ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ФУНДАМЕНТІВ І ШТУЧНИХ ОСНОВ З ГРУНТОМ	120
Сердюк В.М. МОДЕЛЮВАННЯ ЛОГІСТИЧНИХ БІЗНЕС – ПРОЦЕСІВ	121
Сидоренко Б.І., Новицький О.П. ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІСЕЧОВИНИ ЯК ЕФЕКТИВНОГО ТА СТАЛОГО СИРОВИННОГО МАТЕРІАЛУ В БУДІВНИЦТВІ ПІД ЧАС КАПРЕМОНТІВ ТА РЕМОНТІВ БУДІВЕЛЬ ТА СПОРУД ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ, ДОВГОВІЧНОСТІ ТА СТІЙКОСТІ ДО НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	122
Сімонов А.Б., Срібняк Н.М., Галушка С.А. РОБОТА СТРУКТУРНОЇ ПЛИТИ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ГРАНИЧНИХ УМОВ	123
Скорина К.О., Павлюченков М.В. ЗАСТОСУВАННЯ СТАЛЕФІБРОБЕТОНУ ПРИ ВЛАШТУВАННІ ПІДЛОГ ВИРОБНИЧИХ БУДІВЕЛЬ З ПІДВИЩЕНИМ РІВНЕМ ЗНОСОСТІЙКОСТІ	124
Скрипка С.О., Андрух С.Л. ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОБІГРІВІ ОЗДОРОВЧОГО ЗАКЛАДУ	125
Слиньок С.Г., Трифонов К.Д., Луцковський В.М. ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАЛІЗОБЕТОННОГО ПЕРЕКРИТТЯ НАД ПРИМІЩЕННЯМИ УКРИТТЯ ПРИ РУЙНУВАННІ КОНСТРУКЦІЙ БУДІВЛІ	126
Строкач Д.В., Бородай Я.О. ВІДБУДОВА НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ТА ПРИРОДНИХ КАРКАСІВ КРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	127
Ступак В. В., Бородай А.С. РОЛЬ СФЕРИ АРХІТЕКТУРИ ТА БУДІВНИЦТВА У СУЧАСНОМУ СВІТІ	128
Сушко Б.С. ПОКРАЩЕННЯ ТРАНСПОРТУВАННЯ РАННІХ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР	129
Сушко Б.С. ПРО ТРАНСПОРТУВАННЯ РАННІХ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР	130
Тараненко С.В. ЗАГАЛЬНІ РИСИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ЗОДЧЕСТВА ЖИТЛОВИХ БУДІВЕЛЬ	131
Тверезовська Т.С., Бородай Д.С. ПРОБЛЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИХ ЖИТЛОВИХ КОМПЛЕКСІВ В ЗАБУДОВІ ВЕЛИКИХ МІСТ	132
Ткачевський В.О., Циганенко Л.А. АНАЛІЗ НАПРУЖЕНО-ДЕФОРМОВАНОГО СТАНУ МОНОЛІТНОГО ПЕРЕКРИТТЯ З СИСТЕМОЮ ПОПЕРЕДНЬОГО НАПРУЖЕННЯ БЕЗ ЗЧЕПЛЕННЯ З БЕТОНОМ	133
Ткачевський М.О., Бородай С.П. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ БІЗНЕС-ГОТЕЛЕЙ НА ПРИКЛАДІ ДОСВІДУ СВІТОВОГО ПРОЕКТУВАННЯ ТА В УКРАЇНІ	134
Ткаченко А.Д. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ДІЙ СИЛ ВІД'ЕМНОГО ТЕРТЯ ПРИ ПРОЕКТУВАННІ ПАЛЬОВИХ ФУНДАМЕНТІВ	135
Ткаченко М.О., Бородай А.С. ОСОБЛИВОСТІ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИХ ЖИТЛОВИХ КОМПЛЕКСІВ ТА ЇХ ПЕРЕВАГИ В ПОРІВНЯННІ З ІНШИМИ ТИПАМИ ЖИТЛА	136
Фесенко Б.В., Циганенко Л.А. ПРОСТОРОВІ СКЛАДЧАСТІ ПОКРИТТЯ БУДІВЕЛЬ ТА СПОРУД	137

Хижко А. С., Циганенко Л.А., Циганенко Г.М. ЩОДО ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ УДАРНОЇ ВИБУХОВОЇ ХВИЛІ НА МЕТАЛЕВИЙ РАМНИЙ КАРКАС БУДІВЛІ В ПК «ЛІРА-САПР»	138
Хмара А.О., Бородай Я.О. ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ.....	139
Хоменко М.М. ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСПОРТУВАННЯ НЕГАБАРИТНОЇ ТЕХНІКИ.....	140
Хоменко М.М. ПРО ТРАНСПОРТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕХНІКИ.....	141
Хомяк В.С. ПОКРАЩЕННЯ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ	142
Хомяк В.С., СПОСОБИ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА ДО МІСЦЯ РОБОТИ.....	143
Цигикал К.С., Срібняк Н.М., Галушка С.А. МЕТОД РЕГУЛЮВАННЯ ЗУСИЛЬ В НЕРОЗРІЗНІЙ БАЛЦІ.....	144
Чучман О.В., Руденко В.А. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ АВТОПАРКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	145
Шейбсак О.В., Срібняк Н.М., Галушка С.А. АЛГОРИТМ ЧИСЛОВОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ ЩОДО ВЛИВУ ТРИЩИНОУТВОРЕННЯ НА РОБОТУ СТАТИЧНО НЕВИЗНАЧУВАНИХ СИСТЕМ ПЕРЕКРИТТЯ	146
Шульга А.О., Бородай Д.С. ОГЛЯД ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ БУДІВНИЦТВА СУЧАСНИХ ЖИТЛОВИХ КОМПЛЕКСІВ З ОБСЛУГОВУВАННЯМ	147
Яковенко Р. ТРАНСПОРТУВАННЯ МОЛОКА ТА МОЛОЧНИХ ПРОДУКТІВ	148
Яковенко Р. ЯК І ЧИМ ПЕРЕВОЗЯТЬ МОЛОКО ТА МОЛОЧНІ ПРОДУКТИ	149
Ярмоленко Д.О., Бородай Я.О., ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПРОЕКТУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИМИ КОМПЛЕКСАМИ В М. СУМІ.....	150

ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

Демченко О.М., Бондаренко К.В. ВИПАДОК ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ ЗА НОВОУТВОРЕННЯ НА СЕЛЕЗІНЦІ СОБАКИ.....	151
Демченко О.М., Бондаренко К.В. ДІАГНОСТИКА ТА ЛІКУВАННЯ КІСТОЗНИХ НОВОУТВОРЕНЬ ЯЄЧНИКІВ У КІШКИ	152
Романенко А.В. МОНІТОРИНГ ДІАГНОСТИЧНИХ ТА ЛІКУВАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНИХ ЗАХОДІВ ПРИ ГІПЕРТИРЕОЗІ У КОТІВ.....	153
Кісіль Д.О. ГІСТОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МОРФОЛОГІЧНИХ ЗМІН СІМ'ЯНИКІВ ТРУТНІВ МЕДОНОСНИХ БДЖІЛ <i>APIS MELLIFERA</i>	154
Колодяжний Р., Колодяжна В. ФОРМУВАННЯ ШЛУНКОВО-КИШКОВОЇ МІКРОБІОТИ У ТЕЛЯТ	155
Сидоренко Є.В. ЛАБОРАТОРНА ДІАГНОСТИКА БАБЕЗІОЗУ У СОБАК	156
Міщенко О.А., Шагал В.О. ПОШИРЕНІСТЬ ПІРОПЛАЗМОЗУ. МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ НЕДОПУЩЕННЯ ІНВАЗІЇ.....	157
Мозговий М.О. КАМПІЛОБАКТЕРІОЗ – НАЙПОШИРЕНІШИЙ ХАРЧОВИЙ ЗООНОЗ	158
Нестеренко О. М. ДЕЗІНФЕКЦІЯ В СИСТЕМІ ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНИХ ЗАХОДІВ ПРИ ВИРОЩУВАННІ ПТИЦІ	159
Тищенко К. ВИПАДОК СИНДРОМУ КУШИНГУ (ГІПЕРАДРЕНОКОРТИЦИЗМ) У СОБАК	160
Шагал В.О. СЕЧОКАМ'ЯНА ХВОРОБА КОТІВ. ПРИЧИНИ ТА ЛІКУВАННЯ.....	161
Лівощенко О.І. КОНТРОЛЬ МІКОТОКСИНІВ У КОРМАХ ДЛЯ ДРІБНИХ ТВАРИН.....	162
Мисник Ю.А. ЕФЕКТИВНІСТЬ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТОВАРІВ.....	163
Купцова Л.В. ВИКОРИСТАННЯ ВАКЦИНИ «РАБІСТАР» ПРОТИ СКАЗУ В М.КОНОТОП ТА КОНОТОПСЬКОМУ РАЙОНІ	164
Фотіна О.О. НЕБЕЗПЕЧНИЙ ГЕЛЬМІНТОЗ.....	165
Шкромада О.С. ЗНИЖЕННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ КЛЕЩІВ НА ТЕРИТОРІЇ МІСЬКИХ ПАРКІВ	166
Гузева В.О. МОНІТОРИНГ КАМПІЛОБАКТЕРІОЗНОЇ ІНФЕКЦІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ БІОБЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ.....	167
Фотін І.О. ЯК НЕ КУПИТИ ЗАМІСТЬ КРОЛЯ КОТЯЧЕ М'ЯСО	168
Ліфар І.Ю. ПРОФІЛАКТИКА МІКОТОКСИКОЗІВ ПТИЦІ	169
Назаренко С.М., Кісіль Д.О., Серженко В.В. ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКА ВАРООЗУ БДЖІЛ.....	170
Маринченко А.В. МОНІТОРИНГ ЩЕПЛЕНЬ ПРОТИ СКАЗУ НА БАЗІ ПРОЕКТУ «КІШКА» ВІД FOURPAWS.....	171
Волошина Л.В. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РІЗНИХ ТЕСТ-СИСТЕМ ДЛЯ ДІАГНОСТИКИ СЕЧІ ДОМАШНІХ ТВАРИН	172
Швачич Д.В. МЕТОДИ ЗАБОРУ КРОВІ У КІШОК В МЕЖАХ ПРОЕКТУ «КІШКА», М. СУМІ	173
Рокочий А.В. ВИПАДКИ ВІЯВЛЕННЯ ПАТОЛГІЧНОЇ ВАГІТНОСТІ У КІШОК ЗА ВИКОРИСТАННЯ «КАСТРІЛУ».....	174
Похиль Д.Ю. ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДІВ ДІАГНОСТИКИ ГЕРПЕСВІРУСНОЇ ІНФЕКЦІЇ КІШОК.....	175
Скляр О.І., Водько І.В. ХВОРОБИ ОБМІНУ РЕЧОВИН КОРІВ	176
Гордієнко А.В., Вак О.В. ГОСТРІ ШЛУНКОВО-КИШКОВІ ЗАХВОРЮВАННЯ ТЕЛЯТ ТА СТАН ВІТАМІНО-ЕЛЕКТРОЛІТНОГО ОБМІНУ	177
Грушко А.І. ВЕТЕРИНАРНО САНІТАРНА ЕКСПЕРТИЗА ПЕРЕПЕЛИНИХ ЯЄЦЬ	178
Герасимова О.С. ДІАГНОСТИКА, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКА ВУШНОГО КЛЕЩА (ОТОДЕКТОЗУ) У КІШОК.....	179

Добаносова Р.В., Добровольська В.А. ЗВ'ЯЗОК ГАСТРОЕТРЕРОПАТОЛОГІЙ ТА БІОХІМІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТРАВНОГО ТРАКТУ У ДРІБНИХ ТВАРИН	180
Герасимова О. С. ЕПІДЕМІЧНА ТА ЕПІЗООТИЧНА СИТУАЦІЯ ЩОДО СКАЗУ В УКРАЇНІ	181
Ковальчук Є.С. МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ ПАТОЛОГІЧНИХ ЗМІН У СЕРЦІ СОБАК	182
Кривченко Т.О. ПАТОМОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ У РОТОВІЙ ПОРОЖНИНІ СОБАК ПРИ МЕЛАНОСАРКОМІ	183
Швець І.В. ПАТОЛОГІЧНІ ЗМІНИ В ОРГАНІЗМІ СВИНЕЙ І ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ ПРИ ДІЇ ІНФЕКЦІЙНИХ ЗБУДНИКІВ	184
Коваленко Н.Є., Губаренко А.М., Решетняк Б.С. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЕЛЕКТРОФОРЕЗУ ДРІБНИХ ТВАРИН	185
Козирка В. В., Дорошенко В.В. ЗАХВОРЮВАННЯ ОРГАНІВ ДИХАННЯ У СВИНЕЙ	186
Скляр О.І., Косоголов Я. Ю. МЕТАБОЛІЧНІ ХВОРОБИ ЛАКТУЮЧИХ КОРІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЯКІСТЬ МОЛОКА	187
Титух С.М., Назаров Д.О. МАРКЕТИНГОВО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ СФЕРИ ВЕТЕРИНАРНИХ ПОСЛУГ	188
Портянко О. А., Хоменко В.С. ЯКІСТЬ КОРМІВ І СТАН ОБМІНУ РЕЧОВИН У КОРІВ	189
Сергієнко Я.В. SALMONELLA SPP, ЯК НОРМА ЗДОРОВОЇ МІКРОФЛОРИ КИШКОВОГО ТРАКТУ ЧЕРЕПАХ	190
Бобонич В. РЕЗУЛЬТАТИ ПРОФІЛАКТИКИ СКАЗУ ТВАРИН В МЕЖАХ РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ	191
Лисиця Ю. ЕРЛІХІОЗ СОБАК(ДІАГНОСТИКА, НАПРЯМКИ ЛІКУВАННЯ)	192
Лисиця Ю.Р. ТОКСИКОЗ У СОБАК, СПРИЧИНЕНИЙ ВЖИВАННЯМ ШОКОЛАДУ	193
Фасоля М. ВИЗНАЧЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ЧУТЛИВОСТІ ДО АНТИБАКТЕРІАЛЬНИХ ПРЕПАРАТІВ МІКРОФЛОРИ МОЛОКА ХВОРИХ НА МАСТИТИ КОРІВ В УМОВАХ АФ «ЛИЩЕ» ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	194
Ярмошенко Ю.Г. КОНТРОЛЬ ЗА ХВОРОБАМИ СТАВОВИХ РИБ	195
Гулько О.А. ЕЙМЕРІОЗ – ПРОБЛЕМА ПТАХІВНИЦТВА	196
Петров В.В. ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНЕ ІНСПЕКТУВАННЯ М'ЯСА ПТИЦІ	197
Дерев'янченко О.В. СТРАТЕГІЯ РОЗРОБКИ НОВИХ ПРЕПАРАТІВ ВІД БЛІХ	198
Мечев А.І., Драган М.О. ЗАХОДИ ПО БОРОТЬБІ ЗІ СКАЗОМ В МІСТІ СУМИ	199
Назаренко С.М., Храновська О.Г. ВИЗНАЧЕННЯ ФАЛЬСИФІКАЦІЇ МОЛОКА	200
Скляр О.І., Щука А.Є. ДЕЯКІ АСПЕКТИ У ВИНИКНЕННІ МАСТИТУ КОРІВ	201
Якимець Є. П. ПАРВОВІРУСНИЙ ЕНТЕРИТ. ЧИМ НЕБЕЗПЕЧНИЙ?	202
Москаленко Р.А. ПІДГОТОВКА ХІРУРГІЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ В МЕЖАХ ПРОЕКТУ «КІШКА», М. СУМИ	203
Должук О.В. СУЧАСНИЙ ПІДХІД ЩОДО ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ ДЕРМАТОФІТІЇ У СОБАК	204
Буряк Р.В. КОМПЛЕКСНІ ЗАХОДИ ЩОДО ЕКТОПАРАЗИТОЗІВ (ПАРАЗИТІВ, ЯКІ ЖИВУТЬ НА ПОВЕРХНІ ТІЛА) ДРІБНИХ ДОМАШНІХ ТВАРИН, ТАКИХ ЯК СОБАКИ ТА КОТИ, В УМОВАХ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	205
Костенко М.В. МОНІТОРИНГ ПАТОЛОГІЇ У КОТІВ - КРИПТОРХ, ВИЯВЛЕНИХ ПІД ЧАС ВОЛОНТЕРСЬКОГО ПРОЕКТУ «КІШКА», М. СУМИ	206
Петрак М.В., Подленко В.В. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ НАДАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ РОДОДОПОМОГИ	207
Вардовський О.М., Харченко О.А. ЗБІЛЬШЕННЯ ВИПАДКІВ СКАЗУ СЕРЕД ДОМАШНІХ ТВАРИН	208
Подленко В.В., Вардовський О.М. ЕФЕКТИВНІСТЬ РІЗНИХ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ СОБАК ЗА ГНІЙНИХ РАН	209
Харченко О.А., Петрак М.В. ГІСТОЛОГІЧНІ ЗМІНИ ТКАНИН РАН У СОБАК ЗА РІЗНИХ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ	210
Радченко-Кашаба А. В., Кулижка А.В. ПЕРЕКРУЧУВАННЯ РОГУ МАТКИ У КІШКИ	211
Бойко К.В. ЕПІЗООТОЛОГІЯ ТА ДІАГНОСТИКА САРКОПТОЗА У СОБАК, ЩО УТРИМУЮТЬСЯ В МІСЬКИХ КВАРТИРАХ	212
Єфименко С.С. МОНІТОРИНГ ПАТОЛОГІЧНО ЗМІНЕНИХ МАТОК, ВИЯВЛЕНИХ ПІД ЧАС ВОЛОНТЕРСЬКОГО ПРОЕКТУ «КІШКА», М. СУМИ	213
Сергійчик Т. СПОСОБИ ЗМЕНШЕННЯ БАКТЕРІАЛЬНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ У ГОСПОДАРСТВАХ З ВИРОЩУВАННЯ БРОЙЛЕРІВ	214
Глух Є.А., Бець П.А. ЗНАЧЕННЯ МАРГАНЦЮ В РАЦІОНАХ ПРОДУКТИВНОЇ ПТИЦІ	215
Маринченко А., Тимофеев М. РІПАК В ГОДІВЛІ ПРОДУКТИВНОЇ ПТИЦІ	216
Скороход В.В., Вороненко Ю.О. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА ЯЄЦЬ ПТИЦІ	217
Супрун Ю. ЗАСТОСУВАННЯ ПРОБІОТИКІВ ДЛЯ КРОЛІВ	218
Власенко Є., Грек В. ПОРУШЕННЯ МЕТАБОЛІЗМУ У ДІЙНИХ КОРІВ	219
Грек Р. ФОРМУВАННЯ ШЛУНКОВО-КИШКОВОЇ МІКРОФЛОРИ У ПОРОСЯТ	220
Войтенко О.О. РОЛЬ КОРЕНЕБУЛЬБОПЛОДІВ І БАШТАННИХ КОРМІВ У ГОДІВЛІ ТВАРИН	221
Молочко С.М. ДОБРОБУТ РЕПТИЛІЙ В ДОМАШНІХ УМОВАХ	222
Молочко С.М. ПЕРЕБІГ КРИПТОСПОРИДІОЗУ У РЕПТИЛІЙ	223

Коваленко І. ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА НЕДОПУЩЕННЯ ОТРУЄННЯ БДЖІЛ В ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	224
Максименко В.П. НЕБЕЗПЕКА ОТРУЙНИХ РОСЛИН НА ПАСОВИЩАХ.....	225
Сухорукова В.С. Білоконь О.А. ЕФЕКТИВНІСТЬ СПОСОБУ ЛІКУВАННЯ КОРИВ 3 ЕНДОМЕТРИТАМИ.....	226
Романенко А.В.ВИПАДОК ДИПІЛІДІОЗУ В КОТЯЧОМУ ПРИТУЛКУ «MIEZ-HAUS».....	227
Можеровський О.В.РІЗНОВИДНІСТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДИНИ DEMODECIDAE.....	228
Маренич М.Р. СИТЕМАТИКА ТА БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДСТАВНИКІВ РЯДУ SOCCIDIA	229
Городнича Т.Л. ХЕЙЛЕТІОЗ ДОМАШНІХ ТВАРИН	230
Галіч В. І. ФАУНА ЗБУДНИКІВ ШЛУНКОВО – КИШКОВИХ ГЕЛЬМІНТОЗІВ ПТИЦІ.	231
Долбаносова Р.В. Кириченко А.А. СЕРЦЕВІ ЗАХВОРЮВАННЯ ДОМАШНІХ УЛЮБЛЕНЦІВ	232
Камбур М.Д., Калашник М.О., Замазій А.А. ПОКАЗНИКИ ГУМОРАЛЬНОЇ ЛАНКИ ІМУНІТЕТУ У ТЕЛЯТ	233
Демидко О.С., Камбур М.Д., Замазій А.А. РУБЦЕВА МІКРОФЛОРА ТА РЕЗИСТЕНТНІСТЬ ОРГАНІЗМУ ТЕЛЯТ	234
Коленченко В.А., Калашник М.О., Замазій А.А. ВПЛИВ СТАНУ ПРИ НАРОДЖЕННІ НА РЕЗИСТЕНТНІСТЬ ОРГАНІЗМУ ТЕЛЯТ	235
Наумко Д.С., Білоконь О.А., ОДНОСТОРОННІЙ ПЕРЕКУТ МАТКИ У ВАГІТНОЇ СУКИ	236
Атамуратов Б.М., Домашенко С.С. АНАТОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БУДОВИ НИЖНЬОЇ ЩЕЛЕПИ КОТА.....	237
Лівощенко Т.М. АНАЛІЗ ТА ДИНАМІКА РОСПОВСЮДЖЕННЯ ІНВАЗІЙНИХ ХВОРОБ БДЖІЛ В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ЗА 2020-2022 РОКИ.....	238
Сачук В.О., Будко І.М., Сонько Є.О. ПЕРША ДОПОМОГА ПРИ ГОСТРІЙ ДИХАЛЬНІЙ НЕДОСТАТНОСТІ У КОТІВ	239
Рудницький Е.В. БАБЕЗІОЗ СОБАК – СУЧАСНЕ ЛІКУВАННЯ В ВЕТЕРИНАРІЙ МЕДИЦИНІ.	240
Решетило Є.О. УРАЖЕННЯ КОТА АРБАЛЕТНОЮ СТІЛОЮ	241
Терещук Д.В. ДІАГНОСТИКА ТА ЛІКУВАННЯ ХВОРОБИ ЛАЙМА У СОБАК	242
Мартінова Г. Й. ЛІКУВАННЯ СОБАК ЗА АСОЦІЙОВАНОГО ПЕРЕБІГУ БАБЕЗІОЗУ І ДИРОФІЛЯРІОЗУ	243
Терещук Д.В. КЛІНІЧНИЙ ВИПАДОК ПОЛІКІСТОЗУ ЯЄЧНИКІВ У СУКИ	244
Мартінова Г. Й. ДІАГНОСТИКА ТА ЛІКУВАННЯ ДИПІЛІДІОЗУ СОБАК.....	245
Блажко О.О. ПЕРІОДОНТОПАТІЯ, ЯК НАСЛІДОК ВІДСУТНОСТІ ГІГІЄНИ РОТОВОЇ ПОРОЖНИНИ У ДРІБНИХ ТВАРИН.....	246
Гаврилюк Г.Ю. ЕФЕКТИВНІ ТА ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНІ ЗАСОБИ БОРОТЬБИ З БАКТЕРІАЛЬНИМИ ХВОРОБАМИ ПТИЦІ.....	247
Луцьова О.Д., Ніколаєнко К.М. ЗНАЧЕННЯ БОБОВИХ КУЛЬТУР У ГОДІВЛІ ТВАРИН	248
Гребеник В.О. АНАТОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БУДОВИ ЧЕРЕПА КОТА.....	249
Будко І.М., Сонько Є.О., Сачук В.О. ПОРІВНЯЛЬНІ МЕТОДИ ТЕРАПІЇ КОРИВ ЗА ФОЛІКУЛЯРНИХ КІСТ	250
Лівощенко Л.П., Салівон Н.С., Лівощенко О.І. ЗАБРУДНЕННЯ КОРОВ'ЯЧОГО МОЛОКА ТА МЕТОДИ ЙОГО УСУНЕННЯ	251
Лівощенко Є.М., Вандоляк Д.Т. ОСОБЛИВОСТІ АРТЕРІЙ У ТХОРЕВИХ.....	252
Лівощенко Є.М., Крючков С.В. АНАТОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БУДОВИ ПАНТІВ ТА РОГІВ.....	253
Лівощенко Є.М., Семисоріна К. М. ОСОБЛИВОСТІ ОСЬОВОГО СКЕЛЕТУ КАЖАНА-ВАМПІРА	254
Лівощенко Є.М., Ракуса Д.О. АНАТОМІЧНА БУДОВА ШКІРИ У КОТІВ.....	255
Лівощенко Є.М., Корнієнко К.Р. БУДОВА ХРЕБТА У КОТІВ.....	256
Лівощенко Є.М., Котлярова М.В. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КІСТОК АВТОПОДІЮ ОКРЕМИХ ГРИЗУНІВ У ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ЇХ ВІДБИТКІВ.....	257
Лівощенко Є.М., Царькова К.О. ВИГОТОВЛЕННЯ АНАТОМІЧНИХ ПРЕПАРАТІВ З ОСТЕОЛОГІЇ.....	258
Лівощенко Є.М., Титух С. М. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА БУДОВИ ХРЕБТА ДРІБНОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ	259
Лівощенко Є.М., Чигрин О.А. АНАТОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БУДОВИ НИРКОВОЇ АРТЕРІЇ У ХИЖАКІВ	260
Лівощенко Є.М., Монакіна А.А. АНАТОМІЯ КРОВОНОСНОЇ СИСТЕМИ У ГРИЗУНІВ У ПЕРИНАТАЛЬНИЙ ПЕРІОД.....	261
Цубіна А.А. ЕТІОЛОГІЯ, ДІАГНОСТИКА, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКА ПАРВОВІРУСНОГО ЕНТЕРИТУ СОБАК.....	262
Цубіна А.А. МІКСОМАТОЗ КРОЛИКІВ ТА НА СКІЛЬКИ ВАЖЛИВА ВАКЦИНАЦІЯ?	263
Смирнов М.С. ДОСВІД КОНТРОЛЮ НЕОНАТАЛЬНОЇ ДІАРЕЇ ВРХ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «УКРАЇНСЬКО-ГОЛЛАНДСЬКА АГРОКОМПАНІЯ».....	264
Хрістенко В.А. ПРИРОДНІ МЕТАБОЛІТИ У ВІДКРИТТІ ЛІКІВ: СТРУКТУРИ, ПОЯВА, БІОАКТИВНІСТЬ ТА БІОСИНТЕЗ.....	265
Міняйло Т.О. ПІЗНАННЯ БІОНЕОРГАНІЧНОЇ ХІМІЇ В ЖИВОМУ ОРГАНІЗМІ	266

Зименко О. Д. ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ ЗДОРОВ'Я У КОНЯРСТВІ	267
Бігун Д. Ю. МОНИТОРИНГ ІНСЕКТОАКАРИЦИДНИХ ПРЕПАРАТІВ НА РИНКУ УКРАЇНИ	268
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ	
Козлов С.М. ЩОДО РОЛІ АДМІНІСТРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКА	269
Лободін С. О. МАРКЕТИНГОВА СТРАТЕГІЯ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА: ЗМІСТ, ПОСЛІДОВНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ	270
Дяговець В.І. МАРКЕТИНГОВІ АСПЕКТИ ПЛАНУВАННЯ ПРОДУКТОВИХ ІННОВАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ	271
Аузяк І.В. МАРКЕТИНГОВЕ УПРАВЛІННЯ ПОЛІТИКОЮ РОЗПОДОДІЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	272
Железний Т.Д. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ НАПРЯМІВ ПЛАНУВАННЯ НОВОЇ ПРОДУКЦІЇ У МАРКЕТИНГОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	273
Вангородська О. А. МАРКЕТИНГОВЕ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ	274
Лаврик М.М. РОЗРОБКА МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПРОСУВАННЯ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА	275
Стрілець А.М. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ СТРАТЕГІЙ ЛОГІСТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ	276
Макаренко А.Р. МАРКЕТИНГОВЕ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	277
Петухова М. В. МАРКЕТИНГОВІ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЮ ПОЛІТИКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	278
Філіппова Н. Ю. ВПЛИВ ЕФЕКТИВНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ДОСЯГНЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ ОРГАНІЗАЦІЇ	279
Клименко А.І. МОТИВАЦІЯ ЯК ФАКТОР СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	280
Мартолєс М. ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	281
Харинко Ю.В. ІНСТРУМЕНТИ ПЛАНУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	282
Банькодуд В.О. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ	283
Басенкова Т. НАПРЯМКИ БІЗНЕС-ПРОЕКТУВАННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ПОШУКИ ДЖЕРЕЛ ЇХ ФІНАНСУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ	284
Ворожко К.М. СУЧАСНІ ОПЕРАЦІЇ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ	285
Клишкова Я.С. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ	286
Манько І. О. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ВІЙНИ	287
Педич Я. Є. ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	288
Петленко А.Ю. СТРАТЕГІЯ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ	289
Пономар А. Р., Сюсюкало І.О., СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ	290
Толочко О.О. ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ДЕРЕВООБРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ	291
Харченко М.О. ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН ТОВ «НАСОСТЕХКОМПЛЕКТ»	292
Чигрин Д. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РЕЄСТРАЦІЇ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ НА ПРИКЛАДІ СФГ «УРОЖАЙ»	293
Дяченко В.В. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ	294
Бойко О.В. АНАЛІЗ ПЛАНОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО СЕРВІСНОГО ЦЕНТРУ ГСЦ МВС В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ	295
Новикова А.А. ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ	296
Єрмоленко А.С. ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ТОВ «НАСОСТЕХКОМПЛЕКТ»	297
Волкова А.М. ІДЕНТИФІКАЦІЯ СТРАХОВОГО ШАХРАЙСТВА В УКРАЇНІ ТА НАПРЯМИ БОРОТЬБИ З НИМ	298
Зуєнко Д.А. ФІНАНСОВЕ ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКУ	299
Мірошніченко І.М. СТРАХОВИЙ ЗАХИСТ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОЇ СФЕРИ СУМСЬКОГО РЕГІОНУ	300
Пелих С.О. СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ КРИЗИ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	301

Маслюк Б.О. ЗНАЧЕННЯ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СТРАТЕГІЇ ВІДНОВЛЕННЯ АГРАРНОЇ СФЕРИ.....	302
Артеменко Є.А. НАПРЯМИ ПОСТВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ АКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ.....	303
Василець К. А. ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	304
Глух В. П. РОЛЬ БУДІВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СТАЛІЙ РЕЛОКАЦІЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ	305
Гуменник І. М. БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНІЙ СФЕРІ	306
Жежеря Ж. В. МІКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ	307
Затара А. М. МЕТОДИ ВИЗНАЧЕННЯ РИЗИК-ФАКТОРІВ	308
Затара А. М. РОЗРОБКА СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ РИЗИКОВИХ ПОДІЙ	309
Кригін В.В. МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	310
Литвиненко О. М. РОЗВИТОК КООПЕРАЦІЇ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ	311
Неледва А. О. ЕВОЛЮЦІЯ МОТИВАЦІЇ : ПЕРЕЛІК СТРАТЕГІЙ ДЛЯ АДАПТАЦІЇ ДО СУЧАСНИХ УМОВ.....	312
Неледва А.О. МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ В УМОВАХ ЗРОСТАННЯ ВПЛИВУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	313
Новіков Д.С. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕДУМОВ ТА ДОЦІЛЬНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АГРОДРОНІВ.....	314
Пігуль О.В. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ СТАЛОСТІ ЖИТЛОВИХ ПРОЄКТІВ	315
Поздирко В.С. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ГАЛУЗІ ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА	316
Поздирко В.С. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА	317
Сьомушкін В.О. УПРАВЛІННЯ ЖИТТЄВИМ ЦИКЛОМ БУДІВЕЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	318
Щенякін Д.О. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СОНЯЧНИХ ПАНЕЛЕЙ НА НАУКОВО-ДОСЛІДНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	319
Белоконь П.А. СУЧАСНІ АВТОМАТИЗОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ РЕКРУТИНГУ	320
Стеблянко В.В. АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ ЩОДО ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ. ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ	321
Агеев О.А. ОГЛЯД ПЛАТФОРМ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ.....	322
Блаженко Д.О. МЕТОДИ ТА ПРОБЛЕМИ ПРОЕКТУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПІДСИСТЕМ ВЕДЕННЯ ЗАМОВЛЕНЬ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЇ TRIZ.....	323
Гончар Д.О. АВТОМАТИЗАЦІЯ РОЗРАХУНКУ БАЛАНСУ ГУМУСУ ТА ПОЖИВНИХ РЕЧОВИН В ҐРУНТІ.....	324
Доля А.Р. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗРОБКИ АДМІНІСТРАТИВНИХ МОДУЛІВ.....	325
Дубінчин В.С. РОЗРОБКА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДСИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ КОМП'ЮТЕРИЗОВАНИХ РОБОЧИХ МІСЦЬ	326
Крамський А.С., Бусенко І.В. ПРОГНОЗУВАННЯ КІЛЬКОСТІ СТУДЕНТІВ В УКРАЇНІ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕКОНОМЕТРИЧНИХ МЕТОДІВ	327
Олійник А.В. ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ ТА ПРОЕКТУВАННЯ ПІДСИСТЕМИ ОБЛІКУ ПАЛИВНО-МАСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ В ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ	328
Руденок О.А. ПОШУК ІНФОРМАЦІЇ В ТЕКСТОВИХ ДОКУМЕНТАХ З УРАХУВАННЯМ КОНТЕКСТУ.....	329
Санжаков А. А. АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ВИКОРИСТАННЯ ІТ- ТЕХНОЛОГІЙ У МОБІЛЬНІЙ РОЗРОБЦІ ДЛЯ ОС АНДРОЇД	330
Сіденко А.С. ПРОБЛЕМИ РЕГІСТРАЦІЇ ТА ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ДАНИХ МОНІТОРИНГУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	331
Терещенко С.С. ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ ТА ПРОЕКТУВАННЯ ПІДСИСТЕМИ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ В АТЕЛЬЄ З ВИГОТОВЛЕННЯ ОДЯГУ	332
Чубун М.П. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У СТВОРЕННІ ВЕБ-САЙТІВ ДЛЯ ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИНІВ КОМП'ЮТЕРИЗОВАНИХ РОБОЧИХ МІСЦЬ	333
Шелковський С.В. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРОЕКТУВАННЯ ПІДСИСТЕМИ ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВ ПЕРЕРОБКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	334
Горбань С.В. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ПІДПРИЄМСТВА.....	335
Miao Yinhai INFLUENCE OF MANAGEMENT DECISIONS ON THE ENTERPRISE'S INNOVATION STRATEGY.....	336
Zhao Min THE EFFICIENT MANAGEMENT OF TALENTS FOR THE DEVELOPMENT OF ENTERPRISE.....	337
Заболотна А.І. УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ РЕГІОНУ ЗА МАТЕРІАЛАМИ ДРУЖБІВСЬКОЇ ТГ	338

Глек О.А. ОРГАНІЗАЦІЯ КЕЙТЕРИНГОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ	339
Малюк Н.М. СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА	340
Дутов М.М. СТІЙКИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА	341
Бондар В.М. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	342
Макарчук П.В. ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	343
Могиленець В.М. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА	344
Борщов А.О. ЗАСТОСУВАННЯ ДІАГНОСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ЛОГІСТИЦІ ТА ЇХ ПОШИРЕННЯ НА СИСТЕМІ ТРАНСПОРТУ	345
Гризодуб Д.Г. АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПОСЛУГ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	346
Гулієва Н.О. СТРАТЕГІЇ МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ	347
Лотник С.В. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА НА ОСНОВІ РОЗВИТКУ АГРОСЕРВІСУ	348
Наумов С.І. АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	349
Спаська Д.І. ЗАСТОСУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	350

ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Шкурат О.В., Юрченко О.Ю. ПРОЦЕС ЕКСТРУДУВАННЯ ЗЕРНОВИХ ПРОДУКТІВ	351
Карпенко В.В. ОГЛЯД ТА ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПРОЦЕС РОБОТИ ПЕРЕВАНТАЖУВАЧІВ ЗЕРНА	352
Радченко Є.О. ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ ЗБИРАННЯ БУЛЬБ КАРТОПЛІ ТА АНАЛІЗ РОБОЧИХ ОРГАНІВ	353
Москаленко Д.А. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИЧИН ВИРОБНИЧОГО ТРАВМАТИЗМУ В ГАЛУЗІ АПК	354
Литвиненко Є.В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ТА ПРОФІЛАКТИЧНИХ ЗАХОДІВ ДЛЯ БЕЗПЕЧНОГО ВИКОНАННЯ РОБІТ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРЬСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ	355
Хом'як Я.А. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ПРАЦІВНИКІВ В АГРОПІДПРИЄМСТВАХ	356
Шкурат О.В., Юрченко О.Ю. ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМАЛЬНИХ РЕЖИМІВ ЕКСТРУЗІЇ В ПРЕС-МАШИНІ	357
Троян О.О. АНАЛІЗ МЕТОДІВ ВИЗНАЧЕННЯ ЯКІСНОГО СКЛАДУ МОЛОКА НА ВМІСТ БІЛКА ТА ЖИРУ	358
Заскока М.М. ВИРОБНИЦТВО ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР З ЕЛЕМЕНТАМИ СИСТЕМИ ТОЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА	359
Колесниченко А.В. СТАН ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА В УКРАЇНІ	360
Максименко О.Ю. ВПЛИВ КПП НА ВИТРАТУ ПАЛИВА	361
Омельяненко А.В. ВИРОБНИЦТВО СОНЯШНИКУ В СИСТЕМІ ТОЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА	362
Омельяненко Ю.В. ВИРОБНИЦТВО ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ В УМОВАХ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	363
Троян О.О. РОЗРОБКА ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОГО ПРИСТРОЮ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЖИРУ ТА БІЛКА В МОЛОЦІ	364
Очкуренко В.Ю. ДОДАТКОВІ РЕГУЛЮВАННЯ ДИСКОВИХ МАШИН ДЛЯ РОЗСІВАННЯ МІНЕРАЛЬНИХ ДОБРІВ	365
Коренський Д.А. ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОБҐРУНТУВАННЯ СИСТЕМ КЕРУВАННЯ ПРИСТРОЯМИ ОПРОМІНЕННЯ ТЕЛЯТ В КОРІВНИКУ ФОП ЛЮЛЬКОВ	366
Недбай М.В., Баня І.В. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ПОСІВНИХ МАШИН. ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	367
Зекун О.В. УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ КУКУРУДЗИ ДЛЯ УМОВ СУМЩИНИ	368
Баня І.В., Недбай М.В., Баран С.В. ВПЛИВ ЯКІСНИХ ПОКАЗНИКІВ ПОСІВУ НА ВРОЖАЙНІСТЬ КУЛЬТУР	369
Руденко І.М., Яковенко В.О. ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ	370
Великодний І.В., Москович В.О. ВИКОРИСТАННЯ КОМБІНОВАНИХ ҐРУНТООБРОБНИХ МАШИН ДЛЯ ПЕРЕДПОСІВНОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ	371
Камець К.С., Колоша М.В. АНАЛІЗ СПОСОБІВ МІЛКОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ	372
Руденко І.М., Яковенко В.О. ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ МІНІМАЛЬНОГО ТА НУЛЬОВОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ	373
Авдеев В.В. АНАЛІЗ НАЙВАЖЛИВІШИХ ПРОБЛЕМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОВГОВІЧНОСТІ ТА ПРАЦЕЗДАТНОСТІ ТЕХНІКИ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ ДЕТАЛЕЙ МАШИН ТА ЇХ МЕХАНІЗМІВ	374
Денисенко Д.С. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ В ЗЕМЛЕРОБСТВІ	375
Авдеев В.В. МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ ДВИГУНА ЯМЗ-238	376
Зекун О.В. ТЕХНОЛОГІЯ ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ ДЛЯ ВИРОЩУВАННЯ КУКУРУДЗИ В УМОВАХ СУМЩИНИ	377

Сайко О.М. ВИЗНАЧЕННЯ НЕОБХІДНИХ КУТІВ ДЛЯ СПРЯМУВАННЯ СОНЯЧНИХ ПАНЕЛЕЙ	378
Шелест М.С. УДОСКОНАЛЕННЯ ВИСІВАЮЧОГО АПАРАТУ ЗА РАХУНОК ВПРОВАДЖЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО КЕРУВАННЯ	379
Дьяченко О.О. СПОСОБИ ПІДВИЩЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ ДЛЯ ПОБУТОВИХ СПОЖИВАЧІВ	380
Теницький П.П. ВИКОРИСТАННЯ 3D ДРУКУ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЛЕГКИХ ТА АЕРОДИНАМІЧНИХ ДИЗАЙНІВ ДЛЯ ВІТРОГЕНЕРАТОРІВ	381
Теницький П.П. ЯК ІНТЕГРАЦІЯ 3D ДРУКУ МОЖЕ ПОЛІПШИТИ ВИРОБНИЦТВО ДЕТАЛЕЙ ДЛЯ ВІТРОГЕНЕРАТОРІВ	382
Ємелін О.А. ВПЛИВ АВТОМАТИЗАЦІЇ СУШИЛЬНОЇ КАМЕРИ НА ЯКІСТЬ ПИЛОМАТЕРІАЛУ	383
Ємелін О.А. ПОКРАЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ЧЕРЕЗ АВТОМАТИЗАЦІЮ ПРОЦЕСУ СУШІННЯ ДЕРЕВИНИ	384
Бугаєнко Р.Ф., Кузьменко В.Р. ОСОБЛИВОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПІЛЕТ З РЕШТОК РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ	385

ФАКУЛЬТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Ащаулова Н.С. УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПЕЧИВА З ТЕРМОСТАБІЛЬНИМИ НАЧИНКАМИ	386
Бабенко Б.В. ЕВОЛЮЦІЯ ТРАДИЦІЙ: ІНОВАЦІЯ В УКРАЇНСЬКІЙ КУХНІ – ВДОСКОНАЛЕНИЙ БАНОШ	387
Бавінов А.Г. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ НАТУРАЛЬНИХ ЧІПСІВ ІЗ КУРЯТИНИ	388
Буяло Є.С. ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ НАТУРАЛЬНОГО БАРВНИКА БЕТАНІНУ	389
Гончар В.С. АКТУАЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ СИРУ КИСЛОМОЛОЧНОГО В ТЕХНОЛОГІЇ СТРАВ ІЗ ЗАПЕЧЕНИХ ОВОЧІВ	390
Деуленко А.Б. УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ МАКАРОННИХ ВИРОБІВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ РОСЛИННОЇ СИРОВИНИ	391
Дзюба Я.С. РОЗРОБКА ЙОГУРТУ З ДОДАВАННЯМ ПОРОШКУ КРОПИВИ ТА БАЗИЛИКУ	392
Івашина С.А. ХАРЧУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ	393
Ільєнко К.О. ЗБИВНІ БОРОШНЯНІ ВИРОБИ ЗБАГАЧЕНІ МОРСЬКИМИ ВОДОРОСТЯМИ	394
Калініченко Я.І. ВИКОРИСТАННЯ ХЛОРЕЛИ В ТЕХНОЛОГІЇ БОРОШНЯНИХ СТРАВ	395
Кравець А.О., ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВАКУУМ-ВИПАРНИХ АПАРАТІВ WIEGAND-4000 ТА WIEGAND-8000	396
Крупська А.В. УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ НАЧИНОК З ВИКОРИСТАННЯМ ПЮРЕ ГАРБУЗА	397
Кузьменко Л.І. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ БАРВНИКА КАРМІНУ	398
Кучерина О.О. ВПЛИВ ГЛУТАМАТУ НАТРІЮ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ	399
Майборода Р.С. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ПОРОШКУ ПСИЛІУМУ В ТЕХНОЛОГІЇ СТРАВ ІЗ СИРУ КИСЛОМОЛОЧНОГО	400
Мордвяник Т.А., Товстоп'ят Д.І. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИГОТУВАННЯ ПІЦИ	401
Панасенко А.В. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПОРОШКУ ГРИБА PLEUROTUS OSTREATUS В ТЕХНОЛОГІЇ СІЧЕНИХ ВИРОБІВ	402
Тарабухіна Д.М. ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА СОЛОДКИХ СТРАВ ДЛЯ ОЗДОРОВЧОГО ХАРЧУВАННЯ	403
Тельонков Є.В. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ АПІПРОДУКТІВ У ТЕХНОЛОГІЇ ДЕСЕРТНОЇ ПРОДУКЦІЇ	404
Тимошенко А.О. ВИКОРИСТАННЯ ПРОБІОТИКІВ В ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВOSTІ	405
Чебаненко Є.В. ДОСВІД УДОСКОНАЛЕННЯ СТРАВ З БОБОВИХ У ШКОЛІ № 29 М. СУМИ	406
Черняков В.А. ТЕХНОЛОГІЯ СНЕКОВОЇ ПРОДУКЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ РОСЛИННОЇ СИРОВИНИ	407
Ярмош Т.А. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ВИЧАВОК У ВИРОБНИЦТВІ НАТУРАЛЬНИХ БАРВНИКІВ	408

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Бабич А.Г., Ткачов Д.А. ЩОДО СУДОВИХ ПРОЦЕСІВ У СФЕРІ КЛІМАТИЧНИХ ПРОБЛЕМ: ГЛОБАЛЬНИЙ ЗВІТ - 2023	409
Берючов В.Ю. РОЛЬ ТА ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ БПЛА У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	410
Бізюк А.О. ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗМІ У ВОЄННИЙ ЧАС	411
Болдін О.В. СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ: ПЕРСПЕКТИВА ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ	412
Брижань Ю.В. ТРУДОВА МЕДІАЦІЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПРАВОВОМУ ПОЛІ	413
Витвіцький О.А. ВИКОРИСТАННЯ ГІС ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ РЕГУЛЮВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ	414
Вовк Р.А. ГЕНЕРАЛЬНЕ ПЛАНУВАННЯ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ЙОГО ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ	415
Вовницький А.В. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ	416

Воронько М.С. РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ	417
Гасай О.В. ДО ПОНЯТТЯ КОНЦЕПТУ «ЕКОЛОГІЧНА ДЕРЖАВА»	418
Гетьман І.Ю. ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ У ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ	419
Головій В.О. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ДОПОМОГА: СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ	420
Гриб В.В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗОНУВАННЯ ПРИРОДООХОРОННИХ ТЕРИТОРІЙ	421
Григоренко О.В. ТЕХНОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ У СФЕРІ МОНІТОРИНГУ ЗЕМЕЛЬ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПРАВОЗАХИСНІ АСПЕКТИ.....	422
Гриневська О.В. МОНІТОРИНГ ЗЕМЕЛЬ	423
Гриценко А.О. ОСОБЛИВОСТІ УСИНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	424
Гурін В.О. ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СПОРІВ ЩОДО ВИЗНАННЯ ЗАПОВІТІВ НЕДІЙСНИМИ	425
Дзекелева Т. «ПОДАТКИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ».....	426
Дзюба В.М. ЗАЛИШЕННЯ ПОЗОВУ БЕЗ РОЗГЛЯДУ ЯК ЗАХІД БОРОТЬБИ З ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ЗЛОВЖИВАННЯМИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	427
Єрохін В. С., Ковальчук В. С. ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ МОНІТОРИНГУ ЗЕМЕЛЬ	428
Жмакін С.А. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ УПОВНОВАЖЕНОГО ПАРЛАМЕНТУ З НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НОВОЇ ЗЕЛАНДІЇ.....	429
Здоровцов Є.О. ЗАХОДИ ПО ЗБЕРЕЖЕННЮ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....	430
Зеленський О.М. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ	431
Іщенко В.О. ВЕРХОВЕНСТВО І ПРЯМА ДІЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ НОРМ ЯК ОСНОВНІ ВЛАСТИВОСТІ КОНСТИТУЦІЇ	432
Карташова А.А. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВСТАНОВЛЕННЯ (ВІДНОВЛЕННЯ) МЕЖ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК В УКРАЇНІ	433
Каснаускас М.С. ГЕОІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В УПРАВЛІННІ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ	434
Кішінець Ю.А. СОЦІАЛЬНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ ПРО ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН.....	435
Клещенко О.М., Герман Б.І. ЩОДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ МІГРАЦІЇ.....	436
Klochko A.O. SCIENTIFIC APPROACH TO THE UNDERSTANDING OF THE INTERNATIONAL LEGAL STATUS OF THE ARCTIC	437
Коваленко А. НЕЗДОЛАННИЙ ХЕРСОН: ВИПРОБУВАННЯ ВІЙНОЮ	438
Комін В.Д. ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ СІВОЗМІН	439
Коров'яковська Г.С. СТАНОВЛЕННЯ ГІДНОЇ ПРАЦІ В МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ АКТАХ.....	440
ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО НАДАННЯ ДОЗОЛУ НА ПРИМУСОВЕ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ Котко С.А.ТРЕТЕЙСЬКИХ СУДІВ У ПОРЯДКУ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА.....	441
Крамаренко А.С. ТРАНСФОРМАЦІЯ УГІДЬ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....	442
Кубишкін Д.О. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРИХОВУВАННЯ АБО ПЕРЕКРУЧУВАННЯ ВІДОМОСТЕЙ ПРО ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН АБО ЗАХВОРЮВАНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	443
Кулібаба О.О. ДЕЯКІ ПОМИЛКИ ЮРИДИЧНОЇ ТЕХНІКИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ	444
Кутова Т.Я.СТАНОВЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В УКРАЇНІ.....	445
Лаврик Н.О. СТРУКТУРА ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ: РІЗНОМАНІТТЯ НАУКОВИХ ПОЗИЦІЙ	446
Либань О.О. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ: ЗАРУБІЖНІ ТЕНДЕНЦІЇ, ВІТЧИЗНЯНІ ОСОБЛИВОСТІ.....	447
Литвиненко О. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВОРУ КРЕДИТУ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ.....	448
Литюга А.Г. ПРОБЛЕМАТИКА В СФЕРІ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО НЕЗАДЕКЛАРОВАНОЇ ПРАЦІ	449
Лубинець Д.В. ГРОШОВА ОЦІНКА ЗЕМЕЛЬ	450
Meleshko V.S LABOUR RELATIONS IN CANADA, THE POSSIBILITIES OF THE UKRAINIAN IMMIGRANTS.....	451
Мельник В.В. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	452
Мироненко А.Б.ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ СТОРОНОЮ ЗАХИСТУ	453
Мяус Ю.М. НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ ІНТЕРНЕТ ТОРГІВЛІ	454
Мяус Ю.М. РОЛЬ ДОСВІДУ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ПРИ РЕФОРМУВАННІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ	455
Мяус Ю.М. ПРИНЦИП ДОБРОЧЕСНОСТІ СУДДІВ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	456
Назаренко О. Ю. РОЛЬ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	457

Насальська О.І. ДОКАЗИ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ПРИТЯГНЕННЯМ НЕПОВНОЛІТНІХ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	458
Науменко В.Я. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПЛЮРАЛІЗМУ КОНЦЕПЦІЙ ЩОДО СТРУКТУРИ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ	459
Нежевело В.В., Савін В.С. ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ДОТРИМАННЯ ПРАВИЛ ДОБРОСУСІДСТВА	460
Ободєєва К.Ю. ДО ПИТАННЯ ПРО НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УКРАЇНІ.....	461
Odnoral K.R. ISSUES ON LABOUR RELATIONS IN AUSTRALIA.....	462
Остра К.В. ОСОБЛИВОСТІ РОЗРАХУНКУ НОРМАТИВНОЇ ГРОШОВОЇ ОЦІНКИ ЗА НОВОЮ МЕТОДИКОЮ	463
Осьмачко Ю.П. ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ СПАДЩИНИ ШКОЛИ ГЛОСАТОРІВ ТА ПОСТГЛОСАТОРІВ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ.....	464
Паруба Д. С. ДЕЩО ПРО ПРАВО НА ЕВТАНАЗІЮ ЯК ОСОБИСТЕ ПРАВО ЛЮДИНИ.	465
Петрівна Л. С. ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ЗАВДАНОЇ ЖИТТЮ ТА ЗДОРОВ'Ю ЛЮДИНИ ВНАСЛІДОК ВЧИНЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	466
Попкова Г.О. ПРАВО ВОЛОДІННЯ ЧУЖИМ МАЙНОМ.....	467
Попов О.Л. НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.....	468
Радченко Я.Ю. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	469
Розметов Р.Ю. ДО ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВознавства	470
Савін В.С. ВИКОРИСТАННЯ ЖИВИХ ЩИТІВ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	471
Серіков Д.М. ДО ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСТІВ	472
Синиця Д.М. ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРИРОДООХОРОННИХ ТЕРИТОРІЙ.....	473
Солдаткін І.В. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАВДАНЬ ЩОДО ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ 11 «СТАЛІ МІСТА ТА ГРОМАДИ»	474
Солдаткін С. В. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ У СФЕРІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	475
Стегно Д.О. ЩОДО ЗАСАД ЗДІЙСНЕННЯ ОЦІНКИ СТАНУ ЗЕМЕЛЬ ПОШКОДЖЕНИХ ВНАСЛІДОК ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	476
Степченко Л.А. ПРАВОВА ПРИРОДА ПРАВА НА ОСВІТУ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ.	477
Стрижак Н. М. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПИТАННЯ ГАРАНТІЙ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ	478
Сухоставець В.Р. УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ДО ЄС	479
Талденко В.В. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ВИКОРИСТАННЯ Й ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ	480
Тіщенко М.В. ДИСТАНЦІНЕ ЗОНДУВАННЯ ЗЕМЛІ ЯК ОСНОВА ДЛЯ МОНІТОРИНГУ СТАНУ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ	481
Торянік І. Р. МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ У РЕАЛІЯХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ: ПРАВОВІ ПЕРСПЕКТИВИ	482
Удовенко Р.П. ЩОДО ПОВНОВАЖЕНЬ СПЕЦІАЛЬНОГО ДОПОВІДАЧА З ПРАВ ЛЮДИНИ ТА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	483
Урютін О.В. ЩОДО ВАЖЛИВОСТІ ДОТРИМАННЯ ПРАВИЛ ДОБРОСУСІДСТВА	484
Федько Д.Ю. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.....	485
Хантіль В. А. ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ.....	486
Шандиба Д. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА	487
Шапошник О.О. РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ	488
Шестаков В.О. ТЕХНІЧНИЙ АСПЕКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПРАВОСУДДЯ.....	489
Шестернін А.В. ПРАВОВА ПРИРОДА ГІДНОСТІ.....	490
Шестернін А.В. ЩОДО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ТА ЗНАЧЕННЯ ІНОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В АСПЕКТІ РОЗВИТКУ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОЇ СФЕРИ.....	491
Шишло Н. С. КАТЕГОРІЯ «СПРАВЕДЛИВІСТЬ» ЯК СКЛАДОВА ПРАВА.....	492
Шишло Н. С. ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВИЙ СТАТУС БЕЗРОБІТНОГО.....	493
Шишло Н.С. ЩОДО СПІВВІДНОШЕННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ «ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ЗЕМЕЛЬ» ТА «КАТЕГОРІЙ ЗЕМЕЛЬ»	494
Шпаченко М.В. ДЛЯ ЧОГО ПОТРІБЕН ЕЛЕКТРОННИЙ КАБІНЕТ? (У СВІТЛІ ЦПК УКРАЇНИ)	495
Якименко Р.О. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З СУДОВИМ НАКАЗОМ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	496
Ярошенко В.О. НЕОФІЦІЙНЕ (НЕЛЕГАЛЬНЕ) ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ	497

Кравченко Д.В. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ НЕПОВНОЛІТНІМ В УКРАЇНІ	498
ФАКУЛЬТЕТ АГРОТЕХНОЛОГІЙ ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ	
Багмет Р. І. УДОСКОНАЛЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО	499
Белік М. А. ПРОДУКТИВНІСТЬ СОРТІВ СОЇ РІЗНИХ ГРУП СТИГЛОСТІ В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	500
Біляев С. О., Заїка О. С., Кривіч С. О., Соляник В. П., Шолом О. В., Циганенко Я. М., Риженко А. Т., Севідов О. А., Погорілий Є. В., Гоменко Д. В. РОЛЬ БЕЗПОЛИЦЕВОГО ОБРОБІТКУ В ОПТИМІЗАЦІЇ АГРОФІЗИЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ҐРУНТУ	501
Бондарев І. Г. ПРОДУКТИВНІСТЬ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ ІНОЗЕМНОЇ СЕЛЕКЦІЇ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	502
Василенко М. Ю., Кравченко А. С., Мірошніченко О. В., Риженко А. Т., Севідов О. А., Погорілий Є. В., Гоменко Д. В. ЗАСТОСУВАННЯ СИДЕРАТИВ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ РОДЮЧОСТІ ҐРУНТУ	503
Волков Р. Д. ПРОДУКТИВНІСТЬ КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ	504
Гнилокозов Р. І., Сердюк В. О. ОБРАННЯ СПОСОБУ ОСНОВНОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ ПРИ ВИРОЩУВАННІ ЗЕРНОВИХ ТА ТЕХНІЧНИХ КУЛЬТУР	505
Гнилокозов Ю. І. ВПЛИВ ДОБРИВ НА УРОЖАЙНІСТЬ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ В УМОВАХ ГОСПОДАРСТВ ЛІСОСТЕПУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	506
Дакалов В. М. ЗНАЧЕННЯ СИМБІОТИЧНОЇ ФІКСАЦІЇ АЗОТУ У ПРОДУКТИВНОСТІ СОЇ	507
Даниленко С. С. ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА ТЕХНОЛОГІЙ ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ ПРИ ВИРОЩУВАННІ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	508
Заяц В. В. Формування продуктивності сортів сої шляхом застосування мікродобрива	509
Калініченко А. А. ВРОЖАЙНІСТЬ СОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ	510
Кисельов О.М. АКТУАЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ БОРНИХ ДОБРИВ ПРИ ВИРОЩУВАННІ СОНЯШНИКУ	511
Клименко Є.В. УДОСКОНАЛЕННЯ ОСНОВНОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ ПРИ ВИРОЩУВАННІ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ПІСЛЯ СТЕРНЬОВОГО ПОПЕРЕДНИКА В УМОВАХ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	512
Коваль Я. В., Зв'язка С. О. УРОЖАЙНІСТЬ КУКУРУДЗИ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ГІБРИДУ ТА НОРМ ВНЕСЕННЯ ДОБРИВ В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	513
Кравченко П. С. ВПЛИВ ДОБРИВ НА УРОЖАЙНІСТЬ РІЗНИХ СОРТІВ КАРТОПЛІ В УМОВАХ ТОВ ДП «ЗЕРНЯТКО» КОРЮКІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	514
Крамаренко І. В. ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ ТА РОЗВИТКУ РІПАКУ ОЗИМОГО ЗАЛЕЖНО ВІД СПОСОБУ СІВБИ	515
Кривонос М. Ю., Леляк А. О. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗМІНИ БУР'ЯНОВОГО КОМПОНЕНТУ В ПОСІВІВ ГОРОХУ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	516
Лаврик М. С. УРОЖАЙНІСТЬ СОНЯШНИКУ ЗАЛЕЖНО ВІД СПОСОБІВ ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	517
Луцик Р. П., Заболотний Д. В., Рак О. М. ВПЛИВ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ НА УМОВИ ВИРОЩУВАННЯ ВІВСА В УМОВАХ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	518
Мартиненко С. П. ВПЛИВ СТРОКІВ СІВБИ НА УРОЖАЙНІСТЬ І ЯКІСТЬ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	519
Мартіян К. Ю., Стрижаченко В. О., Федченко А.В. УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	520
Однороб Т. Ю. ПРОДУКТИВНІСТЬ РІПАКУ ОЗИМОГО ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА АГРОТЕХНІКИ ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ ТОВ «АГРОЗЕМ» ШОСТКИНСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	521
Омельченко О. П., Коваль Ю. Ю. ВИКОРИСТАННЯ БЕЗПОЛИЦЕВОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ ТА ВПЛИВ НА ЗАБУР'ЯНЕНІСТЬ ПРИ ВИРОЩУВАННІ КАРТОПЛІ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	522
Охріменко Я. Р., Риженко А. Т., Севідов О. А., Погорілий Є. В., Гоменко Д. В. ВПЛИВ ПОПЕРЕДНИКІВ НА ПАРАМЕТРИ ҐРУНТОВОЇ РОДЮЧОСТІ ТА УМОВИ ВИРОЩУВАННЯ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ	523
Падалка В. І. ВПЛИВ БОЙОВИХ ДІЙ НА ЗЕМЛІ ГОСПОДАРСТВА ДП «ЗЕРНЯТКО»	524
Пархоменко В. Г. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ЗДОБУТКИ ДОБОРУ СОРТІВ ГРЕЧКИ	525
Плахотнюк К. С. ОПТИМІЗАЦІЯ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ ПРОСА	526
Рогіз О.Є. ОПТИМІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО В УМОВАХ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	527
Ручкіна О. Ю. РОЛЬ ТА ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ БАКТЕРІЙМІСТКИХ РЕЧОВИН ПРИ ВИРОЩЕННІ ЯЧМЕНЮ	528

Свириденко Т. С. ВПЛИВ ПОЗАКОРЕНЕВОГО ПІДЖИВЛЕННЯ НА ВРОЖАЙНІСТЬ КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО.....	529
Слівкін М. О. УРОЖАЙНІСТЬ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ ЗАЛЕЖНО ВІД ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ І ГЕРБІЦИДІВ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	530
Смітія Д. Г. ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ ТА РОЗВИТКУ СОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ	531
Тодор О. О. ВПЛИВ СПОСОБІВ ОСНОВНОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ НА УРОЖАЙНІСТЬ ГОРОХУ В УМОВАХ ФГ «УРОЖАЙНА КРАЇНА» РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	532
Толстолицький Д. О., Удовенко Д. О., Гребенюк А. Р. РОЛЬ СОРТОВОГО ДОБОРУ ПРИ ВИРОЩУВАННІ СОЇ, ПШЕНИЦІ ТА РІПАКУ ОЗИМИХ	533
Трофіменко О. С. ВРОЖАЙНІСТЬ ГІБРИДІВ СОНЯШНИКУ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД РІВНЯ МІНЕРАЛЬНОГО ЖИВЛЕННЯ	534
Федорчук Є. П. УРОЖАЙНІСТЬ СОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТУ ТА НОРМИ ВИСІВУ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	535
Хуан Чжаосін, Тертишник К. М., П'явка С. О., Бондар В. Ю. ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНОКУЛЯЦІЇ ТА ПОЗАКОРЕНЕВОГО ПІДЖИВЛЕННЯ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР БІОДОБРИВАМИ	536
Черненко В.О., Устименко В.А., Кириченко М.І. ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ СОЇ НА ЇЇ УРОЖАЙНІСТЬ В УМОВАХ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	537
Шевчук А. М., Куц В. А., Петлай О.І. УДОСКОНАЛЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ В УМОВАХ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	538
Шелудько Ю. В. ОПТИМІЗАЦІЯ НОРМ ВИСІВУ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ В УМОВАХ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	539
Банник Д. С. СТРОКИ СІВБИ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ФАКТОР СТАБІЛЬНИХ ВРОЖАЇВ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ.....	540
Баранік Д. А. ВМІСТ КРОХМАЛЮ СЕРЕД ПОТОМСТВА ВІД БЕККРОСУВАННЯ МІЖВИДОВИХ ГІБРИДІВ КАРТОПЛІ В ПЕРШОМУ БУЛЬБОВОМУ ПОКОЛІННІ	541
Бахметенко Є. О., Шевич А. С. ВПЛИВ ЗАСТОСУВАННЯ РІЗНИХ ПІДХОДІВ У ВИРОЖУВАННІ СОРТІВ КАРТОПЛІ СЕЛЕКЦІЇ СНАУ НА ПОКАЗНИКИ ВМІСТУ КРОХМАЛЮ В УМОВАХ ПНДЛ «ІНСТИТУТУ ПРОБЛЕМ КАРТОПЛЯРСТВА ПІВНІЧНОГО СХОДУ УКРАЇНИ»	542
Гудкова А. О., Терещук Д. В. РЕАКЦІЯ СЕРЕДНЬОРАННІХ СОРТІВ КАРТОПЛІ НА ЗАСТОСУВАННЯ РЕГУЛЯТОРІВ РОСТУ В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	543
Дрозд Ю. П. СОРТОВІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ.....	544
Какуша В. М. СОРТОВІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ УРОЖАЮ СОЇ В УМОВАХ ТОВ «КРАСНОКОЛЯДИНСЬКЕ» ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	545
Рось О. Г., Неродченко К. С. Норма реакції сортів голландської селекції на вирощування картоплі в умовах Північно-східного лісостепу України ННБК СНАУ	546
Сема Е. А. ВПЛИВ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ОЗИМОГО ЖИТА В УМОВАХ ФОП «СЕМА А.П.» СУМСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	547
Сердюк П. В., Закорко В. С. ВПЛИВ ОБРОБКИ БУЛЬБ БІОПРЕПАРАТАМИ НА ПОКАЗНИКИ ПРОДУКТИВНОСТІ РАННІХ СОРТІВ КАРТОПЛІ В УМОВАХ ННБК СНАУ	548
Чепурко С. Б., Бунякін Є. О. ВПЛИВ ОБРОБКИ БУЛЬБ МІКОРИЗОЮ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ РАННІХ СОРТІВ КАРТОПЛІ В УМОВАХ ННБК СНАУ.....	549
Черниш Р. М., Шабета О. О. ВПЛИВ ЗАСТОСУВАННЯ ФУНГІЦИДІВ ПРОТИ АЛЬТЕРНАРІОЗУ В СЕРЕДНЬОСТИГЛИХ СОРТІВ КАРТОПЛІ В УМОВАХ ПНДЛ «ІНСТИТУТУ ПРОБЛЕМ КАРТОПЛЯРСТВА ПІВНІЧНОГО СХОДУ УКРАЇНИ»	550
Шевченко А. Т., Щербань В. В. УРОЖАЙНІСТЬ СОРТІВ СОЇ В УМОВАХ ФГ «БОРИСЕНКО А.М.»	551
Ярошенко А. М. ОПТИМІЗАЦІЯ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ ГОРОХУ	552
Бердін І. В. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКА.....	553
Биваліна В. В. ЕКОЛОГІЧНІ РИЗИКИ ДЛЯ ПРИРОДООХОРОННИХ ОБ'ЄКТІВ ОХТИРСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	554
Брикуля С. В. ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ ТА ВТОРИННОЮ СИРОВИНОЮ НА ФІЛІЇ «ПТАХОКОМПЛЕКС» ТОВ ВІННИЦЬКА ПТАХОФАБРИКА».....	555
Голубчикова А. О. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ ДАНЦІА В ОЗЕЛЕНЕННІ ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА ТЕРИТОРІЇ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	556
Гриб В. В. РЕЗУЛЬТАТИ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ПРИРОДНИХ КОМПЛЕКСІВ ЛАНДШАФТНОГО ЗАКАЗНИКА «ГОРОДИЩЕ» ЛЕБЕДИНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	557
Данченко О. Б. Характеристика ростових процесів ОСОБИН популяцій MEDICAGO lupulina L. У СКЛАДІ ЛУЧНИХ ФІТОЦЕНОЗІВ на градієнтах пасовищної та сінокісної дигресії	558
Ісаченко М. В. РІДКІСНІ ВИДИ РОСЛИН ТРАВ'ЯНИСТОГО ЯРУСУ НПП «ДЕСНЯНСЬКО-СТАРОГУТСЬКИЙ»	559
Заїка Д. С. ВАЖЛИВІСТЬ ОРГАНІЧНОГО ВИРОЩУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	560

Захожа С. А. СТАН ПРИРОДНИХ КОМПЛЕКСІВ ТА ПРОВІДНІ НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ НПП "ПІРЯТИНСЬКИЙ".....	561
Кошелівський Д. Ю. АНАЛІЗ ЯКОСТІ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ М. ПРИЛУКИ (ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСТЬ).....	562
Кошелівський Р. Ю. СТАН ПОПУЛЯЦІЙ <i>SAPONARIA OFFICINALIS</i> L. У ФІТОЦЕНОЗАХ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	563
Кузнецова Ю. РОДИНА ОРХІДНИХ У ФЛОРИ УКРАЇНИ.....	564
Лебідь Є. В. ДОМІНАНТИ ТРАВ'ЯНО-ЧАГАРНИКОВОГО ЯРУСУ ЛІСОВИХ ФІТОЦЕНОЗІВ ЛИПОВОДОЛИНСЬКОЇ ОТГ.....	565
Лещенко Д. О., Клименко Г. О. ЧИННИКИ ПОШИРЕННЯ ІНВАЗІЙНИХ ВИДІВ РОСЛИН В МЕЖАХ ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ.....	566
Михайлова В. А. СУПУТНИКОВИЙ МОНІТОРИНГ РОСЛИННОСТІ ОХТИРСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ОЦІНКИ ЇЇ СТАНУ.....	567
Нехай А. В. ОЦІНКА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ КОНОТОПСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	568
Павлюченко В.Ю. ЕФЕМЕРОЇДИ – ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ РОСЛИННОГО БІОРИЗНОМАНІТТЯ ПЛАНЕТИ.....	569
Пеліхов Є. О. заходи регулювання чисельності бур'янів в посівах пшениці озимої.....	570
Погудіна А. О. ІЗ ДОСВІДУ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ В НІДЕРЛАНДАХ.....	571
Росоха В.Л. Аналіз репродукції <i>FALLOPIA CONVULVULUS</i> в зернових агрофітоценозах.....	572
Селєзньов Є. С. <i>CALLUNA VULGARIS</i> (L.) HULL. В ЛІСОВИХ ФІТОЦЕНОЗАХ ЛЕБЕДИНСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	573
Склярєнко О. ВПЛИВ МЕЛІОРАТИВНИХ СИСТЕМ НА СЕРЕДОВИЩЕ В УМОВАХ ЗМІНИ КЛІМАТУ.....	574
Теслик А. В. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИРОЩУВАННЯ БОБОВИХ КУЛЬТУР.....	575
Тимошук В. ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ У ФЛОРИ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	576
Токаренко В. В. ІНТЕГРАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ У СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО - ШЛЯХ ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРИЗНОМАНІТТЯ ТА СТІЙКІСТІ АГРОЕКОСИСТЕМ.....	577
Трипольська Я. О. ОЦІНКА ЯКОСТІ ВОДИ У ПРИРОДНИХ ДЖЕРЕЛАХ ПАРКУ-ПАМ'ЯТКИ САДОВО-ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА «ВЕРЕТЕНІВСЬКИЙ» (м.СУМИ).....	578
Хижняк Ю. ПОНЯТТЯ РАДІАЦІЇ, ВПЛИВ ТА НАСЛІДКИ.....	579
Хуторний О. МУРАХИ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПРИРОДИ.....	580
Анісімов Д. М. ОСНОВНІ ШКІДНИКИ КУКУРУДЗИ В УМОВАХ ТОВ «АГРО-ПОЛІС» ФІЛІЯ «ЖОВТНЕВЕ» КОНОТОПСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	581
Голдис О. С. ВИВЧЕННЯ ВИДОВОГО СКЛАДУ ШКІДНИКІВ СОЇ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ІНСЕКТО-АКАРИЦИДІВ ЗА ЇХ РЕГУЛЯЦІЇ В УМОВАХ ТОВ АГРОФІРМА "ІМ. ДОВЖЕНКА" ЗІНЬКІВСЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	582
Зінченко Д. Ю. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ КІНОА У СВІТІ ТА УКРАЇНІ.....	583
Куліков Д.П. Удосконалення захисту соняшнику від хвороб в умовах ТОВ «Агрофірма Червоносільська» Сумського району Сумської області.....	584
Лиховид І.С., Мусієнко С.С. ОСНОВНІ ШКІДНИКИ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ РЕГУЛЮВАННЯ ЇХ ЧИСЕЛЬНОСТІ.....	585
Нетьоса М. Г. ВИВЧЕННЯ ВИДОВОГО СКЛАДУ ШКІДНИКІВ СОНЯШНИКУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ІНСЕКТИЦИДУ ФУФАНОН 570 В УМОВАХ ТОВ«РАЙЗПІВНІЧ» ТРОСТЯНЕЦЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	586
Півторайко В.В., Ільченко В.В. ПОШИРЕННЯ ТА РОЗВИТОК ОСНОВНИХ ХВОРОБ КОНОПЕЛЬ ПОСІВНИХ ЗАЛЕЖНО ВІД ГУСТОТИ СТОЯННЯ РОСЛИН.....	587
Півторайко В.В., Нестеренко А.О. ДИНАМІКА ЧИСЕЛЬНОСТІ СОВКИ БАВОВНИКОВОЇ (<i>HELI COVERPA ARMIGERA</i> HBN.) У КУКУРУДЗЯНОМУ ПОЛІ ТОВ АПФ «УКРАЇНА» БОРИСПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ КІЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	588
Півторайко В.В., Четверик Б.М. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОЛІ КАПУСЯТНОЇ (<i>PLUTELLA MACULIPENNIS</i> CURT.) У РІПАКОВОМУ АГРОЦЕНОЗІ ФГ «ДАНК АГРО» РОМЕНСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	589
Самощенко Б. С. ХАРАКТЕРИСТИКА КОМЕРЦІЙНИХ СОРТІВ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ ТА ОСНОВНІ ДОМІНАНТНІ ЗАХВОРЮВАННЯ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	590
Смиченко Д. В., Фесечко Я. В. ОСНОВНІ ЗАХВОРЮВАННЯ <i>GLYSINE MAX</i> MOENCH. ГРИБНОЇ ЕТІОЛОГІЇ В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	591
Базалій А. Р. ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ САДИВНОГО МАТЕРІАЛУ <i>PINUS SYLVESTRIS</i> L. У ЗАКРИТОМУ ҐРУНТІ.....	592
Бологов О. Ю., Литвиненко Л. І. РОЗМНОЖЕННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ <i>JUNIPERUS</i>	593
Бруньов М. О., Новак С. І., Мельник Т. О. СОРТОВІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СОЇ В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	594

Власенко В.В. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ДП «СУМСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО» З УРАХУВАННЯМ ОСНОВНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК РЕГІОНУ	595
Волк В. А. ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ QUERCUS ROBUR L. В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	596
Глінська К. О. ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ (PINUS SYLVESTRIS L.) НА ПРИКЛАДІ ДП «ТРОСТЯНЕЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	597
Гук С. М. СПОСОБИ ВИРОЩУВАННЯ САДИВНОГО МАТЕРІАЛУ COTONEASTER.....	598
Дегтяр В. В. ВПЛИВ ЕКОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ НА СТАН СОСНОВИХ НАСАДЖЕНЬ ДП «ШОСТКИНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»	599
Євсюков С. О. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ РУБОК ДОГЛЯДУ В УМОВАХ ФІЛІЇ «ТРОСТЯНЕЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»	600
Євтух В. П. ОСОБЛИВОСТІ РУБОК ФОРМУВАННЯ І ОЗДОРОВЛЕННЯ ЛІСІВ НА КИЇВЩИНІ.....	601
Ємець Г. В. ОСНОВНІ СПОСОБИ ВИРОЩУВАННЯ САДИВНОГО МАТЕРІАЛУ ВИНОГРАДУ ВИДУ VITIS VINIFERA.....	602
Зеленський В. П., Ткаченко О. В. ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ТА ЯКОСТІ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ ДП «СВЕСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	603
Зуєв С. В. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВООХОРОННИХ НАСАДЖЕНЬ НА ТЕРИТОРІЇ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	604
Калініченко В. О. ДОСВІД СТВОРЕННЯ ТА ВИРОЩУВАННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР ДУБА ЗВИЧАЙНОГО В УМОВАХ ДП «СУМСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»	605
Кобзар М. В., Карпенко М. М. ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР ДУБА ЗВИЧАЙНОГО В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	606
Костюк А. С. ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ЗАХОДІВ В УМОВАХ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА ФІЛІЇ «ЛЕБЕДИНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	607
Крилова Ю. В. ВИКОРИСТАННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДУ FICUS В ОЗЕЛЕНЕННІ ІНТЕР'ЄРІВ.....	608
Лапіна І. В., Бабієнко І. С. ПРИЧИНИ ЗНИЖЕННЯ САНІТАРНОГО СТАНУ ГІРКОКАШТАНА ЗВИЧАЙНОГО В УМОВАХ УРБАНІЗОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА	609
Німець І. В. УМОВИ СТВОРЕННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ САДИВНИМ МАТЕРІАЛОМ ІЗ ЗАКРИТОЮ КОРЕНЕВОЮ СИСТЕМОЮ.....	610
Осьмина М. М. ВПЛИВ НОРМИ ВИСІВУ НАСІННЯ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ НА ВИХІД СТАНДАРТНИХ СІЯНЦІВ В УМОВАХ ГЛІНСЬКОГО ЛІСНИЦТВА ФІЛІЇ «СУМСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	611
Пономарьов Г. О. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНТРОДУКЦІЇ ДЕРЕВНИХ РОСЛИН УКРАЇНИ.....	612
Семич Р. М. СУЧАСНІ МЕТОДИ ВІДТВОРЕННЯ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ В УКРАЇНІ	613
Сивокозов О. О. ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ ЛІСІВ ВІД ПОЖЕЖ В УМОВАХ "КРАСНОПІЛЬСЬКОГО АГРОЛІСГОСПУ" ДП "ЛІСИ УКРАЇНИ"	614
Сороколіт Є. М., Лі Жуйцзе, Мордань М. П. СУЧАСНИЙ АСОРТИМЕНТ СОРТІВ ЗЕРНОБОБОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ	615
Ткаченко О. В. СПОСОБИ ВИРОЩУВАННЯ ПОСАДКОВОГО МАТЕРІАЛУ ПРЕДСТАВНИКІВ BERBERIS.....	616
Чемерис О. С., Легуша Р. І., Малиш Д. О., Кононенко О. О. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ QUERCUS ROBUR L. В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ	617
Швидич С. І. МЕТОДИ СТВОРЕННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР В УМОВАХ ДУБОВО-СОСНОВОГО СУБОРУ	618
Шупик С. О., Татаренко Д. М., Медяник С. С. ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ І РОЗВИТКУ TILIA CORDATA MILL. ТА TILIA PLATYPHYLLOS SCOP.....	619
Ященко О. С. ОСОБЛИВОСТІ ШТУЧНО СТВОРЕНИХ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР НА ТЕРИТОРІЇ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА "ЛІСИ УКРАЇНИ "ТРОСТЯНЕЦЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО".....	620
Полежай О. Ю., Полежай Є. Ю., Посошенко Д. О. ОСОБЛИВОСТІ ВИДОВОЇ СТРУКТУРИ ТИПОВИХ ЖИВОПЛОТІВ НАСЕЛЕНИХ МІСТ	621
Литвин О. В., Недведська О. О. ОСОБЛИВОСТІ ЛАНДШАФТНОГО ОБЛАШТУВАННЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ЇХ ВІДПОВІДНІСТЬ ДЕРЖАВНИМ НОРМАМ	622
Остороверхов С. В., Заблоцький Є. І., Богданов Є. В., Товстуха А. С. АНАЛІЗ ЯКІСНИХ ПОКАЗНИКІВ ХВОЙНИХ ЛІСІВ ПІД ВПЛИВОМ НЕГАТИВНИХ ФАКТОРІВ	623
Долуда П.А. ОСОБЛИВОСТІ АГРОТЕХНІКИ ВИРОЩУВАННЯ ВИДУ SPIRAEA JAPONICA L.....	624
Дородько Д. С. ДОСВІД СТВОРЕННЯ ТА ВИРОЩУВАННЯ ЛІСОВИХ КУЛЬТУР СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ (PINUS SYLVESTRIS) В УМОВАХ ФІЛІЇ «ДП СУМСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО».....	625
Котельницька М. А., Бондарев С. О., Круглов Є. В. МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ДЕКОРАТИВНІ ВЛАСТИВОСТІ MISCANTHUS GIGANTEUS: КРАСА І КОРИСТЬ ДЛЯ САДІВ ТА ЕКОЛОГІЇ.....	626
Котельницька М.А. АГРОТЕХНІЧНІ ПРИЙОМИ ВИРОЩУВАННЯ ТА ДОГЛЯДУ ЗА MISCANTHUS GIGANTEUS: ЛАНДШАФТНИЙ ДИЗАЙН ТА КОМБІНАЦІЯ З ІНШИМИ РОСЛИНАМИ	627

Пічкобій О. В., Мірошніченко А. О., Ключко В. В., Авраменко В. В. ВПЛИВ СПОСОБІВ ЗБЕРЕЖЕННЯ НАСІННЕВОГО МАТЕРІАЛУ НА ЯКІСТЬ СІЯНЦІВ ЛІСОТВІРНИХ ПОРІД	628
Підопригора Ю. В. ЛІСОГОСПОДАРСЬКІ ЗАХОДИ У ДП "КРАСНОПІЛЬСЬКИЙ АГРОЛІСГОСП"	629
Желдубовський М. С., Замятін А. Ю., Єфименко О. Ф. ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОСЛИН ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРФІТОЦЕНОЗІВ.....	630
Євсюков С. О., Пунтус І. В. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОВЕДЕННЯ РУБОК ДОГЛЯДУ ЗА ЛІСОМ.....	631
Грешило М. М., Жаботинський В. П., Гостев І. Д. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОВЕДЕННЯ РУБОК ДОГЛЯДУ ЗА ЛІСОМ.....	632
Хрін М. О. ВДОСКОНАЛЕННЯ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ЗАХОДІВ ШЛЯХОМ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ (НА ПРИКЛАДІ ФІЛІЇ «ЛЕБЕДИНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»).....	633
Хрін М. О. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ЗАХОДІВ В УМОВАХ ФІЛІЇ «ЛЕБЕДИНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»	634
Лебідь Я. К. ОЦІНКА ФІТОМЕЛІОРАТИВНОЇ РОЛІ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ ЗАГАЛЬНОГО КОРИСТУВАННЯ МІСТА СУМИ.....	635
Шупик Я. В., Прилипко О. В., Крупський В. В. ЗАСТОСУВАННЯ РЕГУЛЯТОРІВ РОСТУ РОСЛИН ДЛЯ СТАБІЛІЗАЦІЇ ПРОДУКТИВНОСТІ СОНЯШНИКУ В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	636
Близнюк В. І. ПОЗАКОРЕНЕВЕ ПІДЖИВЛЕННЯ КУКУРУДЗИ АМІНОКИСЛОТАМИ В ПЕРІОД ВЕГЕТАЦІЇ.....	637
Гавенко А. М. ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ГІБРИДІВ СОНЯШНИКА В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	638
Цеділкін А. В. ВПЛИВ ДОБРІВ НА ВРОЖАЙНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ	639
Синиця О. М., Пиріг О. В., Журба М. А. ВПЛИВ БІОДЕСТРУКТОРІВ НА ЧИСЕЛЬНІСТЬ ОСНОВНИХ ЕКОЛОГО-ТРОФІЧНИХ ГРУП МІКРООРГАНІЗМІВ ТА СПРЯМОВАНІСТЬ БІОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В АГРОЦЕНОЗАХ КУКУРУДЗИ	640
Сивак Я. П. СУЧАСНИЙ СОРТОВИЙ СКЛАД ТЮТЮНУ В УКРАЇНІ	641
Стоцький А. В. УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО В УМОВАХ ТОВ АФ «ВІКТОРІЯ» СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	642
Прокопенко Р. А. ЗАСТОСУВАННЯ РЕГУЛЯТОРІВ РОСТУ НА ПОСІВАХ ПШЕНИЦІ ЯРОЇ.....	643
Ключков Д. А. ЕФЕКТИВНІСТЬ ПЕРЕДПОСАДКОВОГО ПРОГРІВАННЯ СІЯНКИ ЦИБУЛІ РІПЧАСТОЇ В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	644
Коломійченко Т. Є. ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРУ СОРТІВ І ГІБРИДІВ РІПАКУ ОЗИМОГО ДЛЯ УМОВ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	645
Забуга А. О. ПОСУХА ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЮ КАРТОПЛІ.....	646
Стоцький А. В. ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ПІДБОРУ ГІБРИДНОГО СКЛАДУ КУКУРУДЗИ ДЛЯ УМОВ ГОСПОДАРСТВ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	647
Фоменко Т. С. ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	648
Волощенко Д. О. ОСНОВНІ СТАТИСТИЧНІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ СОРТОВОГО СКЛАДУ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ В УМОВАХ КОНКРЕТНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ НІШІ	649
Мороховський С. В. ПІДБІР ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ ЗА КОМПЛЕКСНИМИ ПОКАЗНИКАМИ ДЛЯ ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	650
Максименко Б. О. ЗАГАЛЬНІ ПІДХОДИ ЩОДО ПІДБОРУ СОРТІВ ЯРОЇ ПШЕНИЦІ ДЛЯ ГОСПОДАРСТВ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	651
Сохань В. Р. ВПЛИВ СХЕМИ ВЕСНЯНОГО ПІДЖИВЛЕННЯ ПОСІВІВ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ НА ЇЇ ВРОЖАЙНІСТЬ В УМОВАХ ФОП "РЯБЧЕНКО" СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	652
Бондарець Р. С. ЗАЛЕЖНІСТЬ УРОЖАЙНОСТІ СУЧАСНИХ ГІБРИДІВ СОНЯШНИКУ ВІД ВПЛИВУ АГРОТЕХНІЧНИХ ЗАХОДІВ	653
Малюта С. В. ВПЛИВ ПІДЖИВЛЕННЯ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПШЕНИЦІ МЯКОЇ ОЗИМОЇ.....	654
Руденко Б. А. ВПЛИВ СОРТУ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПШЕНИЦІ МЯКОЇ ОЗИМОЇ.....	655
Наталич Б. М. РОЛЬ БАКТЕРІАЛЬНИХ ДОБРІВ У ФОРМУВАННІ ВРОЖАЮ БОБОВИХ КУЛЬТУР	656
Бакуменко М. О. РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ	657
Беримець О. С. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ	658
Борсук К. М. РОЗВИТОК ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО КОМПЛЕКСУ НА ПРИКЛАДІ ГОТЕЛЮ «ВОСКРЕСЕНСЬКИЙ» В М. СУМИ	659
Будьонний В. Ю. ОГЛЯД ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ ТА СУМСЬКОМУ РЕГІОНІ НА ПРИКЛАДІ КАФЕ «СТУМАРІ»	660
Бурдуланюк В. В. ФУНКЦІЇ ФЛОРО-ФАУНІСТИЧНИХ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ	661
Ващенко В. М. ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ У РОБОТІ ХУДОЖНІХ МУЗЕЇВ	662
Дрозденко А. В. СПЕЦИФІКА ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	663
Замула Ю. О. МЕНЕДЖМЕНТ В СИСТЕМІ ЕКСКУРСІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ	664

Згоба Ю. І. ГАСТРОНОМІЧНА СКЛАДОВА В ЕТНОТУРИЗМІ.....	665
Зякун К. С. АНАЛІЗ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ В М. СУМИ, ЯК ФАКТОРУ ЗБІЛЬШЕННЯ ТУРПОТОКУ ДО РЕГІОНУ	666
Коваленко В.І. ЕТНІЧНИЙ ТУРИЗМ ЯК ЗАСІБ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ РЕГІОНУ.....	667
Кулик А. О. МОДЕРНІЗАЦІЯ САДИБ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	668
Лаврик Ю. В. ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У ПІШОХІДНИХ ЕКСКУРСІЯХ МІСТОМ	669
Лесик Л. О. БАЗОВІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ	670
Оксененко Є. О. СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ СПА-ПОСЛУГ У ТУРИЗМІ	671
Сердюк Є. І. РОЛЬ МЕНЕДЖМЕНТУ В УСПІШНОСТІ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ СУМЩИНИ	672
Шевченко В. А. ФЕНОМЕН КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РЕГІОНАЛЬНУ КУЛЬТУРУ.....	673
Шейкіна П. С. ЕКОЛОГІЧНА ЕТИКА В СУЧАСНОМУ ТУРИЗМІ	674
Кривозуб В.І. ІНВЕНТЕРИЗАЦІЯ ПРИРОДНИХ КОМПЛЕКСІВ АНДРІЯШІВСЬКО- ГУДИМІВСЬКОГО ГІДРОЛОГІЧНОГО ЗАКАЗНИКА ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОГО ЗНАЧЕННЯ	675
Некрасова К.О., Коплик Я.В. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НА ТЕРИТОРІЇ ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА «МИХАЙЛІВСЬКА ЦІЛИНА»	676
Галицький В.О. ПЕРЕДЗБИРАЛЬНА ДЕСИКАЦІЯ ПОСІВІВ СОЇ.....	677
Ховзун Р. В. ВПЛИВ ДОБРИВ НА ВРОЖАЙНІСТЬ КАРТОПЛІ	678
Чепурко Я.Г., Солодкий В.В. ВИПРОБУВАННЯ ВИРОЩУВАННЯ КУКУРУДЗИ В ПІВНІЧНО- СХІДНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	679
Дегтяр Т.А., Чирва О.С. НІТРАТИ В ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУРАХ ТА ЇХ ВМІСТ.....	680
Череватенко Є.В. ВИХІДНИЙ МАТЕРІАЛ КАРТОПЛІ	681

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ**ЩОДО РОЛІ АДМІНІСТРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКА**

Козлов С.М., магістрант курсу 1м ФЕiМ, ОП «Адміністративний менеджмент»
Науковий керівник: доцент О.В.Шумкова
Сумський НАУ

В умовах сьогодення роль сільського господарства в економіці будь якої країни є безперечною, оскільки забезпечення якісної продовольчої бази залишається однією з передумов національної безпеки України та найважливішим інструментом конкурентоспроможності галузі. Актуальним і, водночас, проблематичним постає це питання для аграрних товаровиробників, які на сьогодні стикнулися зі складнощами, пов'язаними із реалізацією зернової продукції до країн африканського континенту через призупинення роботи Чорноморського зернового коридору та обмеження українського експорту сільськогосподарської продукції вітчизняних виробників до країн ЄС(внаслідок обставин, спричинених дією воєнного стану на всій території України та активними військовими діями у південному і східному регіонах країни через повномасштабне вторгнення РФ в Україну).

Науковцями-дослідниками встановлено, що виробництво продукції даної галузі є високозатратним і потребує постійної уваги вищого менеджменту (адміністрації) підприємства, висуваючи, при цьому, особливі вимоги до професіоналізму його управлінського персоналу. Враховуючи, водночас, сучасні вимоги економічних умов функціонування галузі (кон'юнктуру ринку, зміни в нормативно-правовій базі та податковому законодавстві), питання адміністративного управління ефективності виробництва соняшника (як одного із основних видів товарної продукції підприємства) залишається актуальним.

Відомо, що ефективність виробництва соняшника залежить від комплексу факторів, які діють в єдності, взаємозв'язку та взаємозалежності. Використання високопродуктивних сортів і гібридів, внесення науково обґрунтованих доз добрив, використання високоякісних засобів захисту рослин – всі ці чинники сприяють підвищенню врожайності культури та збільшенню валового збору соняшника. Тобто, говорячи узагальнено, підвищення врожайності соняшника, як правило, обумовлюється додатковими витратами (у розрахунку на гектар посіву) як праці (трудовими), так і матеріальними на його обробіток. Виступаючи грошовою формою витрат та відображаючи їх рівень на виробництво соняшника і збут його насіння, собівартість комплексно характеризує ступінь використання усіх ресурсів підприємства, а саме: рівень техніки, технологічних організаційних процесів виробництва. У питанні вивчення ефективності виробництва соняшника особлива увага приділяється також показнику рентабельності, або ж, поняттю, яким характеризується ефективність виробництва культури, коли підприємство за рахунок грошових надходжень (чистого доходу) від реалізації соняшника повністю відшкодовує витрати на її виробництво й отримує прибуток, який виступає головним джерелом розширеного відтворення. Кількісний вимір рентабельності виробництва соняшника здійснюють за допомогою традиційного показника – рівня рентабельності, який розраховується відношенням прибутку, отриманого підприємством від реалізації насіння соняшника до його собівартості. Звичайно ж, успішна реалізація підприємством зазначеного, на нашу думку, можлива тільки у разі наявності тісного зв'язку адміністрування галузі з безпосередніми робітниками (персоналом), які задіяні у процесі вирощування культури та реалізації на ринку її насіння. Поряд з цим, обов'язковою вимогою має бути участь адміністративного управління в плануванні стратегії розвитку підприємства шляхом кількісної оцінки витрат на роботу з персоналом і їхнього впливу на показники ефективності виробництва соняшника (собівартість продукції, її рентабельність) поряд із визначенням необхідних відшкодувань для ефективної роботи на ринку праці.

Варто зазначити, що рівень ефективності в аграрній галузі (в т. ч. й виробництва соняшника), визначається раціональністю за певними ознаками, основними серед яких є: низька мобільність працівників, зайнятих в сільському господарстві; випереджаючі темпи росту попиту населення на несільськогосподарські товари порівняно з попиту на продукцію аграріїв; диспаритет цін, що в майбутньому може спровокувати продовольчу кризу, а так, і небезпеку держави. Все це вказує на необхідність пристосування сучасної системи адміністративного управління, яке склалося у вітчизняних аграрних підприємствах під впливом запровадження прогресивних зарубіжних виробничих технологій і управління в сільському господарстві до вимог ринкової економіки в умовах воєнного часу та опісля. Його метою має стати обов'язкове створення умов прибуткового функціонування як окремих підгалузей агропідприємств, так і їх цілісних комплексів та забезпечення для них рівних, а в деяких випадках, і пріоритетних можливостей для економічного зростання.

Таким чином, виникнення у державі в останні роки потреби підвищення ролі адміністративного управління ефективністю виробництва здійснюється шляхом інтенсивного пошуку оптимальної системи управління виробництвом, яка б мала відповідати вимогам, основними серед яких є: регулярне оновлення, гнучкість та висока ефективність. Нею передбачено поєднання людських цінностей, організаційних перетворень та адаптації до змін зовнішнього середовища відповідності до сучасних правил воєнного часу та опісля, оскільки саме адаптація адміністративного управління ефективності виробництва допоможе аграрному підприємству розвиватися в умовах сьогодення.

МАРКЕТИНГОВА СТРАТЕГІЯ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА: ЗМІСТ, ПОСЛІДОВНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ, ФОРМУВАННЯ

Лободін С. О., студ. 2м курсу ФЕІМ
Науковий керівник: доцент О. В. Шумкова
Сумський НАУ

Суттєві зміни стану зовнішнього середовища, а також постійно зростаючий рівень конкуренції, вимагають переосмислення принципів та специфіки підходів до ведення бізнесу в аграрній сфері. Відповідно, суттєвих змін зазнають і підходи аграріїв до забезпечення власних конкурентних переваг на ринку сільськогосподарської продукції, особливо, в умовах все більшої відкритості та доступності окремих його зовнішніх сегментів, в першу чергу, азійського та європейського. Ринкові засади ведення підприємницької діяльності спонукають вітчизняних товаровиробників звертатися до принципів маркетингу та активно застосовувати інструменти інтегрованих маркетингових систем.

Маркетингова стратегія в аграрному підприємстві є складовою загальної стратегії його бізнесу. В першу чергу, вона передбачає всебічне дослідження зовнішніх і внутрішніх умов та довгострокове планування діяльності, що базується на результатах аналізу ринкової кон'юнктури, форм та способів збутової діяльності, а також розробки асортиментної політики з метою пропозиції конкурентоспроможної продукції. Відповідно, маркетингова стратегія діяльності сучасного аграрного підприємства повинна бути чітко скоординованою та ефективно спланованою завдяки охопленню різноманітних засобів. Сама ж розробка маркетингової стратегії є важливим, але досить складним завданням. Структурно, процес розробки та реалізації маркетингової стратегії аграрного підприємства можна представити через набір заходів, спрямованих на досягнення важливої мети за визначений (як правило, тривалий) проміжок часу, при допомозі та наявності необхідних ресурсів у певних ринкових (конкурентних) умовах. Вихідним моментом формування маркетингової стратегії для агропідприємства є обов'язкове визначення кінцевої мети. Чим точніше вона сформована, тим вища ймовірність визначення ефективної стратегії її досягнення. Наступним важливим етапом при формуванні стратегії є визначення часового інтервалу, протягом якого її необхідно задіяти. Часові обмеження суттєво фільтрують спектр доступних стратегій, виключаючи при цьому, заздалегідь неприйнятні варіанти. Реалізація стратегії буде відбуватися за допомогою наявних ресурсів – вже сформованих чи з чітким розумінням ймовірного потенціалу джерел їхнього отримання. Маркетингова стратегія має завжди враховувати зовнішні умови, що мають бути чітко визначені та досконало проаналізовані. Недооцінка таких аспектів як: політична ситуація в країні, економічна політика, рівень конкуренції, правове забезпечення та регулювання відносин, а також соціальні умови може призвести до вибору малоефективних або нереальних стратегій.

Таким чином, можна констатувати, що маркетингова стратегія аграрного підприємства виступає автономним поняттям із власними цілями та інструментами (способами) їхнього досягнення. При цьому, вона зосереджена на створенні саме такої системи взаємовідношень із споживачем, що веде до усвідомлення ним унікальності запропонованого продукту та конкурентних переваг. Розробка маркетингової стратегії та створення маркетингового плану є доцільним та корисним процесом для будь-якого бізнесу, який дозволяє краще зрозуміти власні можливості відносно ринку та розробити ефективний план дій, що дозволить розвивати бізнес системно та відповідально. Сама ж маркетингова стратегія вважається найважливішою функціональною стратегією для господарств аграрного виробництва. Вона є своєрідною ланкою, що пов'язує галузь із зовнішнім середовищем, розглядаючи, при цьому, маркетингову функцію як основу діяльності на ринку.

Здатність досягти ефективності в своїй діяльності, для аграрних підприємств, значною мірою, залежить саме від правильності реалізації досконалої маркетингової стратегії в системі стратегічного менеджменту. Разом вони надають господарству реальну фінансову незалежність та гарантують відшкодування понесених витрат, а також конкурентоспроможності рентабельності реалізації його продукції. Враховуючи високу значимість та важливість діяльності, а також стратегічний потенціал аграрних підприємств України, у них вже сьогодні закладається здатність досягти тих лідуючих та конкурентних позицій, як на внутрішньому, так і зовнішніх ринках, саме завдяки впровадженню ефективних механізмів формування маркетингових конкурентних стратегій.

Рівень конкурентного протистояння на цільових ринках товарної сільськогосподарської продукції, сучасні тенденції до поглиблення інтеграційних процесів в аграрному виробництві та ряд інших глобальних чинників, здатні забезпечити економічні вигоди для галузевих учасників та сформувати відповідний потенціал для перерозподілу їхніх доходів, підвищення ефективності виробництва та реалізації агро продукції саме через використання інструментів стратегічного маркетингу, що і сформує додатковий потенціал для стабілізації розвитку аграрних суб'єктів підприємницької діяльності.

МАРКЕТИНОВІ АСПЕКТИ ПЛАНУВАННЯ ПРОДУКТОВИХ ІННОВАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Дяговець В.І., студ. 2 курсу ФЕІМ, спец. Маркетинг
Науковий керівник: проф. Т.В.Устік
Сумський НАУ

У ринкових умовах критерієм планування виробничої діяльності підприємства є задоволення максимального потенційного попиту споживачів на товари та послуги. Науково-технічний прогрес має безпосередній вплив на швидке старіння товарів. Один продукт відкидається ринком, в той час як інший користується попитом протягом тривалого часу. Саме нові продукти допомагають своєчасно змінювати структуру асортименту і підтримувати обсяги продажів на рівні, що гарантує стабільну роботу підприємства. Труднощі планування нової продукції включають не тільки технічну розробку продукту, а й організаційно-економічні заходи, спрямовані на задоволення споживчого попиту та підвищення прибутковості підприємства. Концепція життєвого циклу продукту лежить в основі планування нової продукції [1, с. 349].

У життєвому циклі товару є різні етапи. Перший етап - це етап впровадження, коли продукт є новим і потребує певного часу та значних коштів (особливо на рекламу), щоб довести споживачам його комерційні переваги. На цьому етапі виробничі витрати зазвичай високі, а прибутки низькі або навіть від'ємні. Другий етап - етап зростання, який передбачає швидке зростання ринкового попиту на продукт. На цьому етапі змінюється базова модель продукту і встановлюється запланований ціновий діапазон. Третій етап - етап зрілості, коли обсяг продажів продукту досягає свого максимального значення, а потім починає поступово знижуватися. Подальше просування продукту на ринку стає складним і характеризується надзвичайно жорсткою специфікою. Нарешті, четверта стадія - стадія морального старіння, на якій попит на товар на ринку стрімко знижується. Виробництво таких товарів скорочується, а потім і зовсім припиняється [2, с. 84].

Інноваційний процес безпосередньо пов'язаний з маркетинговою діяльністю. Діяльність відділу маркетингу в процесі розробки інновацій можна розділити на два напрямки: закупівля та впровадження. Забезпечення здійснюється через формування та розвиток постійної інноваційної орієнтації працівників будь-якої компанії, дослідження ринку конкурентних продуктів і галузевих тенденцій їх розвитку, консультування керівництва щодо комерційних перспектив нових продуктів. Темпи зростання продажів нового продукту і досягнутий рівень продажів залежать від двох типів поведінки споживачів: поінформованості та розподілу: Послідовність поведінки споживачів, що веде до впізнавання та купівлі нового продукту, пов'язана з п'ятиступеневим когнітивним процесом:

1. Знання – споживач дізнається про наявність товарів та одержує визначену уяву про їх функціонування;
2. Переконавання – споживач формує сприятливі або негативні відношення до товарів;
3. Рішення – споживач вибирає чи відмовляється від товарів;
4. Реалізація – споживач використовує товари;
5. Підтвердження – споживач шукає підкріплення власних рішень і може їх змінювати, якщо отримує якусь несприятливу інформацію.

Багато проблем, пов'язаних з розробкою інноваційних продуктів, мають організаційну природу. Опитування 100 компаній у США показало, що 84% найважливіших проблем цих компаній були пов'язані з плануванням та організацією виробництва нових продуктів, а не з технічними проблемами, пов'язаними з особливостями продукту [3, с. 196].

Тому, коли компанії планують розробку інноваційних продуктів, вони повинні дослідити, яка стадія життєвого циклу характеризується наявністю подібних або сумісних продуктів, вже доступних на ринку. При оцінці товарного асортименту розробка нових продуктів вважається діяльністю з низьким рівнем ризику, особливо якщо ці продукти розробляються на основі вже відомих продуктів і зрозуміло, що ці зміни є необхідними і будуть прийняті споживачами. Ризик зростає прямо пропорційно ступеню новизни продукту і тому, наскільки технології виробництва і дистрибуції відрізняються від досвіду компаній, що працюють у цій галузі.

Література:

1. Інноваційно-інвестиційні, ресурсні та управлінські складові розвитку підприємств-учасників інтеграційних об'єднань: міжнародна колективна монографія / [Воловик І.А. та ін.]. під заг. ред. К.Ф. Ковальчука. Дніпро: ЛАНДОН-XXI, 2019. 503 с.
2. Матюшенко О.І. Життєвий цикл підприємства: сутність, моделі, оцінка. Економіка та управління підприємством. 2018. №4. С. 82-91.
3. Bezuhla L., Kinash I., Andrusiv U., Dovgal O. Attracting foreign direct investment as an economic challenge for Ukraine in the context of globalization. Development and Strategic Management of Economic System. Proceedings of the 7th International Conference on Modeling. 2019. Vol. 99. P 195-200.

МАРКЕТИНГОВЕ УПРАВЛІННЯ ПОЛІТИКОЮ РОЗПОДОІЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Аузяк І.В., студ. 2 курсу ФЕіМ, спец. Маркетинг
Науковий керівник: проф. Н.А.Макаренко
Сумський НАУ

Суть і мета маркетингового управління політикою розподілу полягає в розподілі товарів, а отже, політика розподілу повинна органічно поєднуватися з іншими елементами комплексу маркетингу - характеристиками товару, позиціонуванням на ринку, ціновими параметрами і методами просування. Політику розподілу зазвичай розглядають з двох точок зору. Перший - це пошук відповідей на такі питання, як створення ефективної системи дистрибуції, налагодження каналів збуту, визначення кількості посередників, яких слід залучати до збутової діяльності. Другий аспект стосується організації фізичного переміщення, транспортування та зберігання товарів. Проблема товароруку виникає через те, що місце виробництва і місце споживання товару в більшості випадків не збігаються [1, с. 79].

Процеси виробництва і споживання також характеризуються часовими і просторовими відмінностями, що сприяє створенню систем розподілу, існування яких дає можливість забезпечити споживачів товарами і послугами. Маркетингова політика розподілу передбачає організацію оптимальної системи розподілу для ефективного продажу товарів. Це включає організацію мережі оптових і роздрібних торгових точок, складів проміжного зберігання, сервісних пунктів і виставкових залів, визначення маршрутів руху товарів, організацію транспорту, вантажно-розвантажувальних систем і логістики. Поняття дистрибуції включає в себе організацію всіх видів діяльності, спрямованих на транспортування продукції в часі і просторі від місця виробництва до місця споживання [2, с. 91].

Основні проблеми розподілу полягають у вирішенні двох питань [3, с. 135]:

1) у виборі каналів і систем розподілу завжди існують альтернативи, тобто достатньо велика кількість можливих варіантів вирішення цієї проблеми. Підприємство повинно обрати найприйнятніший варіант;

2) вибір каналів і систем розподілу належить до стратегічних рішень підприємства. Їхня зміна, зазвичай, неможлива в короткі терміни.

Завдання маркетингової політики розподілу охоплюють такі пріоритети:

1) логістичні: створення інтегрованої системи регулювання та контролю за товарним рухом і потоками, що його супроводжують (фінансовими, інформаційними тощо), яка забезпечувала б своєчасність, високу якість постачання і необхідну кількість продукції споживачам; формування системи закупівлі сировини, матеріалів тощо; визначення технології фізичного переміщення товарів; координація і організація товароруку (обробка замовлень, упакування, комплектація, консервування, складування, створення необхідних товарно-матеріальних запасів та їх підтримання, отримання і відвантаження товарів, транспортування продукції); розроблення способів управління рухом товарів; організація передпродажного і після продажного обслуговування; виконання всіх замовлень з найвищою якістю та у стислі терміни та ін.;

2) дистрибуція, а саме дослідження, створення, обґрунтування та ефективне функціонування каналів розподілу і товароруку, встановлення балансу між попитом і пропозицією та виробничими потребами і можливостями, вибір методів, каналів і структур розподілу, створення систем товароруку, аналіз форм і методів роботи посередників у каналі, вибір і реалізація політики розподілу в конкурентному середовищі, визначення стратегій товароруку, планування процесів збуту товарів тощо;

3) продажі: координація політики продажу продукції та виробництва для кінцевих споживачів, організація роботи з кінцевими споживачами.

Таким чином, усі рішення, які можуть бути прийняті під час організації потоку, що визначає рух товару від виробника до кінцевого споживача/користувача, пов'язані з дистрибуцією та спрямовані на забезпечення ефективної взаємодії всіх суб'єктів маркетингової системи та переміщення заданого товару, підготовленого до продажу, в заданій кількості та заданої якості, в задане місце, протягом заданого часу. Це вказує на актуальність і необхідність проектування та реалізацію фізичної дистрибуції продукції, обґрунтування та формування каналів дистрибуції, організацію та координацію роботи з каналами дистрибуції та кінцевими споживачами. Для діагностики ефективності системи дистрибуції необхідно розрахувати її показники, проаналізувати фактори, що впливають на відхилення між плановими та фактичними показниками дистрибуції, а також дослідити ризики, пов'язані з дистрибуцією продукції та можливостями учасників ринку.

Література:

1. Антощенкова В.В. Сучасна маркетингова політика розподілу продукції підприємства: актуальність та перспективи. *Вісник ХНТУСГ ім. Петра Василенка. Сер. Актуальні проблеми інноваційної економіки*. №4. 2017. С. 77-84.
2. Біловодська О.А. Маркетингова політика розподілу та збуту: дослідження сутності, ролі та значення. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2017. № 2. С. 85-97.
3. Гречуха А.О. Складові сучасної маркетингової політики розподілу продукції підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. № 4. С. 132-137.

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ НАПРЯМІВ ПЛАНУВАННЯ НОВОЇ ПРОДУКЦІЇ У МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Железний Т.Д., студ. 2 курсу ФЕІМ, спец. Маркетинг
Науковий керівник: проф. Т.В.Устік
Сумський НАУ

Успіх сучасних компаній значною мірою залежить від якості їхнього стратегічного планування та управління. Компанія, що виробляє продукцію для споживчого ринку, не може досягти успіху в довгостроковій перспективі, якщо не вживатиме заходів для розвитку та вдосконалення свого асортименту. Це пов'язано з так званим життєвим циклом окремих продуктів, який відстежується і коригується в міру необхідності і можливості.

На думку маркетологів та дослідників, процес розробки та виведення на ринок нових продуктів в Україні має низку особливостей. До таких особливостей зазвичай відносять: скорочення часу прийняття рішення про створення нових продуктів на вимогу чи вказівку керівництва, а не за результатами оцінки ситуації та потреб; пріоритетність продуктів, а не споживачів під час розробки (у більшості випадків цільова група для готової продукції обирається пізніше); концентрація на європейських моделях та копіях, так званих нових продуктах (зменшення витрат на виробництво, скорочення кількості сировини, виробництво більш дешевих продуктів за рахунок заміни їх більш дешевими аналогічними продуктами); масовість випуску продукції [1, с. 332].

Після розробки концепції продукту та маркетингової стратегії постає питання щодо фактичного обсягу продажів, частки ринку та потенціалу прибутку від продажу нового продукту, запланованого в проекті. Цей потенціал можна оцінити, провівши економічний аналіз або бізнес-аналіз. Бізнес-аналіз - це більш детальна оцінка ідеї нового продукту з точки зору необхідних інвестицій, очікуваного обсягу продажів, ціни, витрат, норми прибутку і запланованої рентабельності інвестицій. Економічний аналіз ідеї включає оцінку витрат, пов'язаних з розробкою, запуском і продажем продукту, оцінку конкурентів і обсягів продажів, аналіз прибутковості та розрахунок невизначеностей і ризиків. Після того, як новий продукт успішно пройшов етап бізнес-аналізу, він переходить до етапу створення прототипу і, нарешті, до власне продукту. На цьому етапі визначається, чи може концепція продукту бути технічно і комерційно життєздатною і чи можуть ідеї, що лежать в її основі, бути реалізованими на практиці. Готові прототипи тестуються [2, с. 109-110]. Після того, як прототип пройшов тести на якість і надійність, можна переходити до етапу пробного маркетингу. Як частина стратегії розробки та запуску нового продукту, етап пробного маркетингу є одним з найважливіших елементів і не може бути проігнорований. Це перехідна ланка між завершенням розробки та підготовкою до запуску продукту. Компанії, які не приділяють достатньої уваги пробному маркетингу або намагаються заощадити час і гроші, нехтуючи пробним маркетингом, зазнають незрівнянно більших втрат при повноцінному запуску неперевіреного продукту.

Фактори, що ускладнюють розробку нових продуктів, включають короткий життєвий цикл продукту, державне регулювання інноваційного процесу, необхідність значних капітальних інвестицій, відносну схожість основних технологій компаній у таких секторах, а також високі витрати на розробку та впровадження продукту. Нижче наведені деякі з найбільш важливих факторів. Основними факторами успіху розробки нового продукту є переваги продукту (унікальні характеристики, які надають додаткові переваги споживачам і стимулюють кращу обізнаність та інтерес), маркетингові знання та технічні ноу-хау (краще розуміння ринку, ринку та розробка, орієнтована на споживача) [3, с. 358]. Окрім того, до чинників успіху можна віднести: інтенсивний первинний аналіз, точне формулювання концепції, план освоєння, контроль усіх етапів виведення товару на ринок, доступ до ресурсів, фактори часу, а також коректну оцінку ступеня ризику.

Тому при формуванні стратегії розробки та виведення на ринок нового продукту, окрім врахування всіх вищезазначених факторів успіху та невдач, необхідно ретельно оцінювати етапи розробки продукту та обирати тактику виведення на ринок, що відповідає позиціонуванню, рівню ціни та стимулюванню збуту. Поєднання цих заходів зі стратегічним підходом до процесу розробки та запуску нового продукту дозволить підвищити конкурентоспроможність нових продуктів, знизити ризики під час запуску, створити раціональну систему створення інноваційних продуктів всередині організації та уникнути зайвих витрат завдяки оцінці концепції нового продукту на ранніх стадіях розробки та пробних продажів.

Отже, дослідивши стратегії планування нової продукції, для промислового підприємства пропонуються стратегії планування розвитку товарів, а в подальшому і стратегія диверсифікації.

Література:

1. Біловодська О.А. Маркетинговий менеджмент: навчальний посібник. Київ: Знання, С.332
2. Россоха В.В. Маркетинговий менеджмент у системі управління підприємством. Агроінком. 2018. № 10–12. С. 108–112
3. Балабанова Л.В. Маркетинговий менеджмент : навчальний посібник ; 2-е вид., перероб. і доп. Донецьк : ДонДУЕТ, 2004. С. 358.

МАРКЕТИНГОВЕ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ

Вангородська О.А., студ. 2 курсу ФЕіМ, спец. Маркетинг
Науковий керівник: проф. Н.А.Макаренко
Сумський НАУ

Сьогодні основні напрямки поставок, виробництва і розподілу сільськогосподарської продукції не можуть повністю задовольнити ринковий попит. Власники та менеджери компаній мають певні проблеми при виконанні складних завдань. Тобто надає підприємству матеріальні ресурси, ефективне управління процесами виробництва, транспортування, зберігання, здійснюваними при доставці готової продукції замовнику відповідно до їх інтересів, а також інформаційну підтримку цих процесів. Інструментом вирішення вищевказаних завдань є управління логістикою, раціональне використання якої сприяє ефективному виробництву і доставці необхідної продукції споживачам з відповідним рівнем обслуговування [1, с.67].

Процес управління розуміється як діяльність, спрямована на вплив на організації та персонал, якими він керує, використовуючи певні методи для досягнення певних цілей. Існування системи і взаємозв'язок між її елементами, існування контрольованих і контрольованих підсистем є компонентами категорії Управління. У цьому контексті логістику слід розглядати як підхід до управління бізнесом (тобто управління логістикою) та об'єктом управління (тобто управління логістикою), в якому логістична діяльність підприємства служить сферою практичного застосування концепції логістики.

Суб'єктивна проблема полягає в тому, що кваліфікація фахівців з логістики недостатня, і менеджери можуть не захотіти змінювати застарілі моделі роботи, засновані на загальній низькій управлінській та правовій культурі. Оскільки цілі логістики не збігаються з цілями окремих структурних відділів, за управління матеріальними потоками відповідають тільки керівники функціональних відділів, що виконують традиційні функції (закупівлі, доставка, продажі). Крім того, ланцюжок в логістичному підході окремих підприємств включає виробничі підприємства та їх постачальників, посередників і покупців, оскільки Логістика оптимізована [2, с.255].

Тобто суть управління бізнесом - це організація логістики на підприємстві, логістична система, логістичний ланцюжок, це все є неодмінними факторами забезпечення ефективного управління логістичними процесами у вузькому (за допомогою управління рухом матеріальних ресурсів) і в широкому сенсі організаційно. Важливість організації логістичної діяльності в ефективності управління логістикою полягає в прямому взаємозв'язку між процесами діяльності підприємства і масштаб декомунізації поняття логістики в даній області.

Так як логістика забезпечує споживчі запити, що взаємопов'язані з часом і місцями наявності товарів, можна зазначити, що управління логістикою проявляється в управлінні обслуговуванням покупців. Аналіз існуючих підходів до визначення терміну «логістичне управління», можна сформулювати узагальнене визначення даного поняття, а саме логістичне управління – це спосіб організації діяльності підприємства, що ґрунтується на принципах логістики, а також характеризується системним комплексним управлінням матеріальними, кадровими, інформаційними та фінансовими потоками для досягнення синергійного ефекту з метою задоволення потреб підприємства та споживчих запитів з мінімальними часовими та ресурсними витратами [3, с.59-61].

Слід зазначити, що відмінною рисою управління логістичною діяльністю підприємства є системний цілісний підхід до організації та переміщення ресурсів і готової продукції по шляху від основного джерела до кінцевого споживача. Логістичний підхід дозволяє розглядати рух потоків матеріалів із сектора постачання в сектор споживання як систему, яка діє як серія інтерактивних логістичних ланцюжків.

Таким чином, ефективне управління логістичною діяльністю підприємства відбувається за рахунок формування фрагментованої логістичної бази, розвитку логістичної діяльності як компонента маркетингової діяльності, інтеграції логістичної діяльності, розвитку інформаційних технологій в управлінні логістикою, функціонування логістичного ланцюжка. Теоретичною основою управління логістичною діяльністю підприємства вважається процес формування конкурентної стратегії, управління, планування і контролю виробничих запасів, переміщення і зберігання готової продукції, а також синхронізації інформації з моменту її появи. ефективно задовольняйте потреби споживачів до моменту використання або споживання.

Література:

1. Макаренко Н.О., Данько Ю.І. Теоретико-методологічний базис управління логістичною діяльністю підприємств. Вісник харківського національного університету імені В.В. Докучаєва. Сер. Економічні науки. 2020. №4. С. 66-79.
2. Зось-Кіор М.В., Купріян А.О. Актуальні питання розробки логістичної стратегії підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. Вип.13. 2016. С. 253-258.
3. Коломицева А.О., Гузенко А. Д. Логістичне стратегічне управління в умовах сучасних підприємств. Стратегічний розвиток національної економіки, регіонів і підприємств: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 15-17 листоп., 2018р. Дніпро: ДонДУУ, 2012. С. 58-62.

РОЗРОБКА МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПРОСУВАННЯ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Лаврик М.М., студ. 2 курсуФЕіМ, спец. Маркетинг
Науковий керівник: проф. Н.А.Макаренко
Сумський НАУ

Стратегію просування продукції характеризують як сукупність заходів на основі планування результативного впливу на покупців, а основною метою просування є створення стійкого попиту на продукцію підприємств [1, с.123].Ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств в ринкових умовах не може бути забезпечена без факторів управління попитом, таких як просування сільськогосподарської продукції.Під цим розуміється серія дій, які забезпечують спілкування з цільовою аудиторією для стимулювання покупок і сприяння продажу продукції на сільськогосподарському ринку. Політика просування сільськогосподарської продукції може включати інструменти, що вимагають фінансових інвестицій, і набір інструментів для вимірювання ефективності управління просуванням, а також аналіз щомісячних, щоквартальних або річних показників просування продукції.

Типові форми стратегічного управління просуванням сільськогосподарської продукції може варіюватися в залежності від рівня розвитку ринку підприємства і характеристик сільськогосподарського неї. На сьогодні, кожне сільськогосподарське підприємство, яке дійсно прагне отримати конкурентну перевагу або просунути далі від своїх конкурентів, змушене розробити стратегію просування своєї сільськогосподарської продукції в якості плану завоювання ринку збуту. Якщо не продумати стратегію просування сільгосппродукції, то це рано чи пізно може призвести до зниження рентабельності бізнесу. В сучасних умовах формування маркетингової стратегії просування продукції дослідники вважають основою стратегічного розвитку будь-якого аграрного підприємства і викликане наступними факторами [2, с.105-106]:

- насиченість більшості аграрних ринків у сучасних умовах характеризуються високим ступенем конкуренції, тому для досягнення успіху в ринковій діяльності кожне аграрне підприємство повинно визначити власні цільові сегменти зі специфічними потребами, що уможливлюється тільки за допомогою використання маркетингового інструментарію;

- сучасний стан зовнішнього бізнес-середовища динамічно змінюється і може надавати аграрному підприємству додаткові ринкові можливості чи навпаки бути загрозою для його стратегічної діяльності. Постійний моніторинг ринкової ситуації дозволяє визначити ринкову можливість для аграрного підприємства, своєчасно її розпізнати та скористатися нею, і при цьому уникати ринкових загроз. Цю складову визначають як основу методологічного інструментарію при розробці маркетингової стратегії просування продукції;

- на більшості товарних та регіональних ринках має місце високий рівень конкуренції, що вимагає від аграрного підприємства адекватної конкурентної поведінки, що дозволить зміцнити конкурентоспроможну довгострокову позицію на ринку. Теорію конкурентних переваг спрямовують на розробку заходів, які сприяють посиленню конкурентоспроможності, формуванню механізму реагування на мінливість зовнішнього середовища, взаємозв'язку стратегічних дій базових функціональних підрозділів підприємства; вирішенню специфічних бізнес-проблем, котрі є досить актуальними і в даний момент. В сукупності усе це використовують як основу при формуванні маркетингової стратегії просування продукції[3, с.56];

- врахування змін характеру і поведінки покупців є досить важливим в ринковій діяльності аграрного підприємства. Насьогодні покупці стають більше обізнаними через активізацію інформаційного простору і тому політика просування продукції підприємства і далі має сильніший вплив на покупців та на формування їх купівельної поведінки, зростають вимоги покупців до сервісного обслуговування, а також інших нецінових факторів забезпечення конкурентоспроможності продукції, зростає ступінь індивідуалізації покупців та їх прагнення відрізнятись від інших. У результаті таких змін покупці стають вимогливішими до результатів діяльності підприємств-виробників відповідно власних вподобань;

Таким чином, стратегія просування продукції аграрного підприємства має різновиди, що пов'язані із експансією пропозиції і одночасним зростанням попиту. По суті, це є змішаним варіантом двох найпопулярніших стратегій просування продукції, основою котрого є як експансія пропозиції, так і стимулювання попиту.

Література:

- 1.Курбацька Л.М., Ільченко Т.В., Кадирус І.Г. Теоретичні аспекти маркетингового забезпечення ефективної розподільчо-збутової політики аграрного підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. Економічні науки. 2016. Вип. 21. Ч. 1. С.122-126.
2. Тарасюк А. В. Шляхи вдосконалення управління маркетинговою діяльністю аграрних підприємств. Економіка АПК. 2019. № 8. С. 103-109.
3. Волкова Н. І., Пахомова Л. О. Проблеми застосування маркетингу на підприємствах агропромислового сектору. Вісник Хмельницького національного університету. 2017. № 6. т. 2. С. 55-57.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ СТРАТЕГІЙ ЛОГІСТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Стрілець А.М., студ. 2 курсу ФЕiМ, спец. Маркетинг

Науковий керівник: проф. Н.А.Макаренко

Сумський НАУ

Зміст і спрямування конкурентних стратегій управління логістикою підприємств слугують основою інтеграційних характеристик рішень, які приймаються на усіх рівнях управління підприємствами. При забезпеченні процедури ефективного коректування основних завдань конкурентної стратегії управління логістичною діяльністю відбувається орієнтування торговельних підприємств постійний розвиток і досягнення конкретної конкурентної переваги і забезпечення їм стійкої конкурентної позиції з орієнтацією на задоволення потреб споживача. Диференціація конкурентної стратегії управління логістикою підприємств залежить від організації логістики і пояснюється змістовністю логістичної стратегії для кожного підприємства є різноманітною і залежить від ступеня упровадження логістичних підходів у системі управління, методики їх формування і способу реалізації, специфічності функціонування підприємства торгівлі та систем конкретно визначених їх цілей, які впливають на визначення стратегічних напрямків при формуванні логістичних стратегій [1, с. 112].

При розробці логістичних стратегій передбачається всебічне вивчення і аналізування функціонування процесів управління ланцюгами постачання продукції на підприємстві для оцінювання потенційних можливостей розвитку. Вибір логістичних стратегій визначають як сукупність дій, що спрямовуються на досягнення оптимальних рівнів логістичних затрат, покращення якості послуг, котрі надають з урахуванням аналізування ситуації, якщо визначена логістична стратегія є найбільш прийнятною. Реалізація стратегій розглядається як система дій із управління ланцюгом постачання, а саме, планування та обліку матеріального і фінансового ресурсу, удосконалення інформаційної складової логістичних процесів, удосконалення організаційної структури [2, с.228]. Серед основних і найрозповсюдженіших стратегій управління логістикою підприємства можна виділити стратегії: максимізація і підвищення рівня логістичного обслуговування, максимізація доходу і прибутку, мінімізація затрат та інвестицій у логістичні мережі, досягнення конкурентної переваги підприємства, аутсорсинг в управлінні логістикою підприємства.

Розробка конкурентної стратегії логістичного управління ланцюгами постачання товарів торговельного підприємства в умовах ринку має базуватися на узгодженні стратегій розвитку логістичної системи кожної із основних сфер діяльності. Основними причинами відсутності логістичної стратегії управління є те, що не систематизовані деякі спроби вирішувати дану проблему в межах наукової та практичної розробки.

Будь-яке сучасне торговельне підприємство функціонує в умовах невизначеності та ризиковості, що ускладнюють можливості щодо планування, а відсутність інтегрованої основної стратегії функціонування підприємства негативно позначається на рівні його конкурентоспроможності. Пріоритет формування конкурентних переваг вимагає використання таких управлінських принципів, що могли б забезпечувати взаємодію основних логістичних процесів в сфері торгівлі – закупівлю, зберігання і збут найбільш ефективним способом. Процесом розробки конкурентної стратегії логістичного управління ланцюгами постачання продукції підприємства виступає комплексний, упорядкований та інтеграційний, що спрямовується на досягнення синергічних результатів господарських систем у межах створення вартості та зростання рівня якості логістичного сервісу для споживачів[25].

Таким чином на вибір конкурентних стратегій вирішально впливає стан галузі і конкурентні позиції в ній підприємств. Сильне підприємство найчастіше обирає стратегії зростання: коли галузь занепадає – стратегії диференціації; коли ж галузь розвивається – стратегії концентрованого або інтегрованого розвитку. Слабке підприємство обирає стратегії, що сприяють закріпленню його позиції на ринку, в іншому випадку – обирає стратегії скорочення. В невизначених умовах та умовах ризику слід розробляти декілька сценаріїв розвитку діяльності, здійснювати постійний моніторинг ринку, відслідковування індикаторів раннього попередження з метою виявлення тенденцій змін і своєчасного коригування конкурентних стратегій.

Література:

1. Кіпа Д. В. Обґрунтування вибору конкурентної стратегії підприємства. Економіка розвитку. 2019. №4. С. 110-115.
2. Тарасюк Г., Рудківський О., Погайдак О. Ключові показники ефективності та оцінка логістичної стратегії підприємства. Соціально-економічні проблеми і держава. 2018. Вип.2. С.223-231.
3. Лайко О.О. До формування стратегій розвитку сільськогосподарських підприємств. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. 2017. Вип.126. URL: http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_126/24.pdf (дата звернення: 27.10.2023 р.)

МАРКЕТИНГОВЕ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Макаренко А.Р., студ. 2 курсуФЕіМ, спец. Маркетинг

Науковий керівник: проф. М.О.Лищенко

Сумський НАУ

Конкурентоспроможність підприємств виступає складною економічною категорією, що має розглядатися в залежності від об'єктів дослідження на кількох рівнях: продукція, виробники, галузі, регіони, країна чи то національна економіка, і повинна характеризуватися таких властивостями, як порівнянність, просторовість, динамічність, предметність, атрибутивність, системність, об'єктивність. В наукових дослідженнях немає єдиного визначення поняття конкурентоспроможності підприємств, а існуючі, трактуються науковцями залежно від пріоритетності значення об'єкту і визначеної мети дослідження в конкретний момент часу і на певних ринках через[1, с.116].:

- 1) спроможність продукції конкурувати з аналогічною продукцією на ринках;
- 2) власний потенціал або конкурентну перевагу;
- 3) результати ефективності господарювання на конкурентних ринках;
- 4) через рівень впливу науково-технічних та інноваційних досягнень;
- 5) через властивості для досягнення мети;
- 6) маркетингову складову, тобто наявність ефективного комплексу маркетингу, товарної марки, іміджу тощо.

Первинною складовою конкурентоспроможності підприємств безумовно виступає оцінка конкурентоспроможності продукції, що повинна відігравати одну із основних ролей розвитку економіки країни, насамперед формування валового внутрішнього продукту, і має бути основною умовою для досягнення необхідних рівнів прибутковості підприємств через перетворення частини власного конкурентного потенціалу в привабливу ринкову пропозицію, з урахуванням цілей підприємств та наявних ресурсів [2, с.207].

Високий рівень конкурентоспроможності підприємств може досягатися при умові реалізації наявного потенціалу за рахунок виявлення та ідентифікації конкурентних переваг для споживачів, при цьому зовнішні конкурентні переваги базуються на визначних якостях продукції, що формують цінність для споживача, а внутрішні проявляються через перевагу підприємства щодо затрат виробництва, обсяг яких менший, ніж у конкурентів.

На думку Н.Г. Мехедаконкурентні переваги слід розглядати через такі напрямки господарювання підприємств:

- економіка підприємств: зниження собівартості, упровадження інноваційної політики, підвищення продуктивності праці та рівня кваліфікації персоналу, удосконалення якості готової продукції;
- маркетинг: моніторинг товарної, цінової, розподільчої політики та політики просування продукції;
- логістика: ефективне управління матеріальними ресурсами, транспортуванням та зберіганням готової продукції, ресурсозбереженням і комплексною переробкою сировини;
- фінансова діяльність: досягнення стабільного фінансового стану, забезпечення фінансової стійкості і збільшення власного капіталу підприємств, інвестиційна діяльність, яка забезпечує високий дохід при найменших ризиках;

Конкурентоспроможність підприємства також розглядають через реальну потенційну спроможність підприємств виробляти і реалізовувати швидко та недорого якісні види продукції в необхідній кількості. Можна визначити два аспекти конкурентоспроможності: по-перше, конкурентоспроможність продукції виражає її ступінь відповідності на визначений момент до вимог цільової групи споживачів чи вибраного ринку за технічними, економічними, або екологічними характеристиками; по-друге, конкурентоспроможність підприємства визначає його місце на ринку відносно іншого підприємства-конкурента [10, с. 35].

Таким чином, забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств при їх економічному розвитку є надзвичайно важливими, необхідними та нагальними завданнями української економіки. Для досягнення високого рівня конкурентоспроможності вітчизняні підприємства повинні мати не лише фінансові ресурси, а й звільнитися від застарілих форм ведення господарської діяльності, тобто забезпечити активізацію інноваційної діяльності та оптимізацію системи управління і організації виробництва.

Література:

1. Васютіна І.О. Теоретичні аспекти конкурентоспроможності підприємств. Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». 2017. № 5. С. 114-118.
2. Левицька А.О. Дослідження еволюції визначення та трактування конкурентоспроможності підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 2017. № 3. Т. 3. С. 204-208.
3. Бродський Ю. Б., Ніколюк О. М. Системний аналіз поняття «конкурентоспроможність сільськогосподарського підприємства». Вісник ЖНАЕУ. 2017. № 1 (28), т. 2. С. 31-41.

МАРКЕТИНГОВІ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЮ ПОЛІТИКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Петухова М.В., студ. 2 курсу ФЕІМ, спец. «Маркетинг»

Науковий керівник: доцент В.А.Муштай

Сумський НАУ

Діяльність підприємств за дві тисячі двадцять другий рік за даними Державної служби статистики України у загальному обсязі реалізованих товарів і послуг сягала тридцять вісім цілих і вісім десятих відсотка [1]. Тобто, більш, ніж третина доходу компенсується торговельною діяльністю підприємств. Це є великим вкладом у економіку країни, а отже і не мало важливим. Саме тому в такій діяльності необхідно забезпечувати ефективні комунікації як всередині між працівниками і керівниками, так і зовні - з отримувачами послуг і покупцями товарів. Саме для цього і існують маркетингові стратегії управління комунікаційною політикою підприємств.

Вітчизняні та зарубіжні науковці, досліджуючи проблему підвищення ефективності комунікацій для сучасних суб'єктів господарювання, в своїх працях пропонують до практичного запровадження різноманітні заходи стосовно покращення ефективності та конкурентоспроможності підприємств на ринку за використання ними різних маркетингових стратегій комунікацій. Їх внесок в дану сферу дослідження став основою для подальших напрацювань сучасних науковців.

Комунікація на виробництвах - певною мірою соціальний аспект. Його не можна обчислити за допомогою формул або вивести у статистичний звіт, проте він відіграє надзвичайно важливу роль у ринковій діяльності підприємства. Саме для цього науковці вивели поняття «маркетингові стратегії управління комунікаційною діяльністю підприємств».

За аналізом напрацювань різних науковців маємо відмітити, що маркетингові комунікації - це розроблена підприємством стратегія використання інформаційних рекламних ресурсів для налагодження контактів із цільовою аудиторією щодо виробленої продукції або пропонованих підприємством послуг та підвищення ефективності їх збуту шляхом зміцнення пізнаваності бренду на ринку [2, с. 3].

Маркетингові стратегії управління комунікаційною політикою підприємства розробляються в декілька етапів [2, с. 5]:

- визначаються стратегічні цілі, яких підприємство прагне досягти в межах рекламної кампанії;
- визначаються оперативні цілі, які мають бути досягнені за невеликий проміжок часу;
- визначається цільова аудиторія на кожен конкретний вид товарів чи послуг, які виробляє і рекламує підприємство;
- цільова аудиторія поділяється на цільові групи (критеріями сегментування ринку можуть бути - поділ за демографічними, соціальними, географічними чи психологічними ознаками);
- розробляється рекламна тактика для кожної з груп;
- формується бюджет, показники ефективності;
- відбувається коригування задач маркетингового відділу підприємства, які базуються на отриманих показниках.

Підвищення ефективності збуту товарів та послуг, підприємство також можна досягти завдяки використанню різних видів комунікацій [2, с. 5]:

- прямим спілкуванням та таргетною або цільовою рекламою;
- додатковою фірмовою продукцією (візитівки, листівки, магніти, ручки і т.ін.). Такі рекламні засоби працюють на впізнаваність бренду;
- проведення тематичних заходів (ярмарки, розпродажі, знижки та акції). Зазначені заходи привертають увагу цільової аудиторії до товарів чи послуг, а тому, періодичне їх організування може допомогти підприємству з підтримувати наявний імідж.

Усвідомлення значущості маркетингових комунікацій в сучасних умовах господарювання має спонукати підприємства до здійснення стратегічного управління комунікаціями за впровадження комплексної системи управління ними на рівні підприємства. Такий підхід дозволить досягти максимальної ефективності від задіяних комунікаційних заходів та сприятиме формуванню та підтримці іміджу підприємства.

Вищевикладене дозволяє дійти висновку, що маркетингові стратегії управління комунікаційною політикою підприємств є широким комплексом спеціально розроблених рекламних заходів, які спрямовані на різні цільові групи і мають за мету підвищити рівень збуту товарів чи послуг підприємства, а також зміцнити його імідж на ринку.

Література:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2022 році. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/fin/osp/orps/xls/orps_ue_22.xlsx (дата звернення: 20.10.2023).
2. Шульга Л.В. Маркетингові комунікації в системі управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2021. №11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2021/72.pdf (дата звернення: 20.10.2023).

ВПЛИВ ЕФЕКТИВНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ДОСЯГНЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ ОРГАНІЗАЦІЇ

Філіппова Н.Ю., студ. 4 курсу МН2001
Науковий керівник : доцент Л.М.Баценко
Сумський НАУ

Ефективний адміністративний менеджмент є ключовим чинником, що визначає можливість досягнення стратегічних цілей організації, забезпечуючи оптимальне використання ресурсів, координацію процесів та виконання стратегічного плану, що сприяє успіху та стійкому розвитку підприємства, сприяючи оптимізації внутрішніх процесів, раціональному використанню ресурсів та забезпечуючи системну координацію дій для досягнення довгострокового успіху підприємства. Під адміністративним менеджментом фахівці розглядають управлінську діяльність, яка передбачає встановлення та підтримку штатних параметрів функціонування організації, що базується на методах чіткої формалізації, регламентації, контролю і регулювання діяльності трудового колективу, яка спрямована на вирішення зовнішніх завдань, досягнення цільових орієнтирів, забезпечення стійкості її функціонування у зовнішньому середовищі. Таким чином, адміністративний менеджмент реалізується на вищому ієрархічному рівні управління організацією, системоутворюючими елементами якого є сучасне ділове адміністрування та сучасне публічне адміністрування. Тобто управління організацією у сучасних умовах має враховувати вплив факторів економічного, соціального та політичного характеру на стан її внутрішнього середовища.

Мета впливу ефективного адміністративного менеджменту на досягнення стратегічних цілей організації забезпечення прибутковості, або дохідності в діяльності фірми шляхом раціональної організації виробничого процесу.

Роль адміністративного менеджменту в організації це забезпечення координації : Адміністративний менеджмент виконує ключову роль у забезпеченні взаємозв'язку та координації всіх функціональних відділів та процесів в організації. Існує багато організацій, де ефективний адміністративний менеджмент спрямований на досягнення стратегічних цілей. Наведу декілька прикладів таких організацій та їх досвід:

- Apple :

Досвід : Apple знає свою здатність створювати та впроваджувати інноваційні продукти на ринок. Ефективний адміністративний менеджмент в Apple забезпечує високий рівень організаційної ефективності та координації. Один із прикладів – успішний запуск таких продуктів, як iPhone, iPad і MacBook, які допомагають досягти стратегічних цілей компанії.

- Procter & Gamble (P&G) :

Досвід : P&G є прикладом ефективного адміністративного менеджменту в галузі товарів споживчого вжитку. Компанія ефективно керує вашою глобальною мережею, включаючи велику кількість брендів та виробничих майданчиків. Досвід досягається в ефективному управлінні постачальниками, оптимізації процесів виробництва та маркетингу, що сприяє досягненню стратегічних цілей компанії.

Для покращення адміністративного менеджменту та підвищення його впливу на досягнення стратегічних цілей організації, можна скористатись ось такими варіантами :

- 1.Розробити чітку стратегію, яка створює основні цілі та завдання організації. Вона повинна бути доступною для всіх працівників.

- 2.Забезпечити інтеграцію стратегії у всіх аспектах адміністративного менеджменту. Кожна діяльність та рішення повинні відповідати стратегічним цілям.

- 3.Розвинути систему планування.

Підсумовуючи, на закінчення можу сказати, що вплив ефективного адміністративного менеджменту на досягнення стратегічних цілей заключається в успішності та швидкості вирішення завдання становлення ринкових відносин в Україні визначальною мірою залежать від ефективності управлінської діяльності, що зумовлює необхідність докорінного оновлення усіх підсистем операційного менеджменту відповідно до вимог ринкової економіки . Успішність функціонування підприємства в сучасних реаліях залежить від забезпечення необхідною і вичерпною інформаційною підтримкою процесу стратегічного управління.

Література:

1. Чикало І. Аудит управлінської діяльності в системі адміністративного менеджменту організації. Інфраструктура ринку. Випуск 31. 2019. С.182-187. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/31_2019_ukr/29.pdf
2. Труш Ю. Л., Гриценко А. О. Мотивація персоналу на підприємствах в сучасних умовах господарювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/23596/1/2.pdf> (дата звернення: 06.11.2023).
3. Орехова А., Шапаренко О. Ефективність управлінського контролю за діяльністю персоналу підприємства. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2016. № 2. С. 56–62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppeu_2016_2_9

МОТИВАЦІЯ ЯК ФАКТОР СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Клименко А.І., студ. 6 курсу ФЕІМ
Науковий керівник: доцент Л.О.Дашутіна
Сумський НАУ

Одним з важливих пунктів стратегічного управління є мотивація персоналу, бо досягнення цілей підприємства залежить від злагодженості роботи працівників. Мотивація, в найпростішому розумінні, це спонукання до дій; наявність бажання працівника задовольнити власні потреби через трудову діяльність.

Система управління персоналом в Україні застаріла й не відповідає вимогам сучасності. Плинність кадрів, низький рівень кваліфікації фахівців, що значно поступається вимогам, які є на міжнародних ринках праці, стан управління кадровою системою: застарілий механізм формування й використання персоналу, його не гнучкість й не адаптивність до сучасних вимог; переважання пропозиції робочої сили над її попитом; відсутність економічної та політичної стабільності [3].

Рішенням цього є запозичення сучасних іноземних методів управління персоналом і виявлення на основі цього ефективних підходів, що зможуть покращити вітчизняну систему управління кадрами.

Основна проблема мотивації зв'язана з виникненням демотивації в працівників, – зниження продуктивності, небажання працювати, які спричинені ослабленням чи відсутністю сил, що дають насагу працювати. Відтак, може початись відтік кадрів з підприємства, в першу чергу найкваліфікованіших та затребуваних на ринку праці. Наслідком демотивації може стати професійне вигорання, що призведе до зменшення продуктивності й можливого звільнення працівника, а керівнику доведеться витрачати час та ресурси на пошук і навчання нового спеціаліста [1].

Щоб запобігти демотивації, необхідно створити ефективну систему мотивації, що складатиметься з різних груп методів мотивації. Та система мотивування персоналу не є сталою, оскільки у внутрішньому й зовнішньому середовищі кожної організації постійно відбуваються зміни. Це означає необхідність постійного відслідковування ефективності системи мотивації персоналу та своєчасного її модернізування.

Нині в підприємств України з'явилися особливості з мотивацією персоналу в зв'язку з війною, бо з'явилося багато різних змін, до яких людям складно пристосуватись. Дистанційна форма праці, поява нових регіональних особливостей на ринку праці: відтік кваліфікованих кадрів закордон, перенасичення кадрами західних областей країни через вимушене переселення багатьох українців. Це все спричинило нові проблеми мотивації, пов'язані з тяжким моральним станом, страхом за життя та здоров'я [2].

В такий період системи мотивації зобов'язані бути особливо гнучкими та, в першу чергу, спрямованими на психологічну підтримку персоналу. Необхідно як можна більше комунікувати з працівниками в безпечній атмосфері, намагатись почути їх, підбадьорювати, пояснювати мету та зміст їхньої роботи й морально підтримувати.

Система управління персоналом на підприємствах України потребує адаптації досвіду зарубіжних підприємств. Закордонну практику слід застосовувати з врахуванням наших реалій, рівня економічного розвитку, вітчизняного досвіду й особливостей політичної та економічної ситуації.

Для визначення проблем з підвищенням мотивації персоналу розглянуто причини виникнення демотивації. Виявлено, що у зв'язку з війною загострилися проблеми з підвищенням мотивації і виникли нові, пов'язані з тяжким моральним станом, страхом за своє життя та здоров'я. Рекомендовано робити системи мотивування гнучкішими та зосередженими на психологічний добробут персоналу.

Література

1. Горбаль Н. І., Мельничук К. Ю. (2023). Проблеми управління. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Проблеми економіки та управління, 7 (1), 107–119.
2. Децик О., Алексеев В. (2023). Знайти роботу. Як змінився ринок праці через війну і чого очікувати цього року. Іb.ua. URL: https://lb.ua/economics/2023/01/20/543132_znayti_robotu_yak_zminivsia_rinok.html.
3. Кашканова А. А., Азарова А. О. (2020). Особливості управління персоналом в Україні та світі. Матеріали XLIX науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ.
4. Dashutina L.O., Joshua Linus Baka. (2023). Theoretical and methodological features of motivation effective system formation of enterprises workers. Наукові перспективи. № 3(33). С. 156-168. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-3\(33\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-3(33))

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Мартолєс М., студ. 4 курсу МН
Науковий керівник: доцент Я.І.Цєбро
Сумський НАУ

Сучасний етап розвитку аграрного виробництва стикається з низкою важливих завдань, які вимагають невідкладного вирішення. Деякі з цих завдань включають:

1. Подолання кризи в сільському господарстві. Багато аграрних секторів зіткнулися з проблемами, такими як низькі ціни на сільськогосподарську продукцію, надмірна залежність від погодних умов та інфляція. Подолання цих проблем вимагає комплексного підходу, включаючи підтримку та стимулювання сільських господарств.

2. Структурна перебудова. Розвиток аграрного сектора передбачає переорієнтацію виробництва та збільшення продуктивності. Це може включати розвиток нових культур, впровадження сучасних технологій та підвищення якості продукції.

3. Реформування відносин. Важливо встановити справедливі та ефективні відносини між різними гравцями на ринку сільськогосподарської продукції, включаючи сіль господарські підприємства, посередників та державні органи.

4. Формування ринкової інфраструктури. Для підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств важливо створити інфраструктуру для зберігання, транспортування та збуту продукції. Також важливо розвивати доступ до ринків і знижувати торгові бар'єри.

5. Підвищення конкурентоспроможності. Аграрні підприємства повинні зосередитися на підвищенні якості та інноваційності своєї продукції, щоб конкурувати на ринку. Це може включати використання сучасних технологій, розробку нових товарів та поліпшення управління.

Загалом, сьогодні аграрне виробництво стоїть перед великими викликами, та при належному підході та підтримці може досягти стійкого розвитку і підвищити свою конкурентоспроможність на світовому ринку.

Конкурентоспроможність аграрного підприємства, є складною і багатогранною характеристикою, яка враховує численні аспекти. Підвищення конкурентоспроможності залежить від різних факторів та ресурсів. Цей комплекс охоплює ресурсний потенціал, а також взаємодію між різними підсистемами виробничого середовища підприємства та його спроможність конкурувати на ринку.

Ресурсний потенціал конкурентоспроможності включає в себе різні види ресурсів, такі як фінансові, людські, технічні, інноваційні та інші ресурси, які можуть бути оптимально використані для виробництва продукції або надання послуг. Взаємодія між різними підсистемами виробничого середовища включає в себе співпрацю між внутрішніми відділами підприємства, підприємствами-партнерами, постачальниками та споживачами. Ця взаємодія може сприяти оптимізації виробничих процесів, покращенню якості продукції та скороченню часу на доставку товарів або надання послуг.

Крім того, конкурентоспроможність виходу включає в себе здатність підприємства ефективно реагувати на зміни в ринкових умовах, адаптуватися до вимог споживачів та розвивати нові продукти та послуги, які відповідають потребам ринку.

Систематизація та класифікація факторів конкурентоспроможності підприємства є важливим завданням у сучасному управлінні. Цей підхід дозволяє узагальнити різноманітні аспекти впливу на конкурентоспроможність і спростити їх аналіз.

До факторів конкурентоспроможності аграрного підприємства відносяться:

- зовнішні фактори (це умови, які безпосередньо впливають на діяльність підприємства) та внутрішні фактори (це характеристики внутрішнього середовища підприємства);

- змінні фактори з часом. Ступінь впливу факторів на конкурентоспроможність підприємства може змінюватися з часом і залежить від конкурентної специфіки в галузі. Підприємство повинно враховувати цю змінність та адаптуватися до нових умов;

- керовані фактори. Важливо визначити та відокремити керовані фактори, які підприємство може контролювати. Ця група факторів є ключовою для процесу управління конкурентоспроможністю підприємства, оскільки підприємство може впливати на них через свою стратегію та дії.

- формування стійких конкурентних позицій. Забезпечення конкурентоспроможності вимагає активного розвитку та використання унікальних факторних характеристик. Підприємство повинно розвивати свої переваги і використовувати їх, щоб забезпечити стійкі конкурентні позиції на ринку.

Функціонування різних точок зору щодо розуміння факторних характеристик конкурентоспроможності дозволяє розглядати створення та розвиток конкурентних переваг як процес, який враховує динамічний вплив різних факторів на різних рівнях.

Отже, конкурентоспроможність аграрного підприємства полягає в його здатності забезпечити споживачів продукцією та послугами високої якості, ефективно використовувати ресурси, взаємодіяти з різними стейкхолдерами та адаптуватися до змін на ринку. Це вимагає постійного вдосконалення та інновацій, а також гнучкості та швидкості в діях керівництва підприємства.

ІНСТРУМЕНТИ ПЛАНУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Харинко Ю.В., студ. 4 курсу ЕІМ
Науковий керівник: доцент Л.М.Баценко
Сумський НАУ

Адміністративне управління є основою формування системи управління організацією з моменту зародження ідеї створення суб'єкта господарювання. Управління підприємством є основою для формування організаційної системи управління з моменту виникнення ідеї створення суб'єкта господарювання.

Визначаються місія, цілі, стратегії та сфера діяльності суб'єкта господарювання та забезпечується його ефективність діяльності через процедури нагляду та контролю за його діяльністю. Саме через процедури нагляду та контролю за його діяльністю. Від знань залежить якість, адаптивність та ефективність державного управління та ефективність державного управління.

Якість, адаптивність, результативність та ефективність державного управління залежать від знань, умінь, умінь, навичок, практичного досвіду і, насамперед, прагнень керівників усіх рівнів.

На будь-якому рівні управління важливо, щоб кожен керівник дотримувався обраних стандартів і створював умови для підлеглих для впровадження цих стандартів, залишаючись при цьому гнучким, винахідливим і інноваційним. Сучасний та інноваційний.

Популярним інструментом планування в адміністративному менеджменті є діаграма Ганта. Цей графічний інструмент дозволяє керівникам проектів планувати та відстежувати виконання проектних завдань і графіків, полегшуючи керування складними проектами. Діаграма Ганта надає візуальне представлення розкладу проекту, дозволяючи керівникам проектів визначати залежності між завданнями та відповідно коригувати часові рамки.

Американська компанія Г. Ганта вперше застосувала схеми планування для виконання виробничих процесів. У той час використовували лінійну діаграму або стрічкову діаграму, в якій усі етапи виробництва та тривалість роботи на етапах відкладалися в протилежних часових масштабах по горизонтальній осі. Зміст робочого циклу відкладається по вертикальній осі і в міру необхідності розбивається на окремі частини або елементи.

Автори досліджують методи цільового планування, які використовують організації, що працюють в умовах жорсткої конкуренції. На першому етапі на основі результатів маркетингових досліджень і зроблених на їх основі прогнозів керівництво компанії формулює обсяги послуг і завдання прибутку для кожного підрозділу, тобто ставить перед собою певні цілі. На другому етапі керівники кожного департаменту спільно з підпорядкованими департаментами сформулюють заходи щодо виконання завдань і досягнення цілей і нададуть їх на розгляд адміністративному департаменту. Цей метод планування дозволяє поєднати кращі риси перших трьох методів планування при розробці річних планів і розробці стратегічних планів. Суть методу опису послідовності робіт полягає в тому, щоб сформулювати план виконання робіт і детально описати кожну роботу. План може мати форму послідовності списків операцій, діаграм і таблиць.

Вважаємо, що графік виконання визначає, що, коли і ким має бути зроблено в певний період часу (термін виконання робіт). Наприклад, мережевий графік дозволяє скласти найбільш обґрунтований план виконання будь-якого заходу, з яким пов'язані всі інші процеси: складання розкладу, видача завдань на виконання певної роботи, контроль і контроль за її виконанням. Високий ступінь формалізації графіків дозволяє широко використовувати обчислювальну техніку. Можна відзначити, що «шаблонний» метод планування зводиться до побудови «дерева цілей». Кожна ціль і підціль у цій ієрархічній моделі оцінюється експертами з точки зору важливості та впливу на кінцевий результат (сама ціль може бути важливою, але не відіграватиме істотної ролі), і оцінка є основою для призначення окремих цілей, підцілей, проблеми, ресурси, зусилля та засоби серед працівників і визначення бажаних умов виконання певних робіт.

Варто відзначити, що метод мережевого планування полягає в побудові таблиці проекту із зазначенням параметрів, що характеризують тривалість проекту та мережевий графік, у якому порядку вони дотримуються. Основними поняттями мережевого планування є події, роботи, мережі та методи практики. Подія - це якийсь проміжний або кінцевий результат роботи. Момент, коли відбувається подія, є досягненням проміжної або кінцевої мети.

Література:

1. Діаграма Ганта: ефективний помічник для планування
 2. Адміністративний менеджмент: навчальний посібник / Н. Я. Михаліцька, М. Р. Верескля, В. С. Михаліцький.
- Львів: ЛьвДУВС, 2019.- 320с

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Банькодуд В.О., студ. 1м курсу ФЕіМ
Науковий керівник: доцент Н.Г.Маслак
Сумський НАУ

Дослідження підходів науковців до визначення ліквідності з точки зору фінансової категорії, дозволяють зробити висновок, що її розглядають з трьох позицій: підприємства, активів та балансу. При цьому, ліквідність підприємства означає його здатність швидко продавати активи та отримувати кошти для своєчасного та повного погашення боргових зобов'язань. З точки зору розрахункового показника ліквідності підприємства, то він визначається як співвідношення вартості активів певного виду (за ступенем ліквідності) до відповідних зобов'язань (за терміном їх виникнення та погашення).

Ліквідність активу означає його здатність швидко конвертуватися у валюту, а ліквідність балансу означає, наскільки добре за рахунок базових груп активів балансу покриваються фінансові зобов'язання.

Управління ліквідністю дає можливість суб'єкту господарювання своєчасно та адекватно виконувати свої фінансові зобов'язання та дозволяє говорити про фінансовий стан суб'єкта господарювання та можливості для його покращення.

Узагальнюючи думки науковців, які проводили дослідження у сфері управління ліквідністю підприємств роздрібною торгівлю, можна виокремити причини важливості управління ліквідністю для підприємств даного напрямку діяльності:

- сезонність та змінність попиту: Підприємства роздрібною торгівлю часто стикаються зі сезонними коливаннями в попиті на товари. Управління ліквідністю допомагає забезпечити, що підприємство завжди має достатньо готівки, щоб впоратися зі змінами в попиті і сезонними піками.

- управління запасами: Великий запас товарів може вилитися в заблоковані кошти і зменшувати ліквідність. Водночас, нестача товарів може призвести до втрати прибутку та клієнтів. Ефективне управління запасами є важливою частиною управління ліквідністю.

- кредитні угоди та зобов'язання: Багато підприємств роздрібною торгівлю мають кредитні угоди з постачальниками, а також зобов'язання перед кредиторами та банками. Ефективне управління ліквідністю допомагає вчасно виходити на фінансові зобов'язання та уникати штрафних санкцій.

- потреби в розвитку і інвестиціях: Управління ліквідністю дозволяє підприємству виділяти ресурси на розвиток, впровадження нових технологій та розширення бізнесу.

- невпевненість на ринку: Ринок роздрібною торгівлю може бути надзвичайно конкурентним і змінюватися швидко. В умовах невпевненості підприємство повинно мати достатньо готівки, щоб реагувати на нові можливості та виклики.

- управління ризиками: Надмірна заборгованість, нестача готівки або несправність управління ліквідністю може викликати фінансові труднощі і навіть банкрутство. Відповідне управління ліквідністю допомагає зменшити ризики.

Отже, управління ліквідністю для підприємств роздрібною торгівлю допомагає забезпечити фінансову стійкість, адаптуватися до змін на ринку та впроваджувати стратегічні ініціативи.

З практичної точки зору управління ліквідністю підприємств, в тому числі і роздрібною торгівлю, повинно розглядатися з позиції побудови механізму управління, під яким розуміється система фінансових і організаційних інструментів і процедур, яка використовується підприємством для ефективного управління своєю ліквідністю. Ліквідність в цьому контексті відноситься до здатності підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання без затримок і втрат.

Серед основних елементів механізму управління ліквідністю підприємств роздрібною торгівлю можна виділити такі:

- прогнозування ліквідності. Цей елемент полягає в оцінці майбутніх потоків грошових коштів, включаючи доходи та витрати;

- оптимізація активів і зобов'язань: Цей елемент включає управління розподілом активів за ступенем ліквідності і зобов'язань за термінами їх погашення.

Оптимізація може здійснюватися через управління робочим капіталом (різниця між поточними активами і поточними зобов'язаннями) та/або через управління грошовими потоками. Управління робочим капіталом допомагає мінімізувати надмірні зобов'язання та оптимізувати поточні активи, а управління грошовими потоками включає не тільки управління поточними потоками, а й передбачає вибір оптимального часу для сплати зобов'язань та інвестування ліквідних активів;

- пошук резервів оптимізації ліквідності.

Даний механізм містить загальноприйняті елементи та послідовність дій, проте враховує специфіку кожного підприємства з урахуванням мети управління. Крім того, на кожний елемент механізму має визначені індикатори для розрахунку та оцінки ступеня досяжності. При цьому функції фінансового менеджменту також включають планування, організацію, контроль та регулювання.

Визначені питання, щодо побудови механізму управління ліквідністю підприємства роздрібною торгівлю лежать в основі подальших досліджень.

НАПРЯМКИ БІЗНЕС-ПРОЕКТУВАННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ПОШУКИ ДЖЕРЕЛ ЇХ ФІНАНСУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Басенкова Т.Г., студ. 2 курсу ФЕІМ
Науковий керівник: доцент І.В.Шалигіна
Сумський НАУ

Інвестиційна привабливість України впродовж 2022 року значно погіршилася в усіх сферах, що пов'язано із великими ризиками та втратою прибутків у суб'єктів господарювання. Особливо це стосується регіонів, які були частково окупованими чи на території яких проводилися бойові дії. Однак багато іноземних компаній мали в планах інвестувати в українські галузі, сфери та самі підприємства. Фінансування проектів є вирішальним аспектом економічного розвитку в багатьох країнах світу. У наш час проектне фінансування є однією з найпоширеніших форм залучення та організації інвестицій у реальний сектор економіки як в промислово розвинутих, так і в нових індустріальних країнах та тих, що розвиваються. За схемою проектного фінансування реалізується сьогодні значна кількість проектів із загальним обсягом фінансування кожного до 100 млн дол. [1]

В Україні розвиток бізнес-проектів зіткнувся як з викликами, так і з можливостями. Найперший і найважливіший виклик – це війна, що призвела до значних змін у економічній ситуації країни. Багато суб'єктів господарювання змушені були переглянути свої бізнес-плани та шукати нові джерела фінансування.

Доречно виділити переваги проектного фінансування, які в сучасних умовах господарювання дадуть змогу:

- передбачати майбутні результати від реалізації інвестиційного проекту;
- залучати іноземних інвесторів до фінансування проекту;
- оцінювати фінансовий стан і платоспроможність позичальника;
- використовувати комплексний підхід до розгляду інвестиційного проекту, враховуючи його ефективність, забезпеченість відповідними ресурсами, наявність ризиків;
- забезпечувати об'єкти, що фінансуються, підтримкою міжнародних фінансових організацій.

Серед основних напрямків бізнес-проектів в умовах війни можна виділити наступні:

1. Розвиток виробництва товарів та послуг, які задовольняють потреби населення в умовах воєнного часу. Це можуть бути продукти харчування, товари першої необхідності, медичні препарати, засоби захисту тощо.
2. Інвестиції в інфраструктуру, яка необхідна для відновлення економіки після війни. Це може включати будівництво доріг, мостів, енергетичних об'єктів.
3. Розвиток нових технологій, які можуть допомогти в адаптації до нових умов. Для прикладу можна взяти виробництво техніки для дистанційної роботи, роботизовані системи.

Джерелами фінансування бізнес-проектів в умовах війни можуть бути:

1. Власні кошти суб'єктів господарювання - заощадження, кредити в банках, інвестиції від засновників або акціонерів.
2. Фінансування від держави. Це може включати субсидії, гранти, податкові пільги тощо.
3. Фінансування від міжнародних організацій. Це можуть бути кредити від Світового банку, Європейського банку реконструкції та розвитку тощо. [2]

Тому, в умовах війни бізнес-проектів є важливим інструментом для підтримки економіки країни. Суб'єкти господарювання повинні адаптувати свої бізнес-плани до нових умов та шукати нові джерела фінансування. Основними рекомендаціями щодо розвитку проектного фінансування в Україні можуть бути:

- розвиток нормативно-правової бази проектного фінансування;
- розвиток професійних навичок та знань у сфері фінансування бізнес-проектів;
- створення реєстру проектів, які можуть бути профінансовані за допомогою проектного фінансування;
- розвиток державних програм підтримки проектного фінансування;
- створення навчальних програм та курсів з проектного фінансування;
- залучення міжнародних організацій до розвитку проектного фінансування в Україні.

Список використаних джерел

1. Проектне фінансування і кредитування підприємств: стан та перспективи / С. В. Андрос // Науковий вісник Чернівецького університету. Економіка. - 2018. - Вип. 800. - С. 78-87. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchu_ec_2018_800_13
2. Thomson Reuters. Project Finance Review [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dmi.thomsonreuters.com/>

СУЧАСНІ ОПЕРАЦІЇ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

Ворожко К.М., студ. 1м курсу ФЕiМ
Науковий керівник: доцент. І.І.Конєва
Сумський НАУ

За останні роки фінансовий сектор країни пройшов низку змін та реформ, і це створило нові можливості і виклики для банківської системи. В цьому контексті важливо розуміти, як сучасні комерційні банки пристосовуються до нових умов і надають різноманітні фінансові послуги на користь своїм клієнтам та економіці загалом.

На сучасному етапі розвитку банківської системи комерційні банки повинні посилити увагу до потреб споживачів як головних суб'єктів фінансових відношень і, відповідно, оптимізувати свої внутрішні процеси для створення сучасних банківських продуктів високої якості. Удосконалення моделей співпраці банківських установ із клієнтами повинне бути зорієнтоване на поліпшення комунікацій, застосування персоналізованого підходу до споживачів, задля забезпечення їх лояльного відношення і запобігання розриву між пріоритетами банків та їх клієнтів. Тому наша увага спрямована на розгляд найважливіших аспектів та тенденцій в діяльності комерційних банків України.

Сучасний банкінг - це динамічний і надзвичайно важливий сегмент фінансової системи України та усього світу. Із завданням забезпечення фінансової стабільності та підтримки економічного розвитку нації, комерційні банки виконують різноманітні функції та операції, які змінюються і розвиваються відповідно до сучасних умов та потреб суспільства.

Головною метою сучасних операцій комерційних банків України є забезпечення фінансового посередництва та надання різноманітних фінансових послуг для задоволення потреб клієнтів та сприяння економічному розвитку країни. Комерційні банки діють як мости між збереженнями та інвестиціями, надаючи наступні ключові функції:

1. Забезпечення доступу до фінансових ресурсів: Комерційні банки надають можливість клієнтам отримувати кредити та позики для фінансування різних потреб, включаючи підприємництво, особисті витрати, житло та освіту.

2. Забезпечення зручності та надійності: Банки розвивають електронні банківські послуги, щоб зробити фінансові операції більш зручними та доступними для клієнтів, одночасно забезпечуючи високий рівень безпеки.

3. Фінансування економічного розвитку: Комерційні банки надають кредити підприємствам та проектам, що сприяє зростанню виробництва, створенню робочих місць та загальному економічному розвитку.

4. Збереження та інвестиції: Банки надають послуги збереження та інвестування грошей клієнтів, допомагаючи їм забезпечити фінансову стабільність та досягнути фінансових цілей.

5. Забезпечення ліквідності та платіжної системи: Комерційні банки грають важливу роль у підтримці платіжних систем та забезпеченні ліквідності фінансової системи країни [1].

Отже, головна мета сучасних операцій комерційних банків України полягає в наданні фінансових послуг, які сприяють розвитку економіки та задоволенню фінансових потреб різних клієнтів.

Сучасні операції комерційних банків України відображають динаміку фінансового ринку та економічного розвитку країни. Комерційні банки виконують важливу роль у фінансовій системі, надаючи різноманітні послуги та продукти, сприяючи підтримці підприємств, індивідуальних клієнтів та загальної стабільності.

За останні роки відбулися значущі зміни у сфері банкігу в Україні. Банки активно впроваджують інноваційні технології та електронні сервіси, що робить фінансові послуги більш доступними та зручними для клієнтів. Також важливою є роль банків у наданні кредитів та інвестиціях, що сприяє розвитку підприємств та господарства загалом [2].

Завдяки регулюванню та нагляду, комерційні банки змушені дотримуватися високих стандартів безпеки та надійності, що є гарантом довіри клієнтів. Однак, вони також стикаються з викликами, такими як конкуренція на ринку та потреба адаптації до змін.

У висновку, сучасні операції комерційних банків України є важливим елементом фінансової системи та сприяють розвитку економіки країни. Розвиток інновацій та збереження високих стандартів функціонування є ключовими завданнями для банків у сучасних умовах.

Список використаних джерел

1. Сидорук І.С. Перспективи розвитку новітніх послуг комерційних банків України. *Науковий блог Національного університету «Острозька академія»*. URL : <https://naub.ua.edu.ua/2014/perspektyvy-rozvytku-novitnih-posluh-komertsijnyh-bankiv-ukrajiny/> (дата звернення: 25.10.2023).

2. Тищенко О.І. Огляд сучасних тенденцій на ринку онлайн-банкігу в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 13. С. 1237–1243

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Клишкова Я.С., студ. 2 курсу ФЕiМ
Науковий керівник: доцент Л.О.Рибіна
Сумський НАУ

Ця тема має актуальність з наукового погляду, оскільки вона сприяє глибокому аналізу та розумінню ключових аспектів розвитку сільського господарства в Україні. Ця тема допомагає вченим та дослідникам у поліпшенні наукових знань про аграрний сектор країни, включаючи його економічний вплив, проблеми продовольчої безпеки, екологічні аспекти та соціальний розвиток сільських територій. Вона може бути корисною для урядових структур, політиків, аграрних підприємців та всіх, хто зацікавлений в розборі факторів, що впливають на сільське господарство України та розробці стратегій для його поліпшення.

У світі аграрний сектор є важливою складовою економіки через його призначення - продовольче забезпечення населення, і його фінансування відбувається через різні фінансові механізми. Україна не виняток, і український агропромисловий комплекс відіграє важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки країни та експортного виробництва сировини. Проте, в сучасних умовах аграрні підприємства стикаються з рядом фінансових викликів, серед яких: низька доступність кредитів, високі відсоткові ставки, обмежений доступ до кредитів для сезонних робіт та відсутність ліквідної застави. З метою поліпшення фінансової ситуації у сільському господарстві уряд України постійно розвиває систему аграрного кредитування. Урядові ініціативи, спрямовані на підтримку аграрного сектору, включають в себе створення спеціалізованих аграрних банків, пільгові кредитні програми, а також здешевлення кредитів через компенсацію відсотків. Проте, наявність певних недоліків у механізмах кредитування, а також необхідність розв'язання фінансових проблем аграрного сектору залишаються актуальними завданнями для подальшого розвитку.

Особливості та перспективи кредитування аграрного сектору України включають наступні аспекти:

1. Україна має великий аграрний потенціал і є однією з найбільших експортерів сільськогосподарської продукції в світі. Розвиток цього сектору є обіцяючим і потребує фінансування для покращення інфраструктури та технологій.

2. Державна підтримка та кредитування аграрного сектору є важливими для забезпечення продовольчої безпеки та розвитку сільських територій.

3. Аграрний сектор має сезонний та циклічний характер. Це означає, що фермери часто потребують кредитів для закупки насіння, обладнання та інших ресурсів перед початком сільськогосподарського сезону. Фінансові установи повинні мати можливість надавати кредити з урахуванням цих особливостей.

4. Аграрний сектор пов'язаний з різними ризиками, такими як погодні умови, коливання цін на сільськогосподарську продукцію і інші чинники. Фінансові установи повинні бути готові оцінювати ці ризики та надавати кредити, які враховують їхню специфіку.

5. Впровадження сучасних технологій у сільському господарстві може підвищити продуктивність та конкурентоспроможність галузі. Фінансові установи повинні підтримувати інвестиції в технології, які сприяють розвитку сільського господарства.

6. Збереження навколишнього середовища та сталий розвиток стають все більш важливими для аграрного сектору. Фінансові установи можуть сприяти розвитку сільського господарства, яке дотримується екологічних стандартів.

7. Розвиток сільського господарства потребує великих інвестицій в інфраструктуру, таку як транспортні шляхи, зернохосвища та обробні заводи. Фінансові установи можуть фінансувати проекти з цього напрямку.

8. Ринок кредитів для аграрного сектору в Україні досить конкурентний. Це може сприяти покращенню умов кредитування для сільських підприємств [1].

Загалом, розвиток цього сектору є важливим завданням для країни і може призвести до збільшення продуктивності та підвищення якості життя сільського населення. Кредитування аграрного сектору України має великий потенціал і важливе значення для забезпечення продовольчої безпеки, розвитку сільських територій та збільшення експорту сільськогосподарської продукції. За умови вдосконалення механізмів кредитування, урахування сезонності та циклічності галузі, ефективного управління ризиками та підтримки інновацій, аграрний сектор України може досягти нових вершин у своєму розвитку. Державна підтримка та співпраця фінансових установ із сільськими підприємствами є важливими компонентами цього сектору [2,3].

Список використаних джерел:

1. Особливості та перспективи кредитування аграрного сектору України. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/268453092.pdf> (дата звернення 15.10.2023)
2. Роль кредитування для аграрного сектору України. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/grail-of-science/article/view/13080/12013> (дата звернення 15.10.2023)

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Манько І.О., студ. 3 курсу ФЕІМ
Науковий керівний: доцент І.В.Шалигіна
Сумський НАУ

Вплив воєнного конфлікту на підприємства лісової галузі не може бути недооцінений. Умови війни породжують низку складних проблем, з якими стикаються ці підприємства, такі як руйнування інфраструктури, перешкоди у торгівлі та експорті, зменшення інвестицій та виробничих потужностей, втрати людських ресурсів через евакуацію або втрату працівників унаслідок воєнних подій. Крім того, екологічні наслідки війни можуть призвести до забруднення лісів та знищення біорізноманіття.

Зазначені проблеми вимагають негайного втручання та розробки стратегій управління, спрямованих на забезпечення виживаності та стійкості підприємств лісової галузі. Важливим є розвиток нових джерел сировини, встановлення місцевих та міжнародних партнерств, реалізація програм відновлення лісів та сприяння сталому лісокористуванню.

Саме під час введення воєнного стану в Україні лісова галузь перейшла на європейську модель – ДП «Ліси України». На прикладі філії Лебединське лісове господарство можна продемонструвати саме проблемні аспекти, з якими зіткнулася лісова галузь та запропонувати можливі шляхи покращення.

На діаграмі 1 спостерігається значна тенденція щодо збільшення прибутку філією (у порівнянні 2022 року з 2020 до початку воєнного стану прибуток зріс на 16095,0 тис грн). Це може свідчити про те, що лісова галузь наразі має досить великий попит на свою продукцію. Інфраструктура країни дуже постраждала та необхідний будівельний матеріал.

Рисунок 1 – Динаміка отримання прибутку філії Лебединське лісове господарств ДП «Ліси України»

Також слід врахувати те, що в 2022 році ДП «Ліси України» мали високий рівень фонду забезпеченості лісами. Цьому сприяли акції, проведені в кожному підрозділі, де відбулася висадка понад 10 тисяч дерев у кожному. Проте слід зазначити, що ситуація може змінюватися, тому, що Україна знаходиться у стані військового конфлікту та потрібно чітко розуміти можливий план дій. Ось декілька можливих:

- Розвиток внутрішнього ринку: Пошук внутрішніх ринків збуту для лісової продукції, таких як меблева та паперова промисловість, що може зменшити залежність від експорту та забезпечити стабільний попит на лісову продукцію в умовах конфлікту.

- Розвиток альтернативних джерел сировини: Пошук нових джерел лісової сировини, таких як деревина з плантацій, відновлювані джерела та вторинна сировина. Сприяння вирощуванню лісу на спеціально відведених ділянках, що дозволить зменшити тиск на природні лісові масиви.

- Підвищення ефективності використання ресурсів: Впровадження сучасних технологій та оптимізація виробничих процесів, що дозволить знизити витрати сировини та енергії.

- Залучення інвестицій: Привертання інвестицій для модернізації лісової промисловості, впровадження екологічно чистих технологій та розвитку інновацій.

Ці заходи можуть сприяти покращенню стану лісової галузі в Україні під час воєнного стану, забезпечуючи сталість виробництва, зменшення негативних впливів на навколишнє середовище та підтримуючи розвиток економіки країни. Ці заходи можуть сприяти покращенню стану лісової галузі в Україні під час воєнного стану, забезпечуючи сталість виробництва, зменшення негативних впливів на навколишнє середовище та підтримуючи розвиток економіки країни.

Список використаних джерел:

1. Державне підприємство "Лебединське лісове господарство" – офіційний сайт. Державне підприємство "Лебединське лісове господарство" – офіційний сайт. URL: <https://lebedynles.com.ua/> (дата звернення: 03.11.2023).

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Педич Я.Є., студ. 4 курсу ФЕІМ

Науковий керівник: доцент І.Д.Самошкіна

Сумський НАУ

Ринок страхових послуг є невід'ємною частиною ринкової інфраструктури та фінансової системи країн із розвинутою економікою. Україна, розвиваючи свій страховий ринок, зазнавала інтенсивних, але нерівномірних змін. Проте введення військового стану раптово змінило умови його функціонування. Перед початком війни, на страховому ринку України існували проблеми, такі як низький рівень платоспроможності населення, відсутність системи гарантування страхових виплат, неякісний механізм державного регулювання та недовіра страхувальників до страховиків. Ці чинники призвели до низького попиту на страхові послуги, і менше ніж 5% населення України мали укладені страхові договори.

Зміни в економічній та політичній ситуації в Україні спричинили ще більше загострення проблем, які існували на страховому ринку. Зокрема, виникали такі складнощі, як низький попит фізичних та юридичних осіб на страхові послуги, низька конкурентоспроможність українських страхових компаній, відсутність надійних інвестиційних програм та реальних фінансових механізмів для довгострокового розміщення страхових резервів, неефективний стратегічний менеджмент страхових компаній та значна інформаційна закритість їхньої діяльності. Ці проблеми були наслідком низки негативних факторів, таких як відсутність економічної стабільності в державі, платоспроможність населення, дефіцит фінансових ресурсів, прояви монополізму, висока інфляція, яка ускладнювала здійснення довгострокових видів страхування в національній валюті, а також недорозвиненість фондового ринку, що заважало використанню цінних паперів як активів для забезпеченого розміщення страхових резервів.

З початком військових дій на території України, до наявних проблем долучилася ще одна значуща. Обсяги продажу страхових полісів, особливо через роздрібні канали, і сума грошових надходжень страхових компаній у формі страхових премій суттєво знизилися. Крім того, збільшується кількість запитів від клієнтів про відтермінування платежів та розірвання договорів страхування [3].

У зв'язку з переміщеннями населення, тимчасовим захопленням територій, фізичним зруйнуванням об'єктів нерухомості, зменшилася кількість центрів обслуговування страхованих осіб. Проблемою також стало організування регулювання страхових випадків в регіонах, де тривають воєнні дії, проведення оглядів транспортних засобів, отримання та належне оформлення оригінальних документів для подання страховим компаніям з метою отримання страхового відшкодування та інших аспектів. Не дивлячись на всі ці виклики, страховому ринку вдалося не просто вижити, а й налагодити свою діяльність в умовах воєнного конфлікту. На 30.06.2022 року загальний обсяг активів страхових компаній, порівняно з початком року (до початку військової агресії), майже не змінився, збільшився лише на 2,2% і становив 65,7 мільярда гривень. Проте, протягом цього періоду кількість страхових компаній зменшилася з 155 на початку року до 142 на 1 липня 2022 року. Ринок страхування показав помірний ріст активів, а у тих компаній, які представили звіти, цей приріст становив більше - 3,2%. Обсяг сформованих страхових резервів залишився сталим і склав 36,6 мільярда гривень в першому півріччі 2022 року [1].

У той час, коли страховий ринок демонструє цей певний ріст, існують численні виклики, пов'язані з надзвичайно складними умовами, в яких функціонують як страхові компанії, так і страхувальники, а також регулюючий орган. Національний банк України рекомендував страховикам спростити процедури врегулювання страхових випадків та максимально використовувати електронні документи, коли отримання оригіналів унеможливлене або ускладнене через обставини, які виникли у зв'язку з воєнним конфліктом. Наразі, стан на ринку страхування не надає підстав для оптимізму в найближчому майбутньому [2].

У контексті воєнного конфлікту і відбудови країни фінансові ресурси ймовірно будуть спрямовані на відновлення інфраструктури, житла, заводів та транспорту, а не на страхування [2]. Тому страхуванню слід приділити особливу увагу та вжити заходи для підтримки цієї галузі, наприклад, шляхом зменшення податкового тягаря або перегляду регуляторних вимог. Такі заходи можуть допомогти стимулювати і підтримати розвиток страхового ринку в умовах складної економічної та політичної ситуації.

Використана література:

1. Під час дії воєнного стану ринок страхування продовжує працювати – результати опитування. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pid-chas-diyi-voyennogo-stanu-rinok-strahuvannyaprodovjuye-pratsyuvati-rezultati-opituvannya>
2. Карпов С. Що змінюється у страхуванні в умовах воєнного стану? URL: <https://zib.com.ua/ua/151290.html>
3. Дума В. В. Страхова діяльність в умовах російської агресії: правові підстави й практичні перспективи. *Scientific works of National Aviation University. Series: Law Journal» Air and Space Law». 2022, No 2(63). С. 160–166.*

СТРАТЕГІЯ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

Петленко А., студент 2 курсу ФЕІМ
Науковий керівник: доцент І.І.Конєва
Сумський НАУ

Економічний розвиток країни, безсумнівно, залежить від стану банківської системи, фінансового забезпечення та обслуговування підприємств банками. В сучасних умовах господарювання однією з ключових проблем, яка постає перед вітчизняними банками, полягає в покращенні фінансових показників та забезпеченні їх прибутковості в довгостроковій перспективі. Оскільки позитивний фінансовий результат банку є одним із найважливіших показників його діяльності, то збільшення прибутку необхідне для подальшої ефективної діяльності банківської установи на фінансовому ринку. Проблема досягнення позитивного фінансового результату банку в період економічної та політичної нестабільності стає ще більш актуальною, оскільки від одержаного прибутку залежить фінансова стійкість та безпека вкладників, як для окремого банку, так і для банківської системи в цілому.

Багато вітчизняних науковців провели дослідження щодо методичних аспектів аналізу доходів, витрат і прибутковості банківських установ. До цих досліджень включаються праці С. Є. Борисової, А.М. Герасимовича, Г.С. Панової, В.Є. Черкасова та багатьох інших. Проте особливу увагу і подальше дослідження потребують питання, пов'язані з розробкою ефективної стратегії банківської установи з метою покращення її фінансових показників. Основна стратегія будь-якого банку досягається через обслуговування клієнтів на основі діючих тарифів у банку та ефективного управління розміщеними в банку коштами, а також спрямування отриманих доходів на подальший розвиток регіональної мережі та матеріально-технічної бази. Позитивний фінансовий результат у формі прибутку від діяльності банку не тільки залежить від перевищення доходів над витратами. Він також обумовлений наявністю капіталу в банку, максимізацією доходів, контролем над рівнем витрат, ефективним управлінням прибутком та забезпеченням повноти джерел для покриття можливих збитків. [2].

Встановлення шляхів збільшення прибутку вимагає проведення аналізу фінансових показників банку та рівня його прибутковості. На основі цього аналізу розробляються довгострокові стратегічні заходи, які мають стабілізувати фінансовий стан банку та забезпечити досягнення цільового рівня прибутковості в перспективі. [3].

Розглянемо основні складові покращення фінансових результатів банків та досягнення найбільш оптимальної структури доходів та витрат, враховуючи проблеми формування фінансового результату банку:

- розширення групи активів, які приносять процентний прибуток. Банку слід зміцнювати свій кредитний потенціал шляхом збільшення обсягу залучених ресурсів;
- раціональне та ефективне розміщення коштів банку для подальшого зміцнення його фінансової стійкості;
- створення страхових резервів з метою підвищення надійності і стабільності банку, а також зменшення ризику утворення можливих фінансових ризиків;
- підвищення рівня професіоналізму працівників, оскільки подальший ефективний розвиток банку залежить від їхнього майстерності та грамотної організації управлінських структур;
- вдосконалення маркетингової політики банку, спрямованої на визначення потреб клієнтів та створення умов для розширення сфери банківських послуг;
- розширення можливостей кредитування малого та середнього бізнесу, покриття більш широкого географічного району населення кредитними послугами, таких як пенсійні рахунки, рахунки для оплати навчання та придбання житла тощо;
- залучення кредитів від міжнародних фінансових організацій, окремих держав і суб'єктів господарювання, отримання коштів в результаті приватизаційної діяльності та джерел за кордоном [1].

Висновок. В рамках стратегії банківської установи необхідно виконувати цілий комплекс завдань, спрямованих на ефективне управління доходами та витратами, забезпечення росту обсягів діяльності, оптимізацію структури активів та пасивів банку, підвищення якості обслуговування клієнтів та ефективності використання матеріально-технічної бази, підвищення продуктивності праці та удосконалення системи управління. Впровадження цих складових стратегії покращення фінансових результатів банківської установи сприятиме збільшенню прибутку в довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Борисова С.Є. Шляхи підвищення прибутковості комерційного банку. *Науковий вісник ДДМА*. 2016. № 2 (20Е). С. 144-148.
2. Зоря О.П. Методологічні засади формування інформації про доходи, витрати та фінансові результати звітних сегментів та її розкриття у фінансовій звітності банківської установи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 15. С. 29-32.
3. Макаренко Ю. П. Доходи і витрати у забезпеченні прибутковості комерційних банків України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 10. С. 15-19.

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

Пономар А.Р., Сюсюкало І.О., студ. 4 курсу ФЕiМ

Науковий керівник: доцент І.Д.Самошкіна

Сумський НАУ

Ринок страхування насамперед спрямований на глибокі трансформації, тому настає час детально вивчити сучасні тенденції та визначити перспективи для майбутнього розвитку ринку страхування.

У процесі розвитку цивілізації людство постійно удосконалює різні аспекти свого життя, намагаючись зробити його більш комфортним, безпечним та довговічним. Важливу роль у цьому відіграють фінансові та страхові установи, оскільки якість життя значною мірою залежить від стану здоров'я, матеріальної стабільності та загального благополуччя людини. Це одна з головних мотивацій для укладення страхових полісів страхування життя, яка набуває все більшої популярності кожен рік у розвинених країнах.

Основні проблеми страхування життя в Україні:

1) Нестабільне економічне та політичне середовище (спричинене пандемією та конфліктами), яке впливає на функціонування ринку страхування життя.

2) Спад рівня довіри та можливостей поширення свідомості про важливість страхування життя через фінансові труднощі в країні.

3) Низький рівень "культури" страхування та обмежена купівельна спроможність громадян.

Необхідно зазначити, що ситуація в українському сегменті страхування життя ставить виклики перед галузевими учасниками та потребує системних заходів для подолання цих проблем [2]

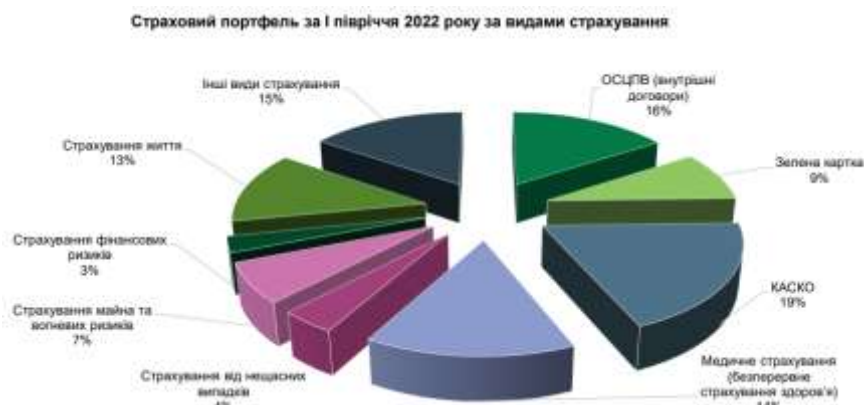

Рисунок 1 - Страховий портфель за I півріччя 2022 року за видами страхування[1]

З даного рисунку бачимо що страхування життя займає лише 13% страхового портфеля, що підтверджує те, що рівень зацікавленості громадян у цьому страховому продукті є низьким.

З початку другого півріччя 2022 року страховий ринок поступово адаптується до реалій війни. Страхові компанії починають пропонувати обмежені можливості покриття воєнних ризиків, включаючи їх до переліку подій у страхуванні від нещасних випадків. Констатуємо, що, населення дедалі більше віддає перевагу накопичувальному страхуванню життя. Цей вид страхування передбачає формування значних резервних коштів, що використовуються для довгострокових інвестиційних проектів. У нинішніх умовах економічної нестабільності та високого рівня інфляції, довгострокові інвестиції втрачають привабливість для населення. Загалом, накопичувальне страхування життя може бути популярним лише при наявності розвинутого інвестиційного ринку, але в Україні він лише формується. У період фінансових криз та недостатнього розвитку ринку інвестицій, рівень довіри потенційних клієнтів до можливостей страхових компаній може знизитися.

Постійна поява нових ризиків, таких як кіберзагрози, пандемії, конфлікти тощо, в нашому середовищі, породжує нові виклики для страхових компаній, включаючи сегмент страхування життя. Ці ризики виступають передумовою для створення нових страхових продуктів, удосконалення умов існуючих страхових полісів, а також розвитку системи надання страхових послуг та запровадження інноваційних маркетингових стратегій в галузі страхування життя.

Використані джерела інформації:

1. Офіційний сайт НБУ. Огляд страхового ринку України за I півріччя 2022 року.URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/%D0%D0%BDB4_pr_2022-09-23.pdf?v=4

2. Сидорчук І.П. Сучасний стан розвитку страхового ринку в Україні. Вісник Хмельницького національного університету 2022, № 1, с. 130 – 133.

ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ДЕРЕВООБРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Толочко О.О., студ. 1 м курсу ФЕіМ
Науковий керівник: доцент І.В.Шалигіна
Сумський НАУ

Останні десятиріччя відзначилися суттєвими помилками в економічній політиці, через що відставання України за економічним розвитком стало величезним по відношенню до країн ЄС. Ослаблення саме переробної промисловості є найбільшою із стратегічних помилок, тому що ігнорувався сам розвиток її на рівні загальної економічної політики держави. Так, питома вага переробної промисловості в ВВП України становить 10,3% від частки всієї промисловості. Відповідно питома вага переробної промисловості в європейських країнах є значно більшою. Наприклад в Польщі вона становить - 17,3%, в Словаччині – 19,1%, а в Туреччині є найбільшою – 22%.

На нашу думку, досить сильно постраждала саме деревообробна промисловість, яка є однією із важливих галузей лісового комплексу України. Деревообробними підприємствами галузі виготовляються перш за все товари народного споживання, хоча більша її частина споживається як предмети та знаряддя праці в ньому. Такі суб'єкти господарювання як підприємства будівельної індустрії, транспорту, сільського господарства, а також практично усі інші підприємства галузі промисловості користуються продукцією цієї галузі.

До складу деревообробної промисловості входять виробництва відповідної продукції, які займаються: первинною обробкою деревини (лісопильні та шпалопильні матеріали); вторинною обробкою деревини (паркетна, фанерна та меблева продукція, деревинностружкові плити, сірники тощо); хіміко-механічною переробкою деревини (деревинноволокнисті плити та деревинні пластики).

Виробництву деревинностружкових і деревинноволокнистих плит належить досить значне місце. За його допомогою є можливість ефективного використання відходів від лісопилення та інших деревообробних виробництв. А отримана від цього виробництва продукція має великий попит в користуванні, а також це головний матеріал в розвитку такої промисловості як меблева.

Україна має великі власні запаси сировини для подальшої переробки, а 52% з цієї сировини експортується. Зокрема, якщо розглядати такий сировинний матеріал як деревина (млн.м³), то її запасів є на рівні 2200 млн.т; виробляється сировини – 16,7 млн.т; експортується -3,9 млн.т; частка експорту сировини у виробництві становить 29%. Україна по заміщенню продукції деревообробної галузі (такі як розпиляні лісоматеріали, ДВП, ДСП). Якщо порівняти заміну за обсягом поставок за західні ринки у 2021 році з країн-агресорів, то ми можемо замінити їх у таких обсягах: рб -21 тис.т, рф – 8,26 млн.т. А по вартості це становить відповідно 469,0 млн.дол та 3,79 млрд.дол відповідно.

Таблиця 1 – Заводи по переробці сировини, які доцільно побудувати в Україні та розміри їх фінансування (інвестицій), 2021 рік

Назва	Обсяг необхідних інвестицій, млн.дол	Кількість, одиниць
Заводи по переробці сировини:		
Переробка зернових	14570,0	126
Переробка олійних	3900,0	33
Металургійні	22200,0	13
Металообробні	3400,0	11
Деревообробні заводи	550,0	10
Виробництво титанової продукції	650,0	4
Виробництво літєвої продукції	970,0	2
Виробництво керамічних і сантехнічних виробів	850,0	9
Інші заводи по переробці сировини	42910,0	> 360
Всього	90000,0	>570

Джерело: [1]

Відповідно до таблиці в Україні за даними на 2021 рік за необхідне було побудувати більш ніж 570 заводів по переробці власної сировини вартістю 90000 млн.дол. З них 10 заводів по обробці деревини на суму 550,0 млн.дол. З врахуванням того, що в 2022 році розпочалася війна в країні, то ці дані не є зовсім об'єктивними на сучасному етапі економічної ситуації в країні.

Список використаних джерел:

1. Переробна промисловість: зайнятість, економічне зростання, спроможна держава. URL: <https://komprompol.rada.gov.ua/uploads/documents/31367.pdf> (дата звернення 30.10.2023)

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН ТОВ «НАСОСТЕХКОМПЛЕКТ»

Харченко М. О., студ. 1 м. курсу ФЕiМ
Науковий керівник: доцент І.В.Шалигіна
Сумський НАУ

Формування капіталу - це процес накопичення фінансових ресурсів, необхідних для функціонування та розвитку підприємства. Цей процес може включати внутрішні та зовнішні джерела капіталу. Управління капіталом, особливо власним капіталом підприємства, є важливим завданням для нього, оскільки воно впливає на його конкурентоспроможність та здатність до досягнення стратегічних цілей.

Формування капіталу є актуальним з численних причин, оскільки воно має важливе значення для підприємств, економіки та суспільства в цілому. Ось кілька аспектів, які пояснюють актуальність цієї теми:

- ✓ Розвиток інновацій та конкурентоспроможність: для підприємств необхідні фінансові ресурси для впровадження нових технологій, досліджень та розвитку нових продуктів. Капітал дозволяє підприємствам підтримувати конкурентоспроможність та інновації.

- ✓ Розширення бізнесу: для росту та розширення підприємству потрібні інвестиції. Капітал дозволяє підприємствам відкривати нові ринки, будувати нові об'єкти та розширювати виробництво.

- ✓ Важливість для економіки: підприємства є ключовими гравцями в економіці, і їх фінансовий стан впливає на загальний стан економіки. Сильні підприємства сприяють економічному зростанню та створюють робочі місця.

Одним із основних джерел формування загального капіталу підприємства є формування його власного капіталу. Динаміка та структура формування власного капіталу ТОВ "Насостехкомплект" представлена в таблиці 1.

Таблиця 1 – Динаміка складу та структури статей власного капіталу ТОВ "Насостехкомплект"

Статті	2020 рік		2021 рік		2022 рік		Відхилення, 2022 до 2020 (+,-)	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Зареєстрований (пайовий) капітал	10,2	0,1	10,2	0,1	10,2	0,1	0,0	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	10044,8	0,9	10453,4	0,9	10955,2	0,9	910,4	-
Усього	10055,0	100	10463,6	100	10965,4	100	910,4	-

Джерело: Фінансова звітність ТОВ "Насостехкомплект" за 2020-2022р.р.

Формування капіталу є важливим аспектом у фінансовому управлінні ТОВ "Насостехкомплект" або будь-яким іншим підприємством. Капітал визначає фінансовий стан підприємства та його здатність до функціонування, розвитку та досягнення своїх цілей. Проаналізувавши дані таблиці 1 можемо зробити висновок, що загальна сума власного капіталу підприємства зросла в динаміці на 9%, що в грошовому виразі становить 910,4 тис. грн. За своєю структурою власний капітал представлений лише двома його видами: зареєстрованим капіталом та нерозподіленим прибутком впродовж всього періоду дослідження 2020-2022 р.р. Зростання загальної суми власного капіталу відбулося саме через зростання розмірів нерозподіленого прибутку підприємства. Сума нерозподіленого прибутку на ТОВ «Насостехкомплект» майже в 10 разів більша чим зареєстрований капітал. Нерозподілений прибуток - це сума прибутку, яка не була інвестована в інші цілі підприємства та її можливо буде використати в майбутньому. Якщо підприємство має плани на вивільнення цього капіталу для інвестицій або розвитку, то це може бути позитивним сигналом для інвесторів.

Загальний вплив капіталу на фінансовий стан ТОВ "Насостехкомплект" може бути таким:

- ✓ забезпечення його подальшого розвитку: наявність достатнього капіталу дозволяє підприємству інвестувати в нові технології, обладнання та розширення виробництва, що сприяє розвитку;

- ✓ здатність до виплати зобов'язань: капітал допомагає забезпечити достатню ліквідність для виплати поточних та довгострокових зобов'язань, таких як позики та кредити;

- ✓ зниження фінансового ризику: більший капітал дозволяє підприємству більше додаткових наявних джерел для вирішення фінансових проблем та їх врегулювання.

Отже, в ТОВ "Насостехкомплект" має бути розроблена стратегія щодо формування та використання як всього його капіталу, так і в особливості власного. Все це має забезпечити йому успішний розвиток та стійкий фінансовий стан на довготривалу перспективу.

ОРГАНІЗАЦІЙНО–ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РЕЄСТРАЦІЇ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ НА ПРИКЛАДІ СФГ «УРОЖАЙ»

Чигрин Д.В. студ. 1м курсу ФЕІМ
Науковий керівник: доцент І.В.Шалигіна
Сумський НАУ

Реєстрація суб'єкта господарювання є однією з перших та найважливіших процедур для будь-якого бізнесу. Це дозволяє суб'єкту легально здійснювати свою діяльність, отримувати дозволи, залучати інвестиції та брати участь у ринковій конкуренції. Проте цей процес може бути складним через різноманітні правові та організаційні аспекти, які потрібно враховувати. Одним із ключових аспектів є вибір правової форми підприємства. Вибір правильної форми може суттєво вплинути на оподаткування, відповідальність власників, можливість залучення інвестицій і рівень ризику.

Однак, реєстрація – це лише перший крок. Формування власного капіталу – це важлива складова успішного функціонування будь-якого підприємства. Капітал є джерелом фінансування для розвитку бізнесу, розширення виробництва, впровадження нових технологій та здійснення інновацій. Формування власного капіталу може здійснюватися за рахунок прибутку, залучення інвестицій, ефективного управління фінансовими ресурсами та інших джерел. Для досягнення успіху в сучасних умовах необхідно також враховувати вплив різних зовнішніх факторів, таких як політична стабільність, законодавство, податкова політика, економічні тенденції та інші аспекти, які можуть впливати на фінансовий стан підприємства.

Розглянемо порядок формування власного капіталу підприємства СФГ «Урожай» та ефективність його використання за 3 роки, на прикладі таблиці 1 та 2.

Таблиця 1 – Склад та структура статей власного капіталу підприємства

Статті	2020р.		2021р.		2022р.		Відхилення 2022-2020рр.	
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%
Статутний капітал	1000000	54	1000000	48	1000000	41	0	-14
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	839917	46	1096100	52	1463228	59	623311	14
Усього	1839917	100	2096100	100	2463228	100	623311	0

Джерело: Фінансова звітність СФГ «Урожай»

Аналізуючи дані таблиці 1, ми бачимо що статутний капітал займає у 2020 році більшу частину власного капіталу 54%, іншу частину займає нерозподілений прибуток 46%. На протязі інших років нерозподілений прибуток займав більшу частину власного капіталу, 2021 рік 52%, 2022 рік 59%, іншу частину займав статутний капітал. Отже власний капітал на підприємстві складається з статутного капіталу та нерозподіленого прибутку.

Таблиця 2 – Аналіз показників ефективності використання власного капіталу підприємства

Показники	2020р	2021р	2022р	Відхилення 2022-2020рр.
Рентабельність власного капіталу, %	77,5	87,6	83,1	5,6
Оборотність власного капіталу	0,36	0,41	0,46	0,1
Приріст власного капіталу, тис. грн.	225128,00	256183,00	367128,00	142 000,00

Джерело: Фінансова звітність СФГ «Урожай»

Розглянувши таблицю 2, рентабельність власного капіталу підприємства водночас підвищується та спадає. Якщо в 2020 році кожна залучена гривня власних коштів дозволила отримати 77,5 копійки чистого прибутку, то в 2021 році – 87,6, а от в 2022 році складало 83,1. Причиною цього слугує підвищення суми власного капіталу. Оборотноість власного капіталу СФГ «Урожай» зростає, і на кінець періоду дослідження було вироблено товарів і надано послуг на суму 0,46 гривень на кожну гривню залучених коштів власників. Це позитивна тенденція, викликана стрімким зростанням доходу підприємства. Власний капітал підприємства за період 2020-2022рр., зріс на 142 000,0 тис.грн.

Реєстрація суб'єкта господарювання та формування власного капіталу – це складні, але надзвичайно важливі процеси для будь-якого підприємства. Грамотне планування, стратегічне управління та врахування всіх аспектів можуть допомогти забезпечити стабільний розвиток та успіх на ринку.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ

Дяченко В.В., аспірант, спец. 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Науковий керівник: доцент А.М.Орел

Сумський НАУ

Інноваційна цифровізація та трансформація банківського сектору є актуальною та важливою темою в сучасному світі. Дана трансформація поєднує в собі використання новітніх технологій та цифрових інструментів для покращення банківських послуг і процесів. Інноваційний розвиток банківської сфери, має не лише позитивні результати. Він супроводжується певними негативними явищами і наслідками, як для банківських установ, так і для споживачів їх продуктів і послуг. Дане економічне явище, банківські екосистеми мають як позитивні так і негативні сторони, причому як клієнтів, так і самих банків (рис. 1).

Ключовим позитивним моментом цифровізації банківської системи та формування так званої «екосистеми» є значне спрощення та пришвидшення доступу клієнтів до банківських та небанківських продуктів і послуг у режимі «єдиного вікна». Експансія банківських установ у небанківський сектор, інтеграція сервісів на єдиній цифровій платформі являє собою виключно нові можливості для клієнта щодо отримання необхідних товарів та послуг.

Рис. 1. Переваги інноваційної цифрової трансформації банківського сектору

Також перевагою є скорочення транзакційних витрат (зокрема витрат часу) на пошук клієнтів, їхнє залучення, формування партнерських відносин з іншими фінансовими організаціями та організаціями не фінансового сектору.

Говорячи про негативні наслідки, слід перш за все згадати, що впровадження інновацій, пов'язане із підвищеним рівнем ризику. Зростаюча кількість кібератак та порушень безпеки може призвести до витоку конфіденційних даних та фінансових збитків. Деякі клієнти можуть бути виключені з банківських послуг через відсутність доступу до цифрових технологій або недостатню комп'ютерну грамотність. Це характерно для інноваційних проєктів в усіх секторах і сферах економіки. Отримання більш високого результату, як правило, супроводжується і більш високим ризиком. Окрім того, існує ряд бар'єрів для банківських інновацій, які пов'язані із необхідністю підтримання ліквідності банку, необхідністю ліцензування певних продуктів і технологій, нормативно-правовим обмеженням та ін. Все це стримує інноваційну активність комерційних банків.

Інноваційна цифрова трансформація банківського сектору має безсумнівно багато переваг, але вона також приносить із собою серйозні виклики і ризики. Важливо для банків збалансувати переваги з недоліками, враховуючи потреби клієнтів, забезпечення кібербезпеки та збереження приватності даних. Успішна інноваційна цифрова трансформація може зробити банківський сектор більш конкурентоспроможним і зручним для клієнтів у цифровому світі.

АНАЛІЗ ПЛАНОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО СЕРВІСНОГО ЦЕНТРУ ГСЦ МВС В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Бойко О.В., студ. 1м курсу ФЕiМ
Науковий керівник проф. М.М.Геєнко
Сумський НАУ

Регіональний сервісний центр ГСЦ МВС в Сумській області (філії ГСЦ МВС) має такі відділи:

1. Відділ логістики. Відділ логістики Регіонального сервісного центру ГСЦ МВС в Сумській області (філії ГСЦ МВС) (далі - Відділ) є структурним підрозділом Регіонального сервісного центру ГСЦ МВС в Сумській області (філії ГСЦ МВС), далі – РСЦ, який створено для управління матеріально-технічними ресурсами з метою забезпечення роботи системи сервісних центрів МВС. Відділ підпорядковується безпосередньо начальнику РСЦ, який координує та контролює його діяльність.

Основна діяльність відділу:

1. Забезпечення безперебійної роботи РСЦ та його структурних підрозділів шляхом реалізації господарських функцій, утримання, технічне обслуговування і ремонт будівель і споруд, а також обладнання інженерних систем будівель і споруд в РСЦ та його структурних підрозділах та контролює експлуатацію, технічне обслуговування і ремонтом транспортних засобів в РСЦ та його структурних підрозділах.

2. Проводить аналіз матеріально-технічного забезпечення РСЦ та його структурних підрозділів і визначає потреби в забезпеченні матеріальними та фінансовими ресурсами на підставі чого готує пропозиції для включення до Річного плану закупівель Головного сервісного центру МВС (далі – ГСЦ МВС) на придбання товарів, робіт (послуг) для задоволення потреб РСЦ.

3. Проводить підготовку, за дорученням ГСЦ МВС тендерної документації, проектів договорів та інших документів, пов'язаних із здійсненням публічних закупівель товарів, робіт і послуг, а також підготовка матеріалів за результатами їх проведення. Забезпечує структурні підрозділи РСЦ матеріальними цінностями (канцелярське приладдя, папір, господарські товари, побутова техніка, комп'ютерна техніка, копіювальна техніка, технічні засоби, витратні матеріали, засоби зв'язку тощо) відповідно до затверджених норм.

2. Сектор фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку.

Сектор фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку регіонального сервісного центру ГСЦ МВС в Сумській області (філія ГСЦ) (далі-Сектор) є структурним підрозділом філії, який підпорядковується начальнику Регіонального сервісного центру ГСЦ МВС в Сумській області (далі - РСЦ).

Сектор веде бухгалтерський облік відповідно до Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, а також інших нормативно-правових актів щодо ведення бухгалтерського обліку, в тому числі з використанням уніфікованої автоматизованої системи бухгалтерського обліку та звітності. Складає на підставі даних бухгалтерського обліку фінансову та бюджетну звітність, а також державну статистичну та іншу звітність (декларації) в порядку, встановленому законодавством.

3. Сектор персоналу (далі – Сектор) є структурним підрозділом РСЦ ГСЦ МВС, на який покладено функції здійснення кадрової роботи в РСЦ ГСЦ МВС.

Здійснює аналітично-консультативне забезпечення роботи начальника РСЦ ГСЦ МВС з питань управління персоналом. Контролює розроблення посадових інструкцій державних службовців РСЦ ГСЦ МВС, які затверджує начальник РСЦ ГСЦ МВС, а також переглядає їх на відповідність установленим законодавством вимогам. Проводить роботу щодо створення сприятливого організаційного та психологічного клімату, формування корпоративної культури в колективі та розв'язання конфліктних ситуацій. Вивчає потребу в персоналі на вакантні посади в РСЦ ГСЦ МВС та вносить відповідні пропозиції начальнику РСЦ ГСЦ МВС. Здійснює заходи щодо організації конкурсних відборів на заміщення вакантних посад категорій «Б» та «В» у РСЦ ГСЦ МВС.

За дорученням начальника РСЦ ГСЦ МВС перевіряє дотримання вимог законодавства про працю. Здійснює планування професійного навчання державних службовців РСЦ ГСЦ МВС. Узагальнює потреби державних службовців у підготовці, спеціалізації та підвищенні кваліфікації й вносить відповідні пропозиції начальнику РСЦ ГСЦ МВС [1].

Так, працівниками сектору персоналу у межах повноважень наданих ГСЦ МВС, було проведено добір на вакантні посади державної служби на період дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України (в частині опрацювання поданих кандидатами на посади державної служби документів та проведення співбесіди, з визначеними кандидатами. За результатами добору було визначено переможців за результатами процедур конкурсного відбору.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження положень про відділи, сектори регіонального сервісного центру ГСЦ МВС та територіальні сервісні центри МВС: Наказ Регіонального сервісного центру ГСЦ МВС в Сумській області (філія ГСЦ МВС) від 17.06.2020 № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0156-16#Text>

ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Новикова А.А., студ. 2м курсу ФЕіМ
Науковий керівник: доцент Н.Г.Маслак
Сумський НАУ

Комунальні підприємства є важливим елементом інфраструктури міст, областей чи окремих громад. Вони забезпечують місцевим жителям отримання необхідних комунальних послуг. Однак, на сьогодні нерідко ці підприємства зіштовхуються із різними проблемами фінансового характеру, і така ситуація може призвести до погіршення якості послуг і навіть банкрутства комунального підприємства.

У зв'язку з цим на сьогодні є вкрай актуальними питання антикризового управління комунальними підприємствами, які передбачають розробку ефективних стратегій та механізмів, спрямованих на покращення фінансового стану та підвищення ефективності роботи комунальних підприємств, а також розробку та впровадження заходів, спрямованих на оптимізацію витрат, покращення управління та зниження ризиків їх банкрутства.

Нині комунальні підприємства в усіх регіонах країни переживають досить кардинальні економічні перетворення, метою яких є формування в галузі житлово-комунального господарства нових економічних механізмів, що забезпечують комунальним підприємствам стабільні фінансові умови господарювання, повну незалежність їхніх економічних показників від зовнішніх чинників. Іншими словами, антикризове управління житлово-комунальним господарством сьогодні полягає у переведенні галузі ЖКГ на ринкові засади господарювання.

Але, слід також зазначити, що антикризове управління комунальним підприємством - це складний процес, який включає не лише фінансові та юридичні аспекти, а й наукові. Один із наукових аспектів антикризового управління комунальним підприємством – це аналіз фінансового стану підприємства. І тому використовуються фінансові показники, такі як показник платоспроможності, показник ліквідності, показник фінансової стійкості та інші. Аналіз фінансових показників дозволяє оцінити фінансовий стан підприємства та виявити можливі проблеми. Іншим науковим аспектом антикризового управління комунальним підприємством є розробка та застосування юридичних механізмів для захисту підприємства від кризових ситуацій. Для цього можуть використовуватись різні юридичні інструменти, такі як реструктуризація боргів, банкрутство, лізинг, фінансова оренда та ін. Ще одним науковим аспектом антикризового управління комунальним підприємством є розробка стратегії розвитку підприємства. Стратегія розвитку має враховувати як поточну ситуацію на ринку комунальних послуг, так і можливості розвитку підприємства у майбутньому. Також науковий підхід в антикризовому управлінні комунальним підприємством включає використання сучасних технологій і методів управління. Наприклад, використання інтелектуальних систем управління ресурсами, автоматизація управлінських процесів, застосування системи бізнес-аналітики та ін.

Слід зазначити, що практично відсутня наявність конкурентних умов у сфері комунальної діяльності створює серйозні економічні проблеми для ефективного функціонування підприємств галузі.

Проблема 1. Витратна основа формування цін на комунальні послуги. Це - прямий наслідок неможливості розвитку конкуренції у сфері комунальної діяльності. Не знайшовши ціну на ринку, виробники встановлюють її самі, вдаючись до підрахунку витрат на виробництво. Формування цін на витратній основі докорінно змінює економічні відносини між суб'єктами ринку: а) виробники отримують можливість безпосередньо вплинути на ціну послуг, що стає залежною від них; б) економічні інтереси, спрямовані за умови конкуренції на зниження собівартості, тепер отримують переорієнтацію на зростання вартості послуг; в) споживачі послуг, навпаки, повністю втрачають можливість своїм вибором впливати на рівень цін, потрапляють під диктат структур, що формують і регулюють тарифи.

Проблема 2. Витратна орієнтація комунального виробництва. Вона є наслідком розвитку систем комунального обслуговування у формі технологічної монополії. Такі властивості комунального виробництва роблять його економічно "збитковим". Воно не може змінювати напрямок своєї діяльності, не може свої виробничі потужності завантажити повністю, усунути вплив природних факторів на економічні показники виробництва. Іншими словами, економічні інтереси комунальних підприємств виявляються залученими в поле дії ринкових механізмів, але реалізації цих інтересів заважають особливості комунальної діяльності, замкнутість системи на конкретний обсяг потреб, суспільний характер продукції.

Проблема 3. Зрівняльний характер оплати комунальних послуг. Тут і кількість послуг, і ціна нав'язуються споживачеві всупереч його бажанню скоротити або оптимізувати свої витрати. Усі ці проблеми пов'язані зі спотворенням цін на комунальному ринку, і, отже, шлях до їхнього розв'язання лежить через вивчення та вдосконалення цінових відносин і тарифної політики в комунальній сфері.

Таким чином, запобігання банкрутству комунального підприємства потребує комплексного підходу та реалізації низки практичних кроків, які включають аналіз фінансового стану, реструктуризацію боргів, оптимізацію витрат, розвиток нових напрямків діяльності, залучення інвестицій та поліпшення системи управління. Необхідно впроваджувати сучасні методи та технології управління, що дозволить підвищити ефективність роботи підприємства та оптимізувати їх виробничі процеси.

ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ТОВ «НАСОСТЕХКОМПЛЕКТ»

Єрмоленко А.С. студ. 1 м. ФЕІМ
 Науковий керівник: доцент Л.О.Рибіна
 Сумський НАУ

Нині, ефективність управління оборотними активами може або погіршити ефективність діяльності підприємства, або покращити. Все залежить від їх використання, формування та застосування.

Досить важливим етапом управління оборотними активами є аналіз показників ефективності використання оборотних активів у динаміці, темпи їх росту. Показниками ефективності використання оборотних активів підприємства є показники, які наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Динаміка показників ефективності управління оборотними активами ТОВ «Насостехкомплект»

Показники	2020	2021	2022	Відхилення 2022/ 2020, +/-
Рентабельність реалізації, %	33,28	5,65	6,24	-27,04
Середній термін погашення дебіторської заборгованості, днів	162	215	236	74
Коефіцієнт оборотності	0,96	0,93	1	0,04
Тривалість одного обороту, днів	380	392,47	365	-15

Джерело: фінансова звітність ТОВ «Насостехкомплект» за 2020-2022р.

Управління оборотними активами є важливим аспектом управління діяльності ТОВ «Насостехкомплект», як і в будь-якому іншому підприємстві. Ефективне управління оборотними активами підприємства дозволяє: сформувати необхідний рівень оборотного капіталу, що використовується під час діяльності підприємства; вдосконалити структуру та підвищити ліквідність оборотних активів, збільшити рівень платоспроможності та конкурентоспроможності.

Проаналізувавши дані таблиці 1, можемо зробити висновок, що рентабельність реалізації зменшилась на 27%. Суттєве зниження було спричинене зменшенням отриманої суми прибутку з кожної одиниці продукції. Для його збільшення необхідно контролювати собівартість продукції. Треба ввести економію наявних матеріальних, трудових та фінансових ресурсів. Наприклад, можна зменшити кількість працюючих, перевірити якість матеріалів та устаткування. Коефіцієнт оборотності майже не змінився, а тривалість одного обороту зменшилась на 15 днів. Середній термін погашення дебіторської зростає на 74 дні. Це свідчить про несвоєчасну виплату клієнтів, постачальників та коштів з бюджету. Необхідно ввести систему контролю за вчасними розрахунками з дебіторами та оплатою ними взятих на себе зобов'язань, враховуючи відсотки. Також ефективним буде введення штрафів або націнки за несвоєчасне погашення.

Для вдосконалення ефективності управління оборотними активами досліджуваному підприємству потрібно:

- скоротити та оптимізувати рівень дебіторської заборгованості через здійснення безперервного контролю за станом розрахунків з різними дебіторами, ввести страхування ризиків;
- здійснити розрахунок планової кількості запасів на майбутній період із врахуванням їх терміну придатності та умов зберігання, перевірити їх якість, рівень ефективності використання;
- контролювати розмір оборотних активів з метою підтримання спроможності своєчасно та в повному обсязі розраховуватись за своїми зобов'язаннями;
- підвищення рівня рентабельності через своєчасне застосування вільних коштів, недопускання їх знецінення;
- поліпшення структури оборотних активів підприємства.

Отже, в ТОВ «Насостехкомплект» має бути розроблена чітка стратегія управління оборотними активами, бо саме від цього залежить подальша його фінансова та операційна діяльність, можливість сплати за зобов'язаннями та взяття нових. Шляхом здійснення необхідного комплексу дій керівництво має змогу вчасно реагувати на недоліки та запроваджувати необхідні зміни в політиці керування.

ІДЕНТИФІКАЦІЯ СТРАХОВОГО ШАХРАЙСТВА В УКРАЇНІ ТА НАПРЯМИ БОРОТЬБИ З НИМ

Волкова А.М., студ. 4 курсу ФЕіМ
Науковий керівник: доцент І.Д.Самошкіна
Сумський НАУ

Страхове шахрайство є серйозною проблемою в Україні, як і в багатьох інших країнах. Це може включати в себе різні види обману, де особи намагаються отримати неправомірні виплати зі страхових компаній. Деякі з найпоширеніших видів страхового шахрайства включають підробку документів, надання неправдивої інформації щодо події або збитків, а також маніпуляцію страховими претензіями.

Згідно з інформацією, представленою Національним банком України під час обговорення інформаційної кампанії під назвою #ШахрайГудбай, було встановлено, що загальна сума збитків, заподіяних банкам, торговцям та клієнтам через незаконні дії з платіжними картками у 2022 році збільшилася на 46% порівняно з попереднім 2021 роком і становила 481 мільйон гривень. Кількість випадків карткового шахрайства також зросла на 8%. За словами Андрія Поддєрьогіна, директора Департаменту платіжних систем та інноваційного розвитку Національного банку, у 2020 році середня сума однієї незаконної транзакції становила близько 2,2 тисяч гривень на один випадок, що на третину більше, ніж у 2021 році (1,6 тисяч гривень). Він також наголосив, що в порівнянні з загальною сумою всіх операцій з картками рівень збитків від незаконних операцій чи шахрайства залишається на досить низькому рівні: на кожну мільйон гривень видаткових операцій на незаконні або шахрайські дії в 2022 році припадало 69 гривень, в порівнянні з 65 гривнями в 2021 році.

Шахрайство є результатом взаємодії різних факторів, включаючи мотивацію шахраїв та можливості, які вони мають на момент вчинення обману. Зазвичай, основним мотивом для вчинення шахрайства є фінансовий стимул, оскільки здійснення шахрайства може призвести до збагачення. Проте існує й інша мотивація, яка полягає в задоволенні від власної майстерності та використання власних обманувальних здібностей.

Згідно з визначеними мотивами, можна виділити різні категорії осіб, які займаються шахрайством та мають визначений психологічний профіль. Загалом, цих осіб можна поділити на чотири основні категорії шахраїв.

Перша категорія, яка складається з найбільшої кількості індивідів, включає шахраїв-дилетантів. Вони вчиняють обман страхових компаній вперше, зазвичай через несприятливу ситуацію, яка склалася у їхньому житті.

Друга група осіб, які займаються страховим шахрайством, використовує це для компенсації витрат, пов'язаних з бізнесом і комерційною діяльністю.

Третя категорія включає осіб, які через свою посаду займаються реєстрацією або розслідуванням обставин страхового випадку, а також видають документи, що підтверджують розмір збитків і шкоди, спричиненої страховим випадком.

Четверта категорія складається з професійних шахраїв. Це особи, які в систематичний та професійний спосіб займаються реалізацією шахрайських схем і шахрайства у сфері страхування.

Сучасні методи боротьби зі шахрайством включають в себе комплекси програмного забезпечення з кількома рівнями функціональності. Ці рішення включають наступні шари: перетворення та очищення даних, аналітику та створення звітності. Для виявлення різних видів шахрайства використовуються різні аналітичні алгоритми, кожен із яких спеціалізується на певному типі шахрайства. Такі рішення також включають інтеграцію даних, накопичених в компанії, їх подальше очищення та використання сучасних аналітичних методів, включаючи прогнозувану аналітику та аналіз мережі шахраїв, а також системи звітності та управління розслідуваннями, які допомагають оптимізувати роботу служб безпеки.

Всі ці заходи спрямовані на оптимізацію та підвищення ефективності процесів боротьби зі страховим шахрайством та зменшення ризиків для страхових компаній та їх клієнтів.

Список використаних джерел:

1. Беркаль М. В Україні стрімко зростає карткове шахрайство. Який захист від втрати грошей пропонують банки і чи працює він – Delo.ua. Останні новини України та світу онлайн – Головний діловий портал Delo.ua. URL: <https://delo.ua/insurance/v-ukrayini-strimko-zrostaie-kartkove-saxraistvo-yakii-zaxist-vid-vtrati-grosei-proponuyut-banki-i-ci-pracyuje-vin-416642/> (дата звернення: 06.11.2023).

2. ВИЯВЛЕННЯ І РОЗКРИТТЯ ШАХРАЙСЬКИХ СХЕМ У СФЕРІ СТРАХУВАННЯ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ | Л О Добрик | Ефективна економіка №4 2016. Журнал «Ефективна економіка» - наукове фахове видання з питань економіки. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4900> (дата звернення: 08.11.2023).

3. Проблема страхового шахрайства в Україні. FORINSURER: Форіншурер – журнал про страхування та InsurTech. URL: <https://forinsurer.com/public/02/12/17/165%204> (дата звернення: 06.11.2023).

ФІНАНСОВЕ ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКУ

Зуєнко Д.А. студ. 2 м. ФЕіМ

Науковий керівник: проф. М.М.Геєнко

Сумський НАУ

Аграрний сектор є однією з найважливіших складових економіки багатьох країн, і від його стабільності та успіху залежить забезпечення харчовою продукцією і забезпеченням національного ринку. Однак ця галузь також піддається численним ризикам і невизначеностям, таким як погодні умови, коливання цін на сировину та зміни в законодавстві.

За даними Національного інституту стратегічних досліджень аграрний сектор економіки України зазнав суттєвих втрат унаслідок повномасштабної війни. За оцінкою загальна сума втрат сягнула більше 300 млрд грн станом на кінець 2022 року. Зрозуміло, що у 2023 році ці збитки тільки збільшилися. При цьому непрямі втрати через зменшення виробництва, блокаду портів і збільшення виробничих витрат оцінюються більше ніж у трильйон гривень [1]. Загальна кількість суб'єктів господарювання агропромислового комплексу, які зазнали збитків становить 2653 одиниць. Значних збитків зазнало рослинницька галузь. Зокрема, втрата обсягів виробництва продукції рослинництва в натуральних величинах 2022 року порівняно з 2021 роком становить 35–40 %. За даними Мінагрополітики, через військові дії втрачено 15-20% поголів'я великої рогатої худоби, свиней і птиці. Найбільше постраждали господарства дев'яти областей, де було сконцентровано за всіма категоріями господарств: поголів'я ВРХ – 25,3%, корів – 25,8%, свиней – 31,5%, овець та кіз – 28%, птиці – 25% [1].

Одним з ключових інструментів, які допомагають аграрним підприємствам протистояти цим викликам, є фінансове прогнозування. Розглянемо важливість фінансового прогнозування для підприємств аграрного сектору і методи, які допомагають враховувати невизначеність та ризики.

Аграрний сектор є галуззю, де виробництво залежить від природних умов, і тому він піддається великій невизначеності. Наприклад, погодні умови можуть суттєво вплинути на врожай та, відповідно, на доходи підприємства. Окрім того, ринкові коливання та зміни в законодавстві можуть створювати додаткові ризики для аграрних підприємств. Фінансове прогнозування дозволяє підприємствам планувати та аналізувати фінансові показники на майбутнє, враховуючи ці невизначеності та ризики.

1. Прогнозування витрат: Один з ключових аспектів фінансового прогнозування в аграрному секторі - це прогнозування витрат. Підприємства повинні ретельно розраховувати витрати на насіння, добрива, обробку землі, оплату праці та інші елементи виробництва. При цьому слід враховувати можливі зміни в цінах на ресурси.

2. Прогнозування доходів: Прогнозування доходів є так само важливим, як і прогнозування витрат. Аграрні підприємства повинні аналізувати попит на свою продукцію, ціни на ринку та інші фактори, які впливають на їхні доходи.

3. Бюджетування: Бюджетування є важливою частиною фінансового прогнозування, яке допомагає планувати видатки та доходи на певний період. Це дозволяє підприємствам контролювати свої фінанси та вчасно реагувати на зміни в умовах.

4. Управління ризиками: Фінансове прогнозування також допомагає підприємствам ідентифікувати ризики та розробляти стратегії для їхнього управління. Наприклад, в разі зростання цін на пальне, підприємства можуть розглянути можливість ефективнішого використання ресурсів або пошуку альтернативних джерел енергії.

5. Використання сучасних технологій: Сучасні інформаційні технології та програмне забезпечення дозволяють покращити процес фінансового прогнозування. Аналітичні інструменти та системи управління фінансами допомагають аграрним підприємствам збирати, аналізувати та використовувати дані для управління фінансами та прийняття виважених рішень. Наприклад, з використанням сучасних систем можна автоматизувати процес збору та аналізу фінансових даних, що дозволяє підприємствам отримувати більш точні та актуальні інформаційні дані.

Фінансове прогнозування є важливим інструментом для підприємств аграрного сектору економіки, оскільки воно допомагає планувати та адаптуватися до невизначеності та ризиків, які є невід'ємною частиною цієї галузі. За допомогою фінансового прогнозування аграрні підприємства можуть краще керувати своїми ресурсами, ефективно планувати виробництво та реагувати на зміни на ринку. Крім того, вони можуть виявити та управляти ризиками, що допомагає підтримувати стабільність та прибутковість. Сучасні технології роблять процес фінансового прогнозування більш ефективним і точним, допомагаючи аграрним підприємствам забезпечувати стале зростання та успіх у невизначених умовах.

Список використаних джерел:

1. Аграрний сектор економіки: підсумки 2022 та прогноз на 2023 рік. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ahrarynyy-sektor-ekonomiky-pidsumky-2022-ta-prohnoz-na-2023-rik>

СТРАХОВИЙ ЗАХИСТ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОЇ СФЕРИ СУМСЬКОГО РЕГІОНУ

Мірошниченко І.М., аспірант спец. 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Науковий керівник: проф. М.М.Геєнко

Сумський НАУ

Аграрний сектор в Україні відіграє важливу роль у національній економіці, забезпечуючи продовольчу безпеку та виробництво сировини для експорту. Сумський регіон, зокрема, має значний потенціал для сільського господарства, але водночас зазнає ризиків, пов'язаних із прикордонним статусом, погодними аномаліями та іншими небезпеками. Розглянемо важливість страхового захисту для ресурсного потенціалу аграрної сфери в Сумському регіоні та способи, якими страхування може допомогти забезпечити сталу та стійку економічну діяльність аграрних підприємств.

Сумський регіон розташований на північному сході України і володіє значним аграрним потенціалом. Через родючі ґрунти та сприятливі погодні умови, регіон стає важливим постачальником сільськогосподарської продукції, зокрема зернових культур, олійних насін, м'яса та молока. Однак прикордонне розташування регіону створює додаткові ризики, пов'язані з можливими торговельними обмеженнями та змінами в умовах міжнародної торгівлі.

Розглянемо особливості аграрного сектору що обумовлюють необхідність застосування страхового захисту:

1. Залежність від погодних умов: Однією з найважливіших особливостей аграрної сфери є її велика залежність від погодних умов.

2. Сезонність виробництва: Багато аграрних культур вирощуються сезонно, тобто мають обмежений період виробництва.

3. Різноманітність ризиків: У сільському господарстві існують різні типи ризиків, включаючи погодні ризики, ризики виробництва, торговельні ризики та інші.

4. Наявність господарських ризиків: Сільські господарства також піддаються ризикам, пов'язаним з економічними чинниками, такими як коливання цін на сільськогосподарську продукцію, вартість ресурсів та валютні курси.

5. Надання консультацій: Страхові компанії, що спеціалізуються на сільському страхуванні, можуть надавати аграрним підприємствам консультації та рекомендації з питань ризиків.

6. Застосування технологій: Сучасні технології, включаючи супутниковий моніторинг та аналітику даних, дозволяють страховим компаніям більш точно визначати ризики та компенсувати збитки.

Страховий захист є ефективним інструментом для зменшення ризиків та збереження ресурсного потенціалу аграрної сфери в прикордонному Сумському регіоні. Страховий захист ресурсного потенціалу може розвиватися у таких напрямках.

1. Страхування врожаю: Одним із способів захисту від погодних ризиків є страхування врожаю. Аграрні підприємства можуть укладати страхові поліси, які компенсують втрати від засух, повеней, граду та інших негод.

2. Страхування від торговельних ризиків: Прикордонне розташування регіону може призвести до торговельних обмежень або змін в умовах експорту. Страхування торговельних ризиків допомагає підприємствам зменшити вплив подібних обставин на їхню діяльність.

3. Страхування майна та обладнання: Для аграрних підприємств також важливе страхування майна та обладнання. Воно дозволяє компенсувати витрати на відновлення або ремонт майна, якщо воно пошкоджується внаслідок природних катастроф або інших негод.

4. Страхування від ризиків виробництва: Страхування від ризиків виробництва допомагає покрити витрати на виробництво, які виникають у разі відхилення від планів через негоди або інші фактори.

Страховий захист є важливим інструментом для забезпечення сталості та стійкості аграрного сектору Сумського регіону в умовах прикордонного розташування та природних аномалій. Існуючі страхові продукти дозволяють аграрним підприємствам знизити ризики, пов'язані зі змінами на ринку та погодними умовами, і зберегти свій ресурсний потенціал. Ініціативи з розвитку страхового захисту мають підтримку влади та міжнародних організацій, що сприяє поширенню страхових послуг у сільському господарстві. Крім того, урядові програми підтримки аграрного сектору можуть включати стимули для страхування, які зменшують витрати підприємств на страхування та сприяють захисту їхнього ресурсного потенціалу.

Захист ресурсного потенціалу аграрного сектору через страховий захист є необхідним для забезпечення сталого розвитку галузі та збереження продовольчої безпеки країни. Аграрні підприємства Сумського регіону та всієї України мають можливість використовувати страхові інструменти для захисту свого ресурсного потенціалу в умовах невизначеності та ризику, що супроводжують їхню діяльність. Розвиток страхового ринку та залучення більше аграрних підприємств до страхування може сприяти стабільному розвитку сільського господарства та економіки в цілому.

СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ КРИЗИ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Пелих С.О., аспірант спец. 073 Менеджмент
Науковий керівник: проф. М.М.Геєнко
Сумський НАУ

Сучасний аграрний сектор України переживає низку викликів та трансформацій, спричинених глобалізаційними процесами, які впливають на всю економіку країни. Глобалізація вимагає адаптації аграрних підприємств до нових ринкових умов, конкуренції та змінних вимог споживачів. Розглянемо стратегії управління аграрними підприємствами в умовах кризи глобалізаційних процесів в Україні.

Слід відмітити, що глобалізація впливає на аграрний сектор України наступними способами:

1. Конкуренція: Відкриті ринки та світова конкуренція ставлять підприємства у складну ситуацію. Українські виробники повинні конкурувати з іноземними компаніями, які можуть мати вигоди від більш розвинутої інфраструктури та доступу до технологій.

2. Зміни вимог споживачів: Глобалізація також призводить до зміни вимог споживачів щодо якості та етичних стандартів виробництва. Аграрні підприємства повинні відповідати цим вимогам, щоб залишатися конкурентоспроможними на міжнародному ринку.

3. Ринкові коливання: Світові ринки сільськогосподарської продукції піддаються коливанням, що можуть вплинути на ціни та обсяги експорту. Аграрні підприємства повинні бути готові до ризику ринкових змін.

4. Стратегії управління аграрними підприємствами.

Для адаптації до глобальних викликів і виходу з кризи аграрні підприємства повинні розробити стратегії управління, які враховують наступні аспекти:

1. Диверсифікація виробництва: Розширення асортименту виробництва може допомогти аграрним підприємствам зменшити ризики від змін цін на сільськогосподарську продукцію.

2. Використання технологій: Застосування сучасних сільськогосподарських технологій може підвищити продуктивність та знизити витрати. Інвестиції в автоматизацію виробництва, використання даних для прийняття рішень та впровадження новітніх агротехнологій допоможуть аграрним підприємствам бути більш конкурентоспроможними.

3. Вивчення ринку: Аналіз міжнародних ринків та розуміння їхніх тенденцій дозволяють аграрним підприємствам реагувати на попит та пропозицію. Пошук нових ринків та партнерів для експорту може розширити можливості для розвитку бізнесу.

4. Розробка сталі стратегії управління ризиками: Аграрні підприємства повинні розглядати страхування, фінансовий управління та інші інструменти для зменшення ризиків, пов'язаних із глобалізацією та ринковими коливаннями.

5. Розвиток маркетингової стратегії: Ефективна маркетингова стратегія дозволяє аграрним підприємствам виокремитися на ринку та залучити споживачів.

6. Співпраця та лобіювання: Аграрні підприємства можуть зміцнювати свій вплив через співпрацю в галузевих об'єднаннях та лобіювання питань, що стосуються сільського господарства на рівні влади.

Глобалізація є незаперечним фактором в сучасному світі, який впливає на всі галузі економіки, включаючи аграрний сектор. Для аграрних підприємств в Україні важливо розуміти, що глобалізація не обов'язково означає лише збільшення конкуренції та ризиків. Вона також відкриває доступ до нових ринків, технологій та можливостей співпраці. Однак, для того щоб забезпечити успішну адаптацію до глобалізації, аграрні підприємства повинні мати чітку стратегію управління, яка враховує внутрішні та зовнішні фактори. Важливо розглядати глобалізацію як можливість для росту та розвитку, а не тільки як загрозу. Збереження конкурентоспроможності та виживання в умовах глобалізаційних процесів вимагають постійного вдосконалення та адаптації. Аграрні підприємства, які ретельно розробляють та реалізують свої стратегії управління, можуть досягти успіху та зберегти стійкість навіть в умовах глобальної нестабільності.

Остаточний успіх аграрного сектору в Україні в умовах глобалізації залежить від здатності аграрних підприємств до інновацій, ефективного використання ресурсів та розробки стратегій, які враховують вимоги глобального ринку. Глибокий аналіз та планування, а також здатність до пристосування до змін, становлять важливі складові успішного управління аграрними підприємствами в епоху глобалізації.

Глобалізація створює багато викликів для аграрного сектору України, але водночас надає можливостей для розвитку та виходу на міжнародний ринок. Ефективна стратегія управління допомагає аграрним підприємствам адаптуватися до нових реалій та використовувати глобалізацію на свою користь. Важливо постійно аналізувати ринок, впроваджувати інновації та розробляти довгострокові стратегії для досягнення успіху в умовах глобальних змін.

ЗНАЧЕННЯ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СТРАТЕГІЇ ВІДНОВЛЕННЯ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Маслюк Б.О., аспірант спец. 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Науковий керівник: проф. М.М.Геєнко

Сумський НАУ

Аграрна сфера в Україні є однією з основних галузей економіки, яка відіграє важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки та експорту сільськогосподарської продукції. Однак, в останні роки цей сектор стикається з численними викликами та проблемами, зокрема, змінами клімату, дефіцитом капіталу для розвитку та відсутністю доступу до кредитів для аграрних підприємств. В умовах таких викликів держава веде стратегію відновлення аграрної сфери, в якій розвиток іпотечного кредитування може відігравати важливу роль.

Іпотечне кредитування є ефективним інструментом для фінансування аграрних проектів та підтримки аграрних підприємств. Воно дозволяє сільським господарствам отримувати доступ до необхідного капіталу для розвитку та модернізації, включаючи придбання нового обладнання, покращення інфраструктури та розширення виробництва.

Проте, стан іпотечного кредитування в аграрній сфері України потребує удосконалення та розвитку. Декілька ключових аспектів слід врахувати:

1. Відсутність доступу до кредитів: Багато аграрних підприємств стикаються з труднощами в отриманні іпотечних кредитів через високий рівень ризику для банків та недостатню ліквідність земельних активів.

2. Високі відсоткові ставки: Існуючі відсоткові ставки на іпотечні кредити можуть бути надто високими для багатьох аграрних підприємств, зокрема для малих та середніх фермерських господарств.

3. Недостатня свідомість: Багато аграрних підприємств не мають відповідної інформації та навичок, щоб ефективно користуватися іпотечними кредитами.

4. Відсутність державної підтримки: Уряд України повинен розглядати можливості надання пільг та гарантій для аграрних підприємств, які бажають взяти іпотечні кредити.

У відновленні аграрної сфери в Україні важливою роллю може відігравати держава. Для розвитку іпотечного кредитування в аграрній сфері України необхідно вжити ряд заходів, зокрема слід наголосити на наступних. Створення сприятливого правового середовища: Держава повинна розробити спеціальний законодавчий акт, який регулюватиме іпотечне кредитування в аграрній сфері та забезпечить правовий захист для усіх сторін угоди.

Субсидії та гарантії: Держава може надавати пільги та гарантії для аграрних підприємств, які бажають взяти іпотечні кредити. Це допоможе знизити ризик для банків та зменшити відсоткові ставки.

Навчання та консультації: Державні програми можуть включати в себе навчання та консультації для аграрних підприємств щодо іпотечного кредитування, включаючи підготовку бізнес-планів та оцінку ризиків.

Розвиток інфраструктури: Держава може інвестувати в розвиток інфраструктури аграрних підприємств, зокрема у покращення доступу до земельних активів, що може підвищити ліквідність цих активів та зробити їх більш привабливими для банків.

Сприяння розвитку фінансових інститутів: Держава може підтримувати розвиток фінансових інститутів, які спеціалізуються на іпотечному кредитуванні, та надавати їм фінансову підтримку.

Важливо наголосити, що розвиток іпотечного кредитування в аграрній сфері сприятиме не тільки відновленню цієї галузі, але й загальному економічному зростанню України. Збільшення доступу аграрних підприємств до капіталу допоможе підняти рівень виробництва, створити нові робочі місця та збільшити обсяги експорту сільськогосподарської продукції.

Уряд, банки та аграрні підприємства повинні спільно працювати над створенням сприятливих умов для іпотечного кредитування. Це може включати в себе спрощення процедур отримання кредитів, підвищення фінансової грамотності аграрних підприємств, зменшення відсоткових ставок та надання гарантій для банків.

Загальна мета повинна полягати в створенні сталої та конкурентоспроможної аграрної сфери, яка спроможна забезпечувати продовольчу безпеку країни, залучати інвестиції та сприяти економічному зростанню. Розвиток іпотечного кредитування є важливим кроком в цьому напрямку і може стати однією із важливих складових державної стратегії відновлення аграрної сфери України.

Розвиток іпотечного кредитування може стати ключовим елементом стратегії відновлення аграрної сфери України. Це допоможе забезпечити аграрні підприємства необхідним капіталом для модернізації та підвищення продуктивності. Держава відіграє важливу роль у створенні сприятливого середовища для іпотечного кредитування та повинна активно підтримувати розвиток цього інструменту фінансування аграрної сфери.

НАПРЯМИ ПОСТВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ АКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ

Артеменко Є.А., студ. 2 курсу ФЕіМ

Науковий керівник: Н.В.Дегтярь

Сумський НАУ

Підприємницька активність є одним з ключових рушіїв економічного розвитку України. Однак, повномасштабне військове вторгнення РФ в Україну здійснило руйнівний тиск на економіку України і спричинило зменшення реального ВВП на 29 % у 2022 році, що зумовлено передусім неможливістю економічної діяльності внаслідок:

- руйнування інфраструктури (автодорожньої, залізничної, мостової, логістичної, електромереж, водо- та теплопостачання тощо), призупинення виробництва, зміни постачання, ринків збуту та торгівлі. Так, українським підприємствам довелося зіткнутися зі зниженням попиту на свою продукцію: 75% підприємств повідомили про значне падіння попиту, при чому 70% з них шукають нових клієнтів та канали збуту; 20% підприємств стикаються з частковою або повною несплатою від клієнтів;
- міграція, зростання смертності та інвалідизації населення, що спричиняє формування дефіциту робочої сили;
- стрімке зростання інфляції, яке зменшує впевненість та бажання підприємців у здійсненні діяльності, особливо на підприємствах з високою часткою іноземних інвестицій;
- зміни окремих глобальних та регіональних ринків та міжнародної торгівлі;
- зміна регуляторних умов під час військового стану;
- зростання ризику форс-мажорів та військових ризиків, зокрема, таких як потенційне знищення майна, втрати персоналу та інше.

Поствоєнна економічна розбудова України потребуватиме впровадження системи нових комплексних заходів відновлення підприємницької активності. Враховуючи зазначене, а також виклики та ризики для підприємств в сучасних умовах господарювання під час військового стану, в Україні має бути розроблена комплексна довгострокова державна програма поствоєнного відновлення підприємницької активності. Така програма може включати заходи, які прямо чи опосередковано сприятимуть зростанню підприємницької активності, а саме:

- впровадження нових податкових пільг та зниження податкових ставок для підприємств, які пережили кризу, та для новостворених підприємств.
- забезпечення доступу підприємств до фінансових ресурсів, у тому числі шляхом розширення державних кредитних програм та субсидій як для підтримки функціонуючих підприємств, так і для створення нових;
- створення спеціалізованих фондів повоєнної підтримки підприємництва;
- залучення міжнародної фінансової допомоги для забезпечення програм розвитку поствоєнної підприємницької активності в Україні;
- впровадження заходів стимулювання експорту товарів та послуг, зокрема шляхом зниження тарифів та інших торговельних бар'єрів;
- розробка механізмів активізації залучення іноземних інвестицій в економіку України, у тому числі шляхом реалізації спільної економічної діяльності з українськими підприємствами;
- реалізація спеціальних програм та проєктів з підтримки малих та мікропідприємств;
- підтримка розвитку інноваційних проєктів та стартапів, зокрема шляхом надання грантів та інвестиційних коштів;
- впровадження програм стабілізації монетарної та фіскальної політики, які збільшуватимуть впевненість підприємців у потенціалі стійкості майбутньої економічної діяльності в Україні;
- розробка та впровадження програм повернення мігрантів в Україну, як напрям повоєнної стабілізації ринку праці та подолання дефіциту робочої сили в Україні;
- відновлення та розвиток інфраструктури, в тому числі будівництво нових та відновлення зруйнованих автомобільних доріг, залізниць та портів, об'єктів енергетичної інфраструктури, що сприяє розвитку підприємництва та залученню іноземних інвестицій;
- розробка та впровадження програм поствоєнного відновлення природного середовища та стабілізації екосистемних процесів, як передумови для стабільного функціонування підприємств окремих секторів економіки, зокрема аграрного сектору;
- забезпечення регуляторної стабільності та прозорості бізнес-середовища шляхом спрощення процедур реєстрації бізнесу, ліцензування та отримання дозволів;
- залучення міжнародних консультантів та експертів для допомоги у впровадженні сучасних управлінських практик та стратегій розвитку;
- навчання та підвищення кваліфікації підприємців та персоналу, у тому числі шляхом організації тренінгів, семінарів та майстер-класів.

Впровадження та реалізація означених напрямів сприятиме поствоєнному відновленню підприємницької активності в Україні, а також може стати передумовою стабілізації економічного зростання в Україні.

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Василець К.А., студ. 2 курсу ФЕiМ

Науковий керівник: доцент Н. М. Пилипенко

Сумський НАУ

Внаслідок повномасштабної агресії росії в Україні аграрний сектор економіки зазнав значних втрат і руйнувань. Багато підприємств у зоні бойових дій та на окупованих територіях припинили свою діяльність, численні виробничі потужності були зруйновані або пошкоджені, а доступ до ресурсів, сировини та ринків збуту ускладнений. Блокада морських портів унеможливила експорт сільськогосподарської продукції традиційними торговельними шляхами, внаслідок чого прифронтові райони стикаються з проблемами постачання продовольства.

Незважаючи на безпрецедентну шкоду, аграрний сектор функціонує та демонструє стійкість до викликів і ризиків війни завдяки вжитим заходам та ініціативам, реалізованим на всіх рівнях влади та в бізнес-середовищі. Сільськогосподарський сектор продемонстрував високий ступінь стійкості та адаптивності до ризиків воєнного часу. Внутрішній попит на продовольство задовольняється, вживаються заходи для подолання та запобігання стрибків цін на продукти харчування, розвитку ланцюгів постачання та збуту сільськогосподарської продукції. Незважаючи на ворожі дії агресора, Україна підтвердила та закріпила свої позиції гаранта продовольчої безпеки на світовому ринку [1].

Війна в Україні призвела до значного зростання цін на сільськогосподарську продукцію, особливо на зерно та олію, що вплинуло на країни, залежні від імпорту сільськогосподарської продукції, такі як країни Близького Сходу, Північної Африки та Південно-Східної Азії. Це дало можливість іншим країнам, таким як Австралія, Бразилія та США, збільшити експорт, щоб задовольнити світовий попит на пшеницю. Врожайність та експорт зернових в Україні зростають з моменту її відновлення після війни. Однак довгостроковий вплив конфлікту на сільське господарство та продовольчу безпеку є невизначеним і залежить від подальшого розвитку подій у війні та факторів у сільськогосподарських регіонах [2].

Український аграрний сектор має кілька конкурентних переваг: українські ґрунти є одними з найродючіших у світі і придатні для ведення сільського господарства: клімат також підходить для вирощування різноманітних культур, включаючи зернові, овочі та фрукти; Україна має одну з найбільших площ земель, призначених для сільськогосподарського виробництва в Євро, тому існують можливості для розвитку великомасштабного сільського господарства та великий потенціал для постачання продукції на світовий споживчий ринок; Україна здатна вирощувати та постачати різноманітні високоякісні продукти харчування, серед них зернові, такі як пшениця, кукурудза та ячмінь, є основними експортними культурами України, та олійні культури, овочі, фрукти, молоко та м'ясо також виробляються у великих кількостях; витрати на виробництво сільськогосподарської продукції в Україні відносно низькі порівняно з іншими європейськими країнами (це дозволяє Україні конкурувати на світовому ринку та приваблює іноземних інвесторів в український аграрний сектор); Україна має великий потенціал для розвитку органічного сільського господарства. Органічне сільське господарство стає все більш популярним у всьому світі, оскільки споживачі приділяють все більше уваги якості та безпеці продуктів харчування. Завдяки родючим землям та низьким витратам, Україна має потенціал стати лідером на ринку органічної продукції.

В умовах повномасштабного збройного вторгнення російської федерації державна аграрна політика має максимально сприяти забезпеченню сталості сільськогосподарського виробництва та підтримці ефективності ланцюга «виробництво-переробка-зберігання-продовольче забезпечення». Найважливішими завданнями такої політики є забезпечення продовольчої безпеки, забезпечення матеріально-технічними ресурсами сільськогосподарських виробників. Збільшення частки готових харчових продуктів та продукції з високою доданою вартістю в експорті [1].

Таким чином, у військовий час Україна все ж має кілька конкурентних переваг у сільському господарстві. Перш за все, Україна має давні традиції в сільському господарстві, що сприяє розвитку цієї галузі. Крім того, низька вартість робочої сили в Україні робить її привабливою для інвесторів та підприємців.

Література:

1. Пріоритети забезпечення стійкості промисловості й аграрного сектору економіки України в умовах повномасштабної війни. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidy/priorytety-zabezpechennya-stiykosti-promyslovosti-y-ahramoho>
2. Policy responses: Ukraine tackling the policy challenges. Вплив і політичні наслідки агресії Росії проти України на сільськогосподарські ринки URL: <https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/the-impacts-and-policy-implications-of-russia-s-aggression-against-ukraine-on-agricultural-markets-0030a4cd/>

РОЛЬ БУДІВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СТАЛІЙ РЕЛОКАЦІЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Глух В.П., зво 2 курсу PhD ФЕМ
Науковий керівник: доцент С.В. Башлай
Сумський НАУ

Війна в Україні призвела до значних руйнування інфраструктури, в тому числі промислових підприємств. Це поставило під загрозу економічну стабільність країни і призвело до необхідності релокації промисловості в нові регіони. Будівельні організації відіграють важливу роль у релокації промисловості. Вони можуть надавати послуги з будівництва та реконструкції виробничих потужностей в нових регіонах, забезпечення логістики та транспортування обладнання та матеріалів для релокації, а також навчання та підготовки персоналу для роботи в нових умовах.

Виклики та можливості для будівельних організацій.

Релокація промисловості в військовий час створює для будівельних організацій ряд викликів [1].

До них відносяться:

- Нестабільність ситуації на місці релокації
- Дефіцит ресурсів
- Зростання цін на матеріали та послуги

Разом з тим, релокація промисловості також відкриває для будівельних організацій ряд можливостей [1]. До них відносяться:

- Збільшення обсягу робіт
- Покращення конкурентоспроможності
- Розширення географії діяльності
- Управління бізнес-процесами для сталої релокації промисловості

Управління бізнес-процесами може допомогти будівельним організаціям стійко підтримувати релокацію промисловості. До основних елементів управління бізнес-процесами для сталої релокації промисловості відносяться [2]:

- Планування
- Впровадження
- Контроль
- Покращення

Планування.

На етапі планування необхідно визначити стратегію релокації, оцінити ризики та розробити план дій.

Важливо також враховувати принципи сталого розвитку при плануванні релокації.

Впровадження

На етапі впровадження необхідно забезпечити ефективну реалізацію плану дій. Це включає в себе управління ресурсами, організацію робіт і контроль якості.

Контроль.

На етапі контролю необхідно оцінювати прогрес релокації і вносити необхідні корективи.

Покращення.

На етапі покращення необхідно постійно аналізувати процес релокації та впроваджувати нові методи і технології для його підвищення ефективності.

Для забезпечення сталої релокації промисловості в Україні за участю будівельних організацій пропонуються такі рекомендації:

Розробка методичних рекомендацій щодо управління бізнес-процесами для сталої релокації промисловості. Проведення навчання та підвищення кваліфікації співробітників будівельних організацій з питань сталої релокації промисловості. Створення платформи для обміну досвідом між будівельними організаціями, які беруть участь у релокації промисловості. Реалізація цих рекомендацій допоможе підвищити ефективність і сталість релокації промисловості в Україні[3].

Будівельні організації відіграють важливу роль у сталій релокації промисловості в Україні під час війни. Управління бізнес-процесами може допомогти будівельним організаціям стійко підтримувати релокацію промисловості і сприяти відновленню економіки країни.

Література:

1. Антоненко В. В. Релокація промисловості в Україні під час війни: виклики та можливості. *Економіка та управління*. 2023. № 22. С. 106-113.
2. Бондаренко М. І., Саєнко О. В. Управління бізнес-процесами для сталої релокації промисловості в Україні. *Економіка та управління*. 2023. 22. С. 128-135.
3. Єрмоленко В. В. Релокація промисловості в Україні: досвід, проблеми та перспективи. *Економіка та управління*. (2023). 22. 144-151.

БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Гуменник І.М., студ. 2м курсу ФЕІМ
Науковий керівник: доцент С. В. Башлай
Сумський НАУ

Розвиток національної економіки України, на сучасному етапі, вимагає системних трансформацій в усіх сферах господарювання, і в аграрній, в тому числі. Певним проміжним результатом подібних перетворень в галузі має стати перехід господарства на рейки високотехнологічного та ресурсозберігаючого виробництва із досягненням відповідної результативності та конкурентоспроможності діяльності суб'єктів аграрного бізнесу. Глобальні зміни мають торкнутися організаційних, управлінських та технологічних аспектів функціонування виробників сільськогосподарської продукції.

Ефективність функціонування господарюючого суб'єкта аграрної сфери економіки, в ринкових умовах, базується, в першу чергу, на його здатності до інноваційного розвитку на засадах раціонального планування та розрахунку параметрів своєї діяльності на різні часові періоди. Першочерговим аспектом вибору масштабу та напрямку діяльності є результати всебічного аналізу як середовища, в якому функціонує суб'єкт підприємництва, так і визначення його внутрішньої складової, що характеризується станом і рівнем використання ресурсного потенціалу. У зв'язку з цим формування стратегічного вектору розвитку стає об'єктивно необхідним елементом у процесі управління діяльністю агро виробника.

Дієва бізнес-стратегія реалізується завдяки ефективному стратегічному плануванню. Саме з вибором прийнятної стратегії пов'язані: розробка планів, проведення досліджень, здійснення інших видів діяльності з метою отримання конкурентних переваг на ринку.

На локальному рівні виробничої політики будь-якого суб'єкта аграрного бізнесу (фермера, агрофірми чи агро холдингу) бізнес-планування сприймається як частина загальної стратегії його розвитку, оскільки спирається та забезпечується поступальним економічним розвитком. Бізнес-план охоплює практично всі функціональні напрями підприємця – від детального опису технології до ґрунтовних розрахунків показників ефективності та рентабельності його діяльності. І саме завдяки повноцінній розробці та контролю при реалізації планових параметрів, можна розраховувати на підвищення ефективності, зниження ризиків, прискорення окупності та зростання рентабельності нових напрямів підприємницької діяльності.

Бізнес-план являє собою стратегічний документ, що повинен містити систему пов'язаних та передбачених в часі та просторі й узгоджених з метою та ресурсним потенціалом заходів і дій, спрямованих на отримання підприємницького результату та соціального ефекту, внаслідок реалізації підприємницького проекту. Сам процес бізнес-планування виступає способом досягнення мети, на основі передбачення всіх основних напрямків діяльності суб'єкта агробізнесу. При цьому, надважливими компонентами досягнення запланованого виступають ефективний ризик-менеджмент та передбачуваність реальної (а не фіктивної) конкурентоспроможності підприємця чи його нового проекту.

Таким чином, відносно загальної стратегії економічного розвитку, бізнес-планування господарської діяльності чи, окремо взятих, бізнес-проектів суб'єкта аграрного підприємництва має підпорядкований характер і повинне бути узгодженим з цілі, місією та за етапами реалізації. Звичайно, бізнес-планування варто сприймати і як процес стратегічного менеджменту. При цьому він формується із ключових компонентів – тактичного управління бізнес-діяльністю та оперативного управління в рамках оперативного керування окремими підрозділами-виконавцями чи програмами.

Стратегічне планування розвитку аграрних підприємств, на сучасному етапі господарювання, варто здійснювати з дотриманням, поєднаних в єдине головне правило поведінки, принципів ключових стратегічних концепцій: ефективного використання ресурсів, соціального підприємництва, раціонального та екологічного виробництва, а також сталого розвитку на основі забезпечення конкурентних переваг та встановлення довготривалих партнерських відносин.

Саме за таких умов, обраний стратегічний підхід до розвитку, передбачає використання різнобічних стратегічних моделей, а також дозволяє формувати поліваріантні напрямки (чи бізнеси) діяльності аграрних суб'єктів підприємництва з точки зору прийнятності їхнього здійснення.

В свою чергу, можлива обмеженість при використанні стратегічного планування підприємницької діяльності для аграрних підприємств України, може бути обумовлена рядом причин, зокрема низьким рівнем обізнаності про методи та інструменти розробки стратегічних планів, недостатнього рівня (практики) їхньої адаптації до умов вітчизняного ринку, значними витратами ресурсів і часу їх здійснення.

Крім того, будучи галуззю, що задіяна у виробництві, переважно, сировинної продукції, аграрний сектор України постійно вимушений стикатися ще з однією проблемою бізнес-характеру, що ускладнює застосування стратегічного планування – низька рентабельність чи, навіть, збитковість. З огляду на вже зазначене, суб'єктам аграрного підприємництва є сенс застосувати методи та прийоми бізнес-планування, що є адекватними нинішнім реаліям функціонування та формам державної підтримки аграріїв.

МІКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Жежеря Ж. В. студ. 2 курсу ФЕІМ

Науковий керівник: доцент Н.М. Пилипенко

Сумський НАУ

Мікроекономічний аналіз ринку праці включає аналіз попиту та пропозиції на робочу силу. Зміни в пропозиції праці можуть бути зумовлені такими факторами, як природний приріст населення, міграція та зміни в умовах праці. Водночас попит на робочу силу залежить від потреб економіки в різних секторах і галузях. Мікроекономічний аналіз ринку праці в Україні дає можливість виявити тенденції та проблеми, що впливають на розвиток ринку праці та ефективне функціонування національного ринку праці.

Ринок праці в Україні є неоднорідним і складається з різних галузей. Кожна галузь має свої унікальні характеристики, які впливають на попит на робочу силу та заробітну плату. Найпопулярніші галузі на українському ринку праці за даними сайту Work.ua: IT-сектор. Незважаючи на війну, попит на IT-спеціалістів залишається високим. Найпопулярнішими професіями в цьому секторі є програмісти, тестувальники та веб-дизайнери; Інженерія. Оскільки Україна є країною з добре розвинутою промисловістю, попит на інженерів залишається високим. Найпопулярнішими професіями в цьому секторі є інженери-механіки, інженери-електрики та інженери-будівельники; Охорона здоров'я. Україна має систему охорони здоров'я, яка потребує постійного розвитку, тому попит на медичних працівників також високий. Найпопулярнішими професіями в цьому секторі є лікарі, медсестри та фармацевти; Торгівля, як один з найбільших секторів української економіки, попит на працівників торгівлі є стабільним. Найбільш затребуваними професіями в цьому секторі є продавці, касири та менеджери з продажу; Сфера обслуговування. Оскільки сфера обслуговування є галуззю, що постійно розвивається, попит на працівників також є стабільним. Найпопулярнішими професіями в цій сфері є офіціанти, кухари, перукарі та охоронці. Війна збільшила ризик і невизначеність та створила бар'єри для вільного переміщення факторів виробництва, в тому числі робочої сили, що призвело до руйнування інститутів ринку праці та його ефективного функціонування. Економічні проблеми в поєднанні зі значною внутрішньою міграцією та напливом біженців призвели до масових втрат у сфері зайнятості та доходів, зокрема – зростання рівня безробіття [1].

За даними Агентства ООН у справах біженців, станом на початок червня 2022 року з початку повномасштабної війни з України втекли близько 7 мільйонів людей. Дві третини з них мали вищу освіту, а 49% займалися професіями, що вимагають високої кваліфікації. З кінця квітня українці почали повертатися з країн тимчасового проживання, і за даними ООН, вже повернулися 2,1 мільйона осіб. Згідно з нещодавнім опитуванням Gradus Research, більшість тих, хто зараз перебуває за кордоном (73%) хочуть повернутися в Україну за першої ж нагоди, тоді як 12% хочуть оселитися назавжди в іншій країні [2]. Значна кількість тих, хто повертається з-за кордону, втратили роботу і потребують працевлаштування. Ключовими викликами є збереження, відновлення та створення робочих місць, підтримка процесу повернення біженців, забезпечення їхньої реінтеграції в суспільство, працевлаштування та самозайнятості.

Завдання щодо максимального працевлаштування населення, забезпечення зайнятості громадян є ключовим. Урядова програма переміщення підприємств, яка діє з середини березня 2022 року, допомогла відновити економічну активність та забезпечити зайнятості населення. Програма передбачає державну допомогу у виборі виробничих майданчиків, перевезенні та переселенні персоналу, а також працевлаштуванні працівників на нових місцях після переїзду. З початку дії програми понад 600 компаній завершили переїзд із зон конфлікту. За даними Міністерства економіки України, 390 з них відновили свою діяльність на нових місцях у відносно безпечних регіонах України. Ще 87 компаній перебувають на різних етапах транспортування, а 151 компанія – в процесі переїзду або підготовки необхідних документів. Отже, сучасний ринок праці в нашій країні страждає від високого рівня безробіття, дисбалансу між попитом і пропозицією в різних секторах економіки та низької заробітної плати, яка є непривабливою для українців. Це свідчить про те, що якщо не проводити продуману економічну політику, все більше людей працездатного віку та кваліфікованих працівників залишатимуть країну, що призведе до загального дефіциту робочої сили в найближчі роки [3]. Таким чином виникає потреба в стабілізації ринку праці, включаючи відновлення діяльності підприємств та створення ефективної системи управління ринком праці.

Література:

1. Пищуліна О., Маркевич К. Ринок праці в умовах війни: основні тенденції та напрями стабілізації. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2022/07/18/2022-ANALIT-ZAPIS-PISHULINA-2.pdf>.
2. Державний центр зайнятості. Аналітика та статистика. URL: <https://www.dcz.gov.ua/storinka/analitika-ta-statystyka>
3. Зміни на ринку праці в умовах економічних потрясінь. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/zminy-na-rynku-pratsi-v-umovakh-ekonomichnykh-potryasin>.

МЕТОДИ ВИЗНАЧЕННЯ РИЗИК-ФАКТОРІВ

Затара А.М., студ. 2м курсу ФЕІМ
Науковий керівник: проф. С.І.Терещенко
Сумський НАУ

Метод - це систематичний, організований спосіб дослідження, аналізу, вирішення проблеми, виконання завдання або досягнення певної мети. Методи використовуються для систематизації та організації процесу досягнення певного результату. В різних галузях та дисциплінах існують власні набори методів, які допомагають вирішувати специфічні завдання. Наприклад, в математиці метод доказу може бути дедуктивним, в історії - метод аналізу джерел, в програмуванні - метод реалізації алгоритму тощо. Методи є важливими інструментами для систематичного підходу до вирішення завдань та досягнення цілей в різних сферах життя і діяльності.

Методи визначення ризикових факторів включають в себе різні підходи та інструменти, які допомагають ідентифікувати потенційні загрози або негативні впливи на конкретну діяльність, проект чи галузь. Ось кілька основних методів:

1. Експертні оцінки включають в себе експертні опитування та дельфійський метод. Експертні опитування – це залучення експертів у галузі для оцінки ймовірностей та впливів ризикових подій. Дельфійський метод це проведення послідовних раундів анкетування експертів з метою досягнення консенсусу щодо ідентифікації ризикових факторів та їх оцінки.

2. Аналіз минулих даних включає в себе статистичний аналіз, сценарний аналіз. Статистичний аналіз це використання статистичних методів для аналізу минулих даних та ідентифікації потенційних ризикових факторів. Сценарний аналіз включає розробку сценаріїв розвитку подій для виявлення можливих ризиків (позитивний, негативний, нульовий).

3. Аналіз SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) - виявлення внутрішніх сильних та слабких сторін, а також зовнішніх можливостей та загроз.

4. Дерево варіантів (Decision Tree Analysis) - використання графічного представлення альтернативних рішень та їх можливих наслідків для ідентифікації ризикових факторів.

5. Аналіз впливу та ймовірностей (Risk Matrix) - визначення ймовірностей виникнення ризикових подій та їх потенційного впливу на організацію чи проект.

6. Аналіз причинно-наслідкових зв'язків - виявлення можливих причин ризиків та їх потенційних наслідків. Використання стандартизованих підходів для ідентифікації та оцінки ризиків.

7. Брейнштормінг - групова творча діяльність для ідентифікації потенційних ризиків та способів їх управління. Брейнштормінг - це креативний та колективний процес генерації ідей, рішень або пропозицій, який використовується для вирішення конкретної проблеми чи завдання. Цей метод дозволяє учасникам вільно висловлювати свої думки без обмежень та критики, що сприяє створенню новаторських ідей та розширенню горизонтів мислення.

Основні принципи брейнштормінгу включають: відкритість і толерантність; кількість перед якістю, тобто учасники мають генерувати якнайбільше ідей без обговорення або оцінки; сприяння взаємодоповненню, це означає, що учасники можуть доповнювати чи розвивати ідеї інших учасників; заборона критики, тобто критика та оцінка ідей заборонені на першому етапі. Основна мета - стимулювати потік ідей.

Процес брейнштормінгу може бути організований у формі сесії, під час якої учасники сідають разом і генерують ідеї відкритим способом. Існують також варіанти онлайн-брейнштормінгу, коли учасники обмінюються ідеями через віртуальні платформи чи спеціальні інструменти. Брейнштормінг є потужним засобом для розв'язання проблем та створення інноваційних рішень. Його використання особливо ефективно в ситуаціях, де потрібно швидко та ефективно знайти нові шляхи або підходи.

8. Аналіз ризиків у команді - залучення членів команди або учасників проекту для ідентифікації ризикових факторів з їх точки зору.

Комбінація цих методів може бути використана в залежності від конкретних потреб та особливостей ситуації. Важливо також враховувати специфічні характеристики галузі та контексту, у якому використовується аналіз ризиків.

Література

1. Бочковський А. П. «Людський фактор» та ризик виникнення небезпек: випадковість чи закономірність. Одеса: Юридична література. 2015. 137 с.
2. Електронний ресурс: <http://www.social.org.ua>.

РОЗРОБКА СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ РИЗИКОВИХ ПОДІЙ

Затара А.М., студ. 2м курсу ФЕiМ
Науковий керівник: проф. С. І. Терещенко
Сумський НАУ

Розробка системи моніторингу ризикових подій - це процес створення програмного забезпечення або апаратно-програмного комплексу, який дозволяє виявляти, аналізувати та відстежувати різні види ризикових подій в реальному часі або після їх виникнення. Це може бути корисним у багатьох галузях, включаючи фінансову сферу, медицину, кібербезпеку, екологію та інші.

Таблиця 1 – Етапи у розробці системи моніторингу ризикових подій

Етапи	Зміст
Визначення вимог та цілей	Спочатку важливо з'ясувати, які саме ризикові події ви хочете моніторити і які цілі хочете досягти. Наприклад, це може бути виявлення кібератак, контроль над рівнем забруднення довкілля, або моніторинг фінансових ризиків.
Вибір джерел даних	Визначте, з яких джерел ви будете отримувати дані для моніторингу. Це може бути різноманітні сенсори, бази даних, відкриті джерела інформації та інше.
Розробка аналітичних моделей	Створення алгоритмів та моделей для аналізу отриманих даних та виявлення ризикових подій. Це може включати в себе використання статистичних методів, машинного навчання, штучного інтелекту та інших технологій.
Впровадження інфраструктури	Створення необхідних апаратних та програмних засобів для збору, обробки та аналізу даних. Це може включати в себе створення серверів, налаштування баз даних, розробку інтерфейсу користувача та інше.
Тестування та валідація	Перевірка роботи системи на реальних або симульованих даних для переконання, що вона ефективно виявляє ризикові події та працює стабільно.
Впровадження та підтримка	Після успішного тестування систему можна впроваджувати в реальному середовищі. Після впровадження важливо забезпечити підтримку, включаючи моніторинг роботи системи, вдосконалення моделей та вирішення можливих проблем.

*Джерело: сформовано автором

Цей процес може варіюватися залежно від конкретних потреб та галузі застосування системи моніторингу ризикових подій. Крім того, важливо дотримуватися принципів конфіденційності та безпеки обробки даних під час розробки та впровадження таких систем. Системи моніторингу ризикових подій можуть бути застосовані в різних галузях для виявлення та управління різноманітними видами ризиків. Ось деякі приклади галузей застосування:

- 1. Фінансовий сектор:** виявлення шахрайства та кіберзлочинності в банківській сфері; фінансового ринку та виявлення надмірних коливань; аналіз ризикових інвестицій.
- 2. Медична сфера:** моніторинг випадків зараження хворобами та епідемії; спостереження за станом пацієнтів у реальному часі;
- 3. Екологічна сфера:** виявлення забруднення довкілля та контроль над рівнями забруднення води, повітря і ґрунту; моніторинг природних катастроф, таких як землетруси, повені, пожежі.
- 4. Кібербезпека:** виявлення та реагування на кібератаки, включаючи витоки даних, DDoS-атаки та інші загрози.
- 5. Промисловість та виробництво:** моніторинг стану обладнання та прогнозування можливих аварій. Виявлення порушень стандартів безпеки та екології на виробництві.
- 6. Сфера транспорту та логістики:** виявлення аварій на дорогах та контроль над безпекою руху; моніторинг транспортних потоків та логістичних операцій.
- 7. Соціальні мережі та медіа:** виявлення та аналіз трендів та настроїв в суспільстві; моніторинг поширення дезінформації та фейків.
- 8. Бізнес та корпоративний сектор:** Виявлення ризиків, пов'язаних з управлінням бізнесом; фінансами та стратегічним розвитком.
- 9. Охорона здоров'я та безпека на роботі:** моніторинг умов праці та надання екстрених медичних послуг; державна та публічна безпека. Це лише деякі приклади, існують безліч інших галузей та сценаріїв застосування систем моніторингу ризикових подій в різних контекстах. Кожна конкретна реалізація може мати свої унікальні особливості, залежно від специфічних потреб та характеристик.

Література

1. Enterprise Risk Management — Integrated Framework. URL: https://www.coso.org/documents/COSO_ERM_ExecutiveSummary_Russian.pdf.
2. Evaluating Risk. URL: <https://aq.purdue.edu/commercialaq/farmrisk/evaluating-risk>.

МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Кригін В.В., студ. 2м курсу ФЕiМ
Науковий керівник: доцент С.В.Башлай
Сумський НАУ

Для України питання функціонування територіальних громад та забезпечення сприятливих умов для їхнього економічного зростання набули найбільшої актуальності, особливо в умовах нових викликів. Євроінтеграційні процеси вплинули на формування нового базису планування та фінансування сучасних адміністративно-територіальних суб'єктів. З 2015 р., після започаткування впровадження заходів реформи місцевого самоврядування та зміни територіальної організації у громад з'явилися нові можливості для їхнього подальшого функціонування.

Світовий досвід вказує на те, що створення стійких умов для соціально-економічного розвитку територіальних одиниць, в першу чергу, залежить від формування якісної системи місцевого управління. Саме ефективний рівень організації роботи за всіма напрямками діяльності територіальної громади здатен забезпечити позитивну динаміку її економіки, як основної умови життєзабезпечення.

Матеріальною передумовою функціонування спроможної територіальної громади є належне забезпечення щодо певного обсягу природних, фінансових, економічних, трудових ресурсів. Фінансова самодостатність територіальної громади сприяє її економічній самостійності. При цьому має постійно забезпечуватися підвищення рівня фінансової спроможності територіальної громади.

Дієвими шляхами та діями для вибору вектору економічного зростання громади та пріоритетними напрямками її фінансової політики варто визначити наступні чинники: підвищення добробуту, а також якості життя мешканців громади; формування привабливих інвестиційних умов території; забезпечення сталості зростання економічної сфери території; формування належної ділової інфраструктури; покращення стану об'єктів технічної інфраструктури; зміцнення доходної бази громади та мобілізація внутрішніх фінансово-економічних резервів; підвищення ефективності бюджетних витрат та ін.

В поточних умовах, після введення воєнного стану в Україні, відбулися значні зміни, майже, в усіх напрямках життєдіяльності українського суспільства. Наслідки військової агресії з боку, безпосередньо межуючої з Сумською областю, країни-терористки, позначилася й на умовах подальшої життєдіяльності територій, які є локальними адміністративно-територіальними одиницями північно-східного регіону.

З метою вивчення та проведення об'єктивної оцінки економічного потенціалу територіальної громади, варто, в першу чергу, звертати увагу на результативність формування місцевого бюджету. Відповідно, його результат дозволить означити додаткові можливості для вирішення питань економічного зростання території. Далі, з метою активізації (чи відновлення) процесу підвищення рівня спроможності громади, органам місцевого управління доцільно визначитися з концептуальними засадами розвитку громади за результатами оцінювання саме її економічного потенціалу.

При цьому, до основних уточнюючих груп показників аналізу економічного забезпечення території громади, варто віднести наступні:

- рівень ефективності забезпечення фінансової стійкості місцевого бюджету. Результат оцінки цього компоненту вказує на спроможність органів місцевого управління до наповнення бюджету, виходячи із стану забезпечення власними та дотаційними ресурсами, а також вдалої організації планування, забезпечення розподілу та використання фінансової складової громади. До групи показників аналізу даної складової прийнято відносити значення наступних рівнів: фінансової спроможності, фінансової автономії та фінансової ефективності.

- стан формування фінансових потоків, що визначає рівень впливу місцевого бізнес-середовища на її економічний стан. До складу даної групи показників нами обрані: динаміка обсягів податкових надходжень, середній рівень доходів на 1-го мешканця громади, поточні витрати на збереження та відновлення природного середовища, розміри капітальних вкладень.

- ефективність діяльності бізнесу та інвестиційна привабливість території – група економічних показників, що розкриває масштаби впливу суб'єктів підприємництва та інвесторів на характер економічного зростання, покращення екологічної ситуації, підвищення рівня та якості життя населення, а також інвестиційного стану території.

Систематична та всебічна діагностика рівня соціально-економічного розвитку територіальної громади спрямована на комплексну оцінку її загального стану щодо спроможності, ефективності та стабільності наповнення місцевого бюджету та формування фінансових потоків, а також ефективності діяльності суб'єктів бізнес-середовища місцевості з виявленням перспективних та слабких сторін її економічної складової.

Результати аналізу економічного потенціалу територіальної громади, що будуть проведені за всіма описаними напрямками дозволять визначити вектор прямого впливу на формування фінансових надходжень для території – джерела доходної частини її бюджету. З іншого боку, це дозволить отримати інформацію для додаткових уявлень (знань) про недоліки чи переваги в управлінні місцевим економічним розвитком, що продукує визначення концептуальних засад подальших рішень та дій щодо соціально-економічного розвитку територіальної громади.

РОЗВИТОК КООПЕРАЦІЇ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Литвиненко О.М., студ. 2м курсу ФЕіМ
Науковий керівник: проф. С.І.Терещенко
Сумський НАУ

Розвиток кооперації в аграрному секторі є аспектом підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва та покращення життя сільського населення. Кооперація в сільському господарстві передбачає об'єднання сільських господарств для спільного виробництва, переробки, зберігання та реалізації сільськогосподарської продукції. Розвиток малих господарств у сільському секторі господарства вирішує цілу низку соціально-економічних проблем, таких як виробництво найбільшої трудомісткої сільськогосподарської продукції, підвищення життєвого стандарту сільського населення та зниження рівня бідності. Це завдання стає значно складнішим без активного розвитку сільськогосподарської кооперації.

Таблиця 1 - Основні переваги розвитку кооперації в аграрному секторі

Переваги	Зміст
Економічна ефективність	об'єднання ресурсів дозволяє сільським господарствам отримати доступ до сучасних технологій, покращити виробничі процеси та зменшити витрати
Масштабність	кооперативи можуть забезпечити більший обсяг виробництва, що дозволяє підвищити конкурентоспроможність і залучити нових партнерів і клієнтів
Підвищення якості продукції	спільне використання знань і технологій дозволяє покращити якість сільськогосподарської продукції.
Забезпечення стабільності доходу	через спільний підхід до виробництва і реалізації продукції сільські господарства можуть бути менш вразливими до коливання ринкових цін
Зниження ризиків	розподіл ризиків між учасниками кооперації дозволяє зменшити вплив природних катастроф, ринкових коливань та інших негативних чинників
Соціальні вигоди	може призвести до покращення соціально-економічного стану сільського населення, забезпечення робочих місць та підвищення рівня життя

*Джерело: сформовано автором

У сучасному світі сільськогосподарський кооперативний рух виявив значний прогрес. У різних країнах функціонує близько 1 мільйона кооперативних угруповань, представлених у понад 120 різноманітних формах. У численних розвинених країнах виробнича сільськогосподарська кооперація представлена фермерськими об'єднаннями. Основні переваги розвитку кооперації в аграрному секторі представлені в таблиці 1. Для досягнення успіху в розвитку кооперації в аграрному секторі необхідно: створення адекватної організаційної структури, яка враховує потреби та інтереси всіх учасників; професійне управління та впровадження сучасних методів управління аграрними підприємствами; забезпечення сучасними технологіями і обладнанням для оптимізації виробництва; розвиток кваліфікаційних навичок та знань співробітників; ефективна стратегія маркетингу і продажу сільськогосподарської продукції на ринку; ефективне фінансове управління та забезпечення необхідного фінансування для виробництва. До стримуючих чинників розвитку кооперації відноситься брак інформації про особливості такого виду підприємства, навичок управління ними. Люди не розуміють, як ці механізми працюють і які переваги у них з'являються, якщо вони працюють в СОК. А це і підвищення доходів, і рівну участь всіх членів в управлінні підприємством, і справедливий розподіл результатів праці, і підвищення ефективності виробництва за рахунок ефекту масштабу. Значна частина проблем, що стосуються сільського населення, може бути вирішена на базі споживчої кооперації. Однак для цього необхідна активна діяльність держави у відповідному напрямку. З метою підготовки молодого покоління фахівців з організації та управління споживчими кооперативами слід розробити навчальні програми по кооперації для використання у всіх середніх і вищих професійних закладах як обов'язкової дисципліни. Можливо також на рівні окремих громад проведення щорічних конкурсів бізнес-проектів по створенню споживчих кооперативів серед молоді. Для підвищення інформованості про кооперативи повинні бути розроблені національний і регіональні веб-сайти, що містять всю необхідну інформацію про переваги споживчої кооперації. На рівні кожного муніципального утворення повинен бути створений Інтернет-каталог з даними про кооперативи, створені в районі. Це дозволить потенційним учасникам кооперації вибрати для вступу найбільш підходящий кооператив в безпосередній близькості. Але у будь-якому випадку кооперація більш розвинена там, де активну участь бере держава, муніципальні органи влади через голів сільських громад, громадські об'єднання та ініціативне сільське населення, фермери.

Література

1. Микитюк В.М. Організація особистих селянських господарств у кооперативи: світовий досвід і можливості для України. *Економіка АПК*. 2014. № 5. С. 93.

ЕВОЛЮЦІЯ МОТИВАЦІЇ: ПЕРЕЛІК НОВИХ СТРАТЕГІЙ ДЛЯ АДАПТАЦІЇ ДО СУЧАСНИХ УМОВ

Неледва А.О., студ. 2 курсу ПТБ 2201м

Науковий керівник: Н.В.Дегтярь

Сумський НАУ

Мотивація завжди була ключовим фактором в житті та діяльності людини. В системі управління організацій та підприємств мотивація персоналу виконує функції спрямовані на зростання продуктивності праці та ефективності діяльності як персоналу, так і підприємства в цілому.

Механізми мотивації еволюціонували разом зі зміною економічних процесів та виробничих відносин. Однак, сучасні умови існування суспільства та функціонування бізнес-середовища перебувають в колі постійних трансформацій та викликів, що потребує зміни підходів до мотивації. Так, технологічний прогрес, глобалізація вимагають нових стратегій адаптації не тільки підприємства, а й мотивації співробітників.

Окремі стратегії та напрями адаптації мотивації персоналу до сучасних умов можуть бути наступні:

- стратегії використання сучасних інформаційних технологій та засобів штучного інтелекту для підвищення ефективності мотиваційних заходів. Зокрема, сучасні онлайн-платформи та мобільні додатки можуть створити умови підтримки для мотивації. Наприклад, додатки для створення списків завдань допомагають у досягненні цілей діяльності працівника та підприємства, виконанню функцій контролю, а також формувати ефективну систему оберненого зв'язку. Інтерактивність та можливість відстеження прогресу роблять такі додатки ефективними засобами для мотивації. Цифрові технології грають важливу роль у мотивації. За останній рік велика кількість корпорацій інвестувала у платформи для стимулювання мотивації працівників, що призвело до збільшення задоволеності на роботі на 25% та зниження текучості кадрів на 18%;

- стратегії впровадження нових гнучких механізмів оплати праці. Протягом останніх 5 років спостерігається збільшення кількості компаній, які впроваджують гнучкі системи оплати праці, з 30% до 50%. Дослідження Gallup показали, що лише 32% працівників відчувають себе дійсно задоволеними від роботи, що свідчить про нагальність та необхідність зміни підходів до мотивації персоналу. Тож, впровадження нових механізмів оплати праці можуть збільшити рівень задоволення персоналу;

- стратегії формування гнучкого режиму роботи у просторі та часі. Пандемічна криза підштовхнула бізнес до широкого впровадження дистанційної роботи, що дозволило зберегти персонал, підтримати функціонування підприємств, а також забезпечити дохід для персоналу. Безумовно, для окремих видів діяльності дистанційні та гнучкі режими роботи є не ефективними. За такого стану речей, кожному підприємству доцільно розробляти власні стратегії формування гнучкого режиму роботи;

- персоналізовані стратегії мотивації. Такими стратегіями зокрема можуть бути створення нових спільнот для підтримки персоналу. Спільноти можуть надавати емоційну підтримку та впроваджувати заходи на досягнення спільної мети. Наприклад, спортивні команди або групи спільного здоров'я можуть надихати до здорового способу життя та фізичної активності. Спільна робота над цілями створює відчуття приналежності до досягнення результату всього підприємства, що може бути позитивним кроком для підвищення мотивації співробітників.

Протягом останніх років впровадження персоналізованих засобів мотивації постійно зростає. Так, з 85% компаній, які вже впровадили такі підходи, повідомили про позитивний вплив на збереження та продуктивність працівників;

- стратегії збереження балансу та рівноваги між роботою та особистим життям. Такі стратегії мотивації є важливою умовою для збереження мотивації персоналу. Досягнення такого балансу для персоналу допомагають підтримувати їх емоційний стан у стані рівноваги та уникати вигорання.

Мотивація є вагомим механізмом управління в сучасному світі, у якому умови життя та роботи змінюються кожного дня.

Для адаптації персоналу до цих нових умов необхідно впроваджувати стратегії мотивації, які трансформуватимуться та оновлюватимуться відповідно до змін бізнес-середовища, глобальних та локальних економічних процесів. Персоналізація мотивації, збалансований підхід, гнучкість, співпраця, розвиток навичок, визнання та спільні цілі - це лише декілька із нових стратегій, які можуть бути успішними в адаптації механізмів мотивації персоналу до сучасних реалій.

Еволюція мотивації є невід'ємною частиною еволюції організацій та суспільства загалом. Спільні зусилля у напрямку створення інноваційних та ефективних стратегій мотивації сприятимуть покращенню життя та роботи людей, а також досягненню загальних цілей організацій та суспільства в цілому.

МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ В УМОВАХ ЗРОСТАННЯ ВПЛИВУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Неледва А.О., студ. 2 курсу ФЕІМ

Науковий керівник: Н.В.Дегтярь

Сумський НАУ

Стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту здійснює революційний вплив на розвиток різних соціально-економічних і виробничих процесів, а також існування суспільства. Потенційна інтеграція штучного інтелекту з функціонуванням підприємств різних секторів економіки суттєво змінюватиме не тільки макросередовище їх функціонування, але й формування внутрішніх бізнес процесів та їх результативність. У таких умовах існує нагальна необхідність дослідження та розробки нових підходів до мотивації персоналу з метою забезпечення його ефективної продуктивності праці та збереження його внутрішньої мотивації й задоволеності роботою.

Сьогодні в науково-практичній літературі існує два погляди впливу штучного інтелекту на продуктивність праці та мотивацію персоналу. Відповідно до першого підходу, штучний інтелект здійснює позитивний вплив на продуктивність праці, оскільки перебирає на себе рутинні задачі, та сприяє впровадженню інновацій які полегшуватимуть окремі робочі процеси.

За іншим підходом штучний інтелект створює виклики для практики управління, що спричиняє зокрема зменшення прихильності персоналу цілям та задачам діяльності персоналу, зниження рівня їх задоволення та мотивації праці, а також збільшення плинності кадрів¹.

Роботи, що раніше виконувалися людьми, тепер можуть бути автоматизовані та здійснюватися за допомогою штучного інтелекту. Це може призвести до перепрофілювання працівників, в такому контексті, мотивація персоналу стає ключовим фактором для забезпечення продуктивності та задоволеності працівників.

У окремих дослідженнях науковці зазначають, що впровадження технологій штучного інтелекту призводить до скорочення робочих місць з низькою та середньою кваліфікацією та збільшує розрив у доходах між робочими місцями із середньою та високою кваліфікацією.

Отже, впровадження штучного інтелекту може містити ризики як для функціонування підприємств окремих видів економічної діяльності, так і для мотивації персоналу. Впровадження штучного інтелекту може масово замінити робочі місця, зменшувати їх необхідність, що спричинятиме зростання безробіття, зниження рівня мотивації персоналу та задоволення від праці.

З впровадженням штучного інтелекту у бізнесі зростає необхідність у розумінні та ефективному управлінні мотивацією персоналу. Потрібно постійно проводити аналіз, що передбачатиме дослідження впливу технологій штучного інтелекту на мотивацію персоналу, ідентифікацію ризиків та підходів до їх елімінації, а також розробляти нові стратегії та підходи для підтримки та зміцнення мотивації персоналу в умовах зростання впливу штучного інтелекту. Такими підходами можуть бути:

- впровадження системи навчання та розвитку персоналу, що спрямована на підвищення розуміння технологій штучного інтелекту, зокрема у сфері обробки даних, розроблення алгоритмів машинного навчання та навички роботи зі штучним інтелектом в різних сферах діяльності.

- створення сучасного та комфортного робочого середовища, що сприяє інноваціям та ефективному використанню штучного інтелекту. Наприклад, забезпечення працівників сучасними технологіями, адаптивними робочими місцями;

- створення стимулюючої системи оплати праці, яка враховує внесок працівників у розроблення та використання рішень, що базуються на штучному інтелекті. Дослідження показують, що підвищення рівня мотивації сприяє зростанню продуктивності на 15-20%;

- визначення напрямів розвитку кар'єрних можливостей працівників, пов'язаних зі штучним інтелектом;

1. - запровадження комунікаційних механізмів, що сприяють зміцненню зв'язків між працівниками та організацією, а також підтримують поширення знань та досвіду щодо використання штучного інтелекту. Дослідження зазначають, що більш ніж 70% компаній впроваджують індивідуальні системи мотивації працівників, що призводить до збільшення продуктивності на 15-20%

Як висновок зауважимо, мотивація персоналу в умовах зростання впливу штучного інтелекту вимагає нових підходів та стратегій. Дослідження в цій області допоможе оцінити вплив технологій штучного інтелекту на мотивацію працівників, сприятиме розробці нових методів та прийомів забезпечення мотивації персоналу у новому бізнес-середовищі. Реалізація покаже, як можна досягти гармонійного поєднання людського потенціалу та штучного інтелекту з метою досягнення успіху та стабільності в організації.

Література

1. Wang, J., Xing, Z. & Zhang, R. AI technology application and employee responsibility. Humanities and Social Sciences Communications. 2023. № 10 <https://doi.org/10.1057/s41599-023-01843-3>

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕДУМОВ ТА ДОЦІЛЬНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АГРОДРОНІВ

Новіков Д.С., студ. 2-го курсу ФЕІМ
Науковий керівник: доцент С. В. Башлай
Сумський НАУ

Наріжним каменем вітчизняної економіки сьогодні можна сміливо називати її аграрний сектор. До того ж він є одним із найважливіших територіальних сегментів світового аграрного ринку. В Україні спостерігається активне інвестування в новітні технології та сучасні засоби з метою підвищення якості та ефективності аграрного виробництва. До одного із інноваційних напрямків інвестиційної підтримки варто віднести використання дронів при виробництві сільськогосподарської продукції.

Сучасні можливості використання безпілотників для агро цілей вочевидь виступають ефективним та економічно виправданим рішенням. До переліку ключових переваг використання дронів варто віднести наступні: надання фермерам більш детального та точного уявлення про стан їхніх полів та посівів; сприяння у прийнятті більш ефективних рішень щодо використання ними ресурсів; допомога у скороченні часових та виробничих витрат, що пов'язані з моніторингом посівів, а також сприяння у підвищенні точності та швидкості формування необхідних інформаційних баз даних; прийнятність для використання в управлінні інноваційними технологічними проектами (наприклад, впровадження нових іригаційних систем чи апробація нових сортів сільськогосподарських культур), що, в свою чергу, допомагає зменшити вплив агровиробництва на навколишнє середовище (зокрема, через допомогу аграріям швидко та ефективно вживати заходи, які зменшують шкоду для навколишнього середовища).

За результатами досліджень, які були проведені профільними міністерствами в Україні та країнах ЄС, можна стверджувати, що допомагає підвищити ефективність рослинництва і призводить до підвищення урожайності сільськогосподарських культур та вищої їхньої якості. Так, зокрема в Україні за даними діяльності в 2022 р. 34 сервісні компанії, фізичні особи підприємці та 6 агрокомпаній надали інформацію про використання 216 одиниць авіатехніки, якою сезон було оброблено 340 тис. га вирощування кукурудзи, соняшнику, сої, пшениці, ріпаку та ячменю. Шляхом опитування були вивчені як технологічні, так і економічні аспекти оперування безпілотниками в рослинницькій галузі вітчизняного агросектору [1].

Були обґрунтовані наступні перевагами при обробі полів агродронами:

- економія ресурсів (зокрема, транспортних та обсягів води) і часу;
- можливість запускати безпілотник для обробки важкодоступних полів;
- здатність працювати в нічний час;
- проведення обробки посівів відразу після дощу;
- високоточне внесення добрив, розчинів ЗЗР – розпилення засобу близько до рослин;
- недопущення пошкоджень рослин;
- мобільність використання та оперативність застосування;
- зменшення впливу застосовуваних речовин на людину;
- обприскування високорослих сільськогосподарських культур;
- екологічність (агрохімія не проникає в ґрунт, таким чином, це оберігає його та ґрунтові води);
- легкість при використанні та ін.

Результати вивчення економічних засад господарювання з використанням дронів в українському сільському господарстві вказують на те, що приріст доходів склав, у середньому, близько 10-15 %. Це позитивно впливає на загальну економіку, оскільки додаткові гроші, отримані фермерами, потім витрачаються на товари та послуги, створюючи подальше економічне зростання. Використання дронів також допомагає зменшити вплив сільського господарства на навколишнє середовище.

Безпілотники здатні виявляти та контролювати ділянки землі, які потребують удобрення або зрошення, зменшуючи кількість використовуваної води та добрив. Безпілотники також скорочують кількість часу, який фермерам потрібно витрачати на моніторинг посівів, що призводить до меншого руйнування ґрунту, рослин і дикої природи [2].

Загалом використання дронів у вітчизняному аграрному секторі позитивно вплинуло на всю економіку країни. Зростання ефективності та зменшення впливу, при виробництві сільськогосподарської продукції, на навколишнє середовище сприяли підвищенню урожайності та збільшенню доходів для фермерів. Збільшення валового збору продукції сільськогосподарських культур, а також значне покращення їхньої якості, благотворно вплинуло на економічне зростання в країні.

Література

1. Агродрони в Україні. Дослідження ринку 2022. USAID. Aggeek. 2023. 28 с.
2. Інформація про реформу розвитку підприємництва. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/> (дата звернення 20.10.2023).

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ СТАЛОСТІ ЖИТЛОВИХ ПРОЄКТІВ

Пігуль О.В., зво 2-го курсу PhD ФЕiМ
Науковий керівник: доцент С. В. Башлай
Сумський НАУ

Сталість житлових проєктів є важливим аспектом сталого розвитку. Житлове будівництво є однією з найважливіших галузей економіки, що має значний вплив на навколишнє середовище, економіку та суспільство. Для забезпечення сталості житлових проєктів необхідно їх оцінювати з точки зору екологічних, економічних та соціальних аспектів [1].

Існує широкий спектр методологічних підходів до оцінки сталості житлових проєктів. Ці методи та інструменти можна класифікувати за різними критеріями та об'єднувати у відповідні групи, зокрема, такими як:

- за напрямками (критеріями) оцінки: екологічний, економічний, соціальний, культурний та ін.
- за змістом способу оцінки: якісні, кількісні, змішані.
- за етапами життєвого циклу проєкту: планування, проектування, будівництво, експлуатація та демонтаж.

Якісні методи оцінки ґрунтуються на експертних оцінках та судженнях. Вони часто використовуються для оцінки соціальних та культурних аспектів сталості.

Кількісні методи оцінки ґрунтуються на вимірюванні певних показників. Вони часто використовуються для оцінки екологічних та економічних аспектів сталості.

Змішані методи оцінки поєднують якісні та кількісні методи. Вони дозволяють оцінювати сталість житлових проєктів з урахуванням всіх важливих аспектів [2].

Кожен із методів оцінки сталості житлових проєктів має свої переваги та недоліки. Вибір методу та інструменту оцінки залежить від конкретних цілей та завдань оцінки.

Результати аналізу існуючих методів та інструментів оцінки сталості житлових проєктів є важливими для:

- розуміння переваг та недоліків різних підходів і методології обраних інструментів.
- розробки нових методів та інструментів, що будуть враховувати всі важливі аспекти сталого розвитку.

На основі результатів вивчення популярних методів та інструментів оцінки сталості житлових проєктів можна зробити наступні висновки:

- не існує єдиного підходу, що міг бути використаний для оцінки сталості всіх типів та видів житлових проєктів.
- для оцінки сталості житлових проєктів необхідно використовувати комплексний підхід, що враховує всі важливі аспекти сталого розвитку.
- з метою підвищення ефективності оцінки сталості житлових проєктів необхідно продовжувати розробку нових методів та інструментів.

Отже, для забезпечення належного рівня ефективності та об'єктивності результатів оцінки сталості житлових проєктів варто дотримуватися наступних настанов:

- розробити комплексний метод оцінки сталості житлових проєктів, що здатен враховувати всі важливі аспекти сталого розвитку.
- працювати над розробкою та принципами застосування нових методів та інструментів оцінки сталості житлових проєктів, що будуть більш ефективними та точними.
- поширювати інформацію про існуючі методи та інструменти оцінки сталості житлових проєктів серед зацікавлених сторін та отримувати враження (результати) від їхнього застосування.

Наведені рекомендації допоможуть забезпечити більш ефективну оцінку сталості житлових проєктів та сприяти сталому розвитку житлового будівництва. В контексті визначеного, з метою більш детального дослідження питань оцінки сталості житлових проєктів варто звернути увагу на розгляд наступних аспектів: адаптовані підходи до оцінки сталості житлових проєктів, їхні переваги та недоліки; визначення шляхів практичного застосування сформованих методів та інструментів оцінки сталості житлових проєктів; дослідження впливу оцінки сталості житлових проєктів на їхню стійкість.

Література

1. Матвеева О., Мунько А. Упровадження концепції розумного міста у процеси цифрової трансформації України заради сталого розвитку. *Науковий вісник: Державне управління*. 2023. № 1 (13). С. 138-162. URL: DOI: [https://doi.org/10.33269/2618-0065-2023-1\(13\)-138-162](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2023-1(13)-138-162).
2. Заяць В. С. Розвиток житлового будівництва як фактор формування житлових умов населення. *Демографія та соціальна економіка*. 2019. № 2 (36). С. 137-151. URL: DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2019.02.137>.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ГАЛУЗІ ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА

Поздирко В.С., студ. 2м курсу ФЕіМ
Науковий керівник: проф. С.І.Терещенко
Сумський НАУ

Зернова галузь України, забезпечуючи стабільне постачання населення країни хлібом та хлібобулочними виробами, а також сировиною для промислової переробки та кормами для галузі тваринництва, у реаліях сучасності є одним із найефективніших стратегічних напрямів національної економіки. Сприятливі природно-кліматичні умови, значний ресурсний потенціал, вигідне географічне розташування, розвинена система логістики та інфраструктури і, найголовніше, високопродуктивні родючі ґрунти України в комплексі створюють передумови й є запорукою для отримання стабільних урожаїв високоякісного, головним чином, продовольчого зерна. При цьому висока врожайність зерна у повному обсязі задовольняє внутрішні потреби населення, забезпечує продовольчу безпеку та формує високий експортний потенціал держави. Подальший успішний розвиток сектору зернового виробництва потребує досконалої економічної оцінки, перегляду техніко-технологічних, організаційно-економічних та ринкових умов функціонування усієї галузі. Цей факт і спонукає науковців на численні дослідження проблеми забезпечення ефективного вирощування зернових. З огляду на зазначене, є й залишатиметься актуальним питання підвищення ефективності виробництва зерна. Економічна ефективність розвитку галузі зерновиробництва може бути оцінена за декількома ключовими показниками та факторами. Ось декілька з них:

1. Врожайність: Підвищення врожайності зернових культур дозволяє отримувати більше продукції з того ж обсягу землі. Це може бути досягнуто за допомогою використання сучасних технологій, агротехніки та добрив.
2. Збиральна техніка та обробка: Використання сучасної сільськогосподарської техніки, яка дозволяє ефективно збирати та обробляти врожай.
3. Витрати на виробництво: Мінімізація витрат на сільськогосподарське виробництво шляхом оптимізації використання ресурсів, раціонального використання добрив, пестицидів та інших агрохімікатів.
4. Транспортування та зберігання: Оптимізація логістики та забезпечення ефективного зберігання продукції до моменту продажу.
5. Ціни на зерно: Аналіз та прогнозування ринкових цін на зерно. Розвиток стратегій продажу зерна у вигідний для фермера час.
6. Інновації та дослідження: Впровадження сучасних агротехнологій та результатів наукових досліджень для покращення урожайності та якості продукції.
7. Диверсифікація культур: Розгляд можливостей вирощування різних видів зернових культур для зменшення ризиків від змін в ринкових умовах.
8. Екологічні аспекти: Врахування екологічних показників та впливу виробництва на навколишнє середовище.
9. Експорт та внутрішній попит: Розгляд можливостей для експорту зернових культур на зовнішні ринки та задоволення внутрішнього попиту.
10. Управління ризиками: Вирішення питань, пов'язаних з кліматичними змінами, природними катастрофами, коливаннями ринкових цін тощо.
11. Необхідно також враховувати конкретні умови регіону, в якому здійснюється зернове виробництво, а також законодавчу та економічну підтримку з боку держави.

Необхідно також враховувати конкретні умови регіону, в якому здійснюється зернове виробництво, а також законодавчу та економічну підтримку з боку держави. Покращення показників ефективності зерновиробництва може призвести до численних позитивних результатів і вигідно вплинути на всі аспекти господарської діяльності, а саме на: збільшення прибутковості; підвищення конкурентоспроможності; покращення фінансового стану підприємства; розширення можливостей інвестування; підвищення якості продукції; зниження негативного впливу на навколишнє середовище; стимулювання інновацій. Покращення показників ефективності зерновиробництва може призвести до загального покращення фінансового стану господарства та визначити місце серед гравців на ринку.

Література

1. Кононенко Ж. А., Дігтяр Н. С. Інтенсифікація як складова економічної ефективності використання землі. *Ефективна економіка*. 2017. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5535> (дата звернення: 30.12.2022).
2. Ільчук М. М., Коновал І. А., Водницький М. В. Стабілізація ринку зерна в Україні в повоєнний період. *Біоекономіка і аграрний бізнес*. 2022. № 13(1), С. 14-24. DOI: [http://dx.doi.org/10.31548/bioeconomy13\(1\).2022.14-24](http://dx.doi.org/10.31548/bioeconomy13(1).2022.14-24) (дата звернення: 30.12.2022).

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА

Поздирко В.С., студ. 2м курсу ФЕІМ
Науковий керівник: проф. С. І. Терещенко
Сумський НАУ

Розвиток галузі рослинництва є важливою складовою сільськогосподарського сектора, яка має значний вплив на економіку країни, забезпечення продовольства та збереження природних ресурсів. В аграрному виробництві України на рослинництво припадає близько 93 % орних земель, до 30 % з яких відведено під кормові культури. У рослинництві 40–50 % становить побічна продукція, а саме: солома хлібів, стебла кукурудзи й сорго, жом, патока та інші, які через кормо виробництво використовуються у тваринництві.

Таблиця 1- Ключові напрямки розвитку галузі рослинництва

Напрями розвитку	Зміст
Впровадження сучасних технологій	Використання сучасних агротехнічних методів, таких як прецизійне землеробство, гідропоніка, аеропоніка, та механізація робіт, дозволяє підвищити врожайність та якість продукції.
Біотехнології та генно-інженерні технології	Використання біотехнологій для покращення сортів, стійкості до шкідників та хвороб, підвищення живучості продукції тощо.
Створення стійких до стресових умов сортів	Розробка рослин, які можуть стійко переносити вплив стресових факторів, таких як засуха, забруднення ґрунту, забруднення повітря тощо.
Використання органічного виробництва	Збільшення виробництва органічних продуктів, що задовольняє потреб споживачів на екологічно чисті продукти.
Удосконалення системи зрошення та поливу	Ефективне використання водних ресурсів, зменшення витрат води під час поливу.
Розвиток системи мікроклімату та використання теплиць	Забезпечення оптимальних умов для росту рослин у будь-який час року, незалежно від погодних умов.
Освоєння нових областей для сільськогосподарського виробництва	Врахування можливостей розширення земельних площ, але з обов'язковим збереженням екологічної стійкості.
Розвиток системи управління якістю та сертифікацією	Забезпечення високої якості продукції та відповідність її стандартам.
Оптимізація логістичних та транспортних процесів	Забезпечення ефективності доставки та зберігання сільськогосподарської продукції.
Розвиток експортно-імпортних відносин	Розширення міжнародного співробітництва у сфері рослинництва для стабільного експорту та забезпечення розвитку внутрішнього ринку.

*Джерело: сформовано автором

Тому гармонійне поєднання рослинництва, тваринництва і кормо виробництва необхідна умова успішного функціонування всього аграрного комплексу країни. Виходячи з вищезазначеного ось деякі ключові напрямки розвитку галузі рослинництва (табл.1).

В Україні вирощують три основні групи сільськогосподарських культур: зернові, технічні та кормові. Незначні площі займають ефіроолійні та лікарські культури. Серед зернових і зернобобових головними є пшениця, ячмінь, кукурудза, овес, жито, просо, гречка, горох, менші або незначні площі займають сорго, соя, чина, нут, квасоля, сочевиця та деякі ін. З технічних культур більше вирощують цукрові буряки і соняшник, менше льон, коноплі, ріпак, тютюн і махорку.

Перед агропромисловим комплексом України в наш час стоїть нелегке завдання упродовж 10–15 років вийти на рівень розвинених країн світу. Наскільки це відповідальний крок, свідчить той факт, що сьогодні на одного працівника, зайнятого в сільськогосподарському виробництві, у нас виробляється у 10–15 разів менше продукції, ніж у розвинених країнах світу. Важливо також, при цьому, враховувати екологічні аспекти та стійкість рослинницької галузі, щоб забезпечити довгостроковий розвиток та зберегти навколишнє середовище.

Література

1. Агробізнес сьогодні [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://www.agro-business.com.ua/>
2. Аграрний сектор України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://agroua.net/statistics/>

УПРАВЛІННЯ ЖИТТЄВИМ ЦИКЛОМ БУДІВЕЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сьомушкін В.О., аспірант 2 курсу ФЕiМ
Науковий керівник: доцент С.В.Башлай
Сумський НАУ

Сталий розвиток є одним із найважливіших завдань сучасного суспільства. Він передбачає досягнення балансу між економічним, соціальним та екологічним розвитком. Будівельна галузь є однією з найбільших і впливових галузей економіки, тому її внесок у сталий розвиток є значним.

Україна є однією з країн, які прагнуть до сталого розвитку. У 2020 році Україна прийняла Національну стратегію сталого розвитку до 2030 року, в якій визначено основні напрями сталого розвитку країни.

Управління життєвим циклом будівельної організації є комплексним підходом до управління будівельною організацією на всіх етапах її життєвого циклу. Воно включає в себе планування, проектування, будівництво, експлуатацію та демонтаж будівель і споруд [1].

Управління життєвим циклом будівельної організації може бути ефективним інструментом сталого розвитку будівельної організації. Воно дозволяє їй:

- Оптимізувати використання ресурсів, що дозволяє будівельним організаціям використовувати ресурси більш раціонально. Це призводить до зменшення їх споживання і, відповідно, до зменшення негативного впливу на навколишнє середовище.

- Зменшити викиди шкідливих речовин, що дозволяє будівельним організаціям використовувати екологічно чисті матеріали і технології. Це призводить до зменшення викидів шкідливих речовин в атмосферу, воду і ґрунт.

- Підвищення енергоефективності, що дозволяє будівельним організаціям проектувати і будувати будівлі і споруди, які є більш енергоефективними. Це призводить до зменшення витрат на енергію.

- Збільшити термін служби будівель і споруд, що дозволяє будівельним організаціям проектувати і будувати будівлі і споруди, які є більш довговічними. Це призводить до зменшення кількості відходів, що утворюються в процесі їх експлуатації та демонтажу.

Для того щоб управління життєвим циклом будівельної організації було ефективним інструментом сталого розвитку, необхідно інтегрувати в нього принципи сталого розвитку. Ці принципи можна розділити на три групи:

- Економічні принципи: економічна ефективність, конкурентоспроможність, рентабельність.

- Соціальні принципи: соціальна справедливість, соціальна відповідальність, добробут персоналу.

- Екологічні принципи: охорона навколишнього середовища, ресурсозбереження, зменшення викидів шкідливих речовин.

Однією з основних проблем будівельної галузі України є недостатній рівень інтеграції принципів сталого розвитку в практику роботи будівельних організацій [1].

Існує ряд практичних аспектів, які необхідно враховувати при інтеграції принципів сталого розвитку в управління життєвим циклом будівельної організації. До них відносяться:

- Впровадження екологічно чистих технологій: будівельні організації повинні використовувати екологічно чисті матеріали і технології на всіх етапах життєвого циклу будівель і споруд.

- Зменшення енергоспоживання: будівельні організації повинні проектувати і будувати будівлі і споруди, які є більш енергоефективними.

- Збільшення терміну служби будівель і споруд: будівельні організації повинні проектувати і будувати будівлі і споруди, які є більш довговічними.

Управління життєвим циклом будівельної організації може використовуватись в якості інструмента сталого розвитку при наступних заходах :

- Розробити національні стандарти і норми у сфері сталого розвитку будівельної галузі.

- Надавати фінансову підтримку будівельним організаціям, які впроваджують принципи сталого розвитку.

- Популяризувати ідеї сталого розвитку серед будівельних фахівців [2].

Реалізація цих заходів дозволить підвищити рівень інтеграції принципів сталого розвитку в практику роботи будівельних організацій України, що призведе до зниження негативного впливу будівельної галузі на навколишнє середовище та поліпшенню її соціальної та економічної ефективності. Також це дозволить будівельним організаціям підвищити свою конкурентоспроможність і сприяти сталому розвитку України.

Література

1. Управління життєвим циклом будівельної організації: методологія та практика / О. В. Климів, О. В. Бондаренко. Київ : КНУБА, 2019. С.11-15, 27-30, 32-33.

2. Євдокимов О. О. Управління життєвим циклом будівельної організації: теорія та практика. Київ : ДІА, 2022. С.12-15, 27-30, 32-33.

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СОНЯЧНИХ ПАНЕЛЕЙ НА НАУКОВО-ДОСЛІДНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Щенякін Д.О., студ. 2м курсу ФЕІМ
Науковий керівник: доцент В.А.Єфанов
Сумський НАУ

Сонячні панелі є ефективним способом виробництва електроенергії, який може забезпечити значну економію коштів для науково-дослідних підприємств.

Однією з основних переваг використання сонячних панелей є їхня низька вартість. Вартість сонячної панелі в Україні становить близько 1000 доларів США за кВт. При цьому термін служби сонячних панелей становить близько 25 років. Таким чином, початкова інвестиція в сонячні панелі може бути відшкодована протягом декількох років.

Використання сонячних панелей на науково-дослідних підприємствах може забезпечити значну економію коштів на витратах на електроенергію.

За даними Державної служби статистики України, середня вартість електроенергії в Україні в 2023 році становить близько 0,2 доларів США за кВт-год. При цьому науково-дослідні підприємства споживають значну кількість електроенергії, оскільки вони використовують її для забезпечення роботи лабораторного обладнання, комп'ютерів та інших пристроїв.

Наприклад, якщо науково-дослідне підприємство споживає 1000 кВт-год електроенергії на місяць, то використання сонячних панелей може забезпечити економію коштів у розмірі близько 2000 доларів США на рік.

Крім того, використання сонячних панелей на науково-дослідних підприємствах може сприяти їхній екологічній стійкості. Сонячна енергія є відновлюваним джерелом енергії, яке не генерує шкідливих викидів. Таким чином, використання сонячних панелей може допомогти науково-дослідним підприємствам зменшити їхній вплив на навколишнє середовище. Крім економічної ефективності та екологічності, використання сонячних панелей на науково-дослідних підприємствах може мати і інші переваги, такі як:

Покращення енергетичної автономії підприємства. Сонячні панелі можуть забезпечити підприємство електроенергією, незалежно від ситуації на енергетичному ринку.

Підвищення престижу підприємства. Використання сонячних панелей є ознакою того, що підприємство піклується про навколишнє середовище та про свою енергетичну безпеку.

Збільшення привабливості підприємства для інвестицій. Інвестори часто віддають перевагу підприємствам, які використовують відновлювані джерела енергії.

Для того, щоб забезпечити максимальну економічну ефективність використання сонячних панелей на науково-дослідних підприємствах, необхідно провести ретельний аналіз потреб підприємства в електроенергії. Це допоможе визначити оптимальну потужність сонячної електростанції. Крім того, важливо обрати надійного постачальника сонячних панелей та обладнання для їхнього монтажу.

В Україні існує ряд державних програм, які сприяють розвитку відновлюваної енергетики. Ці програми можуть надати фінансову підтримку науково-дослідним підприємствам, які планують встановити сонячні панелі.

Використання сонячних панелей на науково-дослідних підприємствах є економічно ефективним і екологічно чистим способом виробництва електроенергії. Сонячні панелі можуть забезпечити значну економію коштів на витратах на електроенергію, а також сприяти зменшенню впливу шкідливих речовин на навколишнє середовище.

Література

1. Лимаренко О. М. «Potential and necessity to develop nontraditional renewable energy in Ukraine». Полтава, 2010. 525 с.
2. Мельник Л. Г., Маценко О. І., Терещенко В. С. Наукове обґрунтування підвищення техніко-економічної ефективності використання сонячної енергії – 2020. *Механізм регулювання економіки*. 2020. № 2. С. 121-130.

СУЧАСНІ АВТОМАТИЗОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ РЕКРУТИНГУ

Белоконь П.А., студ. 2ст курсу, ФЕІМ, спец. «Інформаційні системи та технології»

Науковий керівник: к.т.н., доц. Агаджанова С.В.

Сумський НАУ

Використання рекрутингових автоматизованих інформаційних систем є актуальним напрямом розвитку ІТ-галузі тому, що фаховість кадрового складу будь якого підприємства, організації, установи є базовою складовою, від якої, в тому числі залежить його конкурентоспроможність.

Які основні вимоги висуваються до цього класу програмного забезпечення?

1. Підвищення ефективності рекрутингу: Автоматизовані системи рекрутингу дозволяють значно скоротити час, необхідний для залучення нових співробітників, завдяки автоматизації процесів відбору та аналізу кандидатів.

2. Аналіз та відбір кандидатів на основі даних: Сучасні системи використовують аналітичні інструменти для оцінки кандидатів на основі їхнього досвіду, навичок і соціального впливу, що допомагає вибирати найкращих кандидатів.

3. Зниження людських помилок: Автоматизовані системи допомагають уникнути людських помилок в процесі відбору кандидатів, оцінки резюме та ведення документації.

4. Залучення кандидатів через онлайн-платформи: Рекрутери можуть легко залучати кандидатів через онлайн-платформи та соціальні мережі, що розширює коло потенційних співробітників.

5. Зберігання та аналіз даних про кандидатів: Автоматизовані системи дозволяють зберігати та аналізувати великі обсяги даних про кандидатів, що полегшує пошук підходящих кандидатів у майбутньому.

6. Забезпечення дотримання нормативів: Автоматизовані системи допомагають рекрутерам дотримуватися вимог законодавства та стандартів у галузі рекрутингу.

7. Залучення штучного інтелекту: Використання штучного інтелекту у системах рекрутингу дозволяє автоматизувати більш складні завдання, такі як аналіз поведінки кандидатів та рекомендації для покращення відбору.

8. Мобільність і зручність: Рекрутери та кандидати можуть взаємодіяти з системою рекрутингу з будь-якого місця завдяки мобільним додаткам і онлайн-платформам.

9. Зменшення витрат: Автоматизовані системи рекрутингу можуть допомогти зменшити витрати на оголошення вакансій та ведення процесу найму.

10. Підвищення конкурентоспроможності компаній: Використання сучасних систем рекрутингу допомагає компаніям залучати та утримувати талановитих співробітників, що підвищує їхню конкурентоспроможність на ринку праці.

Проведений аналітичний огляд сучасних програмних продуктів для автоматизованого рекрутингу дозволяє визначити найбільш полнофункціональні з них:

Workable - це веб-платформа для рекрутингу, яка надає інструменти для розміщення вакансій, управління кандидатами, співпраці рекрутерів та аналізу даних. Taleo (Oracle Taleo Cloud Service): Taleo є великим програмним рішенням для управління рекрутингом та керування трудовими ресурсами. Він надає різноманітні інструменти для найму та адміністрування персоналу. Greenhouse - це популярна система для рекрутингу та управління кандидатами. Вона дозволяє створювати спеціальні робочі потоки для різних вакансій та аналізувати ефективність процесу найму. Breezy HR пропонує інструменти для розміщення вакансій, управління кандидатами та командної співпраці. Він включає також інтеграції з іншими програмами для рекрутингу. Zoho Recruit - це частина екосистеми Zoho, яка спеціалізується на рекрутингу та управлінні кандидатами. Вона дозволяє розміщувати вакансії, аналізувати резюме та спілкуватися з кандидатами. LinkedIn Recruiter: Це розширення LinkedIn, призначене для рекрутерів. Воно дозволяє проводити пошук кандидатів, відправляти запрошення та спілкуватися з потенційними співробітниками. Bullhorn - це система управління відносинами зі співробітниками та рекрутингу, розроблена спеціально для компаній, які спеціалізуються на наймі персоналу. SmartRecruiters - це система для найму, яка надає інструменти для пошуку кандидатів, проведення співбесід та управління процесом найму. Jobvite - це комплексний пакет програм для рекрутингу, який включає в себе інструменти для розміщення вакансій, аналізу резюме та аналітики. Newton Software - це інструмент для найму, який надає інструменти для створення вакансій, аналізу кандидатів та здійснення звітності.

Ці програмні застосунки надають різноманітні інструменти для автоматизації процесу рекрутингу, що сприяє підвищенню ефективності та зручності для рекрутерів та кандидатів, принципи і підходи, що були використані для їх створення, можуть бути використані при розробці проєктів нових автоматизованих програмних застосунків для рекрутингу, в тому числі, і при виконанні кваліфікаційної роботи.

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ ЩОДО ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ. ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Стеблянко В. В. студ. 4 курсу ФЕІМ, спец. «Інформаційні системи та технології»
Науковий керівник :к.т.н., доц. Агаджанова С.В.
Сумський НАУ

Тема використання ІТ-технологій, що дозволяють автоматизувати облік витрат на виробництво сільсько-господарської продукції є актуальною на сьогодні. Сучасні агрогосподарства, особливо, малі та середні, в більшості, не користуються сучасними ІТ-технологіями обліку, а вираховують витрати власноруч. Необхідним є розробка сучасного інструментарію, веб-застосунків, які дозволяють забезпечити наступні вимоги:

1. Простота інтерфейсу та інтуїтивність функціоналу;
2. Можливість оновлення та модернізації;
3. Мінімальні затрати на обслуговування;
4. Точність розрахунків та актуальність інформації;
5. Можливість змінювати та оновлювати дані;
6. Розробити інформаційний веб-додаток який включатиме в себе візуальну та серверну частину з певним функціоналом.

Для реалізації проєкту необхідно реалізувати наступні задачі:

1. Виконати огляд найбільш популярних інструментів для виконання задачі. Зробити їх аналіз та визначити більш вигідні для розробки варіанти;
2. Розробити клієнтський інтерфейс, який зможе надати користувачеві зручний та візуально приємний користувацький досвід;
3. Спроекувати базу даних для зручного використання та обробки даних в клієнтської частини додатка;
4. Для комфортного користування, додати адаптивний інтерфейс під мобільні пристрої;
Огляд схожих додатків.
5. Розробити формули, які будуть використовуватися у додатку, для вирішення та створення плану робіт.
6. Розробити та відобразити у швидкому доступі інформаційну інструкцію для користувача, яка дозволить швидко зрозуміти, яким чином потрібно використовувати додаток.

Деякі приклади програмних додатків та рішень, які можуть бути використані для обліку витрат у сільському господарстві:

1. **QuickBooks**: QuickBooks є популярним фінансовим програмним засобом, який може бути використаний для ведення обліку витрат на сільськогосподарську продукцію, закупки ресурсів, оплати праці та багато іншого.
2. **Farmbrite**: Farmbrite - це програмний продукт, спеціально розроблений для сільського господарства. Він надає інструменти для обліку витрат, управління запасами, виробництвом та продажами продукції.
3. **AgriXP**: AgriXP - це інтегрована платформа для управління сільським господарством, яка включає в себе інструменти для обліку витрат, аналізу рентабельності культур, управління ресурсами та багато іншого.
4. **FarmLogs**: FarmLogs - це програмне рішення, яке дозволяє сільським господарям вести облік витрат на паливо, добрива, насіння та інші ресурси, а також вносити дані про врожай та витрати на робочу силу.
5. **Granular**: Granular - це система для сільського господарства, яка надає інструменти для обліку витрат, ведення обліку фінансів та аналізу рентабельності різних аспектів сільського господарства.
6. **Trimble Ag Software**: Ця програма розроблена для сільського господарства і включає в себе функції для обліку витрат, контролю над запасами, аналізу виробництва та збуту продукції.
7. **FarmERP**: FarmERP - це програмний комплекс для сільського господарства, який включає в себе інструменти для обліку витрат, моніторингу виробництва та аналізу фінансів.
8. **Agrivi**: Agrivi - це програмне рішення, спеціально розроблене для обліку витрат та управління сільського господарства. Воно надає інструменти для планування виробництва, контролю над витратами та аналізу врожаю.

Ці програмні додатки можуть допомогти сільським господарям з веденням обліку витрат, оптимізацією процесів та підвищенням ефективності виробництва. Вони забезпечують можливість збереження даних, ведення фінансового обліку та аналізу результатів виробництва для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

ОГЛЯД ПЛАТФОРМ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ

Агеев О.А., студ. 4 курсу ФЕІМ, спец. «Інформаційні системи та технології»

Науковий керівник: доцент Ю.О.Руденко

Сумський НАУ

Сучасні ІТ, цифровізація і глобалізація світу надають широкі можливості для забезпечення освітнього процесу за принципово новими правилами. Зокрема, поширення електронного (дистанційного) навчання дозволяє уникати географічних і територіальних меж, індивідуалізувати графік навчання, створити комфортні умови для всіх суб'єктів. Його реалізація можлива за наявності Інтернет, технічного і програмного забезпечення. Стрімкий прогрес у розвитку технічного і програмного забезпечення дозволив на ринок освітніх послуг випустити чисельну кількість освітніх платформ, які реалізують освітні задачі за різними правилами. Найпоширеніші з них:

Масові відкриті онлайн-курси МООС (Massive Open Online Courses) представляють собою значущу інновацію у сфері освіти, що надає доступ до навчальних ресурсів великому числу студентів по всьому світу. Ці курси охоплюють широкий спектр можливостей навчання, починаючи від програмування і закінчуючи гуманітарними науками. МООС-платформи пропонують різноманітні курси, надані як університетами, так і викладачами, а також громадськими організаціями. Деякими прикладами МООС є Coursera, Udacity, edX і Udemu. Крім того, платформа LinkedIn Learning служить інструментом для професійного розвитку, пропонуючи курси та відеоуроки з різних галузей, таких як бізнес, технології та творчість.

Система управління навчанням LMS (Learning Management System) - це програмне забезпечення або онлайн-платформа, призначені для організації, впровадження та керування навчальним процесом і розповсюдженням навчальних матеріалів. LMS надає вчителям і адміністраторам можливість контролювати активність студентів і оцінювати їх досягнення шляхом онлайн-тестів, завдань та інших методів. Завдяки механізмам аутентифікації та контролю доступу LMS забезпечує безпеку і конфіденційність студентів і навчальних матеріалів. Крім того, вона сприяє зворотньому зв'язку між всіма учасниками навчального процесу.

Платформи LMS з відкритим кодом, побудовані на відкритому програмному забезпеченні, дозволяють користувачам створювати свої власні платформи або адаптувати існуючі. Найпопулярнішою платформою LMS з відкритим кодом є платформа **Moodle**. Вона реалізована у більшості вищих навчальних закладів України. Завдяки поширеності і наявності відкритого коду платформа гнучка до будь-яких нововведень. Moodle пропонує широкий спектр функцій для створення та керування навчальними курсами, форумами, завданнями та багато іншого.

Інша популярна система з відкритим кодом Canvas LMS, створена Instructure, визнана за свою простоту використання та можливість інтеграції з іншими системами найкращою у світі онлайн-платформ. Користуються популярністю також платформи Chamilo, Sakai, ILIAS.

Сучасні рішення для управління навчанням пропонують платформи MLM (Multi-Level Marketing System), що означає систему або програмне забезпечення для багаторівневого маркетингу, також відомого як пірамідальний маркетинг MLM - це бізнес-модель, в якій продукти або послуги продаються через незалежних дистриб'юторів, які отримують комісію за продажі і за продажі їхніх рефералів.

Індивідуальні навчальні платформи створюються для конкретних навчальних рішень або навчальних програм та можуть бути спеціалізованими для певних видів навчання. Ці платформи використовують в освітніх закладах, корпораціях, а також для самонавчання. Індивідуальна навчальна платформа дозволяє створювати персоналізовані навчальні плани для кожного студента. Вони містять різноманітні навчальні ресурси, такі як відеоуроки, електронні підручники, інтерактивні вправи, тести та інше. Такі платформи надають засоби для моніторингу та оцінки успішності і можуть збирати та аналізувати дані щодо активності студентів, їхнього прогресу та взаємодії з контентом. Один з прикладів індивідуальної навчальної платформи - Khan Academy.

Таким чином, на ринку освітніх послуг, реалізованих у мережі, представлена значна кількість онлайн-платформ. Кожна з них має свої особливості, виконує певні задачі і розрахована на свою аудиторію. Для університетів України найчастіше використовують LMS з відкритим кодом Moodle.

Література

1. K. Moran, The characteristics of minimalism in web design, 2015. URL: <https://www.nngroup.com/articles/characteristics-minimalism/>.
2. L. Carney, Web design trends and statistics 2022 – putting users first, 2022. URL: <https://www.websitebuilderexpert.com/designingwebsites/web-design-trends-2020/>.

МЕТОДИ ТА ПРОБЛЕМИ ПРОЕКТУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПІДСИСТЕМ ВЕДЕННЯ ЗАМОВЛЕНЬ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЇ TRIZ

Блаженко Д.О., студ. 2 с.т. курсу ФЕiМ, спец. «Інформаційні системи та технології»
Науковий керівник: доцент О.Б.В'юненко
Сумський НАУ

В сучасному бізнесі ефективне управління замовленнями є критично важливим аспектом. Інформаційні підсистеми для управління замовленнями допомагають підприємствам автоматизувати процеси, зменшити помилки та покращити якість обслуговування клієнтів. Проте, їх проектування і реалізація стикаються з численними проблемами та протиріччями. Серед основних проблем проектування інформаційних підсистем для управління замовленнями виділяють наступні:

1. Протиріччя між ефективністю та витратами ресурсів, тобто підвищення ефективності обробки замовлень може вимагати великих витрат на розробку та впровадження інформаційної підсистеми.

2. Протиріччя між мінімізацією помилок та швидкістю обробки замовлень, тобто зменшення помилок у управлінні замовленнями може призвести до збільшення часу обробки.

Використання TRIZ-підходів може допомогти знайти баланс між ефективністю та витратами, а також між точністю та швидкістю. Для успішного проектування і реалізації інформаційних підсистем важливо постійно вдосконалювати їх та забезпечувати співпрацю між різними відділами підприємства. TRIZ - це методологія, яка допомагає інженерам та дизайнерам знаходити інноваційні рішення на основі визначених принципів та інструментів. Також вона може бути корисною при проектуванні інформаційних підсистем для управління замовленнями. Так принцип "Інше робоча середовище" передбачає, що замість ручної обробки замовлень, можливо використовувати автоматизовані системи для прискорення процесу та зменшення витрат, а принцип "Перетворення інших ресурсів" передбачає застосування технологій машинного навчання та штучного інтелекту, що може допомогти виявляти та виправляти помилки, що також дозволяє покращити якість обробки замовлень.

Для розв'язання проблем, пов'язаних з проектуванням інформаційних підсистем для управління замовленнями, пропонуються наступні рекомендації:

1. Аналіз і оптимізація процесів. Перед тим, як розпочати проектування інформаційної підсистеми, важливо провести аналіз і оптимізацію існуючих процесів управління замовленнями. Це дозволить виявити потреби та проблеми, які повинні бути враховані в проектуванні.

2. Впровадження TRIZ. Використання TRIZ-підходів може допомогти знайти нові та інноваційні рішення для проектування інформаційних підсистем. Ці принципи можуть бути застосовані до різних аспектів системи, включаючи оптимізацію процесів та зменшення витрат.

3. Співпраця між відділами. Важливо забезпечити ефективну співпрацю між відділами, які взаємодіють з інформаційною підсистемою. Це допоможе уникнути конфліктів та забезпечити зручний обмін інформацією.

4. Постійне вдосконалення. Проектування інформаційних підсистем - це постійний процес, який вимагає постійного вдосконалення та оновлення. Важливо слідкувати за новими технологіями та підходами і постійно навчатися на досвіді інших підприємств.

Проектування інформаційних підсистем для управління замовленнями - це складний процес, який вимагає аналізу, інновацій та широкої співпраці. Використання методології TRIZ дозволяє вирішити протиріччя, які виникають під час проектування, і знайти оптимальні управлінські рішення. Постійне вдосконалення та співпраця між окремими відділами підприємства допоможуть забезпечити успішну реалізацію інформаційних підсистем та покращити управління замовленнями.

Незважаючи на важливість та потенціал інформаційних підсистем для управління замовленнями, також існують інші напрямки для подальших досліджень, які можуть покращити розуміння та вдосконалення цього аспекту бізнесу:

1. Використання розширених технологій. Дослідження може бути спрямоване на застосування розширених технологій, таких як розпізнавання образів та обробка природної мови, для покращення точності та швидкості обробки замовлень.

2. Вплив на користувача. Дослідження може досліджувати вплив інформаційних підсистем на користувачів, включаючи способи навчання та підтримки користувачів, які допомагають підвищити ефективність обслуговування та задоволеність клієнтів.

3. Безпека та конфіденційність. Врахування аспектів безпеки та конфіденційності даних є важливим для контролю інформаційних підсистем, і подальше дослідження може спрямовуватися на розробку методів та технологій, що забезпечують надійний захист інформації.

Проектування інформаційних підсистем для управління замовленнями - це важливий аспект сучасного бізнесу, який може покращити ефективність та якість обслуговування клієнтів. Знання проблем та методів їх розв'язання є важливими для досягнення успіху в цій галузі. Досягнення балансу між ефективністю, точністю та витратами вимагає уважності та інноваційних підходів, а дослідження та співпраця між спеціалістами можуть сприяти подальшому вдосконаленню цих інформаційних підсистем та управлінню замовленнями підприємства в цілому.

АВТОМАТИЗАЦІЯ РОЗРАХУНКУ БАЛАНСУ ГУМУСУ ТА ПОЖИВНИХ РЕЧОВИН В ҐРУНТІ

Гончар Д.О., студ. 4 курсу ФЕІМ, спец. «Інформаційні системи та технології»

Науковий керівник: доцент Н.Б.Пасько

Сумський НАУ

Для підвищення родючості земель в сільському господарстві важливо використовувати інформаційні технології, які дозволяють розраховувати баланс гумусу і поживних речовин у ґрунті, а також вести комп'ютерний моніторинг якості земель.

Аналіз ринку програмних продуктів показав, що існує мало програмних засобів, які автоматизують управління родючістю земель. Разом з тим, існує широкий вибір автоматизованих систем («1С: Підприємство», «Галактика», «БАС: Підприємство» та ін.), режими конфігурування яких дозволяють налагодити автоматизоване виконання функцій в багатьох предметних областях. Наведені програмні комплекси є локальними програмами і не мають переваг, які надають веб-застосунки. До таких переваг можна віднести: 1. Доступність. Веб-застосунок можна використовувати з будь-якого пристрою, що має доступ до Інтернету. 2. Зручність оновлень: Веб-застосунок може бути оновлений централізовано на сервері, і всі користувачі автоматично отримують доступ до оновленої версії. 3. Збереження даних: У веб-застосунках дані зберігаються на сервері, що дозволяє забезпечити їх резервне копіювання та безпеку. 4. Колаборація. Веб-застосунок дозволяє багатьом користувачам одночасно працювати з одними і тими ж даними і спільно працювати над проектами. 5. Сумісність. Веб-застосунки працюють на різних платформах і операційних системах. 6. Оновлення в реальному часі. Веб-застосунки можуть забезпечувати оновлення даних в режимі реального часу, що дозволяє користувачам завжди мати актуальну інформацію без необхідності оновлення програмного забезпечення. Отже, виходячи із переваг веб-застосунків, пропонуємо проект програмного засобу розрахунку балансу гумусу та поживних речовин у ґрунті. До завдань, що вирішує веб-застосунок відносяться: сервіс користувачів, що відповідає за авторизацію та обробку користувацьких даних, підтримка нормативно-довідкової інформації, ведення вхідної інформації сівозмін, внесення мінеральних добрив на ділянки господарств, розрахунок балансу гумусу, розрахунок балансу поживних речовин та потреби в мінеральних добривах, обробка запитів користувачів до інформаційної бази.

Проект веб-застосунку складається із сформованих вимог до програмного засобу, UML-діаграм системи, проекту бази даних та прототипу інтерфейсу користувача. При проектуванні бази даних виявляються інформаційні сутності, їх властивості, описуються інформаційні потоки, формуванні ER-діаграми та даталогічної моделі бази даних, що відповідає вибраному програмному середовищу розробки. До основних інформаційних сутностей, що характеризують предметну область розрахунку балансу гумусу та поживних речовин в ґрунті можна віднести: регіони країни, природні зони, населені пункти, господарства, користувачі, види культур, номенклатуру культур, перелік органічних добрив, коефіцієнти перерахунку органічних добрив, сівозміни, мінеральні добрива. При проектуванні архітектури системи визначається структура, організація та взаємодія компонентів, необхідних для забезпечення функціональності та ефективної роботи користувачів. До складу архітектури входить база даних, що є серверною частиною, клієнтська частина, що реалізує інтерфейс користувача, а також додаткові сервіси та інтеграційні модулі. Архітектура веб-застосунку визначає загальну організацію системи. Частина проекту «діаграма розгортання веб-застосунку» відображає фізичну структуру системи та розташування її компонентів. Вона показує, які компоненти застосунку розміщені на фізичних серверах та як вони взаємодіють між собою. Серверна частина системи представляється базою даних, клієнтська частина забезпечує взаємодію користувача з базою даних та з системою взагалі. Розробка прототипу інтерфейсу користувача полягає в розробці сторінки авторизації та реєстрації користувача, що відповідає за обробку користувацьких даних, та сторінок, що відкривають екранні форми для роботи з базою даних. До екранних форм для роботи з базою даних відносимо Головну кнопочку форму, екранні форми для підтримки довідкових таблиць, таблиць оперативних даними із сівозмін, внесення мінеральних добрив, екранних форм ініціації звітів та запитів.

Для реалізації бази даних вибрана система управління реляційними базами даних MySQL. База даних дозволяє ефективно зберігати, здійснювати пошук, сортувати та витягувати дані. Доступом до даних управляє сервер MySQL. Він забезпечує узгоджену роботу з даними для багатьох користувачів, надає швидкий доступ до даних і гарантує, що доступ до них будуть мати лише авторизовані користувачі. Таким чином, MySQL є розрахованим на багато користувачів і багатопоточним сервером. У ньому використовується мова структурованих запитів (Structured Query Language - SQL), яка є стандартною мовою запитів до баз даних. Для розробки інтерфейсу користувача, тобто клієнтської частини використовуються такі сучасні технології, таких як HTML, CSS, JavaScript та PHP. Для роботи з базою даних можна використовувати також програмний засіб phpMyAdmin – веб-додаток з відкритим кодом, написаний мовою PHP, що надає веб-інтерфейс для адміністрування СУБД MySQL. PhpMyAdmin дозволяє здійснювати адміністрування сервера MySQL, запускати команди SQL та переглядати вміст таблиць та баз даних без безпосереднього введення SQL команд. Така робота з базами даних стає цілком посиленою навіть для людини мало знайомої з MySQL.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗРОБКИ АДМІНІСТРАТИВНИХ МОДУЛІВ

Доля А.Р., студ. 4 курсу ФЕІМ, спец. «Інформаційні системи та технології»

Науковий керівник: доцент Ю.О.Руденко

Сумський НАУ

Адміністративним модулем прийнято називати програмне забезпечення, головним завданням якого є управління і організація інформацією певного об'єкта. Адміністративний модуль (також називають адміністративна панель або панель управління) - це частина програмного забезпечення веб-сайту, яка розроблена для управління та адміністрування різними аспектами системи, додатку або веб-сайту [1]. Сучасне використання адміністративного модуля широко застосовується у медичній, педагогічній, науковій та інших галузях. Зокрема, у педагогічній, він допомагає освітній установі ефективніше взаємодіяти зі здобувачами, автоматизувати ведення обліку освітніх послуг, управління цифровою навчальною інформацією.

Адміністративні модулі здебільшого призначені для внутрішнього використання адміністраторами, модераторами або керівниками, вони надають можливість виконувати наступні завдання:

1. Управління контентом: додавання, редагування та видалення контенту на веб-сайті або в додатку. Контент може включати статті, зображення, відео, товари та інші дані.

2. Керування користувачами: створення, редагування та видалення користувачів, надання прав доступу та ролей користувачам, а також керування ідентифікацією та цифровою безпекою.

3. Аналітика та статистика: Отримання звітів, аналіз даних та моніторинг використання системи або веб-сайту.

4. Налаштування: Зміна налаштувань та параметрів системи, таких як дизайн, мови, географічні налаштування, інтеграція зі сторонніми сервісами тощо.

5. Управління замовленнями: Для електронних магазинів або сервісів управління продажами це може включати обробку замовлень, керування інвентарем та платежами.

6. Забезпечення безпеки: Контроль доступу до адміністративного модуля, моніторинг загроз безпеці та заходи з підвищення безпеки.

Сучасні технології розробки адміністративних модулів включають в себе різні інструменти та підходи, які допомагають створити програмне забезпечення для управління різними адміністративними завданнями та процесами. Адміністративний модуль з надання освітніх послуг включає такі складові:

Веб-розробка: Використання сучасних веб-технологій, таких як HTML, CSS, JavaScript та фреймворки. Вона дозволяє створити веб-додатки для адміністративного управління.

Мобільний розробка: Розробка мобільних додатків для платформ iOS та Android надає адміністраторам доступ до системи управління через смартфони та планшети.

Хмарні технології: Використання хмарних сервісів для збереження та обробки даних дозволяє створити адміністративні модулі, які доступні з будь-якого місця та пристрою.

Бази даних: Використання сучасних баз даних, таких як MySQL, PostgreSQL, MongoDB та інші, дозволяє зберігати та керувати даними адміністративної системи.

Інтеграція API: Використання API (інтерфейсів програмування застосунків) для інтеграції адміністративних модулів з іншими системами та сервісами.

Інші технології: Використання інструментів для автоматизації бізнес-процесів, аналізу даних, штучного інтелекту та машинного навчання для покращення функціональності та ефективності адміністративних модулів.

Таким чином, адміністративні модулі допомагають спростити та полегшити адміністративні завдання, підвищити продуктивність та забезпечити керівництво засобами для ефективного управління ресурсами та даними.

Література

1. Корякіна С. М. Моделювання інформаційної системи визначення рейтингу відповідно до положення про стипендіальне забезпечення ХНУРЕ. 2023.

2. Плєскач В. Л., Затонацька Т. Г. Інформаційні системи і технології на підприємствах. *Знання*. 2011. URL: https://pidruchniki.com/1059110247701/informatika/informatsiyni_sistemi_i_tehnologi_yi_na_pidpriyemstvah.

РОЗРОБКА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДСИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ КОМП'ЮТЕРИЗОВАНИХ РОБОЧИХ МІСЦЬ

Дубінчин В.С., студ. 4 курсу ФЕІМ, спец. «Інформаційні системи та технології»
Наукова керівниця: доцент Ю.О.Руденко
Сумський НАУ

Технічний процес постійно ускладнює будову сучасної техніки, яка застосовується на виробництвах та підприємствах. Щороку змінюється швидкість, кількість вимірюваних даних та параметрів і це вимагає використання нових інноваційних засобів та алгоритмів для реалізації завдань у різних галузях.

Станом на сьогодні комп'ютеризовані робочі місця використовує кожна компанія, офіс, держустанова тож розробка інформаційної підсистеми оцінювання працездатності для них є першочерговою метою, яка може полегшити робочий процес.

КІСП (комп'ютерна інформаційна система підприємства) являється сукупністю моделей, методів, технологічних засобів та рішень для прийняття управлінських рішень, збору та обробки даних, за допомогою неї формується глобальні і локальні напрями інформації, розробляються пропозиції, здійснюється прогнозування та корегуються результати.

Найпопулярнішими програмами є:

Process Monitor. Ця програма є вдосконаленим інструментом відстеження для Windows, який в режимі реального часу відображає активність файлової системи, реєстру, процесів і потоків

Victoria. Це програма призначена для тестування, сервісного обслуговування і окрім цього може допомогти у відновленні інформації з будь-яких жорстких дисків є одним з найкращих рішень для всебічної, глибокої, і в той же час швидкої оцінки технічного стану HDD.

SIW (System Info for Windows). Програма відображає інформацію про операційну систему, оновлення, системні папки та файли, встановлені програми, процеси, драйвери та служби, обладнання, тощо.

КІСП повинна виконувати конкретні завдання для реалізації найбільш успішної діяльності підприємства. Серед таких завдань поширеними є наступні:

Автоматизація процесу оцінювання та моніторинг робочого середовища: для цього КІСП повинна мати гарно написаний код, що буде відстежувати параметри робочого місця, що впливають на продуктивність співробітників.

Забезпечення дотримання нормативів та аналіз використання обладнання: підсистема повинна слідувати за дотриманням вимог робочого місця а також забезпечувати оновлення програм.

Збільшення продуктивності та збереження ресурсів: вироблена система повинна мати змогу слідувати за діями працівників, вдосконалювати умови праці та може зменшити витрати на технічне обслуговування.

На жаль КІСП не являється поширеним явищем навіть серед наших держустанов, однак це могло б змінити швидкість виконання поставлених задач, зробити робочий день працівника більш спланованим та зменшити його навантаження

Література

1. Климчук О. В. Інформаційні системи і технології в управлінні ХНУРЕ. 2023
2. Голячук Н.В. Інформаційні системи в обліку та аудиті Доступ до ресурсу:

<https://ntu.edu.ua/uk/diyalnist/naukova/biznes-innovaciyiny-centr/naukovi-vidannya/arhiv-naukovih-vidan>

ПРОГНОЗУВАННЯ КІЛЬКОСТІ СТУДЕНТІВ В УКРАЇНІ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕКОНОМЕТРИЧНИХ МЕТОДІВ

Крамський А.С., Бусенко І.В., студ. 2 курсу ФЕіМ, спец. «Інформаційні системи та технології»
Науковий керівник: доцент Я.В. Долгіх
Сумський НАУ

Досвід економічно розвинутих країн вказує на суттєву залежність між рівнем економічного розвитку країни та рівнем освіти суспільства. Вища освіта є важливою складовою забезпечення інноваційного розвитку країни. Збільшення кількості студентів призводить до збільшення у майбутньому кваліфікованої робочої сили, яка здатна швидше реагувати на зміни в суспільстві, використовувати новітні технології у професійній діяльності.

Проаналізуємо динаміку кількості студентів у закладах вищої освіти (далі – ЗВО) України за останні роки та визначимо основні причини, що вплинули на її зміну. Після 2003 року кількість випускників шкіл, які потенційно могли б вступити до вищих навчальних закладів постійно зменшувалася. У 2018 році вказаний показник складав лише 195 тис. осіб, що на 63% менше, ніж у 2003 році. Це обумовлено демографічною кризою в Україні, яка є найсуттєвішою проблемою для системи вищої освіти нашої країни. Також протягом останнього десятиліття зазнав погіршення і показник охоплення вищою освітою населення України на 10 тис. населення, зменшившись із 512 студентів у 2008 році до 302 у 2019 році. Крім того, через низькі можливості працевлаштування після закінчення ВНЗ та несвоєчасне покращення якості освіти посилюється тенденція до освітньої еміграції. Кількість українців, які навчаються за кордоном, зросла втричі з 2008 по 2017 роки (з 24254 до 79253 осіб). *Актуальність* дослідження полягає у необхідності прогнозування кількості студентів у закладах вищої освіти України з використанням економетричних методів.

На основі щорічних статистичних даних за 1995-2022 роки [1,2] розроблена економетрична модель прогнозування кількості студентів у ЗВО України. Побудова моделі виконувалась за допомогою додатку "Лінія тренду" MS Excel. Під час апроксимації вихідних даних розглядалися наступні лінії тренду: лінійна, експоненціальна, логарифмічна, степенева та поліноміальна ступенів 2, 3. Серед розглянутих ліній тренду, поліноміальна лінія тренду ступеню 3 виявилася найкращою для апроксимації вихідних даних, оскільки вона має найвищий коефіцієнт детермінації ($R^2 = 0,852$). Отже, побудована наступна економетрична модель для прогнозування кількості студентів у ЗВО України:

$$y = 0,2151x^3 - 16,381x^2 + 310,67x + 330,7 \quad (1)$$

На рисунку 1 представлені графіки вихідних даних та поліноміальної лінії тренду третього ступеню, яка найкраще відтворює характер вихідних даних.

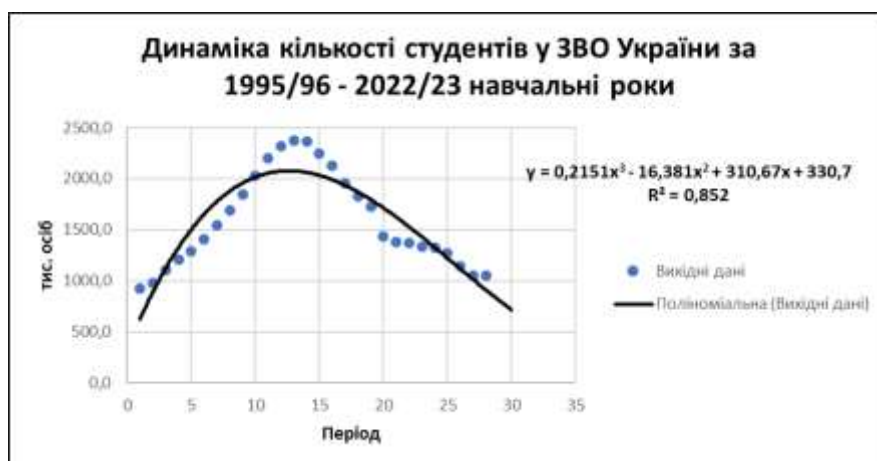

Рисунок 1 – Динаміка кількості студентів у ЗВО України за 1995/96 – 2022/23 н.р.

Аналізуючи динаміку кількості студентів у ЗВО України за період 1995/96 – 2022/23 н.р., можна визначити дві основні фази: до 2007/08 н.р. (включно) спостерігалось зростання даного показника, однак після 2007/08 н.р. відбувся зворотний тренд і кількість студентів почала зменшуватися. За формулою (1) розраховано прогнозне значення кількості студентів у ЗВО України на 2024/25 н.р., яке становить $y_p = 715,6$ тис. студентів.

Література

1. Заклади вищої освіти (1995-2019) / Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 21.10.2023р.).
2. Заклади вищої та фахової передвищої освіти / Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 21.10.2023р.).

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ ТА ПРОЕКТУВАННЯ ПІДСИСТЕМИ ОБЛІКУ ПАЛИВНО-МАСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ В ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ

Олійник А.В., студ. 4 курсу ФЕІМ, спец. «Інформаційні системи та технології»

Науковий керівник: доцент Н.Б.Пасько

Сумський НАУ

Вступ. Для більшості підприємств використання автотransпортних засобів, що знаходяться на їх балансі, є виробничою необхідністю. Це, в свою чергу, обґрунтовує актуальність вирішення питань придбання, обліку, списання палива і паливно-мастильних матеріалів, а також документального оформлення таких операцій на підприємствах. В сучасних умовах засобом підвищення ефективності управління є автоматизовані інформаційні системи, направлені на формування інформації, необхідної для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Викладення основного матеріалу. Для автоматизації процесів обліку ПММ пропонуємо постановку задачі та проект підсистеми "Облік паливно-мастильних матеріалів в територіальній громаді" (ОПММТГ). В основу методики обліку ПММ покладений зв'язок «транспортний засіб - матеріально відповідальна особа – паливно-мастильні матеріали, що використовуються транспортним засобом, – талони, отримані водієм на придбання ПММ. Доступ користувачів до підсистеми може реалізовуватися як локально так і через веб-браузер. До переліку вирішуваних підсистемою завдань відносимо: сервіс користувачів, що відповідає за авторизацію та обробку користувацьких даних, підтримка нормативно-довідкової інформації, підтримка вхідної інформації про надання та отримання талонів ПММ, ведення подорожніх листів, формування звітних документів, обробка запитів до бази даних. Відповідно до спіральної моделі життєвого циклу інформаційної системи етапу проектування передують етап аналізу предметної області. Результатом етапу аналізу є виявлені основні інформаційні потоки, що характеризують предметну область: 1) списання паливно-мастильних матеріалів, що відповідають подорожнім листам, провадиться згідно з установленими нормами; 2) придбання палива відбувається у безготівковий спосіб з використанням талонів та чеків електронного контрольно-касового апарату (ЕККА); 3) *ОТГ як суб'єкт господарювання, що має транспортні засоби, використовує талони для їх заправки ПММ;* 4) *ОТГ укладає договір на купівлю ПММ (заправку транспортних засобів) за талонами з продавцем ПММ (АЗС). На підставі договору ОТГ (покупець) оплачує вартість певного обсягу ПММ. На оплачену вартість продавець надає покупцеві талони визначених номіналів (5 л, 10 л, 15 л тощо);* 5) *водій отримує в своє розпорядження під звіт талон визначеного номіналу і «розраховується» з АЗС талонами. Тим самим, придбання талонів знімає з порядку денного потребу систематично видавати відповідальним працівникам кошти під звіт для заправки автомобілів з подальшим затвердженням авансового звіту;* 6) дані про витрати ПММ, тобто дані подорожніх листів, накопичуються протягом періоду (місяць) і можуть бути згруповані за запитом користувача в розрізі водіїв, транспортних засобів та автомашин; 7) в кінці періоду накопичувана відомість передається в бухгалтерію. При цьому вказується пробіг та витрати пального за кожний день; 8) для розшифровування записів відомості подорожні листи, чеки ЕККА передаються як підтверджуючі документи; 9) дані відомості використовуються для нарахування заробітної плати водію транспортного засобу та обліку ПММ в підзвіті.

Проект підсистеми складається із сформованих вимог до програмного забезпечення, UML-діаграм системи, проекту бази даних та модулів інтерфейсу користувача. Структура, організація та взаємодія компонентів підсистеми, необхідних для забезпечення функціональності та роботи користувачів, визначається на етапі проектування архітектури системи. До складу архітектури входить база даних, інтерфейс користувача, а також додаткові сервіси та інтеграційні модулі. База даних є серверною частиною, програмні модулі, що реалізують інтерфейс користувача – це клієнтська частина. Архітектура підсистеми показує, які компоненти підсистеми розміщені на фізичних серверах та як вони взаємодіють між собою. Проектування програмних модулів інтерфейсу користувача полягає в розробці сторінки авторизації та реєстрації користувача, що відповідає за обробку користувацьких даних, та сторінок, що відкривають екранні форми для роботи з базою даних. До екранних форм для роботи з базою даних відносимо Головну кнопочку форму, екранні форми для підтримки довідкових таблиць, таблиць оперативних даними подорожніх листів, відпуску талонів, екранних форм ініціації звітів та запитів.

Для реалізації бази даних вибрана система управління реляційними базами даних MySQL. База даних дозволяє ефективно зберігати, здійснювати пошук, сортувати та здійснювати вибирання даних. Доступом до даних управляє сервер MySQL. Забезпечується узгоджена робота з даними для багатьох користувачів, надається швидкий доступ до даних і гарантується, що доступ мають лише авторизовані користувачі. Таким чином, сервер MySQL є багатокористувацьким та багатопоточним. При цьому використовується мова структурованих запитів (Structured Query Language) SQL. Для розробки клієнтської частини використовуються такі сучасні технології як C#, Python, HTML, CSS та JavaScript.

ПОШУК ІНФОРМАЦІЇ В ТЕКСТОВИХ ДОКУМЕНТАХ З УРАХУВАННЯМ КОНТЕКСТУ

Руденко О.А., студ. 2 с.т. курсу ФЕІМ, спец. «Інформаційні системи та технології»

Науковий керівник: доцент О.Б.В'юненко

Сумський НАУ

Пошук інформації становить фундаментальне завдання у сучасному інформаційному суспільстві. Зі зростанням обсягу текстової інформації, доступної в Інтернеті та з інших джерел, пошукові системи стали важливим інструментом для знаходження необхідних даних серед безмежної кількості інформації. Однак, пошукові системи не завжди надають релевантні результати, і це пов'язано з тим, що не всі з них враховують семантичні зв'язки між словами та фразами в тексті.

Існують два основних підходи до пошуку інформації в тексті: лексичний і семантичний. Лексичний підхід заснований на пошуку слів й словосполучень, які містяться в запиті. Цей підхід є відносно простим і ефективним, але він не завжди може забезпечити релевантні результати пошуку. З іншого боку, семантичний підхід ґрунтується на пошуку семантичних зв'язків між словами й словосполученнями в тексті. Цей підхід складніший, але він дозволяє отримати більш точну і релевантну інформацію.

Одним із популярних методів реалізації семантичного підходу є використання семантичних векторів, отриманих за допомогою нейромережових моделей. Семантичні вектори представляють слова та фрази у вигляді числових векторів, які відображають їхнє семантичне значення. Інтеграція семантичних векторів у процес пошуку дозволяє пошуковим системам враховувати семантичні зв'язки між словами та фразами в тексті, що призводить до підвищення точності пошуку.

Семантичні вектори - це представлення слів або фраз у векторному просторі, де кожен вимір представляє семантичну ознаку. Ці вектори можна отримати за допомогою різних методів, зокрема за допомогою нейронних мереж. Нейромережові моделі здатні вивчати семантичні зв'язки між словами й фразами, аналізуючи великі обсяги текстових даних.

Наприклад, GPT (*Generative Pre-trained Transformer*) – це велика мовна модель розроблена компанією OpenAI, яка здатна вивчати семантичні зв'язки між словами та словосполученнями. GPT створює семантичні вектори за допомогою техніки, яка називається Вбудовування (*англ. Embeddings*). Вбудовування - це числове представлення понять, перетворене на послідовність чисел, що полегшує комп'ютеру розуміння взаємозв'язків між цими поняттями. Вбудовування, які є чисельно подібними, є також семантично подібними.

Семантичні вектори використовуються для покращення продуктивності інформаційно-пошукових систем, враховуючи семантичні зв'язки між словами та словосполученнями. Наприклад, якщо користувач запитує в пошуковій системі термін "центральний процесор", пошукова система може використовувати семантичні вектори, щоб знайти слова, які семантично пов'язані з "центральний процесор", такі як "мікропроцесор", "ЦП", "серце комп'ютера".

Подібність між двома векторами можна виміряти за допомогою різних методів, наприклад, косинусної подібності. Косинусна подібність - це міра подібності між двома векторами, яка базується на куті між ними. Косинус кута між двома векторами визначається як точковий добуток двох векторів, поділений на добуток їхніх величин. Косинусна подібність між двома векторами може коливатися від -1 до 1. Якщо два вектори ідентичні тоді значення дорівнює 1, тоді як -1 вказує на те, що два вектори протилежні один одному, 0 вказує на те, що два вектори ортогональні один одному.

На основі цих знань розробляється алгоритм пошуку інформації в текстових документах. Початковий крок передбачає перетворення документа, в якому буде здійснюватися пошук, у векторне представлення. Згодом запит користувача також повинен пройти аналогічний процес векторизації. Наступним важливим завданням є оцінка ступеня подібності між вектором запиту і векторами, що представляють вміст документа. Вектор, що демонструє найвищий ступінь схожості з вектором запиту, стає найбільш релевантним результатом пошуку. Ця методологія орієнтує пошукову систему на наміри користувача, гарантуючи, що семантично пов'язані терміни будуть включені в результати.

Отже, використання семантичного пошуку інформації має потенціал для значного покращення релевантності результатів. Враховуючи семантичні зв'язки між словами і словосполученнями, семантичні вектори дозволяють пошуковим системам знаходити інформацію, яка з більшою ймовірністю релевантна запиту користувача, навіть якщо запит не містить точних слів, які використовуються в текстових документах.

Використання нейромережових моделей для отримання семантичних векторів є перспективним підходом до розв'язання цієї проблеми. Нейромережові моделі здатні вивчати семантичні зв'язки між словами й фразами, аналізуючи великі обсяги текстових даних. Це дозволяє їм створювати семантичні вектори, які є більш точними та повними, ніж ті, що можуть бути створені за допомогою інших методів.

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ВИКОРИСТАННЯ ІТ- ТЕХНОЛОГІЙ У МОБІЛЬНІЙ РОЗРОБЦІ ДЛЯ ОС АНДРОЇД

Санжаков А.А., студ. 4 курсу ФЕІМ, спец. «Інформаційні системи та технології»
Науковий керівник: доцент А.В.Толбатов
Сумський НАУ

З впровадженням мобільних технологій у сучасному світі зростає і важливість вибору оптимального способу створення користувацьких інтерфейсів для мобільних додатків. Для цього варто обирати між двома основними підходами: XML-розміткою і Jetpack Compose, враховуючи потреби проекту та власні вподобання розробника. Вибір між ними визначається потребами проекту та власними вподобаннями розробника. Хоча XML-розмітка вже давно використовується в Android-розробці, Compose є новим, але обіцяючим фреймворком, який надає зручний та декларативний спосіб створення інтерфейсів.

XML - розмітка використовує декларативний підхід до створення користувацьких інтерфейсів, де розмітка та логіка розділені. Вона має широку підтримку але інколи створення складних інтерфейсів може призвести до зайвої вкладеності та більшого об'єму коду. З іншого боку, Jetpack Compose - це новий інструмент в мобільній розробці, який пропонує декларативний спосіб створення інтерфейсів, що робить розробку більш простою та зручною. Він також надає можливості для побудови більш динамічних інтерфейсів.

Аналітичний огляд обох технологій в мобільній розробці

Переваги:

1.XML-розмітка:

2.XML-розмітка використовується в Android SDK дуже довго, і багато проектів використовують цей підхід.

3.В XML зручно розділяти макети і логіку, що сприяє кращій структурі проекту.

4.Є багато інструментів та середовищ розробки, які підтримують роботу з XML-розміткою.

Недоліки:

1.XML-розмітка може бути масштабованою та важко зберігати великі розмітки.

2.Іноді розмітка може бути важко зрозумілою та довгою для написання та підтримки.

Compose-фреймворк:

Переваги:

1. Jetpack Compose - це новий декларативний фреймворк від Google для створення інтерфейсів.

2. Використання Kotlin в Compose спрощує створення інтерфейсів і зменшує кількість коду, необхідного для розробки.

3. Compose має багатий набір вбудованих компонентів та можливостей для створення кастомних інтерфейсів.

Недоліки:

1. Compose є новим фреймворком, і він може вимагати часу для освоєння нових концепцій.

2. На даний момент не всі бібліотеки та компоненти підтримують Compose.

Вибір між XML-розміткою і Compose-фреймворком у мобільній розробці для Android залежить від конкретних потреб проекту та власних вподобань розробника. XML-розмітка є відомою та довго використовується практикою, має широку підтримку та дозволяє чітко розділяти макети та логіку. Проте вона може бути важкою для підтримки, особливо при створенні великих інтерфейсів.

Compose-фреймворк, навпаки, представляє новий підхід до створення інтерфейсів, що базується на мові програмування Kotlin. Він спрощує розробку та має значний потенціал для зменшення обсягу коду. Однак для його використання може знадобитися час для освоєння нових концепцій, і не всі існуючі бібліотеки і компоненти підтримують його.

Отже, розробники повинні ретельно розглянути потреби свого проекту та свої власні навички для вибору оптимального підходу до створення користувацьких інтерфейсів у мобільних додатках для Android.

Література

1. "Android Developers" - офіційний ресурс від Google, який містить документацію та приклади для XML-розмітки та Jetpack Compose. <https://developer.android.com/>

ПРОБЛЕМИ РЕГИСТРАЦІЇ ТА ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ДАНИХ МОНІТОРИНГУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Сіденко А. С., студ. 2 с.т. курсу ФЕіМ, спец. «Інформаційні системи та технології»
Науковий керівник: доцент О.Б.В'юненко
Сумський НАУ

Моніторинг навколишнього середовища – це надзвичайно важливий процес, який допомагає оцінювати та зменшувати вплив людської діяльності на природне середовище. Проблеми, пов'язані із реєстрацією та візуалізацією даних моніторингу навколишнього середовища, становлять ключовий виклик, що вимагає розробки комплексних та інноваційних рішень. Кожен аспект цього процесу, від вибору сенсорів до забезпечення конфіденційності даних, має важливе значення для успішного впровадження моніторингу навколишнього середовища. Проблеми можуть виникати на різних етапах, таких як збір, зберігання, аналіз, візуалізація та розповсюдження даних моніторингу.

Загальні проблеми, які виникають у цьому контексті:

1. Вибір відповідних сенсорів та датчиків для збору даних може бути важливим завданням. Недостатня точність, надійність або обсяг даних можуть стати перешкодою.
2. Стандартизація даних: важливо мати єдині стандарти для збору та представлення даних, щоб забезпечити їхню спільну розуміння та обмін між різними системами.
3. Зберігання і обробка даних: великі обсяги даних можуть потребувати потужну інфраструктуру для зберігання та обробки. Забезпечення резервного копіювання та доступу до даних.
4. Аналіз даних: відсутність відповідних інструментів для аналізу даних може ускладнювати виявлення тенденцій і важливих подій у навколишньому середовищі.
5. Візуалізація: важливо мати ефективні засоби візуалізації, які дозволяють представляти дані в зручному для розуміння форматі, наприклад, графіки, діаграми та карти.
6. Розповсюдження і спільний доступ: дані моніторингу навколишнього середовища є корисними для громадськості, науковців, урядових органів тощо. Забезпечення доступу та обміну даними може становити проблему.
7. Конфіденційність і безпека даних: особиста і конфіденційна інформація, яка може бути зібрана в моніторингу, потребує належного захисту від несанкціонованого доступу.
8. Інтеграція з іншими системами: у багатьох випадках, дані моніторингу навколишнього середовища повинні бути інтегровані з іншими системами, наприклад, для управління кризовими ситуаціями або прийняття рішень.

Проблеми у візуалізації даних навколишнього середовища:

1. Візуалізація просторових даних: дані навколишнього середовища часто мають геопросторовий характер.
2. Тенденції часових даних: дані навколишнього середовища можуть демонструвати часові тенденції.
3. Складні зв'язки між даними: дані про навколишнє середовище можуть бути багатовимірними, що ускладнює ефективну передачу інформації. Такі методи, як зменшення розмірності (PCA, t-SNE) та інтерактивні інформаційні панелі (з використанням таких інструментів, як Power BI або Tableau), можуть спростити зв'язки складних даних.
4. Відстеження часових тенденцій навколишнього середовища, часто демонструють часові тенденції, які може бути важко ефективно представити.
5. Оживлення просторових даних: дані про навколишнє середовище часто мають просторовий вимір, тому важливо їх ефективно візуалізувати. Програмне забезпечення Географічної інформаційної системи (ГІС), ArcGIS, або варіанти з відкритим кодом, QGIS, дають змогу створювати інтерактивні карти, виконувати просторовий аналіз і чітко передавати дані.

За кожним з названих вище проблем криється сукупність викликів, які потребують найкращих підходів та інноваційних рішень. Інтернет речей, аналітика даних, штучний інтелект та інші передові технології вже стають у нагоді для вирішення цих проблем. Вони допомагають покращити якість життя людей, допомагаючи вчасно реагувати на зміни в навколишньому середовищі, сприяють збереженню ресурсів та забезпечують належний захист даних. Розв'язання проблем реєстрації та візуалізації даних моніторингу навколишнього середовища може покращити якість життя людей і допомогти зберегти навколишнє середовище.

Робота та інтеграція різних систем та даних можуть привести до успішних результатів. Тому, розв'язуючи проблеми реєстрації та візуалізації даних моніторингу навколишнього середовища, люди не лише забезпечують своєму сучасному світу стабільний розвиток, але й залишаємо спадок – чисте та здорове навколишнє середовище, яке заслуговує нашої уваги та дій.

Загалом, розуміння та вирішення проблем, пов'язаних із реєстрацією та візуалізацією даних моніторингу навколишнього середовища, відіграють ключову роль у забезпеченні збереження природного середовища збалансованих потреб людей та екологічних вимог. Завдяки інноваціям у галузі технологій, можливо успішно впоратися з цими викликами та сприяти сталому розвитку планети.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ ТА ПРОЕКТУВАННЯ ПІДСИСТЕМИ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ В АТЕЛЬЄ З ВИГОТОВЛЕННЯ ОДЯГУ

Терещенко С.С., студ. 4 курсу ФЕІМ, спец. «Інформаційні системи та технології»
Науковий керівник: доцент Н.Б.Пасько
Сумський НАУ

Вступ. У галузі пошиття та реалізації одягу важливо враховувати модні тенденції й пропонувати моделі та асортимент, що відповідає смакам споживачів. Бізнес, що займається виробництвом і продажем одягу, як і будь-який інший бізнес, повинен приносити прибуток своїм власникам і залишатися конкурентоспроможним, пропонуючи своїм клієнтам певну якість і відповідні їй ціни. В результаті зростає інформаційне навантаження на управлінський персонал таких підприємств, що обґрунтовує необхідність пошуку нових форм і методів управління виробництвом. В сучасних умовах засобом підвищення ефективності управління є автоматизовані інформаційні системи, направлені на формування інформації, необхідної для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Викладення основного матеріалу. Аналіз ринку програмних продуктів показав, що існує широкий вибір автоматизованих систем проектування одягу («Грація» Україна, САПР «Lectra» Франція) та управлінських автоматизованих систем підприємств, що займаються виробництвом і продажем одягу («BAS Малий бізнес» [1], AIC RemOnline [2]), а також AIC («Галактика», «БАС: Підприємство» та ін.), режими конфігурування яких дозволяють налагодити автоматизоване виконання функцій в багатьох предметних областях. Використання вказаних систем потребують великих затрат та наявності на підприємстві виробництва одягу висококваліфікованих ІТ-спеціалістів. Тому пропонуємо постановку задачі та проект підсистеми автоматизації облікових процесів в ательє з виготовлення одягу. До переліку вирішуваних підсистемою завдань відносимо: сервіс користувачів, що відповідає за авторизацію та обробку користувацьких даних, ведення нормативно-довідкової інформації, ведення вхідної інформації нарядів з виготовлення одягу відповідно до специфікацій моделей, облік матеріалів на виробництві, розрахунок підрядної заробітної плати, облік номенклатури та кількості готових виробів, обробка запитів користувачів до інформаційної бази, формування звітності.

Проект запропонованої підсистеми складається із сформованих вимог до програмних модулів, UML-діаграм підсистеми, проекту бази даних та прототипу інтерфейсу користувача. Контекстна модель підсистеми, що відображає входи, виходи, механізми реалізації та керування, показана на рис.1. Вимоги до системи (діаграма варіантів використання) показані на рис.2. Важливою частиною процесу аналізу та проектування системи є опис системи за допомогою методології IDEF0 та розробки функціональних UML-діаграм, які візуалізують функціональність системи та взаємодію її компонентів [3,4]. Серед основних діаграм контекстна - функціональна діаграма (рис.1) та діаграми декомпозиції, які моделюють окремі функції підсистеми.

Проектування бази даних полягає у виявленні інформаційних сутностей, їх властивостей, описі інформаційних потоків, формуванні ER-діаграми та даталогічної моделі бази даних, що відповідає вибраному програмному середовищі створення бази даних [5]. До основних інформаційних сутностей, що характеризують предметну область облікових процесів в ательє з виготовлення одягу можна віднести: підрозділи ательє, працівники, матеріали для виготовлення одягу, специфікації моделей (перелік операцій), наряди на виготовлення одягу, готові вироби.

Для реалізації бази даних вибрана MySQL [6], що є реляційною системою управління базами даних, яка разом з PHP давно користується популярністю у веб-розробників. Зазвичай для одного веб-проекту (одної підсистеми) створюється одна база даних, яка зберігається на віддаленому сервері, і користувачі зі своїх пристроїв можуть отримувати доступ до цієї бази даних через сайт, через інтерфейс сайту формувати запити до цієї бази даних. Створення та зміна баз даних виконується за допомогою графічної утиліти phpMyAdmin, яка є частиною веб-сервера. База даних дозволяє ефективно зберігати, здійснювати пошук, сортувати та здійснювати вибирання даних. Доступом до даних керує сервер MySQL. Забезпечується узгоджена робота з даними для багатьох користувачів, надається швидкий доступ до даних і гарантується, що доступ мають лише авторизовані користувачі. При цьому використовується мова структурованих запитів (Structured Query Language) SQL. Для розробки клієнтської частини використовуються такі сучасні технології як C#, Python, HTML, CSS та JavaScript.

Висновок. Запропонована підсистема дозволяє автоматизувати облікові процеси в ательє з виготовлення одягу, вести облік матеріалів, що використовується на виробництві, здійснювати нарахування підрядної заробітної плати, вести облік готових виробів, формувати відповіді на різноманітні запити користувачів та формувати звітні документи. Доступ користувачів до підсистеми може здійснюватися як локально, так і через веб-браузер. Підсистема є засобом формування інформації, необхідної для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У СТВОРЕННІ ВЕБ-САЙТІВ ДЛЯ ІНТЕРНЕТ-МАГАЗИНІВ КОМП'ЮТЕРИЗОВАНИХ РОБОЧИХ МІСЦЬ

Чубун М.П., студ. 2 с.т. курсу ФЕІМ, спец. «Інформаційні системи та технології»
Науковий керівник: доцент Ю.О.Руденко
Сумський НАУ

В епоху стрімкого технологічного прогресу, інтернет-магазини стають одним із ключових інструментів для продажу товарів та послуг. Їх кількість і ринкоманітність зростають щодня, а пропозиції можуть задовольнити найвимогливіших споживачів. Однак, щоб привернути та утримати увагу сучасного споживача, необхідно дотримуватися сучасних тенденцій у створенні веб-сайтів для інтернет-магазинів. Вони повинні бути не тільки зручними та функціональними, але й відповідати сучасним вимогам щодо дизайну, безпеки, мобільності та ефективності. Стаття присвячена вивченню та аналізу головних тенденцій у створенні веб-сайтів для інтернет-магазинів комп'ютеризованих робочих місць.

Серед них найважливішою складовою є цифрова безпека споживачів. Це захист особистих даних, захист фінансів, захист від кіберзлочинців, інформаційна безпека. Веб-сайти повинні впроваджувати заходи для забезпечення безпеки даних, включаючи шифрування та використання надійних сертифікатів безпеки.

Значну роль у просуванні сайту інтернет-магазину відіграє кроссбраузерність та адаптація для мобільних пристроїв під потреби споживачів. Зростаюча кількість користувачів використовує смартфони та планшети для купівлі тож веб-сайт має бути повністю адаптованим до різних розмірів екранів, зручним для користування на мобільних пристроях.

Наступною важливою складовою є швидкість завантаження. Сучасні вимогливі споживачі не користуються тими сайтами, що завантажуються повільно. Оптимізація завантаження, використання стиснення зображень та кешування може значно поліпшити продуктивність сайту і сприяти покращенню його іміджу в очах потенційних клієнтів.

Також важливу роль відіграє дизайн сайту. Він має бути сучасним і привабливим. Для інтернет-магазинів сучасні тенденції у дизайні – це мінімалізм, мобільний дизайн, створення глибини та візуальних акцентів (градієнтність), використання тривимірних ефектів і 3D-графіки. Набув популярності для інтернет-магазинів дизайн «Темний режим» (Dark Mode). Завдяки такому стилю, сайти виглядають сучасно, також цей стиль сприяє збереженню енергії на пристроях з OLED-екранами.

Використання якісних фотографій, наявність 3D-зображень покращує сприйняття товарів, дозволяє розглянути деталі, та зробити вибір.

Інтеграція з соціальними мережами та іншими платформами дозволяє покупцям легко ділитися відгуками та рекомендаціями, що сприяє підвищенню лояльності клієнтів.

SEO грає важливу роль у просуванні веб-сайту та забезпеченні його високого рейтингу в пошукових системах. Ефективна оптимізація ключових слів і метатегів може привести більше клієнтів на сайт.

Онлайн-консультації та чат-підтримка забезпечує можливість швидкого зв'язку з фахівцями та сприяє покращенню обслуговування клієнтів.

Аналітика та відстеження даних дозволяє інтернет-магазинам покращувати стратегію продажів та розвивати бізнес, саме тому вони активно використовують аналітичні інструменти для відстеження поведінки користувачів.

Таким чином, зростаюча конкуренція у сфері інтернет-магазинів комп'ютеризованих робочих місць вимагає постійної адаптації до сучасних тенденцій. Вивчення та інтеграція описаних вище пунктів стають ключовими для успішної та прибуткової онлайн-торгівлі в цій сфері. Ця доповідь надає загальний огляд сучасних тенденцій у створенні веб-сайтів для інтернет-магазинів комп'ютеризованих робочих місць. Важливо надавати пріоритет цим тенденціям для досягнення успіху у цій конкурентній галузі.

Література

1. Бурачек, І. В. Pricing intelligence як інструмент підвищення конкурентоспроможності українських інтернет-магазинів. *Вісник ЖДТУ: Економіка, управління та адміністрування*. 2017. 4(78). С. 136-142. doi:10.26642/jen-2016-4(78)-136-142
2. Студії веб-дизайну URL: <https://avada-media.ua/ua/stili-web-dizajna/>

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРОЕКТУВАННЯ ПІДСИСТЕМИ ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВ ПЕРЕРОБКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Шелковський С.В., студ. 4 курсу ФЕіМ, спец. «Інформаційні системи та технології»

Науковий керівник: доцент С.М.Братушка

Сумський НАУ

В умовах введеного в Україні воєнного стану одним з першочергових питань є забезпечення продовольчої безпеки країни. Джерелом такої безпеки є сільськогосподарські товаровиробники. Саме тому на перший проблема стабільного функціонування інформаційної системи підприємства, однією із складових якої є підсистема обліку продукції. Складність проблеми полягає в тому, що на багатьох підприємствах функціонують локальні системи обліку, а в умовах воєнного часу такі системи були знищені або пошкоджені. Така ж ситуація, або навіть гірша, спостерігається і у малих підприємств або приватних підприємців, де облік продукції, постачальників, клієнтів та замовлень здійснюється за допомогою електронних таблиць. Все це вимагає використовувати сучасні інформаційні технології для створення простих та ефективних інформаційних систем, у яких був би реалізований модуль обліку продукції.

Враховуючи порушення логістичних зв'язків між виробниками, клієнтами та постачальниками, часову неузгодженість для проведення контактів, абсолютно логічним є використання інтернет-платформ для створення та функціонування систем обліку продукції.

Розглянемо варіанти вирішення такої задачі. Загалом, можна виділити три основні пункти:

- використання існуючих програмних рішень;
- розробка абсолютно нової системи спеціально для задач підприємства;
- створення програми на основі існуючих рішень або платформ, адаптуючи їх під власні задачі.

Кожен з цих варіантів має свої переваги та недоліки. Зокрема, вже існуючі рішення мають розвинений функціонал та зручний інтерфейс, але при цьому як правило це платні програмні продукти з великою вартістю, які не завжди відповідають вимогам конкретних підприємств. Розробка нової системи під задачі конкретного підприємства також

Розробка абсолютно нової системи має переваги в тому, що усі функції будуть адаптовані під необхідні задачі, є можливість вибору спрощеного інтерфейсу та не обтяжування обчислювальних ресурсів. Але ціна такого рішення здебільшого не відповідає наявним ресурсам невеликого підприємства чи приватного підприємця. Також необхідно враховувати проблеми модифікації та подальшої технічної підтримки, що також вимагатиме додаткових витрат.

Останнім напрямком є розробка додатку на основі вже існуючих рішень, адаптуючи їх під задачі центру, наприклад, на основі CMS-системи. Це програмне забезпечення або набір відповідних програм, які використовуються для створення та управління цифровим контентом. В умовах військового часу реалізація проекту повинна бути спрямована на мінімізацію витрат при створенні web-додатку, тому оптимальним стане вибір безкоштовної системи управління вмістом. Серед таких CMS найпопулярнішими серед розробників є Joomla, Drupal та WordPress. Розглянемо загальну характеристику даних систем.

Joomla. Створений сайт можна редагувати, не звертаючись до адмін-панелі, система є досить гнучкою для реалізації фактично будь-якої ідеї. У мережі міститься багато готових модулів, додаткових компонентів, готових шаблонів, серед яких є безкоштовними. З недоліків слід назвати складність оновлення; відсутність технічної підтримки та оптимізації модулів; проблему безпеки та вимоги до рівня рівень орієнтування користувача у програмуванні.

Drupal - потужний інструмент, спрямований на розробників, який дозволяє користувачам створювати складні сайти. Серед безкоштовних CMS є найвимогливішим до технічних навичок користувача та його досвіду. Передбачено оптимальну адаптацію для мобільних пристроїв. З недоліків визначають здебільшого такі: ціна і рівень складності та вимоги до вибору хостингу: найдешевший варіант не підходить.

WordPress – безкоштовна система з відкритим кодом. Має простий і інтуїтивно зрозумілий інтерфейс. Існує безліч безкоштовних плагінів для розширення можливостей, шаблонів та віджетів. Серед недоліків системи можна визначити низьку функціональність базової версії, «конфлікти» між плагінами, створеними різними розробниками; навантаження на сервер.

Підводячи підсумок, можна зробити висновок, проектуванню підсистеми обліку продукції найбільш оптимальним шляхом є створення веб-додатку на основі безкоштовної CMS системи з адаптованими під задачі обліку відповідними модулями.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ПІДПРИЄМСТВА

Горбань С.В., студ. 5 курсу ФЕІМ, спец. «Адміністративний менеджмент»

Науковий керівник: д. е. н., проф. Калачевська Л.І.

Сумський НАУ

Формування позитивного іміджу в сучасному управлінні є одним з найважливіших факторів ефективної роботи кожного підприємства. Це важливо, оскільки на сучасному ринку праці спостерігається загострення конкуренції та активна взаємодія зі споживачем, тому це питання є актуальним для підприємств і компаній. Репутація компанії впливає на вибір споживачів, думку інвесторів і приваблення кваліфікованих працівників.

У цьому дослідженні було проаналізовано теоретичні аспекти формування позитивного іміджу підприємства. Дослідження спрямоване на вивчення головних понять та теоретичних визначень, які детально описують імідж бізнесу та як він функціонує, його вплив на успішність і конкурентоспроможність підприємства. Також методи вимірювання та аналізу іміджу і стратегії управління позитивним іміджем.

Загальне сприйняття компанії людьми залежить від сукупності характеристик, які надають розуміння їх сфер діяльності. Головним фактором створення позитивного іміджу фірми, підприємства супроводжується не тільки різними характеристиками, важливими також є професійні засоби, які використовуються для створення сприйняття, яке забезпечує позитивний імідж організації.

Термін «імідж» в українській мові, похідний від латини, буквально означає «образ, подібність, уявне зображення, концепція, символ, ікона, метафора, зовнішній вигляд, вид, характер, порядок». Таким чином, можна помітити, що перекладені слова означають зв'язок із зоровим сприйняттям [1].

Фірмовий стиль – це спосіб комунікації як всередині так і ззовні. До нього відносяться основні принципи та елементи, які формують унікальність компанії та її візуальне сприйняття. Цей стиль детально демонструє цінності, місію, стратегію та характер компанії.

Репутація представляє собою загальний інформаційний імідж, який отримується в результаті оцінки діяльності організації. Це включає в себе як позитивні так і негативні аспекти і формується на основі думок суспільства. Репутація є одним з найважливіших факторів впливу на конкурентоспроможність, залучення нових клієнтів та забезпечує довгостроковий імідж на ринку.

Конкурентоспроможність підприємства - це аналіз, що включає в себе порівняння діяльності підприємства з іншими схожими компаніями та конкурентами на ринку. Це дозволяє виділити сильні та слабкі сторони підприємства, оцінити його успішність та можливості для подальшого розвитку, а також розробити стратегії для підвищення конкурентоспроможності в умовах сучасного ринкового середовища.

Імідж підприємства є основною конкурентною перевагою у зовнішньому середовищі, це набір ключових аспектів успіху, які відрізняють підприємство від суперників, саме вони гарантують підприємству стійку, лідируючу та конкурентну позицію на ринку.

Існують різні підходи та способи вимірювання іміджу компанії. При дослідженні іміджу компанії використовуються різні шкали зокрема: семантичний диференціал, шкала Лайкерта, шкала відношення, шкала порядку та шкала найменування[2].

Метод використання шкали сумарних оцінок є технікою вимірювання очікувань, при якій учасники опитування надають свої згоди чи не згоди на поставлені твердження. За допомогою цього методу можливо порівняти кілька фірм, саме структурованими питаннями, щоб кожен учасник міг надати свою оцінку щодо кожного твердження. Суть цього методу полягає в тому, що запитання ретельно структуровані, і оцінки, отримані для кожного висловлювання, дозволяють побудувати змієподібну діаграму. Ця діаграма об'єднує відповіді на серію відмінних суджень і може бути використана для побудови профілю об'єкта або об'єктів, які оцінюються. Такий підхід дозволяє систематично порівнювати та аналізувати сприйняття різних об'єктів на ринку, визначаючи їхні спільні риси та відмінності на основі відгуків учасників дослідження[2].

У формуванні позитивного іміджу підприємства, важливими факторами є стратегія правильного позиціонування на ринку та врахування корпоративної відповідальності. Щоб створити гарний імідж компанії, важливо вибрати правильну позицію на ринку та поставити пріоритет корпоративної відповідальності. Позиціонування допомагає компанії виділитися серед конкурентів і звернутись до цільової аудиторії. Корпоративна відповідальність покращує імідж компанії, беручи участь у соціально відповідальних діях та сприяючи сталому розвитку громади. Це впливає на те, як споживачі та зацікавлені сторони бачать бренд.

Список використаної літератури:

1. Приходченко Я. В. Іміджологія : навчальний посібник. Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. 49 с.

2. Вардеванян В. А. Категорія «Імідж фірми». URL: [http://chtei-](http://chtei-knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2010/v4/NV-2010-V4_40.pdf)

[knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2010/v4/NV-2010-V4_40.pdf](http://chtei-knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2010/v4/NV-2010-V4_40.pdf) (дата звернення: 30.10.2023).

INFLUENCE OF MANAGEMENT DECISIONS ON THE ENTERPRISE'S INNOVATION STRATEGY

Miao Yinhai, Ph.D. Student

Scientific tutor Kharchenko T.O., PhD in Economics, Associate professor of public management and administrative department

Sumy NAU

A decision refers to a strategy or method of making a decision. It is the process by which people express ideas and make decisions about events [1, p. 165]. It is a complex process of thinking, information gathering, processing, final judgment, and conclusion process. Decision-making is a common behavior in politics, economics, technology, and everyday life. Decision-making is an activity that occurs frequently in management. The decision is the meaning of the decision, it is in order to achieve a specific goal, according to the objective possibility, based on the possession of certain information and experience, with the help of certain means, skills, and methods to analyze, calculate and judge the factors affecting the realization of the goal, and make decisions about future actions. From the point of view of psychology, decision-making is a product of the combination of people's thinking processes and the processes of will and action. No one can make a decision without the participation of these two mental processes. Therefore, decision-making is not only a process of psychological activity of people but also people's action plans.

The theory of management decision refers to the theory that "management is a decision" put forward by the school of decision-making theory, its representative is Simon. This theory is characterized by the fact that the center of management is decision-making, and the decision-making process is the entire process of managerial activity. Among them, goal definition, plan development, and plan selection are the business goals of the plan; Organizational design, power distribution, and organizational countermeasures; A control decision is made to check the implementation of the plan and the selection of control tools [2, p. 510]. According to Simon, an organization is a system of individuals who make decisions. Managers must effectively use various forms of external influence to shape the personality of employees. He believes in making employees more proactive rather than directing them from above or acting according to the needs of the organization. The optimal state of organizational functioning is to align the individual goals of all members with the overall goals of the organization so that everyone is willing to improve the organization's effectiveness and contribute. In today's information society, it is important not only to receive information but also to process and analyze information to make it useful for decision-making [2, p. 511]. Decision-makers need new information that is relevant to decision-making. The attention of decision-makers is one of the most valuable resources that cannot be wasted on an abundance of irrelevant information. The information system must include a validation system to ensure that the information is available and useful for decision-making.

The financial aspect of management activity is a key element of the strategic management system because the effective distribution of financial resources is the basis not only for ensuring economic growth, but also for the development of other components, in particular technical, technological, social, and environmental. The increase in requirements for the quality of financial management is due to the deepening of integration with international donors within the framework of co-financing of projects, both state, local, and regional, and projects of economic entities, in particular innovative ones. That is why the justification of the choice of this or that project for implementation at the appropriate level requires effective management decisions that are formed under the influence of relevant knowledge and information [1, p. 165].

Managers at different management levels, choosing strategic directions for further development, are faced with the difficulty of choosing an effective project. The specificity of the transformational processes of the modern economic system complicates the process of making the right management decision because it is necessary to take into account a large number of diverse indicators that cannot be presented in the form of a single criterion. In order to provide a reasonable economic evaluation of projects and make effective management decisions regarding their implementation, it is necessary to adjust the methods of analysis used in accordance with the modern development of information technologies [1, p. 165].

References:

1. Kharchenko T., Shestakova Yu JUSTIFICATION OF MAKING MANAGEMENT'S DECISIONS IN THE SYSTEM OF MANAGEMENT OF FINANCE. *Prychornomorski ekonomichni studii*. №45. 2019. Pp. 164-168.
2. Herbert A. Simon on making decisions: enduring insights and bounded rationality. *Journal of Management History*. Vol. 16 No. 4, 2010. pp. 509-520.

THE EFFICIENT MANAGEMENT OF TALENTS FOR THE DEVELOPMENT OF ENTERPRISE

Zhao Min, Ph.D. Student

Scientific tutor Kharchenko T.O., PhD in Economics, Associate professor of public management and administrative department
Sumy NAU

An enterprise refers to an economic entity organically formed in accordance with certain organizational rules. It generally aims at making a profit, takes the mission of maximizing the interests of investors, customers, employees, and the public, and exchanges income by providing products or services. It is the product of economic and social development, due to the development of economic and social division of labor. Enterprises are the main participants in market economic activities; under the socialist economic system, the coexistence of various enterprises forms the micro foundation of a socialist market economy. There are three types of basic organizational forms: sole proprietorship, partnership, and company. Corporate enterprise is the most important and typical organizational form in modern enterprises. The modern economic theory believes that enterprises are essential "a mechanism of resource allocation", which can realize the optimal allocation of the whole social and economic resources and reduce the "transaction cost" of the whole society [1, p. 82].

As mass production became more socialized, enterprise management became a necessary and inevitable requirement. This is because large-scale joint labor requires coordination and regulation to ensure that individual activities are directed towards meeting the overall production requirements. In modern society, where science and technology are highly developed and the market changes quickly, effective enterprise management is even more crucial [2, p. 344].

The market is evolving at a rapid pace and enterprise management is becoming increasingly crucial [2, p. 344]. The development of enterprise management refers to the process of changing management methods and techniques during enterprise growth, typically involving three stages: experience management stage, scientific management stage, and cultural management stage.

In the experience management stage, the enterprise has a relatively small scale, and the employees are monitored within the vision of enterprise managers. Thus, the management can be carried out efficiently by talented staff. During this stage, the management mode adopted by managers is to control employees through various external factors, mainly focusing on controlling their behavior. This stage is based on the assumption of economic people. It is believed that human nature is evil and that people do not like to take responsibility or work proactively.

In the scientific management stage, the enterprise has a larger scale, and managers cannot supervise and control every employee. Therefore, the rule of man should be changed into the rule of law. The understanding of human nature is still based on the assumption of economic people, and the incentive and control of employees is still external. Employees work because of the expectation of reward or fear of punishment, and act under the command of the manager. The content of management is to manage the behavior of employees.

In the cultural management stage, the boundary of enterprises is fuzzy, and the management is based on the social assumption that people believe that human nature is good. People have feelings, like to accept challenges, are willing to take subjective initiative, and be positive. During this stage, the enterprise should establish a people-oriented culture and manage the enterprise through people-oriented management. The stage of cultural management is not without experience in management and scientific management. Scientific management is the basis of cultural management, and the two are complementary.

In the digital economy era, people pay more attention to the realization of personal value. Therefore, enterprise management should be people-oriented [2, p. 345]. Talents have become the most important resource for the development of enterprises under the background of higher quality education. Management should effectively identify, acquire, develop, use, store, and share talents, and use the advantages of human resources to improve the competitiveness of enterprises. The efficient management of talents will become an important driving force for the continuous development of the modern economy and society. At the same time, improving the efficient allocation of human resources and data information will become the core of enterprise management under the background of the digital economy and society.

References:

1. Abd, al, Mhaibis. (2020). The Role of Talent Management in the Quality of Educational Service. Al-Muthanna Journal for Administrative and Economic Sciences Volume 10, Issue 4, pp 80-97.
2. Taher M, Mansour& Zuhair A, H, M Allah. (2020). organizational success factors as an interactive variable for the relationship between talent management and organizational development. administrative studies(no. volume 12, issue 25, pp 342-38.

УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ РЕГІОНУ ЗА МАТЕРІАЛАМИ ДРУЖБІВСЬКОЇ ТГ

Заболотна А.І.? студ. 5 курсу, ФЕІМ, спец «Адміністративний менеджмент»

Науковий керівник: О.П. Беляєва

Сумський НАУ

В умовах сьогодення обумовлена необхідність розробки та впровадження ефективних стратегій для поліпшення життя населення в умовах регіональної специфіки. Пошук інноваційних підходів до підвищення якості життя в регіонах є важливою складовою сталого розвитку та забезпечення добробуту громадян [3]. На прикладі Дружбівської ТГ можна надати цінні відомості та практичні рекомендації для інших регіонів, що стикаються із схожими проблемами, і сприяти вдосконаленню підходів до регіонального управління та розвитку. Дружбівська територіальна громада (ТГ), розташована в Північній частині України, Шосткинському районі Сумської області, є яскравим прикладом того, як ефективне управління може позитивно вплинути на якість життя мешканців регіону. Підвищення якості життя неможливе без стабільного економічного розвитку. Зважаючи на ситуацію в регіоні та його близькість до кордону з Російською Федерацією, Дружбівська територіальна громада стикається з викликами, що мають негативний вплив на місцеву громаду. Війна змінила в Дружбівській ТГ практично всі аспекти життя людей – ринок праці, інфраструктуру населених пунктів, систему охорони здоров'я, сферу освіти. Військові дії посилюють кризові прояви в економіці та суттєво вплинули на рівень та якість життя населення: на тлі падіння національної валюти різко зросли ціни споживчого ринку; внаслідок нестачі коштів для державного субсидування цін на паливо відбулося кількаразове підняття тарифів на житлово-комунальні послуги. Негативними чинниками погіршення якості життя Дружбівської ТГ стали відсутність відчуття безпеки, звуження джерел доходів та зниження купівельної спроможності на товари першої необхідності; проблеми з постачанням електроенергії, води та тепла.

Одним із важливих кроків у підвищенні якості життя мешканців Дружбівської ТГ було надання якісних комунальних послуг. Сучасні дороги, водопостачання, система відведення стоків та інші інфраструктурні об'єкти стали гарантом зручності та безпеки для жителів. Завдяки інвестиціям у комунальні послуги, якість водопостачання та системи збору та обробки відходів значно покращилися. З іншого боку, Дружбівська ТГ активно сприяє розвитку місцевої економіки, залучаючи інвесторів і розвиваючи підприємницьку діяльність. Це призводить до створення нових робочих місць, підвищення рівня доходів мешканців та забезпечення доступу до різноманітних товарів і послуг, що сприяє загальному покращенню якості життя мешканців громади [1]. В Дружбівській ТГ акцент робиться на розвиток освітніх закладів, підвищення кваліфікації вчителів та доступі до сучасних навчальних матеріалів. Дружбівська ТГ створила систему соціальної підтримки для уразливих верств населення та інвестує в розвиток медичної інфраструктури. Це дозволяє забезпечити доступну та високоякісну медичну допомогу для усіх мешканців. Успішне управління процесами підвищення якості життя неможливе без активної участі громади. Дружбівська ТГ сприяє розвитку громадських організацій та залученню мешканців до прийняття рішень, які стосуються їхнього регіону. Це зміцнює взаємодію між владою та громадою та сприяє розвитку регіону [2].

У сфері житлового будівництва для забезпечення комфортного та доступного житла для мешканців Дружбівської ТГ важливо розвивати соціальне будівництво. Розробка житлових проєктів, які враховують потреби різних соціальних груп, може значно покращити житлові умови [3].

У галузі цифрової трансформації потрібно впровадження цифрових технологій в адміністративних та громадських послугах. Щодо розвитку малого та середнього бізнесу, то підтримка малого підприємництва сприяє створенню нових робочих місць. Розвиток інфраструктури для молоді – спортивні майданчики, молодіжні центри та освітні ініціативи повинні бути спрямовані на розвиток молоді та створення для них можливостей для самореалізації та комунікації [2].

Отже, основним завданням відбудови має стати суттєве пришвидшення темпів розвитку, використання внутрішньо суспільного поштовху до змін. Від нас залежить, наскільки ми зможемо реалізувати свій потенціал та втілити свої прагнення задля досягнення більш високої якості життя. Тільки завдяки спільним зусиллям можна досягти сталого розвитку та підвищення якості життя у цьому регіоні та в усій Україні. Управління процесами підвищення якості життя в Дружбівській територіальній громаді, служить яскравим прикладом того, як ефективна організація та співпраця між владою, громадою та бізнесом можуть сприяти позитивним змінам у регіоні [3].

Література

1. Матеріали Інституту аналітики та інформації «Повоєнне відновлення України: стратегія та пріоритети». URL: https://ecoaction.org.ua/vidbuduvaty-krainu-krashchoiu.html?gclid=Cj0KCQiAugKqBhDxARIsAFZELmKQImuSUznFrqnFwX4-_jEPcmsmeznDdaVMlpeOYewploJw5f-M-W4aApT2EALw_wcB
2. Сайт Дружбівської міської громади. URL: <https://druzhbivska-gromada.gov.ua/arhiv-dokumentiv-16-52-18-07-02-2018/> (дата звернення 02.11.2023)
3. Стратегія розвитку Дружбівської ТГ. URL: <https://druzhbivska-gromada.gov.ua/> (дата звернення 02.11.2023)

ОРГАНІЗАЦІЯ КЕЙТЕРИНГОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Глек О.А., студ. 2м курсу АДМ
Науковий керівник: доцент Н.Б.Стоволос
Сумський НАУ

Слово "кейтеринг" походить від англійського дієслова "cater", що в перекладі означає "поставляти провізію", "обслуговувати споживачів", та словосполучень "public catering", що у перекладі з англійської означає ресторанне господарство, а також "catering trade" - ресторанний бізнес.

Отже, суть кейтерингової послуги полягає у тому, що ресторан за спеціальним замовленням (кейтерингова компанія) забезпечує замовника приготуванням і доставкою готової продукції підприємства громадського харчування в обумовлене місце (дім, офіс, робоче місце, зона відпочинку), а послуга кейтерингу - це святковий захід з надання різноманітних послуг.

Послуги поза торговим залом можуть надавати інші заклади ресторанного господарства. Це дуже вигідно, оскільки дозволяє залучити більше клієнтів, підвищити ефективність використання витрачених виробничих ресурсів та конкурентоспроможність закладу.

На українському ресторанному ринку цей вид обслуговування не новий – донедавна він мав дуже звичну назву «виїзне обслуговування», але лише зараз набув широкого поширення, повною мірою оцінений у зв'язку з важливими змінами в споживчій організації. З розвитком новітніх технологій індустрії гостинності послуги харчування поступово переростають в організацію та проведення святкових заходів, де приготування їжі та обслуговування поєднується з послугами інших сфер обслуговування: прокат весільних суконь, автомобілів, організації розважальних і концертних програм, дизайнерського стилю оформлення та декорування столів тощо. Це дало йому можливість виділитися в приватному бізнесі закладів, які орієнтовані на цей вид роботи, і бути додатковим сервісом, важливим для інших закладів ресторанного господарства.

Кейтерингове обслуговування класифікується за різними ознаками: за кількістю клієнтів, за місцем проведення заходу, за повнотою циклу або видом послуг, що надаються. За наповненням споживачів послуга харчування розрахована на чотири основні групи споживачів.

До першої групи відносяться корпоративні клієнти - компанії, які проводять презентації, конференції з фуршетом, корпоративні свята та вечірки. Обслуговування – це альтернативний спосіб організації заходу в ресторані, якщо такий захід великий і провести його в ресторані проблематично через брак місць. Друга група замовників – громадські організації, які проводять семінари, конференції, благодійні акції тощо. Третя група — незалежні люди, які організовують сімейні свята (дні народження, весілля, ювілеї тощо) вдома чи за кордоном. Четверта група - це деякі групи, які вважають за потрібне організовувати комплексні обіди (сніданок, вечеря) для своїх співробітників.

Надання такої послуги першим трьома групами дає змогу замовнику спланувати відпочинок на високому рівні, справити приємне враження на туристів, не витрачаючи часу та сил на його підготовку та проведення. Відомо, що такий вид обслуговування дозволяє клієнтам заощадити кошти, порівняно з таким же обслуговуванням у ресторані.

Залежно від місця проведення заходу послуги з кейтерингу поділяються на:

- закриті приміщення - офіс, будинок, культурний центр, виставковий центр, бізнес-центр, планетарій, музей тощо;
- на природі – на галявині лісу, прибережних територіях тощо;
- на транспорті - у прогулянкових катерах, теплоходах, повітряному та автомобільному транспорті.

Зазвичай замовник сам обирає місце проведення заходу, але якщо остаточний вибір не зроблено, то спеціальний ресторан (кейтерингова компанія) може запропонувати йому багато варіантів на вибір.

За повнотою послуг, що надаються, кулінарні послуги поділяються на: приготування їжі з готових харчових продуктів і повне обслуговування.

Кейтерингове обслуговування готових харчових продуктів — вид виїзного обслуговування, при якому ресторан за спеціальним замовленням (кейтерингова компанія) здійснює приготування та доставку страв, але не обслуговує безпосередньо на місці. Як правило, його використовують ресторани, які продають піцу, упаковану їжу для доставки на роботу, додому тощо.

Повноцінне харчування – вид обслуговування за містом, де за спеціальними вказівками ресторан (ресторанне підприємство) максимально докладает зусиль для організації замовлення: створення атмосфери свята, складання меню, приготування страв і напоїв, доставка їх на місце, обслуговування клієнтів на рівні ресторанного обслуговування.

Для організації заходу підприємство громадського харчування повинно мати кваліфікованих працівників (менеджерів, кухарів, офіціантів, продавців, дизайнерів тощо). Мінімальна чисельність обслуговуючого персоналу ресторану – 2 людини: кухар та менеджер з обслуговування. Весь інший персонал може бути найнятий за потреби для конкретного заходу.

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Малюк Н.М., студ. 2м курсу ПУА
Науковий керівник: доцент Н.Б.Стоволос
Сумський НАУ

Основною функцією лісового господарства є відтворення та вирощування лісів. Відповідно до законодавства постійні лісокористувачі та власники лісів зобов'язані протягом двох років відновити ліс на місцях проведення суцільних рубок. Такий період зумовлений необхідністю підготовки ґрунту та проведення інших заходів із насадження лісу чи сприяння його природному відновленню.

Як правило, відновлення лісу проводиться на наступний рік після рубки, а іноді, за наявності всіх умов, у той же рік.

Найбільш сприятливі погодні умови для лісовідновлення – весна та осінь.

Глобалізаційні процеси призвели до необхідності впровадження інструментів антикризового менеджменту в державне управління. Ця концепція базується на поняттях циклу розвитку, керованості, обмеженості ресурсів, дефіциту часу, мотивації, ризику прийняття управлінських рішень тощо. Навіть за стабільних економічних показників практично всі підприємства, організації та фірми повинні вживати заходів для запобігання передкризовим проблемам і критичним ситуаціям. Такий вид роботи державних органів забезпечить збереження специфічної структури місцевої економіки, її сталий розвиток та усунення негативних наслідків різноманітних екологічних проблем. Створення та розвиток кластерів є ефективним інструментом залучення іноземних інвесторів та посилення інтеграції іноземних економік. Розвиток кластерів, особливо у сфері лісового господарства, дозволить створити більшу вартість, підвищити рівень національної технологічної бази, швидкість та якість економічного зростання за рахунок придбання та впровадження новітніх технологій та обладнання; отримання через кластер забезпечує доступ до сучасних методів управління та спеціалізованих знань, надає ефективні можливості виходу на світовий ринок [1].

Через недостатнє фінансування більшість сільських громад України не мають належної туристичної, розважальної та культурної інфраструктури, здатної задовольнити сучасні потреби для задоволення потреб жителів. Тому ми повинні усвідомлювати, що в нашій країні мають розвиватися сервісні альянси, діяльність, яких дозволить розвивати зелений туризм, нетрадиційні види оздоровлення (фіто-, апітерапія тощо), облаштовувати місця відпочинку, очищувати акваторії і ліси, будівництво готелів та ресторанів, культурно-розважальних та інших напрямів. Органи державної влади повинні заохочувати людей до створення таких об'єднань, участі в програмах розвитку туризму на державному, регіональному та місцевому рівнях, у конкурсах громадських проєктів, в тому числі. завдяки міжнародній технічній допомозі [2].

Слід зазначити, що в окремих регіонах України лісова галузь є домінуючою, тому забезпечення її сталого розвитку не лише позитивно вплине на екологічну рівновагу та економіку окремого регіону, а й сприятиме покращенню природного середовища. Зелений туризм спрямований на використання сільських територій для відпочинку в незайманих природних умовах. Тому, на нашу думку, держава повинна посилити роботу з організації об'єднань у сільській місцевості, що позитивно вплине на використання лісових і водних ресурсів, сприятиме розвитку економіки розваг, що розуміється як сукупність підприємств, установ, організацій, які здійснюють соціально-господарську діяльність, пов'язану з відтворенням народних розваг, незалежно від того, де знаходяться відповідні господарські одиниці, їх підпорядкування та використання цього природного, історико-культурного, соціально-економічного потенціалу територій.

Досвід зарубіжних країн доводить ефективність використання кооперативних моделей та кластерів, що дозволить розвивати лісове господарство в регіонах як туристично-рекреаційні території. Важливою рисою цього кластера є інноваційність, тому реалізація кластерної політики передбачає налагодження комунікації між органами державної влади, бізнесом та науково-освітніми установами, що сприяє вдосконаленню та підвищенню ефективності діяльності всіх учасників. На рівні села доцільно розвивати зелений туризм та сервісну кооперацію, що змінить ставлення населення до лісових та водних ресурсів.

Отже, в Україні важливо сприяти розвитку малого та середнього бізнесу у лісовому господарстві, туристично-рекреаційному та любительському рибальстві. Це вплине на самозайнятість населення, будівництво сучасної, привабливої і комфортної інфраструктури, особливо в сільській місцевості. Позитивні зміни вплинуть на імідж України, конкурентоспроможність регіональних туристично-відпочинкових продуктів, їх просування та популярність на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Література:

1. Васильєва О. І. Застосування кластерного підходу в соціально-економічному розвитку територій. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2016. № 1(14). С. 132-138.
2. Приліпко С. М. Розвиток обслуговуючої кооперації сільських територій: теорія та практика: монографія. Київ : ТОВ «Август Трейд», 2019. 372 с.

СТІЙКИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

Дутов М.М., здобувач 1 м курсу ФЕІМ, освітньої програми «Адміністративний менеджмент»
Науковий керівник: проф. М.О.Соколов
Сумський НАУ

Забезпечення стабільності та стійкості підприємства має стати основною метою будь-якого українського підприємства, яке прагне збільшити прибуток, але, насамперед, покращити соціальні умови, ефективність використання ресурсів та збереження навколишнього середовища, створення безвідходного бізнес-середовища.

Сталий розвиток – це розвиток, що сприяє задоволенню суспільних потреб, який дозволяє швидко моделювати різні варіанти розвитку, високоточне прогнозування та вибір найбільш оптимального результату. За визначенням Комісії Організації Об'єднаних Націй зі сталого розвитку, основною метою сталого розвитку є задоволення нагальних потреб населення без шкоди для здатності нащадків задовольняти власні потреби [1].

Головною ідеєю сталого розвитку є відмова від концепції споживання. Тому необхідно знайти такий взаємозв'язок між соціально-економічним розвитком і використанням природних ресурсів, який би забезпечував раціональне та ефективне використання природних ресурсів, що в свою чергу підтримувало б безпеку навколишнього середовища та забезпечувало необхідну якість життя, або добробуту [2]. Умовою сталого розвитку підприємства є впровадження цільових систем (економічних, соціальних та екологічних), що ґрунтуються на послідовному дотриманні принципів відповідальності перед суспільством. Сталий розвиток підприємства забезпечується поєднанням і збалансуванням трьох складових, що складають діяльність кожного суб'єкта:

1) економічний – відображає збільшення індексів і показників економічної діяльності за рахунок оптимізації бізнес-процесів підприємства та раціонального використання природних ресурсів;

2) екологічний – фокусується на цілісності та збереженні біологічних і фізичних природних систем шляхом досягнення екологічної стабільності виробничих процесів і реалізації корпоративної та соціальної відповідальності організації;

3) соціальна – включає виявлення можливих проблем в управлінні персоналом, розробку системи якості, орієнтованої на збереження соціальної та культурної стабільності підприємства [3].

На рівні підприємства найважливішими принципами практичної реалізації концепції сталого розвитку є наступні:

- динамічність (зміни одних параметрів діяльності підприємства також призводять до змін інших на основі зворотного зв'язку);

- цілісність системи (операційна, інвестиційна та фінансова діяльність підприємства пропорційна відповідним елементам системи, які здатні до взаємодії та відновлення);

- збалансованість матеріально-інформаційної бази (тобто досягнення стану збереження довгострокових стимулів для сталого розвитку);

- адаптивність (пристосованість підприємства до зовнішніх умов і гнучкість внутрішнього менеджменту сприяють збереженню довгострокової перспективи сталого розвитку).

Відповідно, пріоритетною метою більшості суб'єктів господарювання є забезпечення сталого розвитку, коли забезпечується збалансоване вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем за наступних умов: оптимізація та збереження обсягів господарської діяльності; підвищення конкурентоспроможності; застосування механізмів управління, що забезпечують керованість сталого розвитку.

Список використаної літератури:

1. Квятковська Л. А. Реалізація принципів концепції сталого розвитку в діяльності підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. № 1. С. 85–89.

2. Шпортко А. М., Крейцева Г. В. Становлення концепції сталого розвитку. Сталий розвиток країн в рамках Європейської інтеграції: матеріали наукової конференції (м. Житомир, 28 травня 2014 року). Житомир, 2014. URL: http://www.ztu.edu.ua/ua/science/conference/files/eco_es.../ShportkoAM.doc (дата звернення 01.11.2023).

3. Шашина М. В., Мосійчук Д. О. Параметричні характеристики сталого розвитку підприємства. *Ефективна економіка*. 2022. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2022/4.pdf (дата звернення 01.11.2023).

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Бондар В.М., здобувач 1 м курсу ФЕiМ, освітньої програми «Адміністративний менеджмент»

Науковий керівник: проф. М.О.Соколов

Сумський НАУ

Ринкові умови господарської діяльності вимагають підтримки високого рівня конкурентоспроможності, що є однією з основних складових успіху підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринках. Термін «конкурентоспроможність» може бути використаний до товарів, робіт чи послуг, виробників або постачальників послуг, регіонів і навіть деяких країн та національних економік.

Основою розуміння сутності поняття конкурентоспроможності підприємств та корпорацій є дослідження М. Портера, який опублікував теорію конкурентних переваг, згідно з якою конкурентоспроможність підприємств можна оцінювати в межах груп підприємств, що належать до однієї галузі [1].

Конкурентоспроможність – це одна з основних категорій, яка широко використовується в теорії та практиці економічних наук, багатогранне поняття, що в перекладі з латинської мови означає суперництво, боротьбу за досягнення найкращих результатів - вважає Клименко С.М. [2, с. 28].

Гавриш О.М. та Щербина В.В. [3] розглядають конкурентоспроможність підприємства як комплексне поняття, яке характеризується системою та якістю управління, якістю продукції, широтою та глибиною вибору, необхідних суспільству чи окремим його членам, стабільним фінансовим становищем, новими інноваційними рішеннями, ефективним використанням ресурсів, цілеспрямованою роботою з персоналом, рівнем системи обробки вантажів і сервісу компанії. Ми вважаємо, що таке визначення не акцентує уваги на постійності процесів їх плановості, використання системного підходу.

Такий вчений як А. Яновський зазначає, що в ширшому розумінні конкурентоспроможність підприємства є багаторівневою категорією, оскільки включає оцінку всіх функціональних сфер його діяльності таких як: виробництво, кадровий потенціал, фінанси, наукові розробки, маркетинг та інше. [4]. Взаємозв'язок бізнесу та зовнішнього середовища в цьому визначенні не показується в цьому визначенні і ми вважаємо що це недолік.

Мануйлович Ю.М. визначає конкурентоспроможність як ефективну господарську діяльність та можливість її ефективної практичної реалізації в умовах конкурентного ринку. Це узагальнюючий показник здатності ефективно використовувати життєздатний, фінансовий, виробничий, науково-технічний і трудовий потенціал підприємства в повній мірі [5]. Необхідно відмітити, що в наведеному визначенні перелік потенціалів бізнесу певною мірою звужується.

Підсумовуючи вищенаведене можна зробити висновок, що для ефективного функціонування ринку недостатньо просто оцінити конкурентоспроможність підприємства і на її основі приймати певні рішення а застосовувати сучасні методи управління нею. Саме управління конкурентоспроможністю допомагає підприємству постійно вдосконалювати та управляти всіма процесами, що дає їй конкурентну перевагу з точки зору успішної роботи підприємства з усіма наслідками, що випливають з цих процесів.

Список використаної літератури:

1. Porter M.E. Competitive Advantage of Nations. – New York : Free Press, 1990. 426 p.
2. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства. К. : КНЕУ, 2008. 520 с.
3. Гавриш О.М., Щербина В.В. Напрями підвищення конкурентоспроможності телекомунікаційних підприємств. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Випуск 39-1. С.63-67
4. Яновский А. Конкурентоспроможность товара та товаровиробника. *Бизнес-Информ*. 1996. № 5. С. 21-23.
5. Мануйлович Ю.М. Дослідження сутності та трактування поняття конкурентоспроможності підприємства. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2013. №4. С. 274-282.

ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Макарчук П.В., здобувач 1 м курсу ФЕіМ, освітньої програми «Адміністративний менеджмент»

Науковий керівник: проф. М.О.Соколов

Сумський НАУ

Сучасний, глобальний рівень менеджменту передбачає, що суб'єктом управлінської діяльності в будь-якій сфері є процеси та люди, а також різні типи організаційних культур. Ми вважаємо, що оволодіння інноваційними технологіями управління персоналом неможливе без оволодіння основами організаційно-культурологічного підходу, який забезпечує всебічне розуміння еволюційних і операційних процесів підприємства з урахуванням глибинних механізмів поведінки людини враховуючи багатофункціональні та динамічні контексти. Сучасні менеджери розглядають культуру своєї організації як ефективний стратегічний інструмент у різних сферах, який дозволяє їм орієнтувати своїх співробітників на загальні організаційні цілі, мобілізувати їхню ініціативу та покращувати їхні стосунки. Вони прагнуть створити організаційну культуру, яку розуміють і підтримують усі співробітники підприємства.

Відомо, що різні культури відрізняють членів однієї групи людей від іншої. Люди створюють його як механізм відтворення соціального досвіду, який допомагає їм жити у своєму середовищі та підтримувати єдність і цілісність спільноти під час взаємодії з іншими спільнотами. Так само кожна організація, як група людей, що реалізує певні цілі та завдання, змушена відтворювати накопичений соціальний досвід. Дослідники виділяють наступні основні історичні типи організаційних культур, а саме: органічну (згода із загальним баченням підприємства, цілями та завданнями.; управління та комунікація які є органічними та безконфліктними); підприємницьку (наявність вільної ініціативи та індивідуальної творчості, коли управління є суто демократичним, спілкування інтенсивним і непередбачуваним); бюрократичним (наявність сильного керівництва та влади, чітко визначених цілей і завдань, чітких правил спілкування); партиципаторним (стовідсоткові демократичні принципи управління та спілкування) [1].

Вважається, що сучасна корпоративна культура, яка існує в ділових і виробничих організаціях, поєднує в собі складні положення, прийняті всіма членами колективу і визначає загальні норми поведінки, а також включає характеристики всіх типів організаційної культури. Це дозволяє знаходити різні варіанти вирішення проблем, що виникають. Так, у разі виникнення конфлікту його учасники можуть посилатися на загальновизнані норми поведінки (тип господарювання); аспекти прибутку (ринковий); основу влади (бюрократичний) а також легітимну думку більшості зацікавлених сторін та стейкхолдерів. Складовими такої культури є: прийнята система управління; методи вирішення конфліктів; поточна система зв'язку; статус особи в організації; прийнята символіка, гасла, організаційні табу, ритуали, тощо. Організаційна культура - це набір прийомів і правил вирішення проблем зовнішньої адаптації та внутрішньої інтеграції співробітників, правил, які зарекомендували себе в минулому і підтвердили свою актуальність сьогодні. Ці правила і прийоми є відправною точкою для прийнятного методу дій, аналізу та прийняття рішень при підборі персоналу [1].

Отже, організаційна культура виконує дві основні функції: внутрішню інтеграцію членів підприємства за рахунок: визнання спільної мови спілкування та єдиної термінології, зрозумілої всім співробітникам; формування груп одностайності за напрямом професійної діяльності, а також принципів включення та виключення з таких груп; створення механізму встановлення певного статусу окремих працівників, а також позбавлення їх влади чи прав; встановлення норм, що регулюють неформальні відносини між особами різної статі; розробка оцінок того, що бажано, а що ні в поведінці співробітників. Другий – зовнішня адаптація організації через розробку місії організації, цілей і засобів їх реалізації.

Ми віримо, що організаційною культурою можна керувати. Цей процес дуже повільний і вимагає знання його технологічних аспектів. Тому необхідно визначитися з основними положеннями управління організаційною культурою.

Список використаної літератури:

1. Пашко Л. А. Організаційна культура як передумова ефективності управління людськими ресурсами. *Вісник НАДУ*. 2003. № 3. С. 170-176.
2. Семикіна М. В. Еволюція організаційної культури на українських підприємствах: проблеми та протиріччя. *Держава та регіони. Сер. «Економіка та підприємництво»*. 2009. № 6. С. 197 – 200.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Могиленець В.М., здобувач 1 м курсу ФЕіМ, освітньої програми «Адміністративний менеджмент»
Науковий керівник: проф. О.П. Славкова
Сумський НАУ

Розвиток ринкової економіки постійно змінює середовище функціонування підприємств, а також фактори, що впливають на конкурентоспроможність, одним із яких є персонал підприємства. Постійне ефективне управління персоналом і розширення штату є необхідними умовами, оскільки це зміцнює позиції на ринку та забезпечує стійкий розвиток компанії в двадцять першому столітті.

Управління персоналом базується на таких теоріях:

1. Економічної теорії (теорії ринку праці, теорії планування, економічної інформатики).
2. Психологічні теорії (загальна психологія, психологічні поведінкові теорії, психологія праці, психоаналіз, психологія спілкування, соціальна психологія).
3. Соціологічні концепції (теорії груп і організацій).
4. Трудове та соціальне право.
5. Політичні теорії.
6. Конфліктологія.
7. Науки про працю (ергономіка, антропометрія, фізіологія праці, педагогіка праці, соціологія праці, психологія праці, технологія праці, медицина праці та інші.)

Н. М. Мельтюхова [1] вважає, що управління персоналом – це функція організованих систем (біологічних, соціальних та технічних), яка забезпечує реалізацію мети та підтримання режиму діяльності, стійкість та розвиток певних структурних елементів системи.

С. В. Приживар [2] розглядає категорію управління персоналом наступним чином: організація, керівництво, координація, дія, регулювання, діяльність, механізм контролю і контроль як сукупність функцій.

Л. І. Нечаюк у широкому розумінні поняття управління персоналом - це цілеспрямований вплив суб'єкта на суб'єкт управління за допомогою певної системи методів і технічних засобів, з використанням спеціальної технології з метою досягнення поставленої мети. У широкому розумінні управління персоналом – це система загальних зв'язків і явищ управління, що відбуваються в природі та суспільстві, а у більш вузькому – це технологічна організація суб'єкта управління [3].

Оцінка персоналу вважається елементом управління та системою атестації персоналу, яка в тій чи іншій формі використовується в організації. Ефективна оцінка персоналу є дуже важливою, оскільки вона лежить в основі багатьох процедур: набору, внутрішнього переміщення, просування по службі, винагороди, морального стимулювання [4].

Таким чином, опрацювавши наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених щодо сутності та змісту поняття управління персоналом у сучасній системі управління організацією, зазначимо, що це питання є міждисциплінарним та багатоаспектним, та спонукає до подальшої наукової дискусії щодо розгляду теоретичних міркувань та його розуміння.

Список використаної літератури:

1. Мельтюхова Н. М. Управління. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К.: Вид-во НАДУ, 2010. – С. 722.
2. Приживара С. В. Управління як специфічний вид діяльності. *Державнебудівництво*. 2012. № 1. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2012-1/doc/1/07.pdf> (дата звернення 01.11.2023).
3. Нечаюк Л. І., Телеш Н. О. Готельно-ресторанний бізнес: менеджмент. К.: ЦУЛ, 2003. 348 с.
4. Андрешко В. К. Управління персоналом: Політика. Стратегія. Тактика. Мотивація. Розвиток. Атестація. Ефективність. Х.: 2000. 255 с.
5. Гурбик Ю.Ю., Біляєв С.С., Багунц О.С. Сутність та зміст поняття «управління персоналом» у системі менеджменту організації. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/17_ukr/32.pdf (дата звернення 01.11.2023).

ЗАСТОСУВАННЯ ДІАГНОСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ЛОГІСТИЦІ ЇХ ПОШИРЕННЯ НА СИСТЕМИ ТРАНСПОРТУ

Борщов А.О., студ 2м курсу, ФЕІМ, ОПП 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Науковий керівник: доцент С.В.Башлай
Сумський НАУ

Підвищення ефективності управління в логістичних і транспортних системах можливе за умови вдосконалення наявних підходів і методів, а також шляхом розроблення нових. Перспективним можна вважати використання діагностичного підходу, який дає змогу якісніше здійснювати функції контролю та аналізу в системах управління об'єктами різної природи.

На сьогодні існує досвід застосування діагностики в економічних системах. Однак, ґрунтуючись на тому, що не кожна економічна система є логістичною системою, слід шукати можливість адаптувати наявні знання щодо використання діагностики в логістичних системах. Беручи до уваги тісний взаємозв'язок логістичних і транспортних систем, слід робити спробу поширення діагностики і на транспорті - у системах транспорту. Окремо необхідно зупинитися на питанні взаємозв'язку логістичних і транспортних систем. Це питання не можна назвати вирішеним, зважаючи на наявність різних суперечностей. Як приклад, наведемо такий термін - "транспортно-логістична система". У багатьох наукових роботах наводиться таке висловлювання: "...транспортно-логістичну систему слід розглядати як особливу форму технологічної взаємодії інституціональних суб'єктів логістичної системи, зокрема, транспортних і складських компаній, у процесі просування матеріального потоку. Тому розвиток і використання логістичних принципів управління не призводить до перетворення транспортної системи на транспортно-логістичну...". Для ілюстрації наведемо фрагменти класифікацій логістичних і транспортних систем (табл. 1).

Таблиця 1 - Приклади класифікацій систем

Логістичні системи	Системи з позиції транспортної логістики	Транспортні системи (з позиції транспортної галузі)
1. Логістична підсистема транспортування 2. Логістична підсистема у сфері дистрибуції 3. Металогістична система (логістичний ланцюг) та ін.	1. Система універсального транспорту. 2. Система перевезення вантажів. 3. Система комунального транспорту. 4. Система автомобільного транспорту та ін.	1. Транспортна система загального користування. 1.1. Міжнародний транспорт. 1.2. Місцевий транспорт. 2. Транспортна система незагального користування. 2.1. Внутрішньовиробничий (технологічний) транспорт 2.2. Промисловий транспорт

Аналіз інформаційних джерел дає змогу виділити такі використовувані визначення діагностики в логістиці:

1) Діагностика логістичних проблем - це виявлення відхилень між уявленням про мету і прогнозованим станом об'єкта на будь-який період планування (логістична проблема - відхилення між фактичним і майбутнім прогнозованим або плановим станом).

2) Діагностика ланцюга поставок - це добре структуроване і цілеспрямовано проведене оцінювання ланцюга поставок.

Також використовуються терміни: «експертна діагностика», як засіб контролю фінансових потоків у логістичній системі; «діагностичний аналіз», що використовується при управлінні інформаційними ресурсами в інтегрованих ланцюгах поставок.

Аналіз зазначених визначень і термінів дає змогу дійти висновку, що діагностику в логістиці розглядають як універсальний засіб, який можна використати для різних елементів (підсистем) системи, яку розглядають, і для будь-якого часового відрізка (оперативний, стратегічний рівень та ін.). Однак, представлений науковий досвід застосування діагностики в логістиці має не систематизований характер. Так, використання діагностичних систем дозволяє прогнозувати та вчасно виявляти потенційні несправності та проводити запобіжний ремонт, що сприяє підвищенню робочої ефективності і надійності транспортних засобів. Системи діагностики дозволяють проводити швидку і точну ідентифікацію проблем, тим самим скорочуючи час, протягом якого транспорт може бути вимкнено для ремонту та виконувати технічне обслуговування відповідно до реальних потреб, що дозволяє зменшити витрати на неплановий ремонт. Також, застосування діагностичних засобів у логістиці дозволяє планувати та виконувати транспортні операції більш точно та ефективно, що призводить до оптимізації логістичних процесів у цілому.

Узагальнюючи, використання діагностичних засобів у логістиці та їх поширення на системи транспорту допомагає покращити управління транспортними процесами, забезпечуючи оптимальну працездатність, безпеку та ефективність усього логістичного ланцюга.

АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПОСЛУГ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Гризодуб Д.Г., студ 5 курсу, ФЕІМ, ОПП 073 «Менеджмент»

Науковий керівник: доцент В.В.Ткаченко

Сумський НАУ

Стратегічною метою розвитку національної економіки є забезпечення якості життя населення. Найважливішим засобом досягнення цієї мети слугує розвиток сфери послуг. Незважаючи на те, що в останні десятиліття сфера послуг є одним з основних джерел економічного зростання і в найближчій перспективі - найімовірнішою сферою створення нових робочих місць, досягнення науки у вивченні цієї сфери економіки ще далекі від сучасних потреб. Одним із серйозних питань є розробка шляхів підвищення якості послуг.

Підвищення якості послуг є актуальною проблемою і відповідно управління якістю становить найважливіший аспект діяльності сервісних організацій, в т.ч. і транспортних. Від ефективного управління якістю послуг залежить тактичний і стратегічний успіх будь-якого сервісного підприємства.

Рівень якості обслуговування визначає рівень, якість і безпеку життя в суспільстві (наприклад, під час надання транспортних, медичних або туристських послуг, послуг громадського харчування, гостинності тощо). У зв'язку з цим завдання управління якістю надання послуг населенню сприймаються як завдання державної важливості, особливо транспортних послуг, якими щодня користуються сотні тисяч громадян. Про це також свідчать численні аварії та катастрофи на транспорті, втрати життя і здоров'я людей у медичному обслуговуванні, а також туристському, готельному бізнесі та індустрії розваг. Тому оцінка таких показників якості, як безпека продукції та послуг заслуговує на найсерйознішу увагу і є актуальним завданням в умовах сучасної конкуренції.

Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо вирішення завдання забезпечення захисту майна, життя і здоров'я людей свідчить про те, що найнадійнішим інструментом для оцінки визначальних показників якості продукції та послуг (показників безпеки) є методологія ризик-менеджменту. Це зумовлено тим, що, по-перше, вона є науковою основою для визначення пріоритетів державної політики в галузі техногенної та екологічної безпеки в багатьох державах світу.

По-друге, серед кількісних показників, які використовуються для дослідження складних систем, найповніше для інтегральної характеристики безпеки підходять імовірнісні оцінки. Іншими словами, ризик - це поєднання ймовірності нанесення шкоди і визначення її тяжкості. Відповідно до загальної методології ризик-менеджменту під час оцінювання показників безпеки послуг можуть враховуватися вторинні або похідні показники ризику. Вони відповідають позиціям індивідуума, колективу та суспільства.

Тим часом не можна визнати вирішеною і проблему методологічного забезпечення управління якістю організації сфери надання послуг. На сьогодні мало вивчено питання визначення рівня якості послуг сучасними науковими методами. Не достатньо розроблено методологічні підходи формування організаційної структури системи управління якістю, що забезпечує ефективність управління та підвищення рівня якості послуги на всіх етапах її надання. Відсутні чіткі вимоги до вибору елементів системи управління якістю залежно від сегменту ринку, сервісної організації, характеру послуги, що надається, процесів її надання та потреби споживача послуги. Потребують додаткового аналізу питання оптимізаційного моделювання технологічних процесів на транспорті, процесів забезпечення якості власного ресурсного забезпечення під час надання послуг сервісною організацією.

Існуючі методи теорії управління якістю мають обмежене застосування для оцінки якості послуг з таких причин: значний суб'єктивізм анкетних оцінок якості послуг; неможливість урахування динаміки експертних оцінок якості; відсутність можливості кількісного визначення якості залежно від рівня професійної підготовленості персоналу сервісної організації; відсутність вибору заходів, спрямованих на отримання оптимального або раціонального співвідношення між ціною та якістю сервісних продуктів; відсутність науково-обґрунтованих принципів побудови системи менеджменту якості сервісних організацій тощо.

Розв'язання цих проблем стримується відсутністю методології для усіх процесів, що стосуються життєвого циклу створення послуг, включно з трьома основних процеси (маркетинг, проектування та надання послуги), які реалізуються в петлі якості послуги. При цьому необхідно зазначити, що оцінка якості процесу маркетингу, розроблення, розвитку, виробництва та надання послуг є складною науково-практичною проблемою. Багато з характеристик якості послуг не мають кількісної міри, за допомогою якої їх можна було б виразити.

Незважаючи на значну кількість публікацій з проблематики, пов'язаної з якістю послуг, питання оцінки та управління якістю досліджені недостатньо. Насамперед, це стосується таких визначальних показників якості, як безпека транспортних послуг та їх надійність. У сфері управління якістю у сфері послуг ще не вирішено завдання розроблення цілісної, єдиної методології оцінки якості обслуговування, яка охоплювала б усі аспекти - від моменту проектування послуги до моменту її споживання.

СТРАТЕГІЇ МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ

Гулієва Н.О. студ 2м курсу, ФЕІМ, ОПП 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Науковий керівник: доцент О.М.Ковбаса
Сумський НАУ

У сучасних умовах економічних трансформацій, з якими стикається Україна, питання розробки та ефективного використання стратегій маркетингу стає критично важливим для підприємницької діяльності. Сучасний підприємницький ландшафт в Україні характеризується нестабільністю, що вимагає від бізнесу надзвичайної адаптивності та стратегічного мислення. У контексті економічних трансформацій, де зміни стають регулярнішими, важливо розглядати маркетингові стратегії як ключовий інструмент для досягнення конкурентоспроможності та сталого розвитку.

Основними аспектами взаємодії маркетингу та підприємницької діяльності в умовах економічних трансформацій є наступні. Перш за все, стратегії маркетингу повинні бути орієнтовані на розуміння змін у споживчому середовищі, оскільки це визначає попит та переваги споживачів. Сучасні дослідження показують, що підприємства, які успішно адаптують свої маркетингові стратегії до нових реалій економічного оточення, виявляють вищий рівень конкурентоспроможності. Однак, багато підприємств в Україні ще не використовують повністю потенціал маркетингу в умовах трансформацій.

Сучасні економічні трансформації в Україні характеризуються підвищенням рівня конкуренції, швидкими технологічними змінами, глобалізацією та інтеграцією ринків, що в свою чергу вимагає від вітчизняних підприємців розробки нових стратегічних підходів в маркетингу.

На сьогодні існує значна кількість маркетингових стратегій, які можуть досить ефективно бути використані в підприємницькій діяльності. Це і стратегія лідерства за витратами, яка передбачає мінімізацію витрат для встановлення більш низьких цін порівняно з конкурентами та завоювання більшої частки ринку. Також придатними є стратегія розвитку ринку та стратегія розвитку товару, яка передбачає пропонування нових або вдосконалених товарів на існуючих ринках. Також доцільними є стратегія маркетингових інновацій та стратегія цифрового маркетингу, основою якої є використання digital-інструментів, соцмереж, вірусного маркетингу тощо.

Вибір конкретної стратегії залежить від цілей, ресурсів та конкурентної ситуації на ринку. Успіх забезпечує їх оптимальна комбінація. Однією з найбільш ефективних в умовах трансформації є стратегія диференціації, що передбачає пропозицію унікального товару, який відрізняється від конкурентів. Основними особливостями стратегії диференціації є фокус на унікальних характеристиках товару/послуги. Це може бути ексклюзивний дизайн, технології, сервіс, бренд тощо. Підприємство чітко демонструє, чому саме його пропозиція є кращою за конкурентів. Також доцільним є встановлення преміальних цін, оскільки продукт є вищої якості та цінності для цільової аудиторії. Також вимогою даної стратегії є постійне вдосконалення продукту та додання нових корисних властивостей.

Диференціація дозволяє завоювати лояльність споживачів, знизити чутливість до цін та наростити ринкову частку. Це ефективна стратегія за умови постійного моніторингу потреб цільової аудиторії, яка дозволяє завоювати відданість споживачів та збільшити ринкову частку компанії. Також перспективною є стратегія фокусування на певній ніші ринку. Зосередження зусиль на задоволенні потреб вузької групи клієнтів дає змогу оптимізувати витрати та швидко реагувати на зміну попиту цієї аудиторії. Також вкрай важливим є орієнтація на інновації та нові технології, зокрема digital-маркетинг. Це надасть підприємцям конкурентних переваг за рахунок прискорення та оптимізації бізнес-процесів в таких ключових аспектах:

- Підвищення конкурентоспроможності. Впровадження інноваційних технологій, зокрема в маркетингу, дозволяє українським підприємствам бути більш гнучкими та адаптивними до потреб ринку, швидше реагувати на зміни попиту, пропонувати ціннісні продукти та послуги.

- Зростання ефективності. Digital-інструменти оптимізують бізнес-процеси, знижують витрати на маркетинг та збут, прискорюють комунікацію з клієнтами. Це підвищує загальну ефективність діяльності підприємств.

- Доступ до нових ринків. Інноваційні технології розширюють можливості виходу підприємств на зарубіжні та нішові ринки, долучитися до глобальних мереж постачання товарів та послуг.

- Покращення customer experience. Застосування новітніх цифрових інструментів комунікації та аналітики дозволяє краще вивчати потреби клієнтів та забезпечувати їм персоналізований досвід взаємодії з підприємством.

В цілому, інноваційні технології відкривають нові можливості для вітчизняного бізнесу, сприяють його модернізації та інтеграції у глобальний економічний простір, та є важливим напрямком підвищення конкурентоспроможності українського підприємництва.

Загалом, стратегії маркетингу стають критичною складовою успішної підприємницької діяльності в умовах економічних трансформацій в Україні. Розуміння та узгодження змін у споживчому середовищі, вивчення кращих практик та впровадження інноваційних підходів у маркетингову стратегію становлять основу для високої конкурентоспроможності та сталого розвитку підприємств в Україні.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА НА ОСНОВІ РОЗВИТКУ АГРОСЕРВІСУ

Лотник С.В. студ 5 курсу, ФЕiМ, ОПП 073 «Менеджмент»

Науковий керівник: к.е.н., доцент Турчина С.Г.

Сумський НАУ

З практики світової економіки відомо, що тваринницька галузь є найбільшим у світі споживачем продукції сільськогосподарських угідь. Нині у світі близько 40 відсотків вартості валової сільськогосподарської продукції припадає на тваринництво. Унаслідок зростання чисельності населення та його доходів, а також змін дієтичних вимог і вимог до харчування швидко зростає потреба у тваринницькій продукції. У наукових джерелах, що стосуються цієї проблеми, підкреслюється, що до 2030 року загальний попит на продукцію тваринництва в країнах, що розвиваються, подвоїться. А тому продукція тваринництва матиме постійний зростаючий попит на зовнішніх ринках, а ціна також пропорційно зростатиме, а тому зазначений сегмент аграрного бізнесу є досить цікавим як для вітчизняних аграріїв, так і для вітчизняних науковців, завданням останніх є розробка науково-практичних підходів щодо підвищення ефективності тваринницької галузі в сучасних умовах господарювання.

Перспективними науково-практичними напрямками є аспекти впровадження нових підходів у сфері тваринництва, зокрема, розвиток наукових досліджень у племінній справі, зміцнення кормової бази тваринництва, оптимізація площ під кормові культури, організація насінництва та поліпшення ветеринарних послуг в галузі тощо. Рациональна реалізація результатів цих досліджень є найважливішим завданням підвищення ефективності галузі тваринництва.

Підвищення ефективності скотарства з метою забезпечення населення країни високобілковими молочними та м'ясними продуктами, а промисловість цінною сировиною є актуальним завданням. Для досягнення цієї мети в галузі необхідно розвивати не тільки виробництво, а й постійно вдосконалювати та ефективно використовувати агросервісну діяльність.

Глобальна зміна клімату, деградація пасовищ, демографічне зростання населення та збільшення попиту на продовольчі товари потребують більш ефективного використання наявних ресурсів, у тому числі, вдосконалення системи використання агросервісної сфери при виробництві тваринницької продукції. Відомо, що без кардинального розвитку сервісної діяльності не можна досягти позитивних результатів у тваринницькій сфері. З цього погляду потрібна правильна організація агросервісної діяльності, зокрема надання ефективних зооветеринарних послуг, забезпечення годівлі відповідно до встановленого раціону, організація переробки продукції та вдосконалення інших видів діяльності в сільськогосподарських підприємствах. У вирішенні таких завдань особливого значення набуває проведення науково-дослідних робіт, які стосуються розвитку агросервісної сфери.

У сучасних умовах господарювання необхідні нові підходи до агросервісного забезпечення, спрямованого на розвиток тваринницької галузі. Розвинуте агросервісне обслуговування дає можливість рационально вести сільське господарство шляхом формування ефективних технологічних, організаційних та економічних зв'язків, що виникають у процесі виробництва. У майбутньому збільшення попиту на сільськогосподарську продукцію призведе до підвищення потреби в агросервісних об'єктах. Це, у свою чергу, тісно пов'язано зі створенням нових робочих місць.

Аналіз теоретичних і методологічних засад агросервісної діяльності показує, що формування взаємовигідних економічних відносин між виробниками тваринницької продукції та фірмами, які надають сервісні послуги, призводить до створення єдиного агросервісного комплексу. Виходячи з цього, на нашу думку, агросервісна система у сфері тваринництва - це комплекс агросервісної діяльності, спрямований на збільшення продуктивності та поліпшення якості за рахунок рационального використання ресурсів у процесі виробництва, переробки, а також доставки продукції до споживача.

Аграрний сервіс представляє собою комплекс послуг та ресурсів, які надаються аграрним сектором для підтримки сільськогосподарської діяльності та оптимізації виробничих процесів у сільському господарстві. Аграрний сервіс включає в себе наступні напрями підтримки сільськогосподарських товаровиробників, це і постачання ресурсів, технічна підтримка, консалтинг та навчання, маркетингова підтримка, фінансова підтримка та доступ до інновацій і інші напрями сервісу.

Сумарно, аграрний сервіс має на меті підтримати сільськогосподарські підприємства у розвитку, підвищенні продуктивності та конкурентоспроможності, а також впровадженні сталих та ефективних методів сільського господарювання.

Оцінка ефективності агросервісної діяльності в аграрній сфері проводиться споживачами послуг, тобто сільгоспвиробниками. Якість, склад, прийнятна ціна послуг, що надаються, визначається виробниками з урахуванням якості послуги, а на ринку продовжують свою ефективну діяльність лише ті організації, які досягають високого ступеню послуг, що ними надаються.

За рахунок широкого впровадження агросервісу в сільськогосподарському виробництві можна підвищити конкурентоспроможність національних продуктів на внутрішніх і зовнішніх ринках, і, насамперед, забезпечити впровадження сучасних високотехнологічних видів агросервісу за рахунок структурних змін господарської діяльності.

АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Наумов С.І., студ 2м курсу, ФЕІМ, ОПП 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Науковий керівник: доцент О.М.Ковбаса

Сумський НАУ

Актуальність розвитку підприємницької діяльності в Україні очевидна, адже ринкової економіки без підприємництва не буває. На сьогодні сумнівів у тому, що бізнес та підприємництво є провідною сферою суспільного виробництва, немає. Зацікавленість бізнесом є природним та виправданим. У такий спосіб створюється нове економічне підґрунтя суспільства, з'являються люди, які прагнуть створити власну справу, бажають не пристосовуватися до нових умов, а жити в них, проявляти ініціативу, виражати себе у вільній трудовій діяльності, створюючи робочі місця і для інших людей.

Початок власної підприємницької діяльності - це завжди великий ризик і подолання протидії, яка виникає під час її зародження. Підприємець має розуміти, що він не лише користуватиметься благами, які йому принесе ця справа, а й нестиме повну відповідальність за її розвиток, зростання прибутків та виживання серед конкурентів. Відкрити справу і перетворити її на ефективне підприємство дуже складно, це вимагає від людини сили волі, наполегливості, уміння досягати мети, а також певних знань в управлінні виробництвом, уміння оцінювати й передбачати ринкову кон'юнктуру, вчасно ухвалювати нестандартні управлінські рішення та забезпечувати їх практичну реалізацію, керувати колективом на рівні сучасних вимог.

Підприємництво - це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик діяльність, що є виробництвом продукції, наданням послуг і благ з метою одержання прибутку, який є основним стимулом і матеріальною основою збільшення капіталу, розширення власної справи. Але не варто плутати його з поняттям "бізнес". Підприємництво - вже категорія бізнесу, але в господарській практиці їх часто ототожнюють. Підприємець - це людина, яка організовує та управляє підприємством заради власної вигоди. Це організатор і новатор, який володіє економічними, організаційними та творчими здібностями, вміє добре орієнтуватися у важкому, мінливому економічному середовищі. Він вкладає свої ідеї, знання і навички в планування, організацію та управління виробництвом, несе відповідальність за свою справу і, якщо вона виявиться прибутковою, підприємець отримує винагороду - прибуток.

У розумінні ж підприємницької діяльності нерозривно пов'язуються спеціальні економічні функції і суб'єктивні властивості того, хто їх виконує. Одним із найголовніших рушійних чинників підприємницької діяльності є матеріальна зацікавленість, здебільшого заради неї й організовується бізнес, розширюються його масштаби. І якщо вже звертатися до сучасного бізнесу, то неважко помітити, що мета часто виходить за межі суто економічної. До основних ознак підприємництва належать, насамперед, самостійність і незалежність суб'єктів підприємницької діяльності. Хоча в економіці не існує абсолютної свободи і незалежності не можна трактувати як базову ознаку. А от повна самостійність підприємця означає, що над ним немає жодних інстанцій, які змушували б робити те, що треба їм, а не підприємцю. Однак він не вільний від ринку, і від його суворих вимог. З цього випливає, що кожен, хто має бажання і капітал, може організувати власне виробництво, яке опирається на певну форму власності. Засоби виробництва і робоча сила купуються на ринку. Що, як і скільки виробляти, у кого купувати, кому і за якою ціною продавати - все це підприємець вирішує самостійно, зважаючи на економічну вигоду і ринкову кон'юнктуру. Звісно, кожен може створити свою справу, але все ж існують певні умови підприємницької діяльності. До них, насамперед, належить наявність майнових прав, що передбачає обов'язок підприємця бути власником виробленого продукту і доходу від його реалізації, ресурси, які він використовує, можуть бути як власні, так і залучені. Крім цього, має бути певне економічне середовище, що покладає на підприємця важкий самостійний вибір господарської діяльності, самостійне визначення споживачів товарів і постачальників ресурсів, визначення цін і розпорядження доходом. Також до умов підприємницької діяльності належить певне правове середовище, що містить у собі гарантії з боку держави: юридичний захист прав підприємця, вирішення спірних економічних ситуацій, захист свободи конкуренції, захист споживачів від монополізму. Особа, яка створила власну справу, має бути готовою, що нестиме повну економічну відповідальність за результати діяльності, тому що вона може мати негативні наслідки і призвести до збитковості, суттєвої втрати майна і навіть банкрутства. Усі ці умови підкреслюють такі ознаки підприємницької діяльності як: самостійність, відповідальність, динамічність, ініціатива, ризик і мобільність.

Таким чином можемо стверджувати, що підприємництво, без сумніву, посідає центральне місце в сучасному суспільстві. Воно є стрижнем економічної системи, яка ґрунтується на засадах приватної власності та конкуренції, а підприємець - центральна постать у торговельному обороті, він - головна дійова особа ринку, яка не тільки організовує виробництво товарів, а й бере безпосередню участь у цьому процесі; також приводить у рух фінансові та фондові ринки, мобілізує інтелектуальний потенціал суспільства для розвитку науки і створення нових технологій. Саме підприємницька діяльність дає змогу державі забезпечити своїм громадянам гарантований матеріальний та освітній рівень, відповідне медичне обслуговування, здійснювати відповідні фінансові накопичення та виплати.

ЗАСТОСУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Спаська Д.І., студ 2м курсу, ФЕiМ, ОПП 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Науковий керівник: доцент О.М.Ковбаса
Сумський НАУ

Зараз важко уявити довгострокову орієнтацію організації без визначення нових способів ведення бізнесу, розробки нових технологій і продуктів, або вихід на нові ринки в нових організаційних формах, що притаманні підприємницькій діяльності в умовах невизначеності (сучасне підприємницьке середовище наповнене стратегічними подіями і змінами, відбуваються істотні зміни та абсолютно нові тенденції у багатьох технологічних, ринкових і демографічних аспектах, зміни в державній політиці в умовах військового стану тощо). Такі зміни і таке середовище вимагає підприємницького осмислення, яке є оперативним і оптимальним пошуком закономірностей, які визначають нові напрямки розвитку підприємницької діяльності. Дослідження у підприємстві мають бути зосереджені на пошуку та використанні можливостей на основі розробки ресурсних стратегій. За своїм змістом цей процес передбачає початок і розвиток незалежних підприємницьких структур, він охоплює багато сфер: від пошуку та розпізнавання можливостей до перетворення їх у привабливі продукти чи послуги, отримання ресурсів для реалізації нових підприємницьких ідей та створення життєздатного бізнесу, який базується на міцних маркетингових, фінансових та правових основах, що в свою чергу сприяє швидкому розвитку і передбачає стратегічний результат для регіону чи країни.

Підприємництво, яке засноване на стратегічній спрямованості на розвиток, готовності прийняти збалансований ризик, толерантності до невизначеності, навчанні на невдачах, сприйнятті гнучкості, креативності, інноваціям і оновленню - безсумнівно, є важливим доповненням до стратегічного планування. У цьому сенсі підприємництво можна розглядати як специфічну бізнес-стратегію організації, особливо з точки зору швидкого розвитку. Треба враховувати, що підприємницька ініціатива характеризується високою частотою і розмахом ініціатив стратегічно характеру, які залежать від можливостей розвитку на перспективу. Стратегія підприємства має бути сфокусована на можливостях і базі всього підприємства, яка свідомо і постійно оновлює та формує підприємство, а також формує перспективи інноваційного розвитку, завдяки чому можуть створюватися нові сфери підприємницької діяльності, що сприяє стратегічному оновленню вже існуючого бізнесу.

Стратегічне підприємництво передбачає розпізнавання, відкриття та створення можливостей, а також подальші дії для створення нової доданої вартості, колективного багатства та соціального процвітання. Отже, дивлячись крізь призму підприємництва стратегія розвитку має бути спрямована на можливість створення нової доданої вартості за рахунок організації процесу оптимального використання стратегічного потенціалу на перспективу. Підприємницька стратегія розуміється як дія, що здійснюється на рівні всього підприємства та реалізується з метою створення нових цінностей. Таким чином, стратегічний потенціал підприємства може бути внутрішньо пов'язаний з організаційною ефективністю, а також конкурентною перевагою, яка базується на основі стратегічного ресурсного потенціалу. Ресурсні джерела конкурентної переваги також відіграють важливу роль у визначенні рівня ефективності стратегічного підприємства, тобто його впливу на ефективність суб'єкта підприємницької та конкурентну перевагу.

Підприємницька діяльність як носій проактивності, новаторства та сміливості відбувається в контексті стратегії розвитку підприємства. Іншими словами, підприємницька стратегія є функціональною за своєю природою і передбачає вибір щодо: поєднання частоти та ступеня підприємництва; поєднання можливостей і компетенцій; створення портфеля нових і оновлених підприємств; інтенсивність підприємницької поведінки в різних підрозділах підприємства; узгодження суперечностей підприємницької ініціативи. З цієї точки зору підприємницька стратегія є важливим засобом досягнення стратегічних результатів. В той же час підприємництво сприяє стратегічній гнучкості, креативності та постійному пошуку інновацій всередині підприємства на основі пошуку можливостей розвитку. Розвиток підприємства виникає, коли підприємництво стає домінуючою динамікою логіки організації та забезпечує контекст для формулювання реалізації стратегії в процесі стратегічного управління, що означає побудову стратегії навколо визнання, відкриття, створення та використання можливості інноваційним, проактивним і розумно ризикованим способом поєднання творчості з відкриттям підприємницьких можливостей збагачує набір стратегічних інструментів розвитку суб'єкта підприємницької діяльності. Таке комбінування збільшується також ефективність формування організаційних можливостей і використання їх для конкурентної переваги.

Тому, основою розвитку сучасного суб'єкта підприємницької є поєднання підприємства з стратегічним управлінням для створення нових видів продуктів, що може створювати додаткові вигоди для підприємства. Значення стратегічного підприємства зростає для підприємства, яка досягає високого рівня ефективності шляхом одночасного пошуку можливостей і пошуку конкурентних переваг, важливу роль у цьому процесі відіграє стратегічне планування.